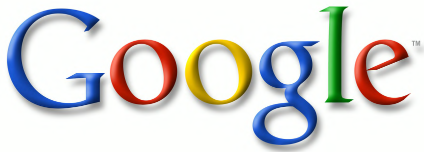
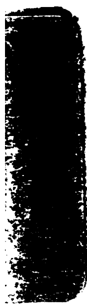

Google

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLECTE

VOLUMUL IV

TEATRU

NU TE JUCA CU DRACUL.—IMPACAREA.
AMOR ŞI VICLENIE.—O ALEGERE LA SENAT.
O POVESTE.—BEIZADEA EPAMINONDA

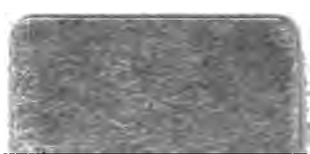

BUCUREŞTI
Editura LIBRĂRIEI SOCECŬ & Comp.
21, CALEA VICTORIEI, 21.
1895.

Preţul 4 lei.

SCRIERI COMPLECTE

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLECTE

VOLUMUL IV

TEATRU

NU TE JUCA CU DRACUL.—IMPACAREA.
AMOR ŞI VICLENIE. — O ALEGERE LA SENAT.
O POVESTE.—BEIZADEA EPAMINONDA

BUCUREŞTI
Editura LIBRĂRIEI SOCECŬ & Comp.
21, CALEA VICTORIEI, 21.
1895.

Preţul 5 leĭ.

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLECTE

VOLUMUL IV

TEATRU

NU TE JUCA CU DRACUL.—IMPACAREA.
AMOR ŞI VICLENIE. — O ALEGERE LA SENAT.
O POVESTE.—BEIZADEA EPAMINONDA

BUCUREŞTI
Editura LIBRĂRIEI SOCECŬ & Comp.
21, CALEA VICTORIEI, 21.
1895.

Preţul 5 lei.

SCRIERI COMPLECTE

Stabilimentul grafic I. V. Socecŭ.
59, Strada Berziĭ, 59.
(44410).

IACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLECTE

VOLUMUL IV

TEATRU

NU TE JUCA CU DRACUL.—IMPACAREA.
AMOR ŞI VICLENIE.— O ALEGERE LA SENAT.
O POVESTE.—BEIZADEA EPAMINONDA

BUCUREŞTI
Editura LIBRĂRIEI SOCECŬ & Comp.
21, CALEA VICTORIEI, 21.
1895.

Stabilimentul grafic I. V. Socecŭ.
59, Strada Berziĭ, 59.
(44410).

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLECTE

VOLUMUL IV

TEATRU

NU TE JUCA CU DRACUL.—IMPACAREA.
AMOR ŞI VICLENIE. — O ALEGERE LA SENAT.
O POVESTE.—BEIZADEA EPAMINONDA

BUCUREŞTI
Editura LIBRĂRIEI SOCECŬ & Comp.
21, CALEA VICTORIEI, 21.
1895.

PERSOANELE

Zoe Castelli, tênêră vĕduvă.
Berbeceanu.
Timur, prieten cu Berbeceanu.
Măndiţa, în serviciul d-nei Castelli.
Zarzavat, asemenea.
Condulici, in serviciul d-lui Timur.

Teatrul representă un salon elegant cu patru uşi din care două in fund. cea principală, şi cea care dă in grădină. Intre amêndouĕ o fereastră. Uşa din dreapta dă în apartamentul d-nei Castelli; cea din stînga in odaea Măndiţei.

Această comedie a fost jucată pentru intâia oară în 14 Fevruarie 1879 pe teatrul din Iaşi cu ocasiunea unei representaţii dată de societate in profitul săracilor. Doamnele Matilda Chiriţescu şi Natalia Suţu aŭ jucat rolurile Zoei Castelli şi Măndiţei. Ear d-nii Th. Aslan, Gh. Rosetti, Gh. Negruzzi şi I. Duca aŭ representat pe Berbeceanu, Timur, Condulici şi Zarzavat.

SCENA I.

Măndiţa, Zarzavat.

ZARZAVAT.

Duducă Măndiţă, gata-i cuconiţa?

MĂNDIŢA

Incă nu. Ce treabă ai?

ZARZAVAT

Voeam să-i spun despre interesele sale. Au venit nişte oameni de la moşie... dar fiindcă nu-i gata, ţi-oiu spune matale.

MĂNDIŢA

Spune.

ZARZAVAT (după o tăcere).

Am pus să grijască şi să văruiască odăile de jos. Canapeaoa şi scaunele cele vechi, de care nu mai avea nevoe cuconiţa le-am im-

brăcat din nou. Să vezi mata ce curăţele sunt odăiţele mele!... Pĕcat numai că sunt singur...

MĂNDIŢA

Să spun aceste cuconiţei... de la moşie?

ZARZAVAT

Ba nu. Zic aşa... pentru mata.

MĂNDIŢA

Ce treabă am eu cu canapelele d-tale?

ZARZAVAT

Am o vacă cu viţel, o căruţă, un cal... toate ale mele. Căruţa-i nouă, nouţă... de cele ungureşti care nu scutură. Am şi găine şi răţe şi curcani...

MĂNDIŢA

I! că multe mai ai!

ZARZAVAT

Zĕu, multe pentru un om singur! Dac'ar mai fi cineva... s'ar putè face o bună gospodărie. Căci ştii mata... sunt chipuri... când vine de la ţară — cuconiţa nu se uită aşa deaproape—treaba vătavului este să vadă... ş'apoi vătavul... de! şi el e om... face parte

dreaptă... ştii mata... una mie, una ţie, una mie...

MĂNDIŢA

Aşa? Vrea să zică d-ta inşeli pe cuconiţa? Ei lasă că am să te spun eu!

ZARZAVAT

Ba să nu faci una ca asta, duducă Măndiţă. Dimpotrivă, să vii şi mata cu mine să ne bucurăm... In casa mea este loc deajuns pentru doi... Nu mai sunt eu tocmai tinerel, tinerel, dar omul copt e mai bun... inţelegi mata, dĕ! că doar nu mai eşti copilă... anii au mai trecut...

MĂNDIŢA

Ce? Ce? Nu cumva sunt bĕtrână ca d-ta, vătaje? Auzi, mĕ rog! Anii au trecut! Dar de când mĕ ştii, vătaje? Nu erai hîd şi bĕtrân când am venit la cuconiţa ia aşa de mică, ha?

ZARZAVAT

Ba eşti copilă, pĕcatele mele! dar copilă... colea... bună de măritat. Auzi Măndiţo, de măritat!

MĂNDIŢA

Măndiţo! Dar de când, mĕ rog, imi zici

pe nume, vătaje? Vorbeşte aşa cu oamenii d-tale din ogradă, vătaje, dar nu cu mine, că-ţi găseşti beleaoa, vătaje! Auzi, Măndiţo!

SCENA II.

Cei dinainte, Condulici.

CONDULICI

Buna vreme, bine am găsit şi cu plecăciune! Cine-i aici mai mare peste cei mai mici?

ZARZAVAT (cu fudulie).

Eŭ, ce vreai?

CONDULICI (către Măndiţa).

Dar mata cine eşti, aşa de frumuşică?

MĂNDIŢA

Frumoasă, urîtă, cum a dat Dumnezeu! nu-i treaba d-tale.

CONDULICI

Nu te supĕra, fetiţo, că n'am zis ceva rĕu. (Către Zarzavat). Am venit din partea stĕpânului meu d. Timur... Cunoşti pe d. Timur?

ZARZAVAT

Nu-l cunosc. (In parte). Neplăcut om!

CONDULICI

Nu face nimic. M'a trimis d. Timur, adică nu d. Timur, d. Berbeceanu, prietenul d-lui Timur. Cunoşti pe d. Berbeceanu?

ZARZAVAT

Cunosc. (In parte). Nesuferit!

CONDULICI

M'a trimis d. Berbeceanu cu o scrisoare către stĕpâna d-tale, (către Măndiţa) şi a matale, frumuşico!

MĂNDIŢA (in parte).

Obrăsnicuţ, dar nu-i urît. (Tare). Dă scrisoarea. Aştepţi rĕspuns?

CONDULICI

Aşa mi s'a zis. (Zîmbind). Ai să zăbăveşti, fetico?

MĂNDIŢA

Cât mi-a fi voea.

CONDULICI

Nu prea mult... c'ar fi pĕcat! (Măndiţa ese).

SCENA III

Condulici, Zarzavat,

CONDULICI

Frumuşică fetiţă... dar frumoasă... coz! Nu-i măritată, ha?

ZARZAVAT

Ce-ţi pasă d-tale?

CONDULICI

Nu te bursumfla... se vede că-i fata d-tale!

ZARZAVAT

Fata mea? Nu cumva sunt moşneag ca să am fete mari? Nu vezi că sunt holteiu?

CONDULICI

Holteiu... tomnatic. — Nici stĕpâna d-tale nu-i măritată?

ZARZAVAT

Ce te mai faci că nu ştii? Nu umblă d. Berbeceanu nebun după dînsa? Cred şi eu: vĕduvă, tinerică, frumuşică, avere bună... dar şi-a mai pune pofta 'n cuiu...

CONDULICI

Puie-şi-o despre mine. Ce treabă am eu?

Ştiu că şi el e om cu stare, burlac... deacolo incolo, iee pe stĕpâna d-tale, sau n'o iee, cum i-a fi cheful.

ZARZAVAT

Cuconiţa nici nu se uită la dînsul. Ş'apoi cine-o sileşte să se mărite? Nu-i bună vĕduvia? Când vrea, merge la ţară; când nu-i mai place vine in têrg, sau aici la vie. Când i se urĕşte şi aici, o pleacă in ţări străine... De averea ei are cine se ingrijì.

CONDULICI (zîmbind).

Vătavul, ha?

ZARZAVAT (cu fudulie).

Eu, aşa să ştii d-ta!

CONDULICI

Să fii sănătos şi să vătăjeşti incă mulţi ani!

ZARZAVAT

Mulţumim d-tale, nu ai nevoe să zimbeşti. Nu-mi plac oamenii care tot par că vor să-şi bată joc.

CONDULICI

Nu te bursumfla, iţi zic, că nu sunt eu

de-aceia; ş'apoi nici nu s'ar cădè, eu sunt tênĕr, d-ta cam in vîrstă...

ZARZAVAT

Dar e nesuferit de tot! (Tare). Eaca cuconiţa!

SCENA IV.

Zoe, Măndiţa, Zarzavat, Condulici.

ZOE (in negligé).

Cine-a venit cu scrisoarea?

CONDULICI

Să trăiţi, cuconiţă, eu, sărut mâna!

ZOE

Slujeşti la d. Berbeceanu?

CONDULICI

Sărut mâna, slujesc la d. Timur, dar m'a trimis d. Berbeceanu.

ZOE (in parte).

Berbeceanu imi cere voe să-mi presente pe prietenul sĕu Stefan Timur. Fie! (Tare). Spune stĕpânului d-tale că sunt bucuroasă. Ii voiu primì pe amêndoi, când or vrea să vie.

CONDULICI

Sărut mâna, erau să vie indată.

ZOE

Prea bine. (Condulici se inchină şi eşind trimite pe furiş o guriţă Măndiţei, care zîmbeşte. Zarzavat ia sama şi face un gest de necaz).

SCENA V.

Zoe, Măndiţa, Zarzavat.

ZARZAVAT

Au venit oameni de la ţară cu un respuns din partea vechilului...

ZOE (curmându-l).

Bine. Mi-i spune altă dată, du-te. (Zarzavat ese).

SCENA VI.

Zoe, Măndiţa.

ZOE

Cine-o mai fi şi Timur acesta? Dacă samănă cu prietenul sĕu, putea să nu mai vie.

MĂNDIŢA

D-nul Berbeceanu nu-i urît bărbat, numai

cam... serios. Ş'apoi se uită la mata cu nişte ochi...!

ZOE

Tocmai asta mi-e urît. Bărbaţii imi plac când rîd, când glumesc, dar când sunt stĕpâni pe dînşii.

MĂNDIŢA

Apoi dĕ, cuconiţă, când are cineva o peatră la inimă, ci-că i se duce veselia. Aşa o fi şi cu d. Berbeceanu.

ZOE

Câteodată par'că nu-mi displace, dar alte ori când il vĕd suspinând şi stând trist şi serios, mĕ gândesc la bărbatul meu d'intâi, asamĕn in gândul meu starea de libertate in care sunt, cu viaţa căsătorească şi mĕ infior de ideea să o schimb.

MĂNDIŢA

Fiindcă d. Berbeceanu nu vĕ place, dar ia să-l iubiţi...

ZOE

Nu-mi displace, nu pot zice că-mi displace.

MĂNDIŢA

Apoi atunci, dece nu-l luaţi, v'aţi face o pomană cu bietul om.

ZOE

Tocmai asta-i, nu vreau să-mi fac pomană. Mai bine aş vrea pe unul care... dar nu, n'am să mĕ mai mărit. Am să rĕmân vĕduvă.

MĂNDIŢA

Dacă-i aşa, nici eu nu mĕ mărit! Vătavul imi tot dă a inţelege că m'ar lua dacă m'aş uita numai la dînsul...

ZOE

Dacă-l vrei, spune.

MĂNDIŢA

Vai de mine, cuconiţă, e o căzĕtură, o sbârcitură, ş'apoi mofturos!...

ZOE

Atunci dă-l incolo! Nu te mai mărita şi să remânem împreună.

MĂNDIŢA

Să remânem, cuconiţă!

ZOE (după o pausă).

Tare mi-e urit, Măndiţo. Ştii tu ce-i urîtul, Măndiţo?

MĂNDIȚA

Urîtul...? Nu știu, cuconiță!

ZOE

Urîtul este când... când vrai ceva și nu știi ce ș'apoi vremea trece incet — așa de incet; insfirșit urîtul este... când nu mai poți de urît!

MĂNDIȚA

Apoi așa-i când e cine-va singur...

ZOE

Vezi că de multe ori și cu Berbeceanu nu-mi trece. Dar ce mai vorbesc de dînsul, când am hotărît odată să rĕmân vĕduvă! Știi una, Măndițo? să mergem la țară că trebue să fie frumos.

MĂNDIȚA

Dapoi abie am venit de la țară — și ziceați că-i urît acolo.

ZOE

Uitasem. Să ne mutăm in têrg.

MĂNDIȚA

Da-i cald cuconiță, grozav!

ZOE

Bine zici, că-i vară. Atunci... spune să puie caii.

MĂNDIŢA

Dar trebue să vě imbrăcaţi, cuconiţă.

ZOE

In adevěr, trebue să-mi fac toaleta.

MĂNDIŢA

Au să vie şi boerii ceì doi.

ZOE

Ai dreptate. Haidem! (Eşind). Cine o mai fi ş'acest Timur? Par'c'am mai auzit de dînsul! (Es amêndouě prin dreapta).

SCENA VII.

Timur, *Berbeceanu* (intrând prin fund).

BERBECEANU

Cam cu sila, dar in sfirşit te-am adus.

TIMUR

Fiindc'am venit, fă-mi plăcerea şi spune-mi ce vrai de la mine? Mě chemi de la ţară, zicêndu-mi că ai să-mi cei o indatorire mare,

in puterea vechiului nostru prieteşug. Plec, sosesc, te intreb... Tu incepi a o incurca, până insfirşit mĕ rogi să fac cunoştinţa d-nei Castelli. Pentru ce? Ştiu că eşti amorezat de dînsa. Dar ce treabă am eu?

BERBECEANU

Stefane, şi in vremea copilăriei şi cât timp ai fost in oştire, şi după ce ai eşit, totdeauna am ţinut impreună. Eu cred că adevĕraţii prieteni trebue să fie totdeauna gata să se jertfească unul pentru altul. Prietenii sunt ca fraţii, ba mai mult incă.

TIMUR

Bine, aşa-i, dar insfirşit...

BERBECEANU

Ori ce i s'ar cere, un prieten nu poate să refuze, ori ce i s'ar cere!

TIMUR (zimbind).

Par'că ai vrea să omor pe cineva, aşa vorbeşti.

BERBECEANU

Nu glumì cu lucruri serioase. Ştii cât sunt de inamorat de d-na Castelli...

TIMUR

Cum să nu știu? Mai pus intăi să scot o copie de pe un portret al ei; apoi mi-ai arătat păretele anume unde trebue să-l atîrn la mine la țară. Mai pe urmă m'ai silit să fac niște versuri, să le pun intr'un privaz și să le atîrn sub portret: tot felul de nebunii!

BERBECEANU

Nebunii iți par ție, dar pentru mine care suspin de opt luni...

TIMUR

Dacă suspini, la dracu! ia-o și să se isprăvească!

BERBECEANU

Nu știu dacă ea mě iubește, sau nu...

TIMUR

De nu vra, las'o și ia pe alta, dacă dorești numai decât să te insori.

BERBECEANU

Nu vorbì așa, căci tu nu știi ce este amorul. Câteodată par'că mě iubește, alte ori insă mě privește cu atâta rěceală par'că-i e greu de mine. Asta ține acum de când o cunosc și eu nu fac nici un pas inainte.

TIMUR

I-ai spus că vrai s'o iei?

BERBECEANU

Cum să 'ndrăznesc? Dacă ar respunde: nu, aş fi perdut.

TIMUR

Perdut, perdut... copilării!

BERBECEANU

Dar trebue să ştiu de mĕ iubeşte sau nu. Deaceea am inchipuit planul următor: să te aduc pe tine, prietenul meu, aici la dînsa, să te rog să-i faci curte, să te prefaci că eşti inamorat de ea şi atunci se va hotărì: de ţine la mine, ea te va respinge, ear de nu, va primì curtea ta ca şi pe a mea şi atunci, vĕzênd că este o cochetă de rând, voiu ştì ce-mi rĕmâne de făcut.

TIMUR

Berbecene, tu vrai să te joci cu dracul. Părăseşte asemenea idei nebune! Dacă, luându-mi rolul de amorez, m'aş inamora in adevĕr?—Căci pe cât o cunosc după portret, e foarte frumuşică.—Aşa-i că atunci mĕ vei avea drept trădător şi te vei preface in cel mai mare duşman? Nu, nu primesc!

BERBECEANU

Te cunosc prea bine; tu nici nu eşti in stare să te inamorezi serios.

TIMUR

Mai ştii, cine poate rĕspunde? Dar dacă cumva ea ar lua curtea mea de bună şi m'ar iubì... tu nu te gândeşti...

BERBECEANU

Atunci voiu şti ce am voit să ştiu şi voiu uita-o. Tu imi eşti prieten, mi-ai făgăduit să faci ori ce ţi-oiu cere, nu mĕ poţi părăsì.

TIMUR

Gândeşte-te încă odată.

BERBECEANU

Mai bine ori ce siguranţă decât indoeala. Am cuvêntul tĕu, pune-te pe lucru!

TIMUR

Ai să mĕ urĕşti... te incredinţez...

BERBECEANU

Iţi jur că nu mĕ voiu supĕra pe tine, ori ce s'ar intîmpla!

TIMUR

Eu iţi declar că nu respund de urmări.

BERBECEANU

Le iau asupra mea.—Treaba-i hotărîtă; nu mai primesc nici o impotrivire. (Deschizênd uşa din fund). Condulici!

SCENA VIII.

Cei dinainte, Condulici.

BERBECEANU (către Condulici).

Ascultă, după ce ne-a primì cucoana, tu să laşi să treacă puţină vreme ş'apoi să ne chemi sub cuvênt că... sub cuvênt că...

CONDULICI

Că vĕ caută cineva pentru o treabă insemnată.

BERBECEANU

Prea bine.

SCENA IX.

Cei dinainte, Măndiţa.

MĂNDIŢA

Cuconiţa vĕ pofteşte. (arătând uşa din dreapta) Aici!

TIMUR (cătră Berbeceanu).

Curte de porunceală! De când sunt n'am făcut! am să spun la prostii...

BERBECEANU

Fă cum te vei pricepe, dar caută de te preface bine! (Intră amêndoi in dreapta).

SCENA X.

Măndiţa, Condulici.

CONDULICI
(o priveşte zimbind şi resucindu-şi musteaţa).

Fetiţo, eu ţi-aş spune ceva, dar n'am să-ţi spun.

MĂNDIŢA

Atâta pagubă! Te-am intrebat?

CONDULICI

Ştiu că arzi de poftă să ştii, se vede după ochi, dar n'am să-ţi spun, nu, mě tem că vei spune la alţii.

MĂNDIŢA

Vr'o taină grozavă?

CONDULICI

Ia o taină!—Cum te chiamă pe mata?

MĂNDIŢA

Măndiţa! — Dar nu-ţi mai resucì musteaţa atâta, c'ai s'o smulgi din loc.

CONDULICI

Mi-a rĕmas obiceiul de când eram cu stĕpânul meu in cavalerie, el era maior şi eu sergent... când îmi rĕsuceam atunci musteaţa aşa, vîream pe recruţi in boală.

MĂNDIŢA

Apoi aici poţi s'o laşi in pace că n'ai pe cine infricoşa.

CONDULICI

Zĕu nu! Mĕ tem să nu mĕ infricoşezi mata pe mine, dacă-i tot sta aşa de posomorîtă. Ia mai rîzi puţin. Auzi, Măndiţo, ia mai zîmbeşte!

MĂNDIŢA

Te rog să nu-mi spui pe nume, că doar n'am crescut impreună.

CONDULICI

Obiceiu de când eram in cavalerie, nu trebue s'o iei aşa...

MĂNDIŢA

Ce taină voiaĭ să-mi spui?

CONDULICI

Mi-e frică că nu ţi-i tinè guriţa, că-i lucru mare.

MĂNDIŢA

Am să tac pitic.

CONDULICI

Nu-i spune nimic, nimĕrui, nici... vătavului?

MĂNDIŢA

Vătavului? Nu-l pot vedea in ochi!

CONDULICI

Dar lui ii place să te vadă, aşa-mi miroasă treaba.

MĂNDIŢA

Se vede că i-au abătut să se insoare şi... fiindcă m'am intîmplat eu pe aici...

CONDULICI

Apoi a găsit cu cine să se pue la cale, hîrbul dracului! Cum l'aş dupăcì eu!

MĂNDIŢA

Dar nu schimba vorba. Erai să-mi spui ceva, pun remăşag că de cuconiţa, ha, spune drept!

CONDULICI

Hm! Hm!

MĂNDIŢA

Pentru ce d-nul Berbeceanu a adus aici pe stĕpânul d-tale? Este ce este.

CONDULICI (in parte).

Dimonul! (Tare). Nu-i asta, e altceva la care nici nu te gândeşti.

MĂNDIŢA

Ia spune, zĕu, spune!

CONDULICI

Este că...

MĂNDIŢA (cu curiositate).

Ce, ce?

CONDULICI

Este că... imi eşti pe plac, na!

MĂNDIŢA

Eşti un obraznic!

CONDULICI

Te-ai supĕrat?

MĂNDIŢA

Dar.

CONDULICI

Să facem pace. (Se apropie și o ia de talie). O-braznicul mănâncă praznicul! (Vrea s'o sărute).

MĂNDIȚA (apărându-se).

Nu vreau, nu vreau! (Il lovește peste mână).

SCENA XI

Cei dinainte, Zarzavat.

ZARZAVAT

Nați-o! (Mändița ese cu fuga). Ascultă-mĕ, domnișorule, d-ta te porți ca un netrebnic!

CONDULICI (resucindu-și musteața).

Ascultă, căzeturo, păzește-ți vorbele c'ai s'o pați cu mine!

ZARZAVAT

Am să te invăț minte!

CONDULICI (pășind spre dînsul).

Ce-ai spus?

ZARZAVAT (dând inapoi).

Am spus c'am să te invăț minte. (Se dă după o masă). Ia vino incoace! Să-ți arăt cum se face curte la fete.

CONDULICI

Eaca vin. (Se răpede spre dînsul, Zarzavat fuge).

ZARZAVAT

Eşti un obraznic, un mişel!

CONDULICI

Ţi-oiu inchide eu gura, moşnegărie! (Acelaş joc).

ZARZAVAT

Un potlogar!

CONDULICI

Ei lasă! (se răpede spre dînsul, Zarzavat ese, Condulici il urmează cu fuga).

SCENA XII.

Zoe, Berbeceanu, Timur.

ZOE (cătră Timur).

Aţi venit in oraşul nostru pe mai multă vreme?

TIMUR

Cât va voi Berbeceanu să mĕ oprească, doamna mea.

BERBECEANU

Suntem prieteni de mult; am copilărit impreună.

ZOE (cătră Berbeceanu).

Aşa? (Cătră Timur). Şi ziceţi c'aţi mai fost pe la noi iarna trecută?

BERBECEANU

Dac'aţi fi fost aici v'aş fi presentat pe amicul meu cu mulţumire.

TIMUR

Cât eram ofiţer, am fost tot in alte garnizoane, mai pe urmă, după ce m'am mutat la ţară, am venit aici numai astă iarnă, dar d-voastră eraţi dusă.

ZOE

Eu petrec adese ori o parte din iarnă intr'o climă mai caldă decât a noastră.

TIMUR

Cu toate aceste vĕ cunoşteam după un portret...

ZOE

A! Ştiu. Mi l'a făcut un pictor la Florenţa. Dar deatunci au trecut mai mulţi ani; eram mai tênĕră.

BERBECEANU

Mie imi pare dincontra ca vĕ arată imbĕtrânită.

ZOE (către Berbeceanu).

Aşa? (Către Timur). Cum il găsiţi?

TIMUR

Mi-a părut aşa de bine lucrat, incât m'am incercat să fac o copie de pe dînsul.

ZOE

Ce fel? Vĕ ocupaţi cu pictura?

TIMUR

In momente pierdute, ca un slab diletant.

BERBECEANU

Modestie, doamna mea, simplă modestie. Timur are un adevĕrat talent.

ZOE (către Berbeceanu).

Aşa? (Către Timur). Aş fi curioasă să vĕd copia ce aţi făcut.

TIMUR

O am la mine la ţară in odaea pe care am poreclit-o salonul de artă.

SCENA XIII.

Cei dinainte, Condulici.

CONDULICI (către Zoe).

Să trăiţi! Rog de ertare. (Către Berbeceanu). Este cineva care vĕ caută; zice că are o treabă foarte grabnică.

BERBECEANU

Indată. (Către Zoe). Vĕ rog să mĕ scuzaţi, doamna mea; nu voiu intârzia.

ZOE

Nu vĕ opresc.

BERBECEANU

(după ce se inchină la d-na Castelli, incet lui Timur).

Zdravĕn, zdravĕn! (Ese).

SCENA XIV.

Zoe, Timur.

ZOE

Ziceaţi că aţi pus portretul in salonul de artă, ce este acesta?

TIMUR

Un capriciu al meu. Fiind amator de tot ce este artă, am consacrat o odae anume

pentru dînsa. Am acolo un clavir, un violoncel... Apoi am câteva tablouri, câteva statui, o mică bibliotecă din poeţii cei mai cunoscuţi, insă un intreg părete este ocupat numai cu portretul d-voastre. El are locul de onoare.

ZOE

A! şi... in această cameră vě place să petreceţi singur?

TIMUR

Acolo stau cea mai mare parte a zilei. Ce să fac? De moşie se ocupă arendaşul. Când am vênat şi călărit deajuns, mě intorc cu plăcere in cabinetul meu favorit.

ZOE

Dar vecĭnic la ţară, veţi fi ajuns un misantrop...

TIMUR

Sunt omul cel mai vesel când am tovărăşie. Dar şi d-voastră, doamna mea, vě veţi fi obicĭnuit cu singurătatea...

ZOE

Mi-e urîtă grozav. (In parte). Nu-i frumos, dar e foarte plăcut. (Tare). Cânt din clavir,

cetesc, vechilul şi vătavul imi vorbesc câte odată de trebi: mi-ar plăcè să merg călare dar... n'am cu cine. Stau când la ţară, când in oraş dar aici la vie imi e mai drag: Am o grădină veselă cu un pavilion... Aţi fost in pavilion?

TIMUR

Nu incă.

ZOE

Trebue să vi-l arăt. El e locul meu favorit ca şi cabinetul d-voastre de artă. A! Am să vě rog să-mi scrieţi ceva in albumul ce am acolo. In el am adunat toate suvenirile mele cele plăcute.

TIMUR (in parte).

E mult mai frumoasă decât portretul. (Tare). Dacă-mi daţi voe, voiu scrie in el patru versuri pe care intr'un moment de inspirare le-am scris sub portretul d-voastre.

ZOE

Aţi scris versuri sub portretul meu? Cât sunt de curioasă să le cunosc. Spuneţi-mi-le!

TIMUR

Mě iertaţi, le voiu scrie dar nu le voiu spune. (In parte). O! inţeleg pe Berbeceanu! Aşa de frumoasă!

ZOE

Dacă sunteţi dispus, să mergem in grădină...

TIMUR

Cu mare mulţămire, doamna meạ! (Ii dă braţul şi es amêndoi prin uşa din fund).

SCENA XV.

MĂNDIŢA

(intră in acel moment prin stînga, merge pe vîrful picioarelor până la fereastra din fund şi ii urmează cu ochii).

Eaca! Eaca! Eaca! Cum işi dau braţul şi tot şoptesc amêndoi! Uite cât e de roşie! De mult n'am vĕzut-o aşa! Şi cum ii zîmbeşte!... Dar şi Berbeceanu, cine l'a pus să mai aducă pe acesta aici? Cum şi-o face omul singur, nu i-o face nici dracul! Ha, ha, ha; şi par'că Berbeceanu nu-i mai urît decât dînsul, deşi acesta are un nu ştiu ce —dar din toţi tot diavolul cel de Condulici e mai cu haz: cu botforṭele şi pintenii lui şi musteaţa resucită, par'că-i un ghenerariu, hait!

SCENA XVI.

Măndița, Zarzavat.

ZARZAVAT

Duducă Măndița, am venit să-ți spun curat că istoriile aceste nu-mi plac de loc.

MĂNDIȚA

Ce nu-ți place, vătaje?

ZARZAVAT

Să lași mata pe un om din lumea toată să te iee așa (vrea s'o apuce de talie).

MĂNDIȚA

Ia mĕ rog, mĕ rog! (Il impinge departe).

ZARZAVAT

Un venetic, un tîrîe brâu!

MĂNDIȚA

Și ce-ți pasă d-tale, vătaje?

ZARZAVAT

Ce-mi pasă? firește că-mi pasă, cum să nu-mi pese? Eu gândesc că... dar i-am arătat eu lui!...

MĂNDIȚA

Ba că chiar! ha, ha, ha!

ZARZAVAT.

Eram să-l fac bucăţi!

MĂNDIŢA

Deaceea te luase pe fugă? Luaţi-l de pe mine că-l omor! Ha, ha, ha!

ZARZAVAT

N'am vrut să fac larmă mare căci altfel ai fi vĕzut mata cum il invăţam minte. Dar să nu-mi uit vorba. Am venit să-ţi spun că nu se cuvine unei fete bine crescute ca mata să glumeşti cu aşa un pierde-vară. Mata nici nu trebue să te uiţi la dînsul; matale iţi trebue un gospodar aşăzat, liniştit, ca...

MĂNDIŢA

Ca d-ta, vătaje, ha?

ZARZAVAT

Fireşte, fireşte. Ş'apoi adică nu sunt bun? Sunt un om verde, cu inimă, am căsuţa mea, am stărişoara mea. Ştiu că femeea ce m'a lua va fi norocită!

MĂNDIŢA

Oare?

ZARZAVAT

Zeu aşa! Nu te uita că arăt eu çam aspru, de soiul meu sunt blând ca un miel. Aşa sunt de bun şi desmierdător...

MĂNDIŢA

Nu te cred.

ZARZAVAT

Cearcă, duducă Măndiţă, zĕu cearcă!

MĂNDIŢA

Cum să cerc, vătaje?

ZARZAVAT

Dar nu-mi tot spune vătaje, duducă Măndiţă, zi-mi pe nume: Zarzavat, Zărzăvăţel!

MĂNDIŢA

Zărzăvăţel! ha, ha, ha!

ZARZAVAT

Ihî! Ce bine iţi şede când vorbeşti aşa. (S'apropie). Mata ai un glas aşa de dulce, ca o privighetoare, (vrea s'o iea de talie) ca un canaraş. (Vrea s'o sărute).

MĂNDIŢA (respingêndu-l).

Ai nebunit, fugi incolo, ori te...

ZARZAVAT

Nu-mi vorbì aşa, că mĕ supĕr!

MÂNDIŢA

Ei ş'apoi? Mult ce-mi pasă!

ZARZAVAT

Ştiu eu ce să fac ca să-ţi pese.

MÂNDIŢA

Nu cumva mĕ şi ameninţi, hîrb bĕtrân ce eşti!

ZARZAVAT (supĕrat).

Hîrb bătrân? Lasă că ştiu ce am să spun cuconiţei.

MÂNDIŢA

Ce ai să spui, putregaiule?

ZARZAVAT

Putregaiu! Bine. Va şti cuconiţa, cum laşi să te curtenească berbantul cela...

MÂNDIŢA

Aşa? apoi am să spun şi eu cum ştii să-ţi faci trebşoarele, cum mistuì averea cuconiţei: una mie, una ţie, una mie...

ZARZAVAT

Minciuni!

MĂNDIŢA

Minciuni? Ei lasă că toate s'or da pe faţă, lasă...

ZARZAVAT

Bine! Va şti toată casa cum sai in capul tuturor marţafoilor.

MĂNDIŢA

Sar in cap... Na! (Ii dă o palmă). Du-te de spune şi asta la toată casa! (Ese).

SCENA XVII.

Zarzavat (singur).

Ce-a fost asta! Vai de mine! De când sunt n'am păţit aşa ruşine! Hîrb bětrân, putregaiu! Ş'apoi imi mai dă şi... (face gestul unei palme)... Asta nu se poate trece aşa... Zarzavat nu-i omul care sufere de aceste! Trebue să-mi rěsbun, trebue să arăt cine sunt! Ei lasă, madamă Măndiţo, că ţi-oiu da eu nasul in jos, că prea nu te-ajunge cineva cu prăjina! Dar ce să fac? De când a venit Timur ista in casă, cu volintirul cel

de Condulici, s'a făcut toată incurcătura! Trebue daţi afară, trebue daţi afară numai decât!

SCENA VI.

Zoe, Zarzavat.

ZOE

(intră fără a vedè pe Zarzavat, se aşază pe un jilţ şi apăsându-şi capul pe mână stă pe gânduri).

De sigur i-a plăcut figura mea, căci altfel de ce ar fi luat o copie de pe portret? L'a pus in cabinetul unde stă toată zioa, se uită la dînsul... deatunci oare nu m'am făcut mai urîtă... (Se uită intr'o oglindă). Par'că nu!

ZARZAVAT (inaintând).

Cuconită!

ZOE (fără a-l auzì).

Pentru ce acele versuri scrise sub portretul meu... (suspină).

ZARZAVAT

Cuconiţă!

ZOE (ca şi sus).

A venit iarna trecută in oraş... poate voia să mĕ cunoască... dar, desigur... şi eu eram dusă... cât de rĕu imi pare!

ZARZAVAT

Cuconiţă...

ZOE (vĕzêndu-l).

Ce vrei? (In parte). Cu cât il privesc mai mult, cu atât figura lui imi este mai simpatică.

ZARZAVAT

Eram să vĕ spun...

ZOE

De vechilul de la moşie... mĕ rog, altă dată...

ZARZAVAT

Ba nu, cuconiţă, eram să vĕ spun că de când d. Berbeceanu a adus aici pe d-nul ista... cu feciorul sĕu... este o nerânduială in toată casa...

ZOE

N'oiu mai primì pe d. Berbeceanu şi n'a mai fi nerânduială.

ZARZAVAT

Nu el; el e foarte de treabă, dar celălalt... are un fecior necuviincios.

ZOE (mânioasă).

Caută-ţi de treaba dumitale; şi să primeşti bine pe oamenii străini cari vin in casa mea, m'ai inţeles?

ZARZAVAT

Dar, cuconiţă, am inţeles; insă feciorul... mě iertaţi... se poartă cu Mânditạ... ca un... nici nu vě pot spune...

ZOE (aprinsă).

El se poartă foarte bine. D-ta eşti un netrebnic... te cunosc eu!

ZARZAVAT

Eu, cuconiţă? Ferească Dumnezeu! Eu sunt omul cel mai credincios, dar d-nul ist străin şi feciorul sěu nu sunt cum se cade... D-voastră nu ştiţi... sunt nişte chilipirgii...

ZOE

Eşti un obraznic, te amesteci unde nu-i treaba d-tale.

ZARZAVAT

D'apoi bine, cuconiţă, mě cunoaşteţi de atâţi ani; eraţi mititică când am intrat.

ZOE

Mare, mică; m'am săturat de purtarea

d-tale... Dacă nu te-i schimba, am să-ţi dau drumul! (Se scoală şi se indreaptă spre uşa din dreapta).

ZARZAVAT (urmând-o).

Vai de mine! Un vechiu fecior credincios ca mine, pentru necuviinţele unor străini!...

ZOE (la uşă).

Am să te dau afară! (Svirle uşa şi ese).

ZARZAVAT (singur la uşă).

Eaca!! Dar asta ce mai este?

SCENA XIX.

Timur, *Condulici* (intră), *Zarzavat* (la uşa din dreapta).

TIMUR

Condulici, ai să pui şelele pe cai!

CONDULICI

Aşa degrabă, d-nule maior?

TIMUR

Aşa degrabă. Nu mai pot sta aici, nu am linişte... lucrul devine serios.

CONDULICI

Serios, pentru d-voastră, d-le maior? dar eu vě ştiam mai sdravěn. Când eram amên-

doi in cavalerie eraţi cel mai voinic din toţi ofiţerii. (In parte). Nu-mi vine de loc la socoteală să plecăm!

TIMUR

Sdravĕn, sdravĕn..., cu bărbaţii, dar faţă cu o femee...

CONDULICI

N'aţi făgăduit' d-lui Berbeceanu să jucaţi rolul de amorezat şi acum vĕ este frică?

TIMUR

Frică, mie?

ZARZAVAT (in parte).

Ce insemnează asta? (Se dă după perdea).

CONDULICI

Să trăiţi, d-le maior, dar par'că aşa se arată: Cine fuge de primejdie...

TIMUR

Eu fug de primejdie! Ai dreptate, trebue să rĕmân. Cum, o femee să mĕ prindă in laţ aşa de curĕnd!...

CONDULICI

Nici nu-i vorbă!

TIMUR

Dar dacă... cu toate aceste... tot e mai bine să mergem!

CONDULICI

Eu ştiu că v'aţi dat cuvêntul, d-le maior; cât despre mine putem pleca.

TIMUR

Ai dreptate. Mi-am dat cuvêntul şi trebue să-l ţin. Dar dacă cumva astă femee...

CONDULICI

Eu nici n'o găsesc aşa de frumoasă.

TIMUR

Ba este. O! frumoasă este, fără indoială.

CONDULICI

Să trăiţi! Tocmai dacă este, trebue să nu vĕ daţi. Eu unul nu inţeleg ca noi bărbaţii, militarii, să ne plecăm aşa ca nişte trestii, noi suntem voinici!

TIMUR

Cine dracul i-a dat lui Berbeceanu ideea acestei nenorocite ispite!

ZARZAVAT (in parte).

Un complot!

TIMUR

Dac'oiu vedè ş'oiu vedè, am să spun lui Berbeceanu cum stau lucrurile, facă ce-o vrea!

CONDULICI

El v'a dislegat de orice respundere. A zis aşa: iau asupra mea toate urmările *oricare ar fi*. Culeagă ce-a semănat!

ZARZAVAT (in parte).

Satana dracului!...

TIMUR

Aşa este... insă... pe din dos, ar fi o trădare. Nu; trebue să-i spun verde: Berbecene, m'ai pus in foc şi m'am aprins, eaca! Deaceea nu mai pot da inapoi!

CONDULICI

Adică... lăsaţi-l să vĕ intrebe el...

TIMUR

Şi *Ei* trebue să-i spun, numai decât, altmintrelea nu ar fi nobil, din partea mea... dar tu pune şelele—ce-i bine nu-i rĕu. Trebue să fim gata.

CONDULICI

Bine, mĕ duc să gătesc. (In parte). Să las pe Măndiţa in ghiarele moşneagului!

TIMUR

Mergi, şi aşteaptă ordinele mele.

CONDULICI

Doresc sănătate! (Ese).

ZARZAVAT (incet).

Aşa vĕ-i povestea? Ispite, comploturi! Ei lasă că voiu da eu pe faţă! (Ese pe uşa grădinei).

SCENA XX.

Berbeceanu (intrând iute prin uşa din fund), *Timur.*

BERBECEANU

Imi pare bine că te găsesc. Ei spune-mi, cum merge?

TIMUR

Nu merge cum trebue să meargă.

BERBECEANU

Ai adus vorba despre mine?

TIMUR

Nu, despre tine nu. (In parte). Trebue să-i spun tot.

BERBECEANU

Foarte bine; nici trebue să pomeneşti de mine. Cum ţi s'a părut, tristă ori veselă?

TIMUR

Nici tristă, nici tocmai veselă. Ascultă, Berbecene...

BERBECEANU (curmându-l).

Nu suspina câteodată aşa in taină?

TIMUR

Imi pare... nu ştiu bine... dar, par'că suspina câteodată. — Rolul ce mi-ai dat...

BERBECEANU (ca şi sus).

Suspina?... Bine... foarte bine. Şi tu nu te-ai făcut că iei sama şi n'ai intrebat-o de ce suspină?

TIMUR

Ba, par'că am intrebat-o. (In parte). Nesuferită posiţie! (Tare). Berbecene, lucrurile nu pot merge aşa mai departe.

BERBECEANU

Cred şi eu... dacă te găsesc aici in loc ca să fii cu dînsa. Du-te la moment... caut'o... vorbeşte-i... la dracu!

TIMUR

Nu mĕ duc, ori nu mai rĕspund de urmări.

BERBECEANU

Nu ți-am spus că respund eu? Dar du-te astăzi! (Uitându-se pe fereastră). Eaca, o vĕd in grădină, colo in aleaoa ceea... aleargă!

TIMUR

Dacă mĕ voiu inamora...

BERBECEANU

Se 'nțelege că trebue să arăți inamorat. Du-te răpede, haide! (Il impinge afară, Timur ese). Ce indĕrătnic! Nu știu pentru ce am o presimțire că astăzi se va hotărì soarta mea. Ea era tăcută, suspina... *fără* a pomenì numele meu... tocmai asta-i un semn... dar, inima imi spune că astăzi, chiar astăzi voiu fi fericit... numai puțină răbdare incă... trebue să mĕ țin ascuns... și când mĕ voiu arăta... in adevĕr am avut o luminoasă idee! (Ese prin fund).

SCENA XXI.

Condulici, intră prin ușa grădinei, apoi *Măndița*.

CONDULICI

Oare unde să fie puișorul cel de fetiță? Am căutat-o peste tot locul și nu-i nicăiri... par'că aud ceva colo in odaea ceea (se uită pe

borta cheei). Tocmai ea este. (Tuşeşte). Hem, hem, hem! Se face că n'aude şireata. (Cântă un aer de marş). Bum, bum, bum! Nu vrea să audă!—Măndiţo, pst, Măndiţo!

MĂNDIŢA (deschizênd uşa şi scoţênd capul).

Ce-i?

CONDULICI

Ia vin incoace, c'am să-ţi spun o oarecică!

MĂNDIŢA

N'am vreme, am treabă! (Inchide uşa).

CONDULICI (in parte).

Drăcoaica! (Tare). Ia mai lasă treaba, că nu dau Tătarii!

MĂNDIŢA (deschizênd uşa şi arătându-se).

Ba dă un Tătar musteţos şi obraznic. (Vrea să inchidă uşa, Condulici se răpede şi o apucă de mână).

CONDULICI

Te-am prins, păserico; deacum n'am să te mai las!

MĂNDIŢA (făcêndu-se că vrea să se ducă).

Ba lasă-mě zěu, lasă-mě, că trebue să mě duc.

CONDULICI

Ba-i mai sta şi cu mine că om sunt şi eu.

MĂNDIŢA

Ia fii cu minte, că are să ne vadă vătavul.

CONDULICI

Nu ne a mai vedè el că am să-i scot ochii! —Măndiţo, Măndiţo... tare n'asculţi mata!

MĂNDIŢA

Ba bine că te-oiu asculta, că bune lucruri mĕ 'nveţi.

CONDULICI

Tot mai bune decât dihania cea de moşneag.

MĂNDIŢA

Dar nici d-ta nu eşti mai de treabă. — Ear iţi resuceşti musteaţa?

CONDULICI

O rĕsucesc c'aşa făceam pe soldaţii mei să m'asculte. Când le vorbeam, ei nu indrăzneau să zică nici cârc!

MĂNDIŢA

Dar vezi că eu indrăznesc.

CONDULICI

Cum te-aş invăţa puţin şmotru.

MĂNDIŢA

Şmotru? Ha, ha, ha! Ce fel de şmotru?

CONDULICI

Când oiu zice: Staţi drept, să nu te mişti din loc!

MĂNDIŢA
(zimbind şi ţiindu-se dreaptă cu mânile incrucişate şi faţa către scenă).

Aşa?

CONDULICI

Bine. Când oiu zice: Mânile 'n jos! Să laşi mânile să cadă şi nu trebue să le ridici până nu ţi-oiu da voe. (Comandând). Mânile 'n jos!

MĂNDIŢA (tot zimbind).

Eaca! Aşa-i bine?

CONDULICI

De minune. La dreapta!

MĂNDIŢA

Cum să fac?

CONDULICI

Să te intorci cu faţa la mine. (Comandând). La dreapta! (Mândiţa se intoarce). Dar nu ridica mânile, că n'ai voe!—Bine! Ţine minte că nu poţi ridica mânile. (Se apropie. de dînsa).

MÂNDIŢA

Dar ce vii lângă mine?

CONDULICI

Pst! Soldatul nu trebue să vorbească in front! Sergentul poate face ce-i place. (Comandând). Ochii in jos!

MÂNDIŢA

Să plec ochii la pământ? baiu!

CONDULICI

Trebue s'asculţi.

MÂNDIŢA (în parte).

Şiretul! Ştiu eu după ce umblă!

CONDULICI (comandând).

Ochii in jos! Bine. (Se apropie de dînsa şi o sărută).

MÂNDIŢA

A!—Eşti un obraznic!

CONDULICI

Măndiţo dragă!

BERBECEANU (afară).

Condulici!

MĂNDIŢA

Aleu! vine cineva. (Fuge in dreapta).

SCENA XXII

Berbeceanu (intră), *Condulici*.

BERBECEANU

Cine ţi-a spus să pui şelele pe cai?

CONDULICI

D-nul maior. (In parte). Cine dracul l'au adus!

BERBECEANU

Vrea să plece şi să scape de mine, acum când totul are să se hotărască. Du-te şi pune caii la grajdiu. Avem să mai stăm aice.

CONDULICI

Dacă porunciţi, bucuros.

BERBECEANU

Se 'nțelege! Du-te iute.

CONDULICI

Alerg! (Condulici ese iute și se lovește pept in pept cu Zarzavat care intră). Ho!

SCENA XXIII.

Berbeceanu, Zarzavat.

ZARZAVAT

Ia sama nebunule, că restorni oamenii! (In parte). Lasă că voiu resturna și eu pe voi! (Tare). Cuconașule!

BERBECEANU

Cine-i? A! vătavul. (In parte). Imi place omul ista; are o figură de treabă.

ZARZAVAT

Cuconașule, vĕ căutam ca să vĕ spun că cuconița-i in grădină.

BERBECEANU

Știu, știu!

ZARZAVAT

Cuconița nu-i singură... este cu domnul cela.

BERBECEANU

Cu Ştefan, ştiu.

ZARZAVAT

Doamne, cuconaşule, se vede că Dumnezeu a umplut lumea cu ce-a putut, şi cu răi şi cu buni.

BERBECEANU

Negreşit.

ZARZAVAT

Or fi şi prieteni buni pe lume, dar răi ştiu că sunt mulţi...

BERBECEANU

Se 'nţelege, dar ce are a face?

ZARZAVAT

De la cine nu te-aştepţi, acela te vinde. Nici nu ştii de unde sare epurele.

BERBECEANU

Aşa este. Dar la ce capăt vrei s'o scoţi?

ZARZAVAT

Eaca de pildă domnul... pe care l'aţi adus... domnul... cum ii zic?... Timur. Cine-ar crede? Eu aş fi pus rămăşag că vă este prietenul cel mai bun...

BERBECEANU

Aşa il cred şi eu.

ZARZAVAT

Ei, nu-i!

BERBECEANU

Ce-mi spui tu acolo?

ZARZAVAT.

Stĕpâna mea e vĕduvă, tênĕră, frumoasă, cu stare. D-voastră sunteţi holteiu, bogat... Ce bine s'ar fi potrivit...

BERBECEANU

Te rog sfirşeşte. Nu-mi place ca slugile să se amestece in trebile stĕpânilor.

ZARZAVAT

Să nu bănuiţi. Doresc să vĕ fac un bine şi aveţi să-mi mulţămiţi. Aţi adus aici pe d-nul Timur şi cine vĕ sapă? Chiar el!

BERBECEANU (zimbind).

Aha! Pricep.

ZARZAVAT

Umblă după cucoana noastră... şi-i vorbeşte şi o măguleşte şi o curteneşte...

BERBECEANU (tot zimbind).

Ştiu, ştiu! Dacă n'ai avut alta de spus, asta o ştiam şi eu.

ZARZAVAT

Ba nu ştiţi; nici habar n'aveţi ce se petrece in ascuns. D-voastră aţi voit să faceţi o glumă şi când colo, lucrurile s'au schimbat cu totul...

BERBECEANU

Ce fel?—De unde ştie el?...

ZARZAVAT

Ştiu eu. Am mirosit punerea la cale ce aţi avut. Dar ce folos! Nu-i pentru cine se găteşte, ci pentru cine se nimereşte.

BERBECEANU

Ce-mi spui acolo?

ZARZAVAT

Aţi fost tras pe sfoară!

BERBECEANU

Ia sama la vorbele tale. Imi dai un prepus grozav!

ZARZAVAT

Sunt gata să dovedesc cele ce spun. La

inceput, d. Timur a luat-o şi el drept glumă dar pe urmă cuconiţa i-a plăcut — se 'nţelege cu aşa o stare!—şi a gândit că e mai bine să culeagă pentru dînsul decât pentru alţii. A lucrat, a stăruit păn' ce a prins-o in undiţă!

BERBECEANU

Nu voiu crede niciodată!

ZARZAVAT

S'o vedeţi cât e de schimbată!... Când îl vede se face roşie ca para focului... Mĕ ocăreşte pe mine şi ţine la cazacul cel de Condulici care au adus numai zizanie in casă... pe mine, vechiu vătav care am imbĕtrânit in casa ei, vrea să mĕ dea afară, pentrucă pîresc pe potlogarul cela... asta nu-i lucru curat!—D. Timur i-a căzut tronc la inimă şi pace!

BERBECEANU

E cu neputinţă!

ZARZAVAT

Să-i fi vĕzut pe amêndoi in grădină cum işi zimbeau şi se ţineau de mână... ca doi porumbaşi...

BERBECEANU (furios).

Eşti un intrigant!

ZARZAVAT

Ferească Dumnezeu! *El* e un viclean...

BERBECEANU (apucându-l de pept).

Să-mi dai dovezi, hoţule, ori te... (Il sgâlţie).

ZARZAVAT

Dar lăsaţi, pentru Dumnezeu! nu sunt eu de vină; el, el...

BERBECEANU

Iţi spun că te fac praf şi pulbere de spui minciuni.

ZARZAVAT

Eaca imi pare că vine cuconiţa. Vorbiţi cu dînsa...

BERBECEANU

Am să-i vorbesc... O! Am să-i vorbesc...

ZARZAVAT

Şi dacă iţi mai vrea dovezi, lăsaţi pe mine. (Ese iute).

SCENA XXIV.

Berbeceanu, *Zoe* (intră şi se aşază pe un scaun).

BERBECEANU

Doamna mea, vĕ rog să mĕ scusaţi, dacă am stat aşa de mult... un interes insemnat...

ZOE

D. Berbeceanu? Aţi fost dus?...

BERBECEANU (in parte).

Cum? Nici n'a luat seama?... (Tare). Insă m'am grăbit să mĕ intorc. O zi petrecută in societatea d-voastre este pentru mine o zi de serbătoare...

ZOE (distrasă)

Azi e sĕrbătoare?

BERBECEANU

Ziceam că o zi petrecută in societatea d-voastre este pentru mine o zi de serbătoare.

ZOE

(jucându-se cu degetele pe masă, nerăbdătoare).

A!

BERBECEANU

Decând v'am fost presentat — sunt opt luni—la un bal daca vĕ mai aduceţi aminte...

ZOE

Aşa... mi se pare...

BERBECEANU

Era la cotilion. Acele momente au rĕmas neşterse in memoria mea.

ZOE

Nu vĕ pare că-i cam frig astăzi?

BERBECEANU

Din contra e cald, zi de vară. Dar atunci eram in mijlocul ernei, era in şepte Ianuarie.., nu voiu uita această dată... uliţele erau acoperite cu zăpadă... a treia zi—era o Duminică—când am venit să vĕ vĕd...

ZOE

Aşa, aşa!... nu ştiu pentru ce par'că simt nişte flori.

BERBECEANU

Nu vĕ simţiţi bine?

ZOE

Mě cam doare capul; am un inceput de migrenă.

BERBECEANU (cu necaz).

A! vě doare capul? Se vede că v'a apucat deodată; azi dimineaţă eraţi bine...

ZOE

Aşa sufěr adeseori... (In parte). Ce supěrăcios!

BERBECEANU (asemenea).

Şi... vě ţine mult?

ZOE

Nu e nimic... Imi trece, dacă mě odihnesc puţin.

BERBECEANU

Mě retrag, doamna mea...

ZOE

La revedere!

BERBECEANU

Voiu venì indată cu Timur să luăm congediu.

ZOE (în parte).

Cu Timur? (Tare). Puteţi sta, indată imi

va trece. (Se scoală). Nu e nevoe să vĕ duceţi; mĕ intorc la moment. (Se inchină şi ese).

BERBECEANU (se închină).

Doamna mea!

SCENA XXV.

Zarzavat (intrând prin fund), *Berbeceanu*.

BERBECEANU (primblându-se furios prin casă).

O asta trece peste marginile politeţei!

ZARZAVAT (umblând după dînsul).

Ei, v'a plăcut?

BERBECEANU

Să nu-şi aducă aminte de intâia noastră intîlnire, când am vorbit de acel moment de atâte ori.

ZARZAVAT

A uitat tot, tot!

BERBECEANU

Să zică că o doare capul!

ZARZAVAT (arătând inima).

Ici o doare!

BERBECEANU

Să-mi dea a înţelege că societatea mea ii este supărătoare!

ZARZAVAT

Dar ia să fi fost celălalt!

BERBECEANU

O! sunt furios!

ZARZAVAT

Veniţi să vĕ mai arăt eu...

BERBECEANU (oprindu-se).

Ce vrei să-mi arăţi?

ZARZAVAT

Veniţi cu mine, veniţi!

BERBECEANU

Deaceea Stefan cerea numai decât să plecăm.... il mustra cugetul...

ZARZAVAT

Ienicerul cel de Condulici l'a indemnat să nu slăbiască! Nu ştiţi ce hoţ de codru e acela!

BERBECEANU

Mai bine ar fi fost să plecăm, când mi-a propus.

ZARZAVAT

Era prefacere. D. Timur e un viclean ca şi panţirul lui.

BERBECEANU

O!

ZARZAVAT

Veniţi cu mine să vĕ dovedesc.

BERBECEANU

Dacă m'oiu incredinţa... atunci...

ZARZAVAT

Haidem, haidem! (Es amêndoi).

SCENA XXVI

Timur (intră pe uşa ce dă în grădină).

Mi-am făcut datoria. Am vroit să-i spun şi n'a vrut să mĕ asculte. Deacum nu mai dau inapoi! A lui e vina! Aş fi un nebun să jertfesc fericirea care abia imi zimbeşte... Acum trebue să-i vorbesc ei, trebue să-i mărturisesc totul şi ea, respingă-mĕ dacă voeşte!... Eat'o!

SCENA XXVII.

Zoe (intră), *Timur*, apoi *Berbiceanu* şi *Zarzavat*.

TIMUR

Doamna mea, sunt fericit de a vĕ intîlnì acum. Trebuea să vĕ vorbesc, să vĕ fac o mărturisire...

ZOE

O mărturisire cu un ton aşà de grav? Mĕ spărieţi!

TIMUR

Am minţit; n'am cerut eu să vin aici, amicul meu m'a adus. Vrênd să se incredinţeze dacă rĕceala ce-i arătaţi era adevĕrată, m'a făcut instrumentul ispitirii sale.

ZOE

Domnul meu!...

TIMUR

M'am impotrivit cererii lui... i-am zis că această incercare poate avea urmările cele mai fatale.

ZOE

O asemenea purtare!

TIMUR

Eu sunt nevinovat.

ZOE

Nu vĕ credeam in stare să jucaţi un asemenea rol!

TIMUR

Nu mĕ osindiţi càci eu sunt cel mai pedepsit. Am venit să vĕ cer ertare. Bună ş indurătoare precum sunteţi, nu mĕ veţi ur pentru un joc ce-l credeam nevinovat.

ZOE (făcêndu-i un semn cu mâna).

Duceţi-vĕ, fugiţi!

TIMUR

V'am vĕzut... şi din intâiul moment toate ilusiile tinereţei mele, au reapărut vii in inima mea.

ZOE (işi acopere faţa cu mânile).

O! Ce-am trebuit să aud! (In acest moment Zarzavat şi Berbeceanu intră in fundul odăii şi se ţi ascunşi după perdea, arătându-se numai din vreme in vreme).

TIMUR

Nu vĕ intoarceţi faţa de la mine! Un cu-

vênt ce veţi spune, va hotărì dacă trebue să blăstem intîmplarea ce m'a adus aicea, sau dacă trebue s'o fericesc pentru totdeauna!

BERBECEANU (în fund incet).

Ce-aud?

ZARZAVAT (asemenea).

Ce v'am spus eu?

ZOE

Nu vĕ cred, nu pot să mai cred!...

TIMUR (căzênd in genunchi).

Credeţi in amorul cel mai adânc, cel mai arzĕtor.

BERBECEANU (incet).

Lasă-mĕ, lasă-mĕ, am să-l...

ZARZAVAT (asemenea, ţiindu-l).

Ferească Dumnezeu! Să nu cumva...

ZOE (fără a 'ntoarce faţa).

Sculaţi-vĕ!

TIMUR

Un semn, un singur semn că nu dispreţuiti pe acel ce vĕ iubeşte!... (Zoe fără a in-

toarce fața ii intinde mâna, Timur i-o sărută cu pasiune, apoi sculându-se) O! sunt omul cel mai fericit!

ZOE

Ce-am făcut! (Fuge in odaia ei).

SCENA XXVIII.

Berbeceanu, *Zarzavat* (inaintând), *Timur*.

BERBECEANU

A, domnișorule, de aceștia imi ești!

TIMUR

Ce este?

BERBECEANU

A! D-ta ai venit aici ca să mě vinzi?

TIMUR

Ştii tot? Imi pare bine, căci pe mine nu mě mai ascultai.

BERBECEANU

Indrăznești incă a-mi vorbì cu acest ton!

TIMUR

Ai spus că primești urmările incercării tale oricare ar fi. Tu ești vinovatul!

BERBECEANU

In loc ca să intri in pământ de ruşine, tu imi faci incă mustrări!

TIMUR

Tu eşti orbit de patimă, nu ştii ce spui...

BERBECEANU

Ba ştiu, ştiu prea bine. Te-ai folosit de mine; ai ascuns sub masca prieteniei negrele tale planuri.

TIMUR

Berbecene!

ZARZAVAT (in parte, frecându-şi mânile).

Bravo! bravo!

BERBECEANU

Mi-ai legat ochii ca să nu pot vedè.

SCENA XXIX.

Cei dinainte, Mändiţa.

MĂNDIŢA (in parte).

Ce este, ce vuet e acesta?

TIMUR

Berbecene, nu uita că aici in casă un scandal ar fi neertat...

BERBECEANU

A! vicleanule!

TIMUR

O insultă... deajuns! Nici un cuvênt mai mult!

MĂNDIŢA

Vai de mine! Au să s'apuce de pept. Trebue să spun cuconiţei. (Ese).

ZARZAVAT (in parte).

Daţi de tot!

BERBECEANU

Eşti un trădător!

TIMUR

Ai să-mi dai seamă!

BERBECEANU

Aceasta o doresc şi eu, chiar la moment.

TIMUR

Chiar la moment! (Vor să easă).

SCENA XXX.

Zoe vine din cabinetul ei, urmată de *Mândiţa*; *Condulici* intră de altă parte; *Timur*, *Berbeceanu*, *Zarzavat*.

ZOE (intrând).

Staţi! — D-le Berbeceanu, aţi uitat că vĕ aflaţi in casa mea.

BERBECEANU

Doamna mea...

ZOE

Vĕ opresc de a merge mai departe.

MĂNDIŢA (arătând pe Zarzavat).

El i-a intărtat; el i-a inverşunat! (Se apropie de Condulici).

ZOE (către Zarzavat).

De azi inainte nu mai eşti in serviciul meu.

ZARZAVAT

Na! Vai de mine!

ZOE (către Berbeceanu)

Ispita la care aţi voit a mĕ supune, a avut resplata ce merita. — Domnule Timur, eram aici — (arată uşa). M'am incredinţat de adevĕrul celor ce mi-aţi spus.

TIMUR (apropiindu-se).

Viitorul va dovedì mai bine că sunt omul cel mai iubitor. (îi sărută mâna).

BERBECEANU (in parte).

Ce infamie!

CONDULICI
(inaintând şi ţinênd pe Măndiţa de mână).

Cuconiţă, dacă voiţi—sărut mâna—să aruncaţi ochii şi asupra noastră...

ZOE

Ce rĕspunzi, Măndiţo?

MĂNDIŢA

Ce să rĕspund? Nu ştiu singură...

CONDULICI

Vrea, cuconiţă, vrea; ascultaţi-mĕ pe mine!

ZOE

Inţeleg; aveţi incuviinţarea mea.

ZARZAVAT (in parte).

Crăp de ciudă!

BERBECEANU

Nu-mi rĕmâne decât a mĕ retrage.

ZARZAVAT

Cuconaşule, dacă vĕ trebue un vatav, eu sunt liber.

BERBECEANU

Bine, hai cu mine!

MÂNDIŢA

Şi să invăţaţi că nepedepsit, nimeni nu poate să se joace cu dracul!

(Cortina cade).

IMPACAREA

SCENETĂ

1865

Teatrul representă un salon elegant. In dreapta o canapea, o masă pe care se află o lampă, o bisăcteluță și un album de fotografii.

SCENA I.

(La ridicarea cortinei, Câmpeneasca şede pe canapea şi coase la gherghef).

D-na CÂMPENESCU (singură).

Toată lumea-i la bal! Mě tem că astăzi au să mě lase singură. (Se uită la ciasornic). Opt şi jumětate şi incă n'a venit nimeni! Ei bine, voiu rěmâne singură! Mai bine aşa decât să mai fac toaletă, să mě ostenesc, să şed până târziu... dar când s'a intoarce Aglăiţă ce o să fac? Voiu trebuì vrênd nevrênd s'o duc pe la baluri, pe la teatru, eu care-i ţin locul de mumă! Câteva zile incă şi voiu strânge-o in braţe! (Pune gherghefui la o parte, deschide bisăcteluţa şi scoate o scrisoare). S'a pornit in trei a lunei de la Dresda, poimâne sau joi cel mult trebue să ajungă. Cum am să mě mândresc cu ea! Le intrece pe toate in creştere, in frumuseţă! Par'că věd pe

toţi tinerii noştri, inamoraţi până in gât, invêrtindu-se care de care imprejurul ei, cu ochii infocaţi şi cu vorbe dulci. Ea, strălucind ca o regină, respinge cu modestie pe cei mai isteţi, vorbeşte cu amabilitate cu cei mai timizi şi incântă pe toţi! Un lucru numai imi pricinueşte grijă: Nenorocirea ce era să i se intîmple in drumul de fer cu doi ani in urmă, când s'a dus in Sviţera cu guvernanta ei, intîmplare ce nu-i mai ese din minte! Nu-mi scrie o scrisoare in care să nu jertfească cel puţin câteva rînduri acelei intimplări, tênĕrului care i-a scăpat viaţa, recunoştinţii ce-i datoreşte... şi mi se pare că sub aşa numita recunoştinţă s'ascunde şi altă ceva. Aşa sunt fetele la vîrsta ei: cea mai mică imprejurare le pune pe gânduri... mai cu seamă pe una ca dînsa, de natură cam exaltată! Dar când se va fi intors in ţară, nu mĕ indoesc că cercul nou in care intră, schimbarea deplină a tuturor imprejurărilor sociale, vor face-o să uite intîmplările copilăriei. (S'aude o trăsură). O trăsură? Oare cine a mai gândit la mine in astă sară? (Se scoală şi se uită pe fereastră). Aha! Neimpăcatul meu antagonist! (Se aşază ear pe canapea).

SCENA II.

D-na Câmpenescu, Costrel.

COSTREL (intră, se 'nchină şi-i sărută mâna).

Bună seara.

D-na CÂMPENESCU

Bună seara! Român in toate, până şi in *bună seara.* Dar mě rog şezi, domnule naţionalist!

COSTREL

Preferiţi să vě zic *bonsoir*, foarte bine, voiu zice deacum inainte *bonsoir.*

D-na CÂMPENESCU

Nicidecum, zi cum iţi place, numai nu cere ca să fie toată lumea de părerea d-tale.

COSTREL

Nu cer de la alţii, decât de la cei care impărtăşesc ideile mele.

D-na CÂMPENESCU

Věd că incepem ear a ne certa. (Zimbind). Cum păşeşti peste pragul uşei mele s'aprinde flacăra discordiei in casa in care altfel nu domneşte decât pacea!—Vezi că ştiu şi eu să intrebuinţez frase frumoase.

COSTREL

Nu sunt eu de vină că trăim in necontenită neinţelegere, cel intăiu cuvênt ce am pronunţat v'a părut demn de-o observaţiune.

D-na CÂMPENESCU

Observaţiune! *ţiune!* Mĕ rog scuteşte-mĕ de *ţiune;* cât oiu trăì n'oiu rostì un cuvênt ca *observaţiune.*

COSTREL

Foarte bine, nici nu cer să vĕ plecaţi la ideile mele, dar ar fi drept ca nici d-voastră să nu-mi impuneţi ideile d-voastre.

D-na CÂMPENESCU

Dar spune-mi, mĕ rog, cum de te vĕd in astă sară la mine, nu te-au atras balul vecinei mele?

COSTREL

Eram gata să mĕ duc, când mi-am adus aminte, că un bal adună pe toţi cei doritori de a juca şi de a vedè, adecă aproape pe toată lumea, şi că d-voastră veţi rĕmânè singură. Deaceea am lăsat balul şi m'am hotărît să vĕ ţin tovărăşie in astă seară, (zîmbind) măgulindu-mĕ cu speranţa că-mi veţi fi recunoscĕtoare, dar vĕd că m'am a-

măgit. Abia am intrat şi aţi reinceput nesfirşita noastră ceartă.

D-na CÂMPENESCU

Aşa dar pentru mine ai făcut jertfa balului? Drept să-ţi spun, jertfa d-tale imi pare foarte suspectă, cine ştie ce impregiurare te-a oprit...

COSTREL

O!

D-na CÂMPENESCU

Ei bine, oricum va fi, voiu să te cred; inchipueşte-ţi că te cred şi-ţi mulţumesc. — Ei, spune-mi cę mai veste, ce se mai petrece prin lume?

COSTREL

Legi noue, instituţii noue, ziare noue!

D-na CÂMPENESCU

Tot nou şi ear nou; nu se mai intorc niciodată la cele vechi; s'au despărţit cu totul de bietul trecut! Şi spune-mi ce fel de legi, ce fel de instituţii?

COSTREL

Tot după exemplul frances, nimic naţional.

D-na CÂMPENESCU

Şi asta vĕ place d-voastre! Mai bine decât aţi lăsa să mai aibă putere una sau alta rĕmasă de la străbuni, vĕ place să introduceţi acele ce aţi invăţat in Franţa, fără a vedè de se potrivesc sau nu intr'o ţară ca a noastră! Vĕ vine mai uşor să aduceţi cu topuzul legi străine făcute gata, decât să vĕ bateţi capul a prelucra legi noue care să fie copìi drepţi ai celor vechi.

COSTREL

Astă mustrare nu mĕ atinge pe mine care, precum ştiţi, am făcut studiele mele in Germania.

D-na CÂMPENESCU

Aşa! Uitasem că d-ta nu ai urmat in şcoalele Parisului. Dar cu toate aceste, se vede că simpatizezi cu cele ce se petrec.

COSTREL

Cu *unele*, nu cu *toate*.

D-na CÂMPENESCU

Mai dĕunăzi imi căzù din intîmplare in mână un jurnal de-al d-voastre şi neavênd

ce face incepui a cetì; ei bine, mĕ crezi, că dacă am inţeles ceva, este numai pentru că ştiu franţuzeşte, altfel...

COSTREL

Vĕ cred, cu atât mai mult că şi mie imi vine greu câteodată.

D-na CÂMPENESCU

Cum se poate? D-ta care eşti neologist, purist, mai ştiu eu ce: ba mi se pare, că mai eşti incă, pe lângă advocat, şi poet.

COSTREL

Mĕ incerc intr'adevĕr şi eu in oare perdute să-mi aştern simţirile şi impresiunile pe hârtie, dar n'am de loc pretenţiunea de a fi poet. Aceasta ar fi şi greu cu limba de astăzi şi cu sentimentele străine lăţite la noi. Insă pentru aceasta o mare parte din vină nu cade şi asupra d-voastre, doamnelor?

D-na CÂMPENESCU

Asupra noastră? Sunt curioasă să aflu cum suntem noi de vină că limba se strică?

COSTREL

Mĕ mai intrebaţi? Dar aruncaţi o privire asupra societăţii! Priviţi la doamnele noa-

stre! Ele au frumosul rol de a insufla copiilor din cea mai fragedă juneţă, amor pentru tot se este naţional. Implinesc ele datoria lor? Nu vedeţi că limba noastră pare a fi cea franceză, nu cea română? Convorbirile toate in limba franceză; tot ce se invaţă, se invaţă in limba franceză. Ştiu istoria Franciei şi n'au idee de istoria noastră, in care poate chiar străbuni de-ai lor au jucat un rol insemnat. Vĕ miraţi că toate acum merg la noi după modelul Parisului, şi causa cea dintăi sunteţi insuş d-voastre.

D-na CÂMPENESCU

Ei, ei! Prea departe mergi in patriotismul d-tale! Să nu se inveţe franţuzeşte, când in toate inaltele societăţi din lume s'a adoptat limba franceză, ca limbă a conversării, când franceza este limba diplomatică...

COSTREL

Aceasta mi se spune din toate părţile: S'a adoptat in toată lumea. Aşi dorì să ştiu in care lume? Aţi auzit vreodată Italieni, Germani sau Engleji vorbind in ţara lor, intre dînşii o altă limbă decât a lor?

D-na CÂMPENESCU

Insă nu veţi putè tăgăduì că limba fran-

cesă e mai... cum aş zice, mai *culantă...* mai...

COSTREL

Eu văd că vorbim de o oară româneşte şi că ne vine foarte uşor.

D-na CÂMPENESCU

Văd că vrei să nu se mai inveţe limba cea mai perfectă, pentru că nu o iubeşti d-ta.

COSTREL

Eu o iubesc foarte mult şi convin că studiul ei este neapărat. Insă studiul limbei noastre trebue să fie lucrul principal, *temelia*, limbile străine numai *ornamenturi*.

D-na CÂMPENESCU

D-ta te arunci in estremul contrariu! Dar aşa sunteţi cu toţii care aţi fost in Germania. Nepoata mea Aglae nu-mi scrie decât in româneşte, nu visează decât românismu, sunteţi cu toţii exaltaţi!

COSTREL

Nepoata d-voastre va fi cea intăi domnişoară care va simpatiza cu mine. Aştept cu nerăbdare momentul in care voiu face cunoştinţa domnişoarei Aglae.

D-na CÂMPENESCU

Momentul nu este departe. Peste două trei zile va sosì. Cât despre simpatie, pare-mi-se că cu tot contrastul ce pretinzi că este in ideile d-tale şi ideile tuturor domnişoarelor noastre, totuş s'a găsit vre una care te-a făcut gânditor...

COSTREL

Pe mine? Vĕ inşălaţi!...

D-na CÂMPENESCU

Mĕ tem că nu. La vîrsta d-tale, să fugi de baluri, să preferi a petrece o sară intreagă, cântând un duet cu o bĕtrână ca mine... Iţi spun incă odată că-mi pare suspect. Domnişoarele noastre, cât de puţină simţire patriotică să aibă, după zisele d-tale, sunt graţioase şi plăcute şi ştiţi, amorul nu-şi bate capul de limba in care se esprimă, chiar graiul ochilor îi este deajuns pentru a produce inţelegerea cea mai armonioasă...

COSTREL

Aşa este... insă nici una din domnişoarele noastre nu mi-a intunecat mintea.

D-na CÂMPENESCU

Ochiul meu e prea esperimentat pentru a greşì.

COSTREL

Vĕ dau covêntul meu că...

D-na CÂMPENESCU

Atunci ţi-a rĕmas vre-o femee din Germania incă foarte vie in memorie. (Costrel tace). De ce taci?

COSTREL

Fiindcă... pentru că...

D-na CÂMPENESCU

Fiindcă... pentru că... Am gâcit insfirşit enigma pentru ce nu simpatizezi cu Franţejii! — Va fi vre-o blondă cu ochii albaştri, vre-o jună incântătoare cu pĕrul de aur şi cu stea in frunte. Dar respunde! Dece nu respunzi? Ce pleci ochii la pământ?

COSTREL (cu invălmăşag).

Să răspund?... ce voiţi să rĕspund?

D-na CÂMPENESCU

Sunt curioasă să ştiu ce fel este doamna care se vede că te-a robit aşa de cumplit. Şi ea de sigur are idei romantice, priveşte lumea prin vĕlul idealului. N'aţi cetit impreună *Suferinţile lui Werther?* Vezi că cunosc şi eu unele produceri ale literaturei ger-

mane, deşi in traducere francesă. Aş pune rĕmăşag că se numeşte *Lotte*.

COSTREL

Vĕ inşălaţi, are un nume care vĕ este foarte cunoscut, se numeşte Aglae.

D-na CÂMPENESCU

Aglae, ca nepoată-mea? Asta o face indoit de interesantă in ochii mei. Dar spune-mi, istoriseşte-mi; cum v'aţi cunoscut, cum?...

COSTREL

Ce curiositate!

D-na CÂMPENESCU

Mĕ faci nerăbdătoare. Mărturiseşte ţi pĕcatele şi vei dobândì ertare!

COSTREL

Vĕ aşteptaţi la vr'un roman, la vre-o istorie estraordinară, plină de aventuri şi veţi auzì o intîmplare nu se poate mai simplă şi mai prosaică.

D-na CÂMPENESCU

Incepe mĕ rog, fără preambule.

COSTREL

Aveţi să mĕ rideţi.

D-na CÂMPENESCU (zîmbind).

Mult ai să mĕ mai faci s'aştept? Hai! Ia-ţi curagiul in dinţi, tuşeşte şi incepe!

COSTREL

Ştiu că-mi sap eu singur groapa, dându-vĕ pentru viitor materie indestulă pentru a mĕ lua in rîs, dar ce e de făcut? Incep.

(Un servitor aduce ciaiul).

D-na CÂMPENESCU

Luaţi o ciaşcă de ciaiu pentru a vĕ rĕcorì memoria.

COSTREL

Doi ani s'au trecut acum, de când mi-am sfirşit studiele la universitatea din Bonn. Inainte de a pleca in ţară mĕ hotărîi să mai vĕd pe un vechiu amic care locueşte in Heidelberg. Cine a călĕtorit prin marele ducat de Baden, ştie cât e de frumoasă partea intre Darmstadt şi Heidelberg. Intîmplarea voise ca să mĕ aflu singur, acufundat in cugetări, când la Darmstadt, se suirĕ in vagonul meu douĕ doamne, cea dintăi, inaintată in vîrstă, a doua erà tênĕră, frumoasă, incântătoare.

D-na CÂMPENESCU

Blondă ca Lotta lui Werther.

COSTREL

Cu pĕrul negru și ochii albaștri. (D-na Câmpenescu arată mirare). Fie starea cam exaltată in care mĕ vîrîse privirea frumusețelor naturei, fie o simțire spontaneă, o... un...

D-na CÂMPENESCU

Ințeleg! Ințeleg! Urmează!

COSTREL

Infățoșarea acestei domnișoare imi pricinuì un neastêmpĕr sufletesc necunoscut. După o indelungă tăcere, o ruină măreață ce se vedea in depărtare, deschise convorbirea intre noi. Eu, cunoscênd locurile pe acolo, numiam munții și ruinele, istorisiam legendele atingĕtoare de ele.

D-na CÂMPENESCU

Legende frumoase, de cavaleri, de urieși...

COSTREL

Așa se trecurĕ mai multe oare ca un singur moment.

D-na CÂMPENESCU

Dar cine era, n'ai avut curiositatea să intrebi?

COSTREL

Tot ce ştiu este, că tovarăşa ei o numea Aglae şi că amêndouĕ se duceau in Sviţera.

D-na CÂMPENESCU

A!

COSTREL

Nu departe de Heidelberg se vedeau in stînga ruinele unui frumos castel, despre care incepui a spune toate cele ce povesteşte legenda. Domnişoara Aglae, voind a privì mai bine acele remăşiţuri ale trecutului, se plecâ pe portiţa vagonului, când deodată...

D-na CÂMPENESCU

Când de odată...

COSTREL

Drumul de fer sbura in iuţală cea mare; portiţa care nu era bine incuiată se deschise... o clipeală şi era perdută... un ţipĕt... (D-na Câmpenescu pune mâna pe pept şi-şi opreşte resuflarea). Abia avui timpul s'o cuprind in braţe şi

s'o culc leşinată pe canapea. Mai multe minute se trecurĕ in care avui timpul să o privesc, era albă ca lăcrămioarele şi frumoasă ca ele. Insfirşit deschise ochii, şi-i preumblà rătăciţi imprejur căutând a-şi aminti cele petrecute. Când işi redobândì simţirile şuerul lung al maşinei ne vestì că am ajuns in Heidelberg, unde eu trebuea să le părăsesc. Era incă prea slabă ca să vorbească; işi oprì un moment ochii sĕi albaştri spre mine; imi intinse mâna drept mulţumire, şi... mĕ depărtai ameţit... Deatunci n'am mai vĕzut-o!

D-na CÂMPENESCU (in parte).

Era Aglae, era Aglae!

COSTREL

Doi ani s'au trecut deatunci şi astă intîmplare mi-a rĕmas incă atât de vie in memorie ca şi când s'ar fi petrecut ieri. Infăţoşarea ei nu mĕ mai părăseşte...

D-na CÂMPENESCU (strângêndu-l de mână).

Iţi mulţumesc! O! Iţi mulţumesc!

COSTREL

Pentru ce?

D-na CÂMPENESCU

Nu ştii cât iţi sunt de recunoscĕtoare de... (indreptându-se) de istorisirea ce mi-ai făcut şi deatunci, zici, că n'ai mai vĕzut-o?

COSTREL

Nu, nici ştiu cine este.

D-na CÂMPENESCU (in parte).

Ce idee! Fotografia ei pe care mi-a trimes-o in scrisoarea din urmă se află in acest album... (Tare). Era o Germană, şi nu putea să aibă graţiele ce caracterizează pe domnişoarele noastre.

COSTREL

Nu ştiu dacă Germanele in genere sunt mai puţin graţioase decât Româncele, dar ştiu că *ea* intruneà toate insuşirile care incântă pe un om. Dac'aţi fi cunoscut-o...

D-na CÂMPENESCU

Poate o judecam altfel decât d-ta, căci eu aşi fi privit-o cu ochi nepărtinitori. Deschide acest album, in care se află toate frumuseţele noastre şi vei vedè cât ii sunt de superioare (i dă albumul in mână şi-l deschide). Eată Domnişoara *Cordescu* in costum de amazonă! Priveşte ce fisionomie aleasă... ce ochi ma-

liţioşi... (intoarce fila). Eată Domnişoara *Zărneanu.* N'ai spune că e o Madonă eşită din din penelul lui Murillo? Ce regularitate in trăsături! A! eată şi domnişoara *Nazoni.* Ce zici de această frumuseţă?

COSTREL (cu distracţie).

Dar sunt toate frumoase! (Intoarce filele albumului cu nepăsare şi deodată se opreşte). A!

D-na CÂMPENESCU

Ce este?

COSTREL

Ce asemănare!

D-na CÂMPENESCU

Cu cine? Mě pui in mirare.

COSTREL (acufundat in contemplare).

Cu dînsa!

D-na CÂMPENESCU (in parte).

Cu Aglae! Nu mě inşălam. Costrel era tênĕrul pentru care simţea Aglaiţa, aceea ce ea numeşte *recunoştinţă.* Mai bine aşa. Peste trei zile va venì. Atunci vom vedè! Dar imi vine o idee! Mě duc s'aduc o altă fotografie. Până atunci las pe poetul nostru in neastêmpĕrul cugetărilor lui. (Ese).

SCENA III.

Costrel (singur).

Imi pare că visez! Şi nu mě amăgesc, nu! Este portretul ei! Eată ochii sěi albaştri, oglinda cea mai credincioasă a sufletului, eată surisul sěu blând şi dulce! Curios şi neinţeles! O věd un singur moment in viaţa mea; se trec ani la mijloc—părăsesc Germania—mě duc intr'o altă lume, nepăstrând alta de la dînsa decât o amintire neştearsă—şi o găsesc in copie in albumul d-nei Câmpenescu! (Se preumblă neliniştit prin casă şi se opreşte). Cine ştie! Poate că acuma este soţia vre unui German, vre unui *neamţ gheţos şi pedant;* va fi uitat pe tovarăşul ei de călětorie, care n'a fost poate in viaţa ei alta, decât aceea ce este o furtună trecětoare intr'o zi de vară! Şi la mine a fost o furtună, dar mi-au rěmas urmele trăsnetului! (Se aşază pe jilţ). Dar ce enigmă neinţeleasă este asta? De unde vine portretul ei in acest album? (Stă un moment pe gânduri). Va fi o amică a nepoatei d-nei Câmpenescu, a domnişoarei Aglae. (Tresărind). Aglae? Oare nu cumva?... Ce idee imi trece prin cap? Oare domnişoara Aglae să nu fie domnişoara din drumul de fer? *Ea* trebue să fie; ne-

poata d-nei Câmpenescu, crescută in Germania; ea şi-a trimes fotografia mătuşei sale şi vine insaşi peste câteva zile... A! era o compatrioată! Ce turburare mĕ cuprinde deodată? Hai! Costrel fii bărbat! Ai trecut anii copilăriei!

SCENA IV.

Costrel, D-na Câmpenescu.

D-na CÂMPENESCU (se apropie zimbind).

June poet, te vĕd cufundat in meditaţiuni. Asupra cărui obiect iţi indreptaseşi cugetările?

COSTREL

Gândeam...

D-na CÂMPENESCU

Dar nu iei seama la progresul ce am făcut? Nu vezi că şi eu vorbesc in *ţiune?*

COSTREL

Intr'adevĕr, nu luam seama...

D-na CÂMPENESCU

Eşti distras? Ce ai? Gândeai poate la deşertăciunile lumii?

COSTREL

In albumul acesta, am găsit...

D-na CĂMPENESCU

Sau la un nou sistem de ortografie română?

COSTREL

Am găsit portretul unei doamne pe care... de nu mě 'nşel...

D-na CĂMPENESCU

Sau poate la un plan de a restabilì vechile margini ale Daciei, zidind o nouă capitală şi numind-o *Zermizaghetuza!*

COSTREL (distras).

Nu! Voiam să ştiu pe cine infăţoşează astă fotografie; figura imi pare cunoscută...

D-na CĂMPENESCU (in parte).

Să-mi supun duşmanul la o mică tortură... (Tare, cu indiferenţă). Aceasta? Este o amică a nepoatei mele, care de curênd s'a măritat cu un ofiţer Saxon. Dar ce ai?

COSTREL

Sărut mâna (vrea să easă).

D-na CÂMPENESCU

Stăi, ce-ţi este? Ce grabă?

COSTREL

Mĕ ertaţi, am să mĕ... trebue să... am o intîlnire cu un prieten...

D-na CÂMPENESCU

Intîlnire la unsprezece oare de noapte? Glumeşti! Cu asemene poveşti, nu mĕ mulţumeşti pe mine. Stăi, sau sunt silită să cred că ai vre-o altă pricină, vre-o intîlnire cu o prietenă frumuşică...

COSTREL

Ei bine, dacă voiţi să vĕ spun adevĕrul. Eu pătimesc adeseori de congestii la cap, care mĕ fac incapabil de orice convorbire.

D-na CÂMPENESCU

Congestii la cap? Şezi! Am să te invăţ o foarte bună doftorie care te indreaptă indată.

COSTREL

Uf!!

D-na CÂMPENESCU

Eu ca şi multe alte bĕtrâne am un defect: defectul de a stărostì. Când vĕd doi tineri

care par făcuţi unul pentru altul; când se potrivesc in vîrstă, in nume, in avere, mĕ pun pe atâta şi-i căsătoresc! Mulţi imi datoresc fericirea lor.

COSTREL

Fericire, când este potrivire in posiţie şi avere, fără să fie simpatie intre suflete? Când bărbatul şi femeea formează douĕ persoane deosebite una de alta şi nu au acea armonie in simţiri care singură este basa fericirii conjugale? Şi aceasta o numiţi fericire? Dar cum poate să nu fie la noi despărţirile cele multe, creşterea cea rea a copiilor, când căsătoriile se fabrică, când...

D-na CÂMPENESCU

Puuu!!... Ce foc! Ce văpae! Vorbeşti ca un copil care inoată incă in ilusii. Inaintează in vîrstă şi vei vedè cum vei adopta părerea mea.

COSTREL

Niciodată! Dacă aceste sunt ilusiuni, lăsaţi-mi ilusiunile! Mai bine să trăesc intr'o lume fantastică cu dînsele, decât invăţat prin experienţă fără ele!

D-na CÂMPENESCU

Ei bine, cu toate ideile d-tale, mi-am pus in gând să te insor.

COSTREL

Pe mine?

D-na CÂMPENESCU

Dar! Ocupi acuma o posiţie, ţi-ai făcut, tênĕr incă, un nume, iţi trebue o consoartă; (zîmbind) chiar când ar fi numai ca să-ţi treacă *congestiile la cap*.

COSTREL

Eu să mĕ 'nsor după voia altora, să-mi ţes singur pânza nenorocirii! Niciodată! Mai bine...

D-na CÂMPENESCU

De-ai cunoaşte domnişoara ce-ţi destinez...

COSTREL

Fie cine-a fi! Când imi voiu schimba ideile, când imi voiu perde ilusiunile, insuraţi-mĕ cu câţi saci de bani veţi voì, până atunci...

D-na CÂMPENESCU

Eată-i portretul! Dac'ai şti cât e de frumuşică, cât e de bună, ce caracter nobil!...

Privește cum se reflectă calitățile sufletului in figura ei... privește!

COSTREL

Poate să fie oricât de frumoasă, când nu este reciprocă iubire...

D-na CÂMPENESCU

Dar privește numai, poate că după ce-i fi vĕzut, vei zice altfel. (Ii intinde fotografia).

COSTREL

In zadar! Niciodată nu voiu... (Se uită la fotografie). A!

D-na CÂMPENESCU

Ei bine, ce mai zici?

COSTREL

Fotografia din album?

D-na CÂMPENESCU

Ba alta, intocmai ca aceea. Ei, urmează-ți pledoria; tună și fulgeră incontra căsătoriilor fabricate! (Arată fotografia). Și nepoata mea Aglae e crescută in Germania și impărtășește asemenea idei!

COSTREL

Această domnișoară e nepoata d-voastre?

D-na CÂMPENESCU

Da, nepoată-mea, cu care ai călĕtorit impreună, pe care ai scăpat-o când era să cadă din vagon, de care mi-ai făcut dinioarea o descriere atât de poetică.

COSTREL

Şi... cu dînsa... voiţi... să mĕ insuraţi?

D-na CÂMPENESCU

Da, cu dînsa. Te mulţumeşti?

COSTREL

Ce fericire! Dar... cine ştie dacă d-ei s'ar invoì.

D-na CÂMPENESCU

N'aibi teamă! In toate scrisorile vorbeşte de d-ta şi de recunoştinţa ce-ţi datoreşte. Inţelegi ce vrea să zică *recunoştinţă?*

COSTREL

M'ai făcut omul cel mai fericit! (I sărută mâna).

D-na CÂMPENESCU

A! dar uitasem! (Zîmbind). Cum se poate să-mi dau nepoata după d-ta, duşmanul meu cel mai neimpăcat!—Mărturiseşti că tinerii pot incă invăţa mult de la bĕtrâni; că timpul

de faţă trebue să fie copil ascultător al trecutului?

COSTREL

Mărturisesc din toată inima! — Dar nu tăgăduiţi, că nici trecutul nu are cuvênt de a despreţuì pe present. Tinerii au păşit un pas mai departe spre progres, pe care bětrânii, departe de a-l condemna, trebue să-l recunoască.

D-na CÂMPENESCU

Câtă vreme nu se vor depărta de esperienţa trecutului. — Impăcarea e gata! Nepoate iţi dau pe Aglae!

AMOR ŞI VICLENIE

COMEDIE IN TREI ACTE IN VERSURI

PERSOANELE

ESMERALDA	CONRAD
ELENA	COSTIN

AURICA

ACTUL I.

Un pavilion. Uşa din fund dă în grădină.

SCENA I.

Conrad, Costin, Aurica.

AURICA

Stĕpână-mea vĕ roagă să aşteptaţi puţin,
Indată va venì.

COSTIN

Era şi domnişoara
Elena in odaie?

AURICA

Era şi domnişoara.

COSTIN

Ai spus numele nostru?

AURICA

Am spus cine-a sosit.

COSTIN

Nu ai uitat cum-va să spui că sunt şi eu,
Şi m'ai numit pe nume?

AURICA

De sigur, v'am numit.
(zimbind).
Uitaţi că am de mult onoarea de-a vĕ ştì?

CONRAD

Prea bine, aşteptăm.

(Aurica ese).

CONRAD

Ajuns'am insfîrşit la locul mult dorit
Al suferinţei tale. Aici dar, la această
Moşie locueşte, cel ânger minunat
Atâta de frumos ş'atât de rĕu şi crud,
Ce inima-ţi răpì, ce-amor aşa ferbinte
Ştiù ca să-ţi inspire, ş'apoi schimbând de-odată,
Departe te-a respins nepăsător şi mândru.—
Sunt curios să vĕd şi eu acea minune.

COSTIN

Glumeşti, Conrad, glumeşti. — De-ai ştì ce e amorul
De-ai ştì, dac'ai putè să-ţi faci idee numai
Ce'n suflet am simţit, ce dor şi ce durere
Adâncă m'au cuprins, decând m'am hotărit

Să sfărm pentru etern acest lanţ de vrăjie
De dînsa ce mĕ leagă; să fug, să n'o mai vĕd,
Să pot din peptu-mi stinge ist foc ce mĕ
consumă...
Şi cum făr' de putere, oricâte-am încercat,
Decât a-mi stinge focul, mai mult l'au a-
prins incă --
De-ai ştì.. atunci desigur nu mi-ai vorbì astfel,
Ai fi cu indurare şi compătimitor.—
Imi pare c'aud paşi.

CONRAD

Te'nşăli, nu vine nime.—
Amice, ce să-ţi spun? Ce-i drept, eu n'am
simţit
Amorul niciodată aşa aum il descrii
Şi nici nu pot pricepe văpaea astă mare
De care de opt zile imi spui necontenit.
Amar trebui să fie, atâta inţeleg.—
Te las cu minte, teafĕr, mĕ despărţesc de
tine
O jumĕtat' de an, mĕ 'ntorc şi ce să vĕd?
Amicul meu intim, odat'atât de vesel,
Ce-abie din când, in când, in oarele perdute
Melancoliei blânde jertfea câte-un moment,
Acum il găsesc palid, cu ochii plini de la-
crimi,
Uitând a noastre planuri de mândru viitor

De care inălţasem clădiri aşa frumoase,
Perdut şi zi şi noapta in gânduri de durere,
Neaşteptând scăpare decât în moarte numai,
Cetind intregi volumuri de poesii de jale
Ce le uda cu lacrimi... acest aspect aşa
Neaşteptat şi straniu făcù să mĕ decid —
Sau n'aş fi fost amic—să vindec a ta boală.
Nu ştiu cine-i persoana, dar fie ori şi cine
Ea este o femee, şi ca *femee* trebui
Curênd sau mai târziu amor şi ea să simtă.
Dar tu, serman amic, in visuri cufundat,
Orbit de-al tĕu amor, lăsaşi să te răpească
Torentul pasiunii şi n'ai ştiut, sĕrmane,
Că in amor ca 'n toate din astă lume falsă
Trebui lucrat cu *arte*, de vrei să isbuteşti.
Acuma cunoşti planul ce ţi-am format. Curajul
Nu trebui să-ţi lipsească. Amorul ce simţeşti
Ascunde-l şi-l afundă in inimă adânc.
Sileşte-te să ştergi durerea, ingrijirea
Ce'n faţa ta se vede. Privirea ta aprinsă
O stinge 'n nepăsare. Fii mândru, fii bărbat,
Să simtă domnişoara că nu are a face
C'un suflet pre plecat. Cum? tu, ce din toţi junii
Te distingeai prin spirit, curaj şi bărbăţie,
Ce mândru şi frumos făceai ca să suspine,
Şi fete şi neveste, acum, schimbându-ţi firea
Să plângi ca o muiere?

COSTIN (suspină).

De-ai ştì ce e amorul,
De-ai ştí spre ce diavol şi înger totodată
Destinul m'a impins!—Nu cred c'a fost in
lume
Amestecate 'n una atâta rĕu şi bine
Atât amar şi dulce.
Dar fie; voiu urma aşa precum imi spui.
Amorul voiu ascunde, voiu scoate nepăsarea
De unde voiu găsì-o ş'acoperindu-mi faţa
Cu dînsa, voiu căta s'arăt precum nu sunt.
Dar n'am să isbutesc, ah! nu mai am speranţă.

CONRAD

Increde-te in mine! Acuma spune-mi cine
E soră-sa mai mare, stĕpâna proprietăţii
Pe care ne aflăm.—E vĕduvă cât ştiu,
Dar ce fiinţă este?

COSTIN

Cu trei sau patru ani
Mai mare decât dînsa, părinţii o dădurĕ
Dup'un amic al casei pe care nu-l iubea.
Căsătoria lor ţinù câteva luni,
Când, dintr'o intimplare, bărbatul Esmeraldei
Rănindu-se cu puşca, murì la un vĕnat.
Acum de mai mulţi ani, rĕmasă vĕduvă,
Trăeşte-aici la ţară cu soră-sa mai mică.

Din când in când s'arată pe scurtă vreme
numai
Cu soră-sa 'n oraş şi grabnic redispare.
Precum in noaptea neagră s'arată doi lu-
ceferi...

CONRAD (zîmbind).

Prea bine: Văduvă şi jună şi frumoasă...
Eu cred că n'ar strica să-i faci puţină curte.

COSTIN

O!

CONRAD

Aşa-s femeile: chiar dacă nu iubesc
Doresc a fi iubite. Puţină gelosie
Ar trebui'ntărtată. Aceasta face bine.
Pe-aici cine mai este? Nu sunt vecini, vecine?

COSTIN

Nu-i nime: singure, ca intr'o mônăstire
Inchise trăesc ele in ist castel frumos
Incunjurat de câmpuri, isvoare şi grădine.

CONRAD

Cine era fetiţa ce ne-a eşit 'nainte?

COSTIN

Cameriera lor.

CONRAD

Cameriera lor?

După imprejurări ea poate să ne fie
De mare ajutor. Cu dînsa te-ai pus bine?

COSTIN

Cu dînsa, cum puteam... ce fel să mě pun
bine?
Aveam eu ochi, urechi, puteam să am simţire
Pentru oricine'n lume decât pentru Elena? —
O! numele ei singur mě face ca să tremur!

CONRAD

Serman nesocotit! Cameriera este
De-un ajutor nespus. Nu ştii in care chip
Aceste se câştigă? Ş'apoi pe ici pe cole
Să laşi şi cătră dînsa să cad'o vorbă dulce
Aceasta mult ajută.

COSTIN

Imi pare c'aud paşi

CONRAD

Ast'dată nu te'nşăli. Sunt ele, vin spre noi.

COSTIN (puind mâna pe inimă).

O! Doamne!

CONRAD

Fii bărbat!

SCENA II.

Esmeralda, Elena, Conrad, Costin, Aurica.

ESMERALDA (cătră Costin).

Am fost plăcut surprinsă, vĕzênd că n'aţĭ
uitat
Pe vechile amice, că v'aţi adus aminte
De isolarea noastră...

COSTIN

Ertaţi, doamnele mele
Să vĕ infăţoşez pe-amicu-mi cel mai bun—
(Conrad se inchină).

ESMERALDA (cătră Conrad).

Deşi nu ne-am vĕzut, de mult noi ne cu-
noaştem.
Amicul vostru des de voi ne-a povestit,
Incât eu vĕ privesc ca vechie cunoştinţă.

CONRAD

Onoarea care-mi faceţi e tot atât de mare
Ca dorul meu ferbinte ce-avui de-a vĕ cu-
noaşte.

ESMERALDA

Sperez că n'aţi venit la noi in treacĕt numai
Şi c'om avè plăcerea de-a vĕ vedè mai mult.

COSTIN

Vom sta...

CONRAD (curmându-l).

Afaceri grave nu ne-or permite poate
Prea mult de-a ne opri; dar fie cât de scurtă,
Oprirea noastr'aicea va fi destul de lungă
Ca să luăm cu noi plăcute amintiri.

ESMERALDA

Sunteţi foarte amabil, dar cred că amintirea
N'a fi unicul lanţ ce ne-a lega deacum,
Căci iarna viitoare, gândim să o petrecem
Intreagă in oraş, acolo ne-om vedè.

CONRAD

Şi domnişoara cred n'a fi nemulţămită
Ca să revadă lumea ce-atâta o doreşte,
Şi care o aşteaptă cu baluri şi petreceri.

ELENA

Singurătatea-mi place. Oraşul pentru mine
Atragere nu are. Nu am pe nime-acolo
La care aş ţinè.

COSTIN

Nici merită vre unul
Această 'naltă onoare. Comoara preţioasă
Departe se ascunde de-a lumii lacomi ochi.
Şi vai, de-acel serman ce umblă s'o găsească.
Sumeaţă-i osteneala nu află resplătire!

ELENA

Nici trebue să afle. Dece cu indrăzneală,
El umblă să găsească aceea ce s'ascunde?

COSTIN

Mai rĕu e când o află ş'apoi, privind-o bine
El vede că aceea ce-atât a căutat
Nici este o comoară.

CONRAD (iute).

Grădină ca a voastră in flori aşa bogată
Eu incă n'am vĕzut. Se vede că stĕpâna
Prin flori numai se află in elementul ei.

ESMERALDA

Sunt mare iubitoare de flori, dar ce-aţi vĕzut
Nu e nimica incă. Doresc să vĕ arăt
Şi florăria mea de care mĕ simt mândră.

CONRAD

Cu mare mulţămire.

(Esmeralda, Elena, Conrad şi Costin se indreaptă spre fund. Ajunşi la uşă, Costin se intoarce, ceilalţi es).

SCENA III.

Costin, Aurica in fund.

COSTIN

„Oraşul pentru mine atragere nu are
Nu am pe nime-acolo la care aş ţinè!

Acesta e intâiul cuvênt care mi-a spus!
O Doamne! Patru luni de dînsa despărţit,
O sută douĕzeci şi douĕ zile lungi
In care n'am trăit o singură minută
Făr' a gândì la dînsa—atâta dor şi chin,
Atâta desperare—atât, atât amor—
Ca cel intâiu cuvênt in oara revederii
Să fie o săgeată umplută de venin
Spre peptu-mi plin de-amor, cu ură indreptată! —
Şi dac'ar fi fost ură, dar nu! E rĕutate,
E numai rĕutate!—O nu, aşa ceva
N'a fost de când e lumea!—Dece-am venit aice?
Dece n'am stat departe? In gându-mi cel puţin
Puteam să m'amăgesc că tot ceva amor
Ea trebue să simtă. Acuma am venit
Să vĕd c'a mele gânduri, erau o amăgire!
(S'aşează pe scaun).

AURICA (s'apropie).

Vĕ vĕd pe gânduri, trist. Păreţi nemulţămit
De-a fi venit aice.

COSTIN (cu pornire).

Eu par nemulţămit! De-aş fi nemulţămit
De-aş fi numai atâta! Dar vezi, in peptul meu
Simţiri mult mai profunde şi mult, mult mai amare,

S'adună şi m'omoară... Vezi tu... (indreptându-şi tonul) s'au dus cu toţii
Să vadă florăria? Arată-mi care-i drumul?

AURICA

Vĕ coborîţi in stinga şi mergeţi drept nainte.

COSTIN

Prea bine. (Merge spre uşa din fund, Aurica spre o uşă laterală, Costin se 'ntoarce). Aurică!
(Aurica se intoarce).
Iubeşti pe-a ta stĕpână?

AURICA

Iubesc pe amêndouĕ
Şi cum nu le-aş iubì? Cu ele am crescut...

COSTIN

Elena te iubeşte?

AURICA

Sunt soră-sa de lapte.
Păn' astăzi nici o zi noi nu ne-am despărţit.

COSTIN

Şi-ţi spune ce gândeşte? iţi spune tot ce simte? —
Respunde. Ce zimbeşti? Respunde, nu veḑi tu
Cu câtă nerăbdare aştept să-mi spui o vorbă?

AURICA

Când noaptea-i naintată şi singure-am rĕmas
Imi spune câteodată gândirile secrete
Ce-ascunde al sĕu suflet. Mĕ 'ntreabă şi pe
mine
De ce părere sunt când stă la indoială.
Şi eu atunci...

COSTIN

Aurică! O! spune-mi, spune-mi tot.
De mine ţi-a vorbit? Ţi-a spus câte odată
Gândirile secrete ce sufletu-i ascunde?
Ce crede, ce gândeşte, ce-a spus?

AURICA

Am şi uitat. —
Mi-a spus de multe ori...

COSTIN

De multe ori...

AURICA

Aşa.

COSTIN

Dar ce ţi-a spus? —

AURICA

Spunea... Zĕu! nu-mi
aduc aminte.

COSTIN

Aurică, mĕ torturi. Orice cuvênt ai spune,
Mĕ poate face omul acel mai fericit
Şi cel mai neferice.

AURICA

Dar dacă am uitat.

COSTIN (scoate un inel).

Vezi tu acest inel? El este pentru tine.

AURICA

Voiţi să-mi vênd stĕpâna, să spun a sale taine!

COSTIN

Ia, ia; nu vreu nimica. Nu vreu să-mi spui
nimica.
Voesc să-ţi fac un dar... aşa... cred că-i ertat.

AURICA

Dac' e numai un dar şi nu cereţi nimica...
(Ia inelul).

COSTIN

Elena mĕ ureşte; aşa-i că mĕ ureşte?

AURICA

Dece să vĕ urască?

COSTIN

Ea ştie c'o iubesc?

AURICA

Dar cum să nu o ştie? voi singur i-aţi fost
spus-o.
Şi chiar de n'aţi fi spus o, e greu să fii gâcit?

COSTIN

Ah! Eu eram aşa de plin de-al meu amor!
Ca riul ce se umflă când curg in primăvară
Pêrăele de munte şi, neputênd cuprinde
In sênul sĕu cel strimt, şiroiele de apă,
Se varsă peste câmpuri ş'inundă tot in juru-i;
Aşa nici pieptul meu, deodată desgheţat,
Nu mai putù cuprinde şiroiul de simţire
Ce'n el se grămădise.

AURICA

Aceasta n'a fost bine.

COSTIN

Dar ce era să fac?

AURICA

Ştiu eu? — Dar poate toate spre bine s'or
intoarce.

COSTIN

Aurică, ce spui tu? Ah! imi redai viaţa.

AURICA

Lăsând să treacă timpul, dac'aţi avè răbdare...
Acel ce-i răbdător la multe poate-ajunge.

COSTIN

Ea dar nu mĕ iubeşte?

AURICA

Aceasta nu am spus-o.

COSTIN

Şi crezi că m'a iubì?

AURICA

Nu ştiu, dar cu răbdare
Se pot ajunge multe.

COSTIN

Răbdare, o, răbdare!

AURICA

Aşa-i, când cineva au alergat prea iute
El trebui să s'opréscă mult timp să se resufle,
Acela insă care a mers incet dar sigur
Pe calea sa 'nainte, ajunge mai degrabă
Şi făr de osteneală.

COSTIN

E drept, e drept, răbdare! —

Dar tu nu vei uita, viind v'o dată vorba
De mine...

AURICA

Voiu vedè. Dar eată domnişoara
E singură şi pare a nu fi prea voioasă.

COSTIN

Mě duc, nu pot s'o věd (ese).

AURICA

Sermanul! Mě'ntristez să věd cum pătimeşte.
(Se dă spre fund).

SCENA IV.

Elena (intră), *Aurica* (in fund).

ELENA

Ce ton neobicĭnuit! Aşa nu mi-a vorbit
Pân' astăzi niciodată „Mai rěu când s'a con-
vins
Că ceea ce-a cătat nici este o comoară!"
Şi asta cu ce ton! Cuvêntul ca şi tonul
Erau insultătoare.—*Eu* nu sunt comoară?
Şi cine-mi spune asta? Acel ce tremura
Când mě vedea departe. A! domnişorul meu,
Ai luat'o pe-altă cale şi crezi că cu mândrie
Vei dobândì aceea ce n'ai putut ajunge
Cu rugi, cu duioşie, blândeţă, umilire!

A! Nu mĕ cunoşti incă! Voeşte sa-mi arate
Că e nepăsător, gândind că il voiu crede...
Deaceea n'a venit cu noi jos in grădină.
Aşteaptă, tu nu ştii cu cine ai a face.
Deacuma —

AURICA (inaintând),

Domnişoară!

ELENA

A! tu eşti, Aurică,
Dar ce făceai aice?

AURICA

Domnul Costin, vĕzênd
Că trec prin pavilion, mĕ intrebă mai multe.

ELENA

Te-a intrebat mai multe? Te-a intrebat de mine?

AURICA

Ba nu, despre moşie, grădină, de pădure
Şi alte de aceste.

ELENA

De mine n'a vorbit?

AURICA

Nu. Ce era să-i spun? Nu v'a vĕzut pe voi?
Pe voi putea să'ntrebe de tot ce-ar fi dorit.

ELENA

Sunt lucruri despre care nu poţi să te-a-
dresezi
Deadreptul la persoana de care este vorba.

AURICA

Nu m'a 'ntrebat nimica.

ELENA

Acum s'a dus de-aicea?

AURICA

Vĕzêndu-vĕ viind, fugì in altă parte.

ELENA

El a fugit de mine!

AURICA

De voi! — Nu cred aceasta.
Dar a eşit pe uşă.

ELENA

De ce-a rĕmas in urmă
Când noi ne-am coborit cu toţii in grădină?

AURICA

De sigur osteneala... O 'ntreagă zi pe drum...

ELENA

O 'ntreagă zi pe drum — ş'amicul sĕu Conrad
Venì o zi intreagă şi nu-l vĕd ostenit.

Din contra văd că spune cu multă vioşie
Mulţime de istorii şi soră-mea l'ascultă
Cu mare mulţămire.—Aurică, sau mă 'nşăl,
Sau văd că s'a schimbat Costin, pe care tu
Il sprijiniai cu-atâta ardoare, părtinire.

AURICA

Eu nu am luat sama la el nici o schimbare.
Imi pare tot acel plăcut, frumos bărbat,
Precum era 'nainte.

ELENA

Eşti azi nesuferită!
Când spun că s'a schimbat, nu spun de ochi
şi gură
Vorbesc—nu mă 'nţelegi?—vorbesc că s'a
schimbat
In suflet, in simţire. Imi pare mult mai rece
Şi mai nesimţitor. Sau se preface bine,
Sau nu mă mai iubeşte.

AURICA

Să nu vă mai iubească!
De ce nu v'ar iubì? Au nu sunteţi aceeaşi
Precum eraţi nainte, frumoasă, strălucită—

ELENA

Aşa-i că nu se poate? Amorul nu dispare
De la o zi la alta. De sigur se preface

Spereaz'a isbutì părênd nepăsător.
Dar se inşal'amar. Acum şi mai puţin
El a să-mi fie drag. Cu vremea a s'ajungă
A-mi fi nesuferit.

AURICA

Dacă-i aşa cum spuneţi şi eu sunt de părere
Că merită deacuma el numai nepăsare.
Aşa sunt toţi bărbaţii. Azi par a ne iubì
Cu-atâta infocare, incât să poţi jura
C'or ingropa amorul cu dînşii in mormênt.
Şi mâne de odată îi vezi de tot schimbaţi.
Ei nu mai simt nimica, sunt reci, indiferenţi —
Şi noi care-i iubim petrecem in durere
O viaţă lungă, tristă, amară cum e fierea.
Dacă Domnul Costin aşa s'a fost schimbat,
Precum imi spuneţi voi, sau e un om viclean,
Ş'aceia nu iubesc; sau nu vĕ mai iubeşte
Şi e un nestatornic. Şi intr'un cas şi'n altul,
E bine să-l uriţi.

ELENA

De nu mĕ mai iubeşte —

AURICA

Părea aşa 'nfocat, aşa nenorocit,
Vĕzênd că nu rĕspundeţi l'amorul ce simţea,
Incât ii ţineam partea, crezênd că bietul june
Impins de desperare şi-a face singur samă.
Ş'acum aşa schimbare!

ELENA

Cum? Crezi că desperarea
L'ar fi impins să facă un pas aşa grozav!

AURICA

Mişei sunt toţi bărbaţii! Nici umbră de curaj
Nu au in a lor suflet. Ce, greu era să iee
O armă incărcată in mână şi spre pept
S'o 'ndrepte—să sloboadă...

ELENA (iute).

Aurică! Ce spui tu?
Aceasta e grozav! —

AURICA

Nu mai gândiţi la dînsul.
Azi poate, cine ştie, pe alta el iubeşte
Şi a venit aice ca să v'arăte numai
Că i-a trecut amorul. Bărbaţii toţi sunt răi,
Nu merit'un suspin, nu merit'o privire!

ELENA (fixând-o).

Pe alta să iubească!

AURICA

Se poate; nu ştiu sigur;
Dar poate se preface.

ELENA

Pe alta să iubească!
Amorul sĕu părea atât de infocat,
Părea atât de sincer! — Cât il uresc acuma!

(Vrênd să easă, intîlneşte pe Costin. Aurica ese pe altă uşă).

SCENA V.

Costin, Elena.

COSTIN, ELENA (intîlnindu-se, impreună).

A!

ELENA

De la sosirea voastră eu nu v'am mai vĕzut.

COSTIN

Eram cam ostenit de drum şi m'am retras.
Dar voi ce-aţi mai făcut?

ELENA

Cu toţii prin grădină
Ne-am preumblat puţin. Amicul vostru este
Mare-amator de flori cum e şi soră-mea.
Ei sunt in florărie să admireze incă
Mai multe flori frumoase ce se găsesc acolo.

COSTIN

Şi voi i-aţi părăsit?

ELENA

Domnul Conrad spunea
Mulţime de istorii şi soră-mea-asculta
Cu multă luare-aminte.

COSTIN

Ş'acele povestiri
Nu vĕ interesau?

ELENA

Da, insă mĕ chemarĕ
Afaceri casnice ş'am trebuit să-i las.

COSTIN

A! sunteţi ocupată şi poate că vĕ supĕr...

ELENA

Acuma am sfirşit.

COSTIN

Oricum, nu vreu să supĕr.—
Eşind pe astă uşă, gândesc că i-oiu găsì.

ELENA (mai viu).

Ori pe-unde aţi eşì voi trebui să-i găsiţi.

COSTIN (zimbind).

Vĕ rog să mĕ iertaţi dacă vĕ las acum,
Nu voiu să vĕ impiedec de-a nu indeplinì
Afacerile casei.

ELENA (mai iute).

Nici cum nu's supĕrată.
Pe-aice este drumul.

(Costin se 'nchină şi ese).

ELENA (singură).

A! tu iţi urmezi rolul, vorbeşti cu ironie...
Cu mine ironie!—Arăţi nepăsător...
Ei bine, nepăsarea pre mult nu va ţinè.
Ea trebui să dispară, să facă earăş loc
Iubirii ca 'nainte şi chinului amar.
Chiar drept pedeaps'acuma eu vreu să mĕ iubeşti.
Ear trebue să te vĕd plecat şi umilit,
Precum erai odată; eu vreu incă mai mult:
Aici naintea mea eu vreu să 'ngenunchezi
S'aştepţi să-ţi spun din milă o vorbă mai duioasă,
Ş'atuncea cu mândrie departe voiu respinge
Pe-acel ce-a indrăznit cu mine să se joace.
O! N'am să am repaos păn ce nu te-oiu vedè
In pulbere 'nainte-mi... ş'atunci ce biruinţă,
Ce'ncântător moment!—Dar cum voiu isbutì?
Să fiu mai rece incă, s'arăt mai simţitoare?
Rĕceala l'ar durè dar nu il va pleca;
Simţirea-l poate face mai mândru decât este.

(Cu hotărîre).

Receală şi simţire voiu ştì după olaltă

Să schimb la trebuinţă, şi când te-a oborî
Simţirea şi amorul—atunci triumf, triumf!

(Ese).

SCENA VI

Conrad, Esmeralda (intră pe uşa din fund. Conrad ţine o floare in mână).

ESMERALDA

De mult dar vĕ cunoaşteţi?

CONRAD

De când eram copii.
Cu dînsul impreună am invăţat a scrie,
Cu dînsul mai târziu am fost la şcoala naltă.
Şi pasul cel intăiu in viaţă mână 'n mâna
Cu dînsul l'am făcut.

ESMERALDA

Amici aşa de buni!
Cu toate-aceste-mi pare că vĕd o deosebire
In caracterul vostru. El este mult mai viu,
Mai iute, mai pornit, pe când—de nu mĕ'nşăl—
Sunteţi mai cumpĕnit. El, făr a judeca
Se las'a fi răpit de cea intăi simţire,
Pe când—de nu mĕ 'nşăl—voi judecaţi cam mult
Şi poate chibzuinţei jerfiţi simţirea insăşi.

CONRAD

E drept, aceasta este aproape deosebirea
De dînsul şi de mine. — Cu toate-aceste 'n
suflet
Ne-asemĕnăm prea mult. Acea ce el iubeşte
Acea iubesc şi eu şi ce ureşte el
Nici eu nu pot să sufĕr.

ESMERALDA

O! Astă simpatie
Periculoasă-mi pare. De s'a 'ntîmpla v'odată
Ca inimile voastre să bată impreună
Avênd aceeaşi ţintă, atunci luaţi adio
Etern de amicie.

CONRAD

De-aceasta nu mĕ tem.
In ceea ce priveşte simţirea noi avem
Idei aşa opuse, că e cu neputinţă
Să ne 'ntîlnim v'odată. El e pornit, cum
spuneţi,
Simţirii ce-l domină, cu greu s'impotriveşte.
Când eu nici pot să cred că voiu simţì v'odată
Atâta de adânc, incât să perd puterea
Ce am asupra mea.

ESMERALDA

Nu ştiu daca 'n trecut
Această siguranţă avù vre o ispită.

CONRAD

De câte ori ispita s'apropia de mine
De dînsa am fugit.

ESMERALDA

Dar poate că şi vouĕ
Momentul va venì, când toată energia
Ce spuneţi a avè va dispărè 'naintea
Simţirii prea puternici. Păn astăzi poate incă
Ispitele n'au fost aşa primejdioase,
Dar cine poate ştì aceea ce v'aşteaptă!

CONRAD

Se poate; aş vrea chiar
Să fiu supus odată la incercări mai grele.

ESMERALDA

Aceste incercări, se spune, sunt plăcute.

CONRAD

Aş vrea să vĕd odată de-i drept cea ce se spune.

ESMERALDA

Atunci o nouă viaţă, se spune că trăeşti
Şi tot ce este 'n lume iţi pare mai frumos:
E aerul mai dulce, câmpia e mai verde
Duios şopteşte rîul ce curge 'ncetişor,
A păserii cântare cu jale iţi vorbeşte
Ş'a lunei blânde raze mai blând te luminează.

CONRAD

Divin trebue să fie; dar voi ce-astfel vorbiţi
Simţit'aţi vre odată?

ESMERALDA

Ce să simţesc?

CONRAD

Aceea
Ce face ca viaţa să-ţi pară mai frumoasă,
Şi aerul mai dulce şi câmpul etern verde
Ş'a păserii cântare mai jalnic să-ţi vorbească
Şi a lunei blânde raze mai blând să lumineze.

ESMERALDA

Această intrebare dece mi-o faceţi mie?

CONRAD

Oricare pe pământ odată 'n a sa viaţă
A trebuit să simtă—

ESMERALDA

Ce lucru trebueşte
Să simtă ori şi care?

CONRAD

Pe cât am auzit cel lucru se numeşte...

ESMERALDA

El e numit...

CONRAD

Amor.

ESMERALDA (plecând ochii).

A!

CONRAD

Şi niciodată incă amorul n'aţi simţit?

ESMERALDA

In cărţi despre aceasta adesea am cetit.

CONRAD

Dar incă n'aţi deschis a vieţei mare carte?

ESMERALDA

Dar, insă cu cetirea eu n'am ajuns departe.

CONRAD

Adesa intr'o oară se'ntorc mai multe file
Cum nu se pot intoarce in ani intregi de zile.

ESMERALDA

Dac'aş avè o oară de-aşa dulce cetire
N'aş vrea in a mea viaţă mai mare fericire.

(Conrad şi Esmeralda ridică ochii şi se uită lung unul la altul; ea pleacă ochii in jos; fiecare se depărtează incet spre o parte opusă a scenei).

CONRAD (in parte).

Ce insemneaz'aceasta? Ce-a fost acest cuvênt,
Ce-a fost acea privire atâta de duioasă,
Ce'n suflet mi-a pĕtruns? Amor, să fie-amor?

(după un moment).

Nu! Nu! Este o cursă, se vede că-i şi ea
Ca soră-sa, îi place să cate să atragă
Pe ori şi cine 'n lanţu-i. Conrad, păzeşte-te
Aice e pericul. — Dar dacă n'ar fi cursă
Şi ar simţì... o! nu! De astăzi ne cunoaştem,
Aceasta nu se poate. Dibaciu trebue să fiu.
Pe mine nu me-ţi prinde uşor ca pe Costin.
Trebue să mĕ prefac, să creadă că o cred.
Ei bine — mĕ primesc.

ESMERALDA (în parte).

Ce-a fost acea privire? Un tremur mĕ cuprinde.
Ah! inima imi bate cu-atâta infocare...
Aşa nu am fost incă. (După un moment). De ce imi spune insă
Că e nesimţitor? — Nesimţitor să fie?
De ar fi... dar nu se poate un om nesimţitor
Astfel ca să vorbească. — Dar dacă tot ar fi?

(Conrad s'apropie de Esmeralda. In acel moment intră Aurica şi se opreşte in fund).

CONRAD

In mână tot ţin incă această rosă mândră

Ce singur aţi cules-o. — E roşie ca focul.
Puteţi a inţelege a florilor vorbire?

ESMERALDA

A florilor vorbire? Şi florile vorbesc?

CONRAD

In viaţă sunt momente, când toate in natură
Vorbesc cu eloquenţă.

ESMERALDA

Ce spune rosa roşie?

CONRAD

O rosă insemnează când arde atât de roşie
Amor nemărginit.

ESMERALDA

Nemărginit...

CONRAD

Amor!

ESMERALDA

Eu am cules pe-aceasta, părêndu-mi dintre toate
A fi cea mai frumoasă.

CONRAD

Cea mai frumoasă este,
Fiindcă insemnează din toate de pe lume
Ce este mai frumos.

(Ii intinde floarea).

Primiţi-o de la mine.

Imi refusaţi?...

ESMERALDA (după o scurtă tăcere).

Primesc.

(O ia şi se indreaptă spre o uşă laterală. Conrad o urmează cu ochii. Ajunsă la uşă, ea işi intoarce ochii incă odată, apoi es amêndoi in părţi opuse).

AURICA (inaintând).

Visez eu sau věd bine? Ş'aceştia... deacuma
Tot are să se'ncurce. Auric'ai să ai treabă!

(Cortina cade).

ACTUL II

Grădina. In dreapta un boschet ascuns; in stînga o bancă şi o masă.

SCENA I.

Conrad, Costin (intră iute). *Aurica* (ii urmează).

(COSTIN (ţiind o hârtie in mână)

Acesta este locul adesa unde şede?

AURICA

Aici pe astă bancă ea şede şi lucrează
Adesa oare 'ntregi.

CONRAD

Pe astă mas'o pune.
Nu poate să n'o vadă; vĕzênd, să n'o ce-
tească;
Cetind, să nu gândească, gândind...

COSTIN

Nu ştiu de ce

Imi pare că fac rĕu căci àstă poesie
Cu totul alta spune de ceea ce simţesc.

CONRAD

Ear vii cu conştiinţa? Ţi-am spus de mii
de ori
Că nu buna credinţă, ci numai viclenia
In lume isbuteşte. Cu buna ta credinţă
Tu ştii ce ai păţit.

COSTIN (pune hârtia pe masă).

Aşa, aşa e drept.

CONRAD

Adresa este scrisă aşa precum ţi-am spus
Şi semnătura ear?

COSTIN

Sunt toate cum mi-ai spus.

CONRAD (in parte).

Dac'aş avè noroc, pre lesne s'ar putea
Aceasta să m'ajute şi 'n planurile mele.
(Tare).
Ascultă-mĕ, Costin; dacă din intîmplare,
Vorbind cu Esmeralda, te va'ntreba de mine,
De viaţa mea trecută, să-i spui atunci că eu
Am iubit mult odată şi n'am fost fericit.

COSTIN

Dar nu-i adevĕrat.

CONRAD

Ce face? Spune-aşa.

COSTIN

De ce aşa minciună?

CONRAD

Aşa am un capriciu,
Ce-ţi pasă?

COSTIN

Bine, bine. Dar nu 'nţeleg nimica.

AURICA

Ce-i scrisă pe-acea hârtie?

CONRAD

Minciuni in versuri scrise.

AURICA

In versuri, ce-i aceea?

CONRAD

Când inima te doare
Şi scrii — atunci sunt versuri.

AURICA

Aşa?... Dar pentruce,
Pe mas' aici o puneţi? Chiar dacă domnişoara
Găsind, o va cetì, ce-aţi folosit cu-aceasta?

COSTIN

Cetind, trebue să creadă că nu o mai iubesc
Că eu gândesc la alta —

CONRAD (incet lui Costin).

In veci nu poţi să taci?
Ce trebuia să-i spui...

COSTIN (asemenea).

Ne este devotată.

CONRAD

Ear te increzi in fete? — Aurico, noi ne ducem
Ear tu rĕmâi aice; pândeşte de-a venì.

COSTIN

Să-mi spui dac'a cetit şi tot ce-ţi va vorbì.

AURICA

Prea bine. Las' pe mine. (Conrad şi Costin es).
Ţi-oiu spune cât voiu crede.
Cât nu, voiu ştì să tac.

SCENA II.

Elena (intră cu lucrul in mână). *Aurica.*

ELENA

Nu inţeleg nimica. — Conrad care umbla
Mai mult cu Esmeralda, acum mai mult cu mine.

Costin de altă parte mai mult cu Esmeralda.
Şi ea abia se vede, de mine se ascunde?—
Ce se intîmpl'aice? Tot pare o enigmă
Şi nu pot găsì cheea. — Aurică!

AURICA

Domnişoară?

ELENA

Ce face Esmeralda?

AURICA

De astăzi dimineaţă
Eu nu am mai vĕzut-o.

ELENA

Dar domnii unde sunt?

AURICA

Nu .ştiu de's in grădină.

ELENA (se pune pe bancă lucrând).

Nu-ţi pare că acuma
Suntem mai liniştite, decât mai inainte
Când singure eram? Deşi suntem mai mulţi
Tot pare-a fi pustiu.

AURICA

Ii vĕd pe toţi pe gânduri.
Se vede fiecare atât de mult gândeşte
Că nu mai are vreme să spue vre o vorbă.

ELENA

La ce gândesc atâta? Costin la ce gândeşte?
Şi Esmeralda insaşi, nainte-aşa voioasă...
Conrad de altă parte... Mě crede, nu pricep...
Dar ce-i hârtia asta?

AURICA

Nu ştiu, nu am vězut-o.

ELENA (luând hârtia).

Adresa către E... E... şi mai multe puncte
Elena insemnează. E dară pentru mine.
(Deschide hârtia).
Ce věd, o poesie şi jos cine-i subscris?
Un C... şi earăş puncte?—Acesta e Costin!
Cum? El a indrăznit să-mi fac'o poesie?
Sumeaţă incercare! Nici nu voiu să cetesc!...
Dece să n'o cetesc? Voiu pune-o ear la loc
Ş'oiu face că nici ştiu. Ia să vedem ce scrie.

(Ceteşte).

Intăiul amor.

Se spune, iubită, că omul simţeşte
Odată in viaţă un dulce amor;
De trece acesta, in pept se'mpetreşte
Pětruns este vecĭnic de-al iernei fior.

Dar iarna nu trece şi ear primăvară
Nu 'nvie natura cu blânde şoptiri?
Ea trece, ea trece—ah! azi iubesc eară
Cu'ntăiul meu farmec, cu-aceleaşi simţiri!

Greşit care crede că omul in viaţă
Odată iubeşte cu farmec şi dor.
Sunt june, sunt liber de fior şi de ghiaţă—
Amorul orîcare e 'ntăiul amor!

AURICA

Ah! Tare e frumos!

ELENA

Sunt june, sunt liber de fior şi de ghiaţă
Amorul orîcare e 'ntăiul amor.

Ce insemneaz'aceasta? Acel care iubeşte
Şi nu e fericit, astfel nu se esprimă.
Astfel vorbeşte-acela care-a iubit odată
Şi n'a fost fericit ş'apoi un alt amor
Il mângăie de'ntăiul... Cum să'nţeleg aceasta?
Costin pe cât cunosc, pân' ce nu m'a vĕzut
Nu mai iubise incă.—Aurică, ce gândeşti?

AURICA

Nu ştiu ce să gândesc dar vĕd că de amor
Se zice pe hârtie, de fior şi impetrire
Că iarna trece, trece, că vine primăvara...
Ah! tare e frumos!—Imi vine mai să plâng!

ELENA (cetind poesia cu ochii).

Cu cât mai mult cetesc, găsesc că-i mai frumos.
Acel care a scris-o a trebuit *să simtă:*
E vorba inimei.—Al doilea amor

Il mângâe de chinul ce-i dete cel intâiu —
Orîcum aş combina, nici cum se potriveşte.
Prefacere să fie ş'această poesie?
De nu e pentru mine, la cine-i adresată?...
A! Ce idee-mi vine! Adresa-i către E...
Dar dacă acel E... n'ar insemna Elena,
Ci poate Esmeralda?—Teribilă gândire!
Dar, astfel e de sigur! Deaceea i-am vězut
In zilele din urmă şoptind tot impreună!
Şi Esmeralda, altfel atâta de voioasă,
Acum era tăcută ş'adeseori suspinuri
Eşeau din sênul sěu! O! Este cu neputinţă!
Nu ştiu ce simt, imi pare că inima-mi se
strînge!

AURICA

(care mersese spre fund, s'apropie).

Eată şi doamna vine la braţul lui Costin.

ELENA

Costin cu Emeralda! (pune iute hârtia pe masă).
Aurică, eu m'ascund.
Să nu cumva să spui că m'ai vězut pe-aice
Sau c'am cetit aceasta. (S'ascunde in boschet)

SCENA III.

Esmeralda, *Costin* (intră).

AURICA (eşind şopteşte către Costin).

Hârtia s'a cetit. Stěpâna mea s'ascunde
Aicea şi vě vede.

COSTIN

Ce spui?

(Aurica ese).

ESMERALDA

Aţi spus ceva?

COSTIN

Nimic, nimic; ziceam că-mi place foarte mult
Boschetul ist retras. Aicea uiţi cu totul
Că este-o altă lume. La umbră misterioasă
Te acufunzi cu dulce in visuri melancolici.
(In parte).
Aici să fie-ascunsă!

ESMERALDA

In visuri melancolici! —
Nu vĕd pe-amicul vostru pe-aicea niciodată.

COSTIN

Nu-i place lui ca mie in visuri să s'afunde
Pe dînsul il atrag plăcerile mai vii
Ii place să vêneze, să'ncalece, s'alerge
In goană peste câmpuri. (In parte).
Ea dară a cetit!

ESMERALDA

El are o natură indiferentă, rece.

COSTIN

O! nu-l cunoaşteţi incă. El nu-i indiferent.
El simte şi iubeşte şi-i compătimitor

ELENA (ascunsă).

Şoptesc aşa de 'ncet... nu pot s'aud nimica.

ESMERALDA

El simte şi iubeşte!

ELENA (ascunsă).

Ce spune că iubeşte?

COSTIN

El ştie să iubească dar nu a fost ferice.
Amorul ce-a simţit avù un trist sfirşit.

(In parte).

Aşa mi-a spus să spun. Dece? Nu mě pri-
veşte.

ESMERALDA

Amorul ce-a simţit? El a simţit amor?
Acum, acum —

COSTIN

Ba nu. Deatunci s'au trecut ani.

ESMERALDA

Ani s'au trecut deatuncea? Dar nu mi-a
spus nimic
De-acea a lui simţire.

COSTIN

Pre-adâncă a fost rana,
De dînsa nu vorbeşte. El vrea ca să ucidă
Această amintire, sperând că va găsì
V'odată resplătire in alt amor ferice.

(In parte).

Ea se ascunde-aice—nici nu ştiu ce mai spun.

ELENA

El vrea ca să ucidă această amintire,
Sperând că va găsì resplată 'n alt amor!

ESMERALDA

Ş'acest amor ferice, v'a spus că l'a găsit?

COSTIN

Aşa, aşa-mi pare. (In parte). Dar unde se ascunde?

ESMERALDA

Şi ce v'a mai spus incă?

COSTIN

Mi-a spus...

ESMERALDA

Dar ce hârtie
Pe masă vĕd aice? (Se apropie de masă).

COSTIN

Nu ştiu ce poate fi.
(Se uită cu ingrijire imprejur).

ESMERALDA

Adresa către E... E este Esmeralda.
(Deschide).
Sunt versuri? Pentru mine? Un C... vĕd subsemnat,
De cine sunt făcute?

COSTIN

Nu ştiu, de mine nu.
(In parte).
Vai mie! Imi perd capul—mai bine e să fug.
(Ese).

SCENA IV.

Esmeralda, Elena (ascunsă).

ESMERALDA

Intăiul amor. (Ceteşte incet).

ELENA (observând-o).

Ce fericire simte, se luminează faţa-i.

ESMERALDA

Ah! Ce frumoase versuri şi cât sunt de simţite!

Dar iarna nu trece şi ear primăvară
Nu'nvie pămêntul cu blânde şoptiri?
Ea trece, ea trece, ah! azi iubesc eară
Cu 'ntâiul meu farmec, cu-aceleaşi simţiri

(După o tăcere).

Să fie oare drept, că omul in viaţă
De două ori să poată simţì amor in suflet?
La un bărbat, se poate, ei sunt mai nestatornici,
Dar la femee—nu! O nu! Odată numai
In viaţă iubesc ele ş'atunci pân' la mormênt.
De câţiva ani simţeam un gol aşa de-adânc
In suflet, şi acuma cum toate s'au schimbat!
Aceea ce simţesc, etern eu voiu simţì-o!—
Cum toate-mi par frumoase! Şi cerul şi grădina
Şi florile şi păseri! Şi el—îl vĕd in toate—
Ce mândru-i şi sumeţ călare când aleargă,
Şi cum vorbeşte bine. Imi pare că-mi tot sună
Cuvintele duioase ce'ntâia zi mi-a spus.
Imi sună ca un cântec şi zioa şi in visuri.—
Deatuncea nu-mi mai spune nimic, puţin vorbeşte

Dece aceasta oare? De-ar ştì ce simţesc eu,
S'ar arăta altfel!... O Doamne! Fă ca visul
Ce gându-mi il clădeşte să fie implinit!

ELENA

Ce-aud? Am impetrit... Să fie cu putinţă?

ESMERALDA

Bărbaţii nu iubesc aşa cum iubim noi.
Ei nici nu pot pricepe nici ştiu ce e amorul.
Dar mĕ iubeşte oare? Această poesie
O spune şi o cred. O! Cât sunt de ferice!

ELENA (ese).

Nu pot să stau mai mult!

ESMERALDA

Aci erai, Elenă?

ELENA (turburată).

Eram aice, da. Ce ai, te vĕd uimită?

ESMERALDA

Elenă, dac'ai şti ce se petrece 'n mine...
Dar tu eşti o copilă. Copilă e femeea
Cât incă n'a iubit. Acuma vĕd aceasta.

ELENA

Tu eşti inamorată?

ESMERALDA

Aşa 's de fericită!

ELENA

De cine? spune-mi, spune...

ESMERALDA

Ceteşte-aceste versuri — de cel ce le-a compus.

ELENA (in parte).

Trădare neauzită! (Tare). De unde ştii tu insă
Că te iubeşte el?

ESMERALDA

Mi-o spune presimţirea.

ELENA

Şi crezi că cel intăiu amor ce-l pătrunsese,
Cu totul i-a trecut?

ESMERALDA

N'o spune singur el?
Ceteşte poesia!

ELENA

Ei bine, eu cred sigur,
C'aceasta nu se poate. Amorul cel intăiu
De loc nu i-a trecut.

ESMERALDA

Elenă, ce spui tu?

ELENA

Aceasta o ştiu sigur.

ESMERALDA

De-ar fi aşa cum spui
Atunci—dar nu se poate. O! inima nu'nşală!

ELENA (in parte).

Imi vine mai să plâng! (Tare). Ei bine, te
inşală
Căci singur el mi-a spus că tot il stĕpâneşte
Amorul cel intâiu. Ş'aşa trebui să fie.
De ce te vîri a treia să strici amorul vechiu.
Tu nu eşti soră bună, nici când nu m'ai iubit!
(Ese).

ESMERALDA

Elenă, ce aud? Ce insemneaz'aceasta?
Elenă, stai, Elenă!
(Aleargă după dînsa).

SCENA V.

Conrad, Costin.

COSTIN

Urmez din punct in punct consiliurile tale
Dar totul e zadarnic, nu vĕd nici o schimbare:
Ca statua rĕmâne, de peatră, făr' de suflet,
Precum era 'nainte. Şi eu de altă parte
Pe zi, pe zi ce merge mai mult inc'o iubesc;
Ah! Astă ingrijire nu poate să mai ţie
S'a dus al meu repaos ş'etern n'a mai venì.

CONRAD

Iţi trebue răbdare. Nimic in astă lnme
Atinge nu se poate, decât lucrând incet,
Cu multă sîrguinţă şi cu perseveranţă.

COSTIN

Deşerte vor fi toate. Crezi tu că vre odată
In marmora cea rece o rază de simţire
Să poaţă a străbate? *Mai* rece este ea.
Altfel e Esmeralda. Ea pare-atât de bună
Ş'atât de simţitoare.

CONRAD

Tu crezi că-i simţitoare?

COSTIN

De-aceasta sunt convins şi nu ştiu de mě 'nşăl
Când presupun că tu, de-ai fi pe lângă dînsa
Mai cu luare-aminte...

CONRAD

Eu iţi mărturisesc
Că Esmeralda-mi face adâncă 'ntipărire.

COSTIN

Eram cu dînsa singur şi nu mi-a vorbit alta
Decât de tine numai.

CONRAD

Te-a intrebat de mine?
Şi tu ce i-ai respuns?

COSTIN

Aşa cum mi-ai prescris, deşi nu mai ştiu bine
Ce-am spus, căci Aurica, trecênd pe lângă mine
Imi zise la ureche că in boschet acolo
Elena sta ascunsă; cetise poesia.

CONRAD

Cetise poesia? Prea bine, de minune!

COSTIN

Vorbind de Esmeralda, imi pare de amor...

CONRAD (cu nemulţumire).

Tu ai vorbit cu dînsa de-amor şi pentru ce?

COSTIN

Mĕ intreba de tine, ş'aşa spuind mai multe,
Incet, se inţelege, cealaltă să n'audă —
Eu glasul ridicam când îi vorbiam de-amor.
Elena să socoată că sunt inamorat
De soră-sa acuma... ştii planul ce mi-ai dat.

CONRAD

Aşa; mi-aduc aminte.—Te rog deacum nainte
De-amor să nu-i vorbeşti.

COSTIN

Dar pentru ce, nu ştii...

CONRAD

Vezi tu—acum şi eu—acum eu am alt plan.

COSTIN

Am inţeles, ţi-e dragă. Ei bine n'oiu mai face.
Şi iţi doresc succes. Cât văd, mai fericit
Eşti tu, decât am fost, căci Esmeralda-mi
pare
Că ţine mult la tine.

CONRAD

Imi spune inima
Că trebui să mă 'ncred şi pe de altă parte
Când stau şi chibzuesc... femee e femee
De-ar fi numai un joc?

COSTIN

Iţi faci prea rea idee,
Conrade, de femei. Nu's toate ca Elena.

CONRAD

E soră-sa mai mare. Ori cum ar fi nu trebui
Să ştie c'o iubesc. De-ar ştì eu sunt perdut...

La cel intăiu prilej voiu face-o incercare.
Dar cine vine-acolo?

SCENA VI.

Elena intră iute pe scenă; indată pe urmă *Esmeralda Conrad, Costin* ascunşi.

ELENA

Aşa să mě tradeze!
Dar n'ai să ai triumful; acum cu tine 'n luptă
Eu vreu să mě arunc, să věd cine-a invinge!

ESMERALDA (după scenă).

Elenă! Elenă!

ELENA

Mě chiamă, vine-aicea? Nici vreau să o mai věd!

(Ese).

CONRAD (ascuns).

Ce este? Ce se'ntîmplă, Costin, sau mě'nşăl foarte
Sau planul mi-a fost bun.

COSTIN (idem).

De fel nu inţeleg...

ESMERALDA (intrând).

Elenă! — A fugit.

CONRAD

Ţi-oiu esplica pe urmă
Acuma fugi, mĕ lasă, voesc să-i vorbesc
singur.

COSTIN

Mĕ duc, dar vin pe urmă, să-mi spui ce so-
coteşti !
(Ese).
(Costin ese. Conrad inaintează din boschet pe scenă).

ESMERALDA

Domnul Conrad, aice?

CONRAD

Aice, doamna mea.

ESMERALDA

Şi singur, ce făceaţi ?

CONRAD

Gândeam —gândeam la multe.

ESMERALDA

In gândul vostru poate făceaţi v'o poesie?

CONRAD

O poesie, eu? Eu nu mĕ ştiu poet.

ESMERALDA

Imi pare c'am cetit odată nişte versuri

Ce-au fost de voi compuse, şi le-am găsit
frumoase
Şi foarte mult simţite.

CONRAD

Vĕ inşălaţi, de mult,
De când eram copil eu versuri n'am făcut.

ESMERALDA (in parte).

De ce tăgăduеşte? Să schimb această vorbă.

(Tare).

In zilele din urmă imi pare că vĕ vĕd
Mai trist, mai gânditor decum eraţi nainte.
De ce sunteţi mai trist, aveţi o supărare?
Spuneţi-mi ce aveţi; amicul totdeauna
Găseşte o vorbă bună. Şi cred sunteţi con-
vins
De amicia mea?

CONRAD

O! sunt deplin convins.

(In parte).

Dacă i-aş spune-acuma că o iubesc... mo-
mentul
Imi pare favorabil. Dar nu, să mai aştept
Dincontra voiu fi rece şi dacă mĕ iubeşte
Atunci s'a arăta.

ESMERALDA

Sunteţi convins, imi spuneţi,
Deplin? Imi pare nu. Amicul către'amic
De toate îi vorbeşte.

CONRAD

Dar dacă n'am nimica —
N'am nici o supĕrare.

ESMERALDA

Sunteţi de mai mult timp
Departe de oraş, de viaţa voastră vechie.
Trăiţi aici la ţară şi poate vĕ uriţi?

CONRAD

Să mĕ urésc aice, in o societate
Atâta de plăcută!

ESMERALDA

Când are cineva un gând ce-l prigoneşte,
O amintire tristă, ori unde s'ar găsì,
El nu e fericit.

CONRAD

O amintire tristă,
Un gând ce-l prigoneşte? Nu ştiu ce vreţi
să ziceţi.

(In parte).

Costin i-a spus minciuna.

ESMERALDA (in parte).

Nici cum nu vra să spuie.

(Tare).

Când cineva in dorul mai scump care-l hră-
nește
Cu visuri și speranță, se află amăgit
Ș'acea gândire neagră de dor și amăgire
Nu poate s'o mai uite, aceasta o numesc
O crudă prigonire.

CONRAD

Prea bine; insă asta
La mine nu s'aplică. In veci nu am avut
Nici dor, nici prigonire.

ESMERALDA

Eu înțeleg tăcerea
Durerilor trecute, dar când speranța are
Să poată câștiga aceea ce dorește...

CONRAD

Speranță are-acela ce are o dorință
Dar eu care nu am...

ESMERALDA

N'aveți nici o dorință?
Sunteți neințeles, când ziceți intr'un fel
Și când vorbiți in altul. Acum sunteți aprins
Ș'acum sunteți de ghiață.

CONRAD

Natura mea e rece.

ESMERALDA

Nu pot să cred aceasta de-acel care compune
Aşa simţite versuri. — Dece tăgăduiţi?
(Scoţênd poesia).
Aici am poesia ce-aţi pus pe astă masă.
De-aţi ştì cu ce plăcere cetii şi recetii
Simţirile descrise cu-atâta măestrie,
N'aţi fi aşa tăcut.

CONRAD (luând hârtia, in parte).

Acum trebue să fac
Că sunt inspăimântat, c'ar fi căzut in mâni
Greşite poesia şi astfeliu gelosia
Amoru-i să'ntărească. (Tare şi cu aer turburat).
Această poesie
Voi aţi găsit-o, voi? — Permiteţi să mě duc
Mě simt cam turburat.

ESMERALDA

Vě duceţi?

CONRAD

Mě simţesc...
Nu ştiu... o turburare...
(Eşind, in parte).
Cât e de palidă!
Imi pare, prea departe am mers şi mě căesc.

ESMERALDA (singură).

Se duce? El se duce! Ce-a fost acel cuvênt:
Voi aţi găsit'o, voi? c'un ton inspăimântat?
Dar cine s'o găsească, dacă nu eu — adresa
Nu este pentru mine? un E... Ce gând grozav!
De n'aş fi eu aceea! Elena tot cu E...
Se'ncepe — O! trădare. Deaceea a fugit
Si nu vra să mě vadă! Să fie cu putinţă?
Mai bine-aş vra otravă să curgă 'n al meu
sânge
Decât ideea asta ce gându-mi otrăveşte.
O, ce nenorocire! (Ese).

SCENA VII.

Elena, Costin.

ELENA

Adesa până astăzi n'avut'am mulţămirea
Cu voi să mě preumblu.

COSTIN

A mea nu a fost vina.
Dacă din intîmplare v'odată vě 'ntîlneam,
Fugeaţi in altă parte.

ELENA

Fugeam in altă parte?
Cum aţi crezut aceasta, dece să fug de voi?

(In parte).

Acum mě pot convinge de mě iubeşte incă.
Amabilă voiu fi cum n'am fost niciodată.
Să věd ce impresiune aceasta îi va face!

COSTIN

Sunt simpatii pe lume şi sunt antipatii.
Cu cei ce sunt simpatici ne place mult a sta,
De ceilalţi fugim. Pe cât am luat sama
Printre aceşti din urmă mě numěraţi pe mine.

ELENA

Se spune 'n adevěr că sunt antipatii
Şi simpatii pe lume. Simţirile aceste
Sunt insă totdeauna reciproce, imi pare.
Un om ce pentru altul simţeşte simpatie,
Nu poate de acesta cu rěu a fi plătit.
Natura-aşa voeşte, simţirea să deştepte
La rândul ei simţire.

COSTIN (in parte).

Cum imi vorbeşte astăzi!

(Tare).

De-ar fi aşa cum spuneţi, nu s'ar vedea pe lume
Amor nefericit. Cu toate aceste des
Amorul cel mai sincer cu ură e respins.

ELENA

Aceasta nu se poate, aceasta n'o pot crede.

COSTIN

Se poate, se prea poate, eu singur...

ELENA

Singur voi...

COSTIN

Eu singur... am vĕzut-o. — Istoria e tristă
Mĕ tem să v'obosesc.

ELENA

Mi-o spuneţi, vĕ rog spuneţi.

COSTIN

(cu cât vorbeşte cu atâta glasul sĕu devine mai pasionat).

Aveam eu un amic, un om plăcut şi bun
Şi sincer; el era cum faţa-l arată.
Avea insă greşala de-a fi prea simţitor.

ELENA

Aceasta nu-i greşală, e merit.

COSTIN

E greşală,
De care oamenii curênd te pedepsesc.
Odată o femee vĕzù aşa frumoasă
Că din acel moment amor fără de margini
I se trezî in suflet. La dînsa zi şi noapte
Visa cu desfătare, imaginea-i divină
S'intipărì in gându-i, nimic in astă lume

N'ar fi putut s'o ştearg. Şi ea era cu dînsul
Atât de iubitoare cum nu era ca nime:
Hrănea a sa speranţă cu vorbe 'ncântătoare
Şi cu priviri divine. In faţa ei atâta
Plăcere se cetea când il vedea viind,
C'ai fi crezut c'această plăcere pentru dînsa
Ar fi cea mai inaltă ce lumea-i poate da.

ELENA

Şi dînsa nu-l iubea?

COSTIN

Voi insaşi judecaţi.
Trecuse câtva timp. Amorul lui mai mare,
Din ce in ce mai mare acuma devenise:
Un gând avea el numai, un dor, un singur
scop...
Şi scop şi dor şi gânduri se resumau in ea.
A vieţei fericire acum intrevĕzuse
Prin vĕlul ce-o ascunde: un pas avea a face
Avea a 'ntinde mâna să scoată acel vĕl
Şi fericirea toată ce lumea poate da
El o avea 'nainte. Cel pas, de-un dor puternic
Şi neimpotrivit silit, el il făcù,
Intinse cu orbire o mână umilită —
Atunci vai! ce vĕzù? Imaginea divină,
Schimbând a sa figură, se prefăcù in peatră
Nesimţitoare, rece, ce făr' de indurare
Respinse cu dispreţ cutezătoarea mână.

ELENA

Aceasta de-a făcut-o, era copilă incă
Şi nu putea pricepe ce mare fericire
Amorul iţi aduce. Dar el ce a făcut?

COSTIN

Perdut şi desperat el se lăsă durerii.
Iertaţi să nu mai spun ce'n suflet a simţit,
Prea trist e şi grozav!

ELENA

Şi i-a trecut amorul?

COSTIN (invălmăşit).

De mult nu l'am vĕzut.

ELENA

El e amicul nostru?

COSTIN

Din toţi amicii mei el este cel mai vechiu.

ELENA

De-aş ştì cine-i femeea ce-atât el a iubit
V'aş spune de se poate ca ea să nu-l iubească.

COSTIN

De-aţi fi in locul ei aţi fi nesimţitoare
Precum a fost şi ea?

ELENA

De-aţi fi in locul lui
Aţi mai iubi-o incă?

COSTIN

Dac'aş avea speranţă,
Cred c'aşi iubì-o incă.

ELENA

Şi ea, vĕzênd aceasta,
Gândesc că l'ar iubì.

COSTIN (cu pasiune).

Şi dacă azi, acuma
El ar venì ş'ar spune că focul ce-l ardea
Cu pară mai aprinsă acum il arde incă,
Că doru-i mai puternic...

ELENA

Să vie azi, acuma
Ce fel, nu inţeleg, vedeţi, sunt turburată...

COSTIN (in genunchi).

O! pleacă inspre mine un ochiu indurător!
Aici stau inainte-ţi, aştept cu umilire
Cuvêntul cel divin. Respunde, o! respunde!

ELENA

(Schimbând deodată espresiunea, se uită câtva timp la dînsul cu mândrie).

Aşa vrui să te văd in pulbere 'nainte-mi,
Plecat şi umilit. Crezuşi că viclenia
Aceea va aduce ce n'a putut amorul?
Primeşte-a ta pedeapsă! O! dulce resbunare!

COSTIN

(in genunchi, işi ascunde faţa in cea mai mare agitaţie şi luptă, deodată adunându-şi toate puterile se scoală rîzênd).

Ha! ha! ha! ha! ha! ha! E gluma minunată!
Pe voi aşa şireată putut'a să vă prindă
O curs'aşa de simplă! Ha! ha! nu pot de ris!

ELENA (uimită).

Ce insemneaz'aceasta?

COSTIN

Aceasta insemnează
Că dacă viclenia in leagăn v'a fost dată,
Tot trebui luat seama dacă aveţi a face
Cu altul mai viclean. Ha! ha! ha! ha! ha! ha!
Zeu! am să mor de rîs. Mă duc să povestesc
Această intîmplare la alţii. Ha! ha! ha!

(In parte).

Te sfarmă şi sdrobeşte, o! inimă 'nşălată!

(Ese).

ELENA

Aceasta nu-i un vis? el rîde, el, de mine?
Cu-atâta rĕutate! Vai mie, ce durere!
Simţiri opuse, crude c'o mie de săgeţi
Străbat in al meu suflet şi 'n două mi-l
despică!

(Işi ascunde faţa căzĕnd pe bancă).

(Cortina cade).

ACTUL III.

Pavilionul.

SCENA I.

AURICA (singură).

S'a incuiat şi una şi alta in odaie
Şi amêndouĕ plâng şi sunt nenorocite.
Hârtia cea cu versuri e singură de vină,
De când au fost cetit-o nu vor să se mai
vadă.
Am inţeles prea bine ce scopuri urmăreau
Cu versurile-acele şi am tăcut, crezênd
C'or isbutì mai lesne. Dar vĕd că am greşit.
Departe de-a-i aduce la o sfîrşire bună,
Mai mult decât ori când sunt mânieţi cu
toţii. —
Nu trebui o femee s'ajute pe bărbaţi!
Sĕrmanele stĕpâne! — Ce este de făcut

Ca să indrept greșala? Dece gândesc atâta?
Am să le spun curat, cum ei s'au ințeles,
Cum toate-au pus la cale, ș'apoi la rândul
nostru
Să chibzuim pedeapsa ce lor li se cuvine.
A! Iată și stĕpâna!—Cum pare intristată!

SCENA II.

Esmeralda. Aurica.

(Esmeralda intră și se pune pe o canapea. Aurica s'apropie de dînsa).

AURICA

Păreți așa de tristă!

ESMERALDA

Cuvinte am destule
De-a fi așa cum sunt.

AURICA

Nici sora d-voastre
Nu este mai voioasă.

ESMERALDA

Nici nu-mi vorbì de dînsa.

AURICA

V'a supĕrat cumva? Nu-i vina ei de sigur.

ESMERALDA

Nu ştiu a cui e vina, dar ştiu că ea... destul!
De altele-mi vorbeşte.

AURICA

De nu e vinovată
Am să o chem incoace să faceţi impăcare.

ESMERALDA

Ţi-am spus, nu vreu s'o vĕd.—Să fie vina ei
Sau a fatalităţii, tot una-i pentru mine.
Oricine te-ar lovì, ori oamenii, ori soarta
Atâta ştiu, amar, amar ca fierea este
Când inima te doare

AURICA

Eu ştiu a cui e vina:
E numai a hârtiei in care se zicea
De dragoste in versuri. — Nenorocite versuri!
De cine-au fost scornite, că mult fac ele rĕu!

ESMERALDA

Mult rĕu, dar şi mult bine
Când gândul la iubită dictează poesia
Acelui ce iubeşte. — Dar altul când răpeşte
Prin amăgiri perfide o inimă iubită
Atunci...

AURICA

Cine răpeşte o inimă iubită?

De-a vrut domnul Costin pe cineva să 'nşăle
Scriind acele versuri, acel cineva este
De sigur domnişoara.

ESMERALDA

Costin? Ce spui acolo?
De el e poesia?

AURICA

De dînsul, da.

ESMERALDA

De dînsul?
Aceasta nu se poate, acolo se vorbeşte
De un amor trecut, apoi de mângâerea
Ce altul îi aduce. Aceasta cu Costin
Nici cum se potriveşte. Credeam că... celă-
lalt...

AURICA

Prefacere e totul. Tot a fost pus la cale.
Dar eată domnişoara.

(Elena intră).

SCENA III.

Elena, Esmeralda, Aurica.

AURICA (către Elena).

Veniţi, veniţi de grabă!

ELENA (intrând cu ochii plecați).

Ce este?

AURICA

Amăgite
Ați fost cu viclenie. Ați plâns făr' de cuvênt.

ESMERALDA

Am plâns făr' de cuvênt? De unde știi c'am
plâns?

ELENA

Să plâng? In veci n'oiu plânge. Eu mě sim-
țesc prea mândră!

AURICA

Ei bine, nu ați plâns. Și nici n'aveți dece.
Apropieți-vě și făceți impăcare!

(Esmeralda și Elena stau departe cu ochii in jos).

De ce v'opriți departe? Veniți la impăcare!

ESMERALDA (fără a se mișca).

Eu sunt mai mare soră,
Elena se cuvine să facă 'ntâiul pas.

ELENA (asemenea).

Ce trebui impăcare? Noi nu am fost certate.

AURICA

Apropieți-vě. Așa nu poate merge

Când domnii ar vedè că nici nu vĕ vorbiţi,
Că plângeţi supĕrate, ce bucuroşi ar fi
Că viclenia lor a isbutit deplin!

ELENA

Ce viclenii a lor?

AURICA

Nu inţelegeţi incă?
Costin de-amor perdut, neştiind ce să mai facă
La cale au fost pus de-amicul sĕu să scrie
In versuri altceva de ceea ce simţeşte,
Scriind atât adresă cât şi subsemnătură
Cu iniţiale numai ca să vĕ amăgească,
Să creadă domnişoara că nu o mai iubeşte,
Că este el acuma de alta 'namorat
Ş'această alt'ar fi...

ELENA

De-ar fi aşa cum spui
Dece ca mai 'nainte, el nu mĕ căuta
Ci caută... pe alta.

AURICA

Voia prin gelosie
Amor să vĕ deştepte şi, dacă nu mĕ'nşăl,
A isbutit deplin.

ELENA (incet)

Te 'nşăli, n'a isbutit.

ESMERALDA

Dar eu nu inţeleg ce rol amicul sĕu
In toate-aceste joacă.

AURICA

Acelaş rol: voia
Inamorat cum este, şi el să profiteze
De versurile-acele, să vadă de-i iubit.

ESMERALDA

Voia incredinţare... dacă-i iubit... de *cine?*

AURICA

De *voi*, nu inţelegeţi? Deaceea a scornit
Minciuna cu amorul ce-ar fi avut odată
Ca să se potrivească cu cea ce-i scris in
versuri.

ESMERALDA

Cum, nu-i adevĕrat, aceea-i o minciună?

AURICA

Minciună tot atât de mare ca ş'aceea
Ce-a spus Costin in versuri. Inamoraţi sunt ei,
Sunt prăpădiţi de-amor, Costin care-i mai
têněr

De sora cea mai mică; Conrad ca mai in-
vîrstă
De cea mai mare soră. Acum aţi inţeles?

ESMERALDA şi ELENA

A!

(Aleargă una spre alta şi se imbrăţoşează).

ESMERALDA, ELENA (impreună).

Iubita mea Elenă!
Iubită Esmeraldă!

AURICA

Bravo! Aşa imi place!

ESMERALDA

Ce fericire simt!

ELENA

Şi eu ce mulţămire!

ESMERALDA

Deacuma inainte
Tot a să meargă bine!

ELENA

Şi noi ne vom iubì mai mult ca păn'acuma.

ESMERALDA

Dar ei unde se află? Elenă dragă, vino
Să mergem in grădină. Dacă-i găsim, atunci...

ELENA

Ce facem noi atunci?

ESMERALDA

Aurică, ce să facem?

AURICA

Dacă m'aţi asculta pe mine, eu aş crede
C'o mică resbunare nu ar putea strica.
Vicleni au fost cu voi, nu trebue ca bărbaţii
Să poată 'n viclenie să 'ntreacă pe femei.
Şi voi ar trebuì să le-arătaţi puţin
Că *noue* viclenia drept arme ne-a fost dată.

ESMERALDA

Dar n'ar fi oare rĕu?

ELENA

Ce-avem să isbutim?

AURICA

Prea mândri sunt acum şi trebui pedepsiţi.

ESMERALDA

Voind a-i pedepsì pe dînşii, Aurică,
Nu ne-a durea pe noi?

ELENA

Aşa? Oare mai rĕu
Nu ne vom pedepsì pe noi, decât pe dînşii?

AURICA

Mândria nu ne iartă ca să-i lăsăm a crede
C'au fost invingĕtori; femeea chiar invinsă,
Cu dibăcie trebui să'ntoarcă astfel lucru,
Bărbaţii să gândească că ei sunt cei bătuţi.

ESMERALDA

E drept.

ELENA

Are cuvênt.

ESMERALDA

Ce este de făcut?

AURICA

Isbânda cea mai mai mare atunci e, când dușmanul
Cu propria sa armă se vede biruit.
Costin a vrut s'arate că e inamorat
De doamna Esmeralda, Conrad că face versuri
La domnişoar' Elena. Acuma drept pedeapsă
Socot că-i nimerit să 'ntraţi in jocul lor.
(Către Esmeralda).
Veţi face că sunteţi acum induioşată
De-amorul lui Costin; (către Elena) şi voi de-a lui Conrad.
De veţi preface bine, vor trebuì s'o creadă,
Vor fi nenorociţi, se vor privì cu ură
Ca duşmani nempăcaţi, şi vor vedè la urmă

Că'n viclenii bărbaţii etern nu vor putè
Cu noi să se mĕsoare.

ESMERALDA

Eu nu mĕ pot preface.

AURICA

Cercaţi şi veţi vedea că merge foarte lesne.

ELENA

Mĕ tem ca nu cumva...

AURICA

Aud viind, fugiţi.
Voesc a-i pregătì.

(Esmeralda şi Elena es).

SCENA IV.

Conrad, Costin, Aurica.

CONRAD

Mai bine ar fi fost când nu ai fi lăsat
Astfel să te inşale. Dar inşălat odată
Trebuia să profitezi de posiţiunea ta
Pe cât puteai mai bine şi asta ai făcut-o.
Ce ciud' a fi simţit! Ce mină consternată
Trebuia să fi făcut când te-a vĕzut rîzênd,
Pĕcat că n'am fost faţă!

COSTIN

Eu singur nu pricep
Cum am avut puterea astfel să mě prefac.
Amar de mine insă! Simţesc mai mare chin,
Căci věd că mai departe de dînsa sunt acuma
Decum era 'nainte! Aceast'am dobândit
Cu planul tău cel fin! — Mai bine ar fi fost
Să nu-mi sdrobesc eu singur o inimă sdrobită!

CONRAD

Nu te'nţeleg, Costine! Tu singur nu pricepi
C'asemenea cuvinte nedemne's de-un bărbat?
Şi eu iubesc ca tine, dar nu voiu să mě plec
Şi nu mě voiu pleca. — Precum stau faţă
'n faţă
Două oştiri duşmane şi ambele pândesc
Şi cată să se'nvingă prin ori şi care chipuri
Aşa stă de o parte tot sexul femeesc,
De alta stau bărbaţii. Acel ce are 'n sine
Incredere mai multă şi un curaj mai mare
Acela va invinge, dar cel ce se dă prins
Cum poate să invingă?

COSTIN

Ciudată teorie!
Aş vrea să ştiu de unde le scoţi aceste toate?
Ce fel să fim duşmani când noi nu le urim —
Ce zic nu le urim? Când le iubim atâta

C'am da tot ce avem pentr'un cuvênt mai
blând,
Pentr'o privire dulce?—Şi tu, ce-ai isbutit
Cu planul tĕu dibaciu? Suspini cu intristare
Şi stai intreaga noapte pe gânduri ca şi mine.

AURICA (apropiindu-se).

Domnul Conrad pe gânduri a stat intreaga
noapte
Ş'a suspinat amar?

CONRAD

Ce-ţi pasă, Aurică,
Ce ai să te amesteci in vorbă de bărbaţi?

AURICA (către Costin).

Si voi aţi suspinat amar această noapte?

COSTIN

Eu nu tăgăduesc. E drept, am suspinat.

AURICA

Rĕu faceţi amêndoi.

COSTIN

Uşor vorbeşte-acela
Ce singur nu simţeşte.

AURICA

Eu ştiu că se suspină

Cât timp nu eşti iubit dar când a venit oara
Cea dulce-a fericirii, atunci se schimbă toate.

COSTIN

Ce oar'a fericirii?

AURICA

Atunci când eşti iubit.

COSTIN

Aurică, nu glumì cu lucruri serioase.
Azi nu mĕ mai inşală speranţele deşerte.
Vorbeşte lămurit.

AURICA

De-aş spune ce ştiu eu
Şi unuia şi altui, socot că amêndoi
N'aţi fi nemulţămiţi.

CONRAD, COSTIN (impreună).

Vorbeşte! spune iute!

AURICA

Ba nu. La fiecare
In parte voiu să spun.

COSTIN

In parte, impreună
Cum vrei, numai vorbeşte!

AURICA

Dacă domnul Conrad
Ar merge in grădină, i-aş spune lui intăi...

COSTIN

Te du, Conrad, te du
Şi 'ntoarce-te de grabă.

CONRAD (către Costin).

Mĕ duc. Şireată fată!

(Ese cu Aurica).

SCENA V.

Costin, Esmeralda (intră).

ESMERALDA (in parte).

Nu ştiu cum s'o incep.
(Tare).
De ce aşa de grabă fugit'aţi din grădină
Ieri sară?

COSTIN

Am gândit...

ESMERALDA

Aţi dispărut deodată.
Voiam să vĕ mai fac mai multe intrebări.

COSTIN

Vĕ rog să mĕ scusaţi...

ESMERALDA

Eraţi cam turburat....
Voiam să vĕ intreb...

COSTIN

Despre amicul meu?

ESMERALDA

Despre amicul vostru? Ba nu, dece de dînsul?
Voiam să vĕ intreb — dar nu ştiu de se cade —
De causa turburării in care vĕ vedeam.

COSTIN

Eu singur nu prea ştiu...

ESMERALDA

Prea bine-am luat sama
C'atunci când am vĕzut pe masă poesia
Ş'am vrut să o cetesc, cu grijă aţi privit
Atunci in jurul vostru ş'apoi v'aţi dus. Eu
insă
Frumoasa poesie cetit-am cu plăcere.
De ce-aţi tăgăduit că voi sunteţi autorul?

COSTIN

Sunt scrise nişte lucruri...

ESMERALDA

O! prea frumos simţite,
De-ar fi adevĕrate..

COSTIN (invălmăşit).

De unde ştiţi că eu
Am scris aceste versuri?

ESMERALDA

De unde am aflat,
De unde ştiu? — E greu de a gâcì gândirea
Ce versurile voastre au inspirat? E greu
De a gâci — când dorul, (plecând ochii şi cu glas mai slab) când inima iţi spune...

(In parte).

Nici cum nu vrea să meargă.

COSTIN (cu mirare).

Ce spuneţi? Nu 'nţeleg. Imi pare... nu ştiu bine...

ESMERALDA (suspinând).

Ah!

(In parte).

Abia de-mi opreşc rîsul.

COSTIN (in parte).

Suspină? Cum se uită
La mine de duios! Ce dracu! Nu mĕ'nşăl?

(Tare).

Imi pare, doamna mea...

ESMERALDA (blând).

Ce este, domnul meu?

COSTIN

Imi pare, doamna mea, că este o eroare...

ESMERALDA

De-a fost păn azi eroare deacum să nu
mai fie.

COSTIN

Tocmai ca să nu fie aş vrea să vĕ esplic...

ESMERALDA (făcêndu-se turburată).

Nu astăzi, altă dată.

COSTIN

Ba astăzi, chiar acum.

ESMERALDA

Aşa sunteţi bărbaţii, impetuoşi, pripiţi,
Sunteţi fără de milă. Nu vreţi să ne daţi
timpul
Să ne'ntrebăm mai bine noi inşi-ne ce simţim.

COSTIN

Dar doamna mea nu-i vorba de timp şi de
simţire
E grav, e foarte grav...

ESMERALDA

Tocmai fiindcă-i grav
Mai aşteptaţi puţin şi singur vĕ'ntrebaţi
De nu-i o amăgire. Adesa omul crede
Că are o simţire, ş'apoi se 'ncredinţează
Că singur se inşală.

COSTIN

Nu pot să mĕ inşăl
Eu unul nu mĕ'nşăl, eroare poate fi
Din partea voastră numai. Vĕ rog să m'as-
cultaţi!

ESMERALDA

O zi, vĕ rog o zi, o oar', o jumĕtate
Acum nu sunt in stare—

COSTIN (in parte).

Sermanul meu amic!

(Tare).

Dar fiţi indurătoare, mĕ ascultaţi!

ESMERALDA

Nu, nu!
Fiţi voi indurător, nu pot — la revedere,
La scurtă revedere!

COSTIN

Vĕ jur...

ESMERALDA

O nu jurați!
Acum nimic nu-mi spuneți, nu pot să vě
ascult.

(Mai blând).

Acea ce-mi puteți spune, dincolo voiu cetì-o
In versurile voastre, in gingașele versuri
Ce-atâta mi-au plăcut.

COSTIN

Vai mie!

ESMERALDA

Revederea
Va fi cu-atât mai dulce. (Se duce și se 'ntoarce).
La scurtă revedere
Iubitul meu amic! (mai incet) Sperez că in
curênd
Alt nume vě voiu da.

(Ese).

COSTIN (aruncându-se pe un jilț).

Uf! (sculându-se).
Mě duc să-l cat, să-i spun... O! cine-ar fi
crezut!

(Ese).

SCENA VI.

Conrad intră pe altă uşă, apoi *Elena.*

CONRAD

Şireata ast' de fată m'a dus din vorbă 'n
vorbă
Şi nu mi-a spus nimica.—„C'aş fi prea fericit,
„Că este cineva ce ţine mult la mine,
„Că nu o ştie sigur dar c'a vĕzut indicii
„Ce multe ar proba"... şi când voiam să
'ntreb
Să-mi spue tot ce ştie, atunce a fugit.
Aş vrea s'o intîlnesc pe dînsa in persoană,
Să-i zic că-mi pare rĕu de-am supĕrat-o
ieri. —
Ce-i drept am mers departe. — Mĕ tem a
mea purtare
Să n'o fi indignat.—Aud viind incoace,
Voesc să-i spun acuma... nu-i ea, e sora ei.

(Elena intră).

Cum sunteţi astăzi, bine?

ELENA

Eu? bine—binişor.

CONRAD

Cum aţi dormit ast' noapte?

ELENA

Aşa ş'aşa, dar voi?

CONRAD

Şi eu aşa ş'aşa. Şi doamna Esmeralda
E bine?

ELENA

Cred că-i bine.

CONRAD

Azi incă n'am vĕzut-o.

ELENA

Sunteţi neliniştit şi plin de ingrijire?

CONRAD

Ba nu, ziceam aşa...

ELENA

Am să mĕ duc să-i spun
Că nu puteţi de dor a o vedea...

CONRAD

Vĕ rog!
S'ar supĕra pe mine.

ELENA

Ţineţi prea mult se vede
A nu o supĕra!

CONRAD

Fireşte, ţin prea mult.

ELENA

Dece aşa de mult?

CONRAD

Fiindcă... e imi pare destul de natural.—
Ce intrebări imi faceţi! Nu ştiu in care carte
Eu am cetit odată că domnişoarele
Sunt toate curioase; acuma mĕ conving
C'autorul zicea drept.

ELENA

Mĕ credeţi curioasă?
Curiositatea credeţi mĕ'mpinge să vĕ'ntreb?
Dacă din carte numai cunoaşteţi pe femei
Inveci nu le-ţi cunoaşte; ast'dată cel puţin
Vĕ inşălaţi de sigur.

CONRAD

Ce alt cuvênt ar fi
De-a vrea să le ştiţi toate?

ELENA (plecând ochii).

Nici unul.

CONRAD

Neinţeleasă

Sunteţi azi pentru mine. Ba nu, eu vě pricep
Sunteţi distrasă astăzi şi ştiu din care causă.

ELENA

Din care?

CONRAD

Daţi-mi voie
Să tac acea ce ştiu. De-ar fi in locul meu
Un altul, poate-acela ar fi in drept a spune.

ELENA

De ce mai mare drepturi un altul ar avea?

CONRAD

Sunt oareşi cari drepturi, inchipuite poate,
Ce are-acel ce simte.

ELENA

Acel care simţeşte, *atunce* are drepturi
Când nu este respinsă simţirea ce-l domină.

CONRAD

Nu cred eu in respingeri. Amorului îi place
Să chinuiască'un timp pe-acel ce a rănit
Dar până la sfirşit el toate le indreaptă.

ELENA

Când *poate* să indrepte, dar când acel iubit
Iubeşte ear pe altul (Cu jumĕtate glas). — Ce-am spus?

CONRAD

Ce-am auzit!
Sperez că'n casul nostru aceasta nu va fi.

ELENA (suspină).

Ah!

CONRAD (in parte).

Suspină, pleacă ochii, arată turburată,
Imi pare curios! — Dece imi spune mie?

(Tare).

Ar fi nenorocit, de-ar fi aşa cum spuneţi —
Iertat imi este oare de-a ştì cine-i acela,
Acel prea fericit? (In parte). Sermanule Costin!

ELENA

O! nu mě intrebaţi!

CONRAD

De este indiscret
Mai mult eu nu vě supěr.

ELENA

Voi nu mě supěraţi,
Nici este indiscret.

CONRAD

Ei bine?

ELENA

Niciodată!
Nu pot să spun mai mult. Şi ceea ce am spus
Ar fi trebuit să tac.

CONRAD

Cuprins sunt de mirare;
Eu nu ştiam că altul să fi vorbit cu voi
V'odată de amor—

ELENA

Gândiţi că e nevoe de-amor să ne vorbească
Ca să simţim amorul? El vine, ah! nu ştiu
Cum vine şi răneşte dar ştiu că e grozav!

CONRAD (mai iute).

El dară nici nu ştie cât este de ferice!

ELENA (fixându-l cu vederea).

De inima nu-i spune, nimic nu poate ştì.

CONRAD

Dar cine este, cine?

ELENA (suspină).

Ah!

CONRAD (in parte).

Işi bate joc de mine,
Sau vrea fatalitatea pe toţi să pedepsească.

(Tare).

Vĕ rog să-mi spuneţi cine, prea mult sau
prea puţin
Mi-aţi spus, nu vĕ opriţi, sau totul sau nimic!

ELENA

Nimic, destul, nimic! Ah! de-aş putè să fac
Nespuse cele spuse. Şi tocmai vouĕ, vouĕ—
Vorbeam in rătăcire, n'am vrut să spun
nimica.

CONRAD

Şi tocmai mie, mie? Ce mină consternată!
Gâcit'am bine oare? Vai mie de-am gâcit!

ELENA

Vai mie! de-am lăsat uşor a fi gâcită!

CONRAD

Mĕ credeţi domnişoară, că sunt intr'o uimire...

ELENA

Uimit, numai uimit?

CONRAD

Dar când acela care...
Acel bărbat ferice, şi care nici visa,
Pe alta ar iubì...

ELENA

Pe alta? ce aud?

CONRAD

Vĕ spun că nici visa de-această fericire.

ELENA

Uitaţi ce-aţi auzit! Ah! Ce-am făcut? Vai
mie!
Fugiţi, fugiţi de-aicea! Lăsaţi aceste locuri
De vreţi al meu repaos!

CONRAD

Imi vine nebunie!

ELENA

Adio! ah! adio! Amar! ce am făcut!
(Işi acopere faţa şi ese).

SCENA VII.

Conrad, Costin, pe urmă *Aurica.*

COSTIN

Te căutam, Conrad.

CONRAD

Şi eu te căutam.

COSTIN

Aveam ceva a-ţi spune.

CONRAD

Şi eu voiam să-ţi spun
Ceva prea serios.

COSTIN

Promite-mi să m'asculţi
Făr' a te supĕra.—Ducĕndu-te de-aice,
Avui cu Esmeralda o scurtă convorbire
Ei bine—nu prea ştiu cum trebue să-ţi spun,
Ei bine, ea mi-a spus, mi-a dat a inţelege...
— Dar te incredinţez că nu e vina mea —
Mi-a dat a inţelege—că ea nu te iubeşte
Că inima-i răpì un altul decât tine,
Şi c'acel alt ar fi—iţi jur nu-i vina mea—
Tu mĕ cunoşti pre bine, eu sunt amicul tĕu
Amicul cel mai bun...

CONRAD

O! soarta crudă-aice de noi işi bate joc!
Ea dar nu mĕ iubeşte, la altul ea visează...
Ce demon m'a impins să vin să te ajut
In dragostele tale?... Dar cine-i acel altul?

COSTIN (invălmăşit).

Aceasta nu mi-a spus.

CONRAD

Să fie cine-a fi,
Tot una-i pentru mine. Costin, aceeaşi soartă
O 'mpărtăşeşti şi tu, acum a fost Elena
Aice şi mi-a spus că ea nu te iubeşte,
Că altul fără voie in inim'a rănit-o
Şi ce e mai grozav, acesta altul este...
Sunt eu — trebui s'o spun.

COSTIN

Pe tine te iubeşte?
Elena te iubeşte, pe tine? A! Aceasta
E amicia ta!

CONRAD

Tu mĕ 'nvinovăţeşti
Costin, făr' de cuvênt!

COSTIN

Acum inţeleg totul!
Aceasta a fost ţinta vicleanului tĕu plan.
Deaceea imi spuneai să fiu cu dînsa rece
Ca să te las pe tine să ai mai liber câmpul,
Să-ţi las destulă vreme să fii cu dînsa singur
Să-i spui ce-ţi va plăcè.—Mai crede in amici!

CONRAD

Costin, nu m'aşteptam astfel ca să-mi vor-
beşti.
Dar chinul te orbeşte şi nu voiu să mĕ mâniiu.

COSTIN

Da, chinul mĕ orbeşte!—Nu-i limpede ca zioa,
C'acesta ţi-a fost scopul? M'ai pus frumos
la cale
Să fac că n'o iubesc ca să te las pe tine
Să umbli tot cu dînsa, ear eu cuvinte dulci
Să spun la ceealaltă. Acuma Esmeralda

A inceput a crede că o iubesc pe dînsa,
Dinioarea mi-a făcut declaraţiune 'n formă;
Elena de-altă parte pe tine te-a crezut!

(Aurica intră şi stă in fund).

CONRAD

Cum? tu eşti acela altul de care Esmeralda
Ar fi inamorată? Tu, tu?

COSTIN

Da, eu, eu insumi!

CONRAD

Şi spui că amicia aş fi trădat-o eu?
Tu eşti cel trădător!

COSTIN

Eu sunt cel trădător?
Aceasta e prea mult!

CONRAD

Şi tu te lauzi incă
Că ştii ce-i amicia?

COSTIN

Deajuns! Cine-i amic
Şi cine-i trădător aiurea vom desface.

CONRAD

Prea bine, te urmez. (Se indreaptă amêndoi spre uşă).

AURICA

Mai stați!

CONRAD

Ce vrei?

AURICA

Mě ascultați puțin să spun și eu o vorbă.
(Zimbind).
Pe cât am ințeles nici unul și nici altul
N'ați isbutit așa precum vě era gândul.
Dar pe de altă parte sunteți prea fericiți
Căci amêndoi amor adânc ați inspirat.
Propunerea mea-i simplă: să faceți o schimbare
Și totul se impacă și merge de minune.
Ce ziceți de aceasta?

CONRAD

Işi bate joc de noi!

COSTIN

Viperă! fugi de-aicea, *tu* numai ești de vină!

CONRAD

Dar *tu* ai urzit totul!

AURICA

Frumoasă mulțămire
Pentru serviciul meu.—Stěpânele vin insă
Cu dînsele mai bine puteți a vě 'nțelege.

SCENA VIII.

Esmeralda, Elena, Conrad, Costin, Aurica.

ESMERALDA (auzind cele din urmă cuvinte).

Ce ne'nţelegeri sunt ce trebue esplicate?

CONRAD

Nimic, nu e nimic!

ELENA

Vorbiţi, domnul Costin!

COSTIN

Vĕ rog ca să-mi daţi voie să mĕ retrag acum.

CONRAD

Voesc să plec chiar astăzi.

COSTIN

Şi eu asemenea.
A faceri foarte grave mĕ chiamă astăzi chiar.

ESMERALDA

N'or fi aşa urgente. Mai staţi incă o zi!

ELENA

Şi eu vĕ rog să staţi!

CONRAD

Imi pare foarte rĕu,
Dar e cu neputinţă!

ESMERALDA

Speram c'aşa curênd
Noi nu ne-om despărţi şi cunoştinţa noastră
De nu e tocmai vechie, domnul' Conrad, speram
Că mai intemeiată ar fi decât cum este.

ELENA

Domnul' Costin pre vechie şi pre temeinică
E cunoştinţa noastră ca s'o curmăm aşa.

CONRAD

Şi eu credeam odată... dar astăzi nu mai cred.

COSTIN

In inchipuirea mea eu imi clădeam speranţe...
Era inchipuire!

ESMERALDA (către Conrad).

Vorbiţi cu-amărăciune.

ELENA (către Costin).

Cuvêntul vostru este prea aspru şi nedrept.

CONRAD

Disamăgire crudă!

COSTIN

O! Visurile mele!

ESMERALDA

De vreţi să ştiţi secretul...

ELENA

Vorbiţi cu Aurica.

AURICA

Dorind a fi iubit, acel care iubeşte
Prin viclenii amorul in veci nu dobândeşte,
Chiar când prin viclenie v'odat'a isbutit
Cu viclenii mai mari el trebui pedepsit.
Amicii fericiţi acuma in amor
Să insemneze bine aceasta 'n viitor.

CONRAD (către Elena).

Cum ceea domnişoară, ce-aţi spus adinioarea?

ELENA

A fost o glumă numai.

COSTIN (către Esmeralda).

Cum scena cea grozavă?...

ESMERALDA

A fost numai pedeapsă!

CONRAD (către Esmeralda).

Şi pot spera deacuma că sincera-mi iubire
Va dobândì dorita şi dulcea resplătire?

ESMERALDA

Dorita resplătire de mult aţi fi avut
Dac'a lungì dorinţa voi singuri n'aţi fi vrut.

COSTIN (către Elena).

Sosit'a oara mândră, adânca mea durere
Să fie alinată de dulce mângăere?

ELENA

Invinsă-mi e mândria; adâncului amor
Respunde cu blândeţă un suflet simţitor.

CONRAD (in genunchi inaintea Esmeraldei).

O oară 'ncântătoare de 'naltă fericire!

COSTIN (in genunchi de cealaltă parte).

O! lasă să mě perd in dulcea ta privire!...

AURICA (inaintând).

Uitând deacum că este pe lume viclenie,
In viaţă călăuzul amorul să vě fie!

(Cortina cade).

O ALEGERE LA SENAT

COMEDIE IN PATRU ACTE*)

*) Representată pentru intăia oară pe teatrul din Iași in 19 Ianuarie 1878.

PERSOANELE

IANCU PĂLTINAŞ, proprietar mare.
ANDREI MIRTESCU, asemenea.
LEON TEOVEANU, nepot depărtat al lui Păltinaş.
PETRAŞCU, prefectul judeţului.
PANAITE DUDULEA, advocat.
ILIE ROGOJINĂ, răzeş bogat.
GAVRILAŞ SIMCONOVICI, NECULAI CAŞCALONI, IONIŢĂ BUHALOF — alegĕtori.
GOSPODIN, subprefect.
IŢIC SIN ŞLOIM,
CUCOANA ZOIŢA, muma; ASPASIA, soţia; ZULNIA, fiica — lui Păltinaş.
CUCOANA ANTIŢA, cumnata lui Caşcaloni, vĕduvă.
I-iul alegĕtor.
Al 2-lea alegĕtor.
Al 3-lea alegĕtor.
Un fecior al lui Păltinaş, un aprod, invitaţi, servitori etc.

ACTUL I.

Se petrece in casa lui Păltinaş din capitala judeţului. — Un salon elegant, uşă in fund, uşe laterale, fereastră laterală, masă in mijlocul casei, etc.

SCENA I.

Iancu Păltinaş, cu o gazetă in mână la masa din mijloc; *Gavrilaş Simconovici*, *Leon Teoveanu*, imprejurul mesei; in stinga pe o canapea *Cucoana Zoiţa* şi alături *Aspasia Păltinaş* cu un lucru de mână; in dreapta *Andrei Mirtescu* şi *Zulnia Păltinaş* joacă şah.

PĂLTINAŞ (cetind o gazetă).

„La această interpelare asupra abusurilor prefectului Petraşcu ministrul nu respunse nimic... Cel mai elementar simţimînt de ruşine a dispărut din membrii acestui guvern anticonstituţional, nedemn şi incapabil, care urmăreşte numai scopul interesat de a remânè la guvern cu ori ce preţ incontra voinţei naţiunii..." Aşa-i dă, mai departe o coală intreagă... grozava opoziţie!

ASPASIA

Nu-ţi e urit să mai ceteşti? eu una nicĭ mai pot arunca ochii pe asemenea defăimări.

GAVRILAŞ SIMCONOVICI

Are dreptate cucoana Aspasia, când ceteştĭ tot aceea şi ear aceea, de la o vreme ţi se ureşte.

LEON

Tocmai aşa rĕu nu vorbeşte jurnalul. Guvernul acesta face o foarte proastă alegere de funcţionari. Pe tinerii capabili îĭ lasă la o parte şi numeşte in funcţii numai nişte favoriţi ai miniştrilor.

CUCOANA ZOIŢA

Are funcţionari aşa de fudui şi cu nasul in sus, incât ai crede că cine ştie ce sunt!

SIMCONOVICI

Are dreptate cucoana Zoiţa, asta-i cam aşa.

CUCOANA ZOIŢA

Prefectul ista... cum îĭ zice?...

PĂLTINAŞ

Costache Petraşcu, de dînsul se vorbea in jurnal...

CUCOANA ZOIȚA

Așa, așa. Nici măcar catadicsește să sărute mâna la cucoanele bĕtrâne, par'că-i cine știe ce boer mare!

SIMCOONOVICI

In privința aceasta cam are dreptate cucoana Zoița, d-nul prefect nu-i tocmai...

MIRTESCU (către Zulnia).

Nu puteți mișca nebunul din loc, remâneți in șah.

ZULNIA

Am greșit. Pot să-mi trag pionul inapoi?

MIRTESCU

Vĕ rog.

PĂLTINAȘ

Eu trăesc bine cu préfectul. E un om altfel indatoritor.

SIMCOONOVICI

In adevĕr, nu se poate spune că prigonește pe cineva.

CUCOANA ZOIȚA

Nu prigonește... nu prigonește... atâta ar mai trebuì, să mai și prigonească!... Dar dece au ales pe Dumescu president la con-

silhul judeţan şi nu pe Iancu, după cum se cuvinea?

ASPASIA

Fiindcă Dumescu e mai bĕtrân; el e cel puţin cu 10 ani mai mare, decât bărbatu-meu.

CUCOANA ZOIŢA

Ş'apoi dacă-i mai bĕtrân! Vra să zică numele, averea, reputaţia nu mai sunt nimic?

PĂLTINAŞ

In adevĕr... dar... vezi că... n'am pre stăruit nici eu.

SIMCONOVICI

Negreşit că dacă cuconul Iancu ar fi stăruit...

CUCOANA ZOIŢA

Trebuia să-l propue fără stăruinţă. Dar i-a plăcut mai bine Dumescu care-i creatura lui!

SIMCONOVICI

Are dreptate cucoana Zoiţa, Dumescu nu ese niciodată din cuvêntul prefectului.

LEON

Nu ştiu ce tot ţineţi la prefectul ista! O singură bună recomandaţie de funcţionari

n'a făcut pentru judeţul nostru; trebile merg numai Dumnezeu ştie cum! (Se scoală şi se apropie de masa de şah).

ZULNIA

Domnule Mirtescu, imi pare că vĕ lăsaţi bătut de bună voe, nu-i frumos, şah!

LEON

D-nul Mirtescu e prea galant. Nu vrea să câştige partide de la domnişoare.

MIRTESCU (făr'a ridica ochii).

N'am luat sama.

ZULNIA

Perdeţi partida... şah!

LEON

Bine, prea bine!

PĂLTINAŞ (care urmase a ceti).

Amarnică oposiţie! Mĕ tem că n'are să mai ţină ministerul!

LEON (intorcêndu-se iute).

A căzut ministerul?

PĂLTINAŞ

Sau poate se va disolva senatul.

CUCOANA ZOIŢA

Eu zic că are să cadă ministerul.

SIMCONOVICI

Par'că aşa se arată... are dreptate cucoana Zoiţa...

PĂLTINAŞ

Eu zic că au să disolve senatul.

SIMCONOVICI

In adevĕr, şi mie imi vine a crede...

PĂLTINAŞ

Dacă se duce ministerul, cade şi prefectul şi drumul nostru judeţean remâne nehotărit.

ZULNIA

Mat!

MIRTESCU

Sunt bătut! (Se scoală şi se apropie de masa din mijloc).

PĂLTINAŞ (către Mirtescu).

Cucoane Andrei, dacă propunerea mea se primeşte, şoseaoa va trece pe dinaintea casei mele şi a grădinei d-tale, dacă insă se pune temeiu pe cererea răzeşilor, ea va merge mai sus pe sub dealuri. Pentru noi aceasta este de cea mai mare insemnătate.

MIRTESCU

Trebue să aşteptăm raportul inginerului.

PĂLTINAŞ

Socot că vom avea majoritatea, mai ales dacă ne-a sprijiní şi prefectul!... (Indreptându-se spre Simconovici). Cred că şi Cuconul Gavrilaş va vota cu noi?...

SIMCONOVICI

Negreşit... negreşit, mai ales dacă şi prefectul...

PĂLTINAŞ

Din toţi rĕzeşii mĕ ingrijesc de Rogojină. Şiretul şi-a pus in cap s'aducă şoseaoa prin satul răzeşesc, şi nu se lasă.

ZOIŢA

Ţărănoiul!

LEON

Când am trecut azi dimineaţă pe la prefectură, mi se pare c'am auzit ceva de raportul unui inginer.

PĂLTINAŞ (sculându-se).

S'a depus raportul? Mĕ duc să vĕd. Cucoane Andrei, Cucoane Gavrilaş, haidem!

SIMCONOVICI

Mĕ ertaţi... am astăzi o treabă...

MIRTESCU

Tot avem mâni şedinţă, atunci vom vedè raportul.

ASPASIA

Lăsaţi pe mâni!

ZOIŢA

Ba du-te chiar azi Iancule, trebue să ştim numai decât. Dacă drumul se face pe la rĕzeşi, avem un inconjur de 20 minute până la ţară, du-te, du-te!

PÂLTINAŞ

Sunt nerăbdător, mĕ duc. (Işi ia pălăria). Vino şi tu, Leone.

LEON

Sunt gata. (Către Zulnia). Mĕ intorc la masă verişoară.

ZULNIA (rece).

Poftim.

SIMCONOVICI

Sărut mâna, cucoană Zoiţică; sărut mâna cucoană Aspasică, duducuţă...

ZOIŢA

Sluga d-tale, cucoane Gavrilaş. (Aspasia şi Zulnia se inchină, Iancu, Simconovici şi Leon es).

SCENA II.

Zoiţa, Aspasia, Mirtescu, Zulnia.

ASPASIA

Cine a câştigat partida?

MIRTESCU

D-şoara Zulnia joacă aşa de bine, incât nici indrăznesc să mě mai měsor cu d-ei.

ZULNIA

Spuneţi mai bine ca v'aţi lăsat bătut, domnule Mirtescu.

MIRTESCU

Dimpotrivă!

ZULNIA

Lăsaţi... am luat eu sama... (ia un lucru de mână şi incepe să lucreze, Mirtescu se aşază lângă dînsa).

ZOIŢA (incet către Aspasia).

... Cât umblă moşioara lui acum?

ASPASIA (asemenea).

Mi se pare că 3,000 galbeni pe an. (Tare). Când vĕ duceţi la ţară domnule Mirtescu?

MIRTESCU

Pe sĕptĕmâna viitoare. Aştept să se inchidă consiliul judeţan. Dar d-voastră?

ASPASIA

Şi noi cam tot peatunci. Grădina tot aşa de frumoasă este?

ZOIŢA

Aşa mi se pare... Era frumuşică grădina... am vĕzut-o când trăia incă cuconul...

MIRTESCU

Tată-meu?

ZOIŢA

Da... cuconul... cum îi zicea?... cuconul Vasile.

MIRTESCU

Am mai infrumuseţat-o; o caut eu singur cu ingrijire.

ZULNIA

M'am plimbat intr'însa când eram copilă... d-voastră eraţi dus...

MIRTESCU

Ar trebuì să o vedeţi acum; am sădit sălcii pletoase in jurul lacului. In faţa terasei am pus să-mi croească straturi cu tot soiul de flori... sunt multe şi de aceste (arată banda) dar nu aşa frumoase.

ZULNIA (zimbind).

Vĕ bateţi joc?... de necazul partidei de adineaorea?

ASPASIA

Avem să venim să vĕ admirăm grădina.

MIRTESCU

Chiar eram să vĕ rog, suntem aşa de aproape vecini.

ZOIŢA (incet impingênd pe Aspasia).

Nu-i da atâta nas!

MIRTESCU (către Aspasia).

Intre moşia d-voastră şi a mea este o depărtare de jumĕtate de cias. Călare şi mai puţin. (Către Zulnia). De mult nu v'am mai vĕzut călare.

ZULNIA

Calul meu s'a imbolnăvit.

MIRTESCU

Dacă mi-aţi da voie, v'aş pune la dispoziţie un roib al meu, foarte blând.

ZULNIA

Sunteţi foarte amabil. Umblă bine, sare peste bariere?

MIRTESCU

Minunat de bine.

ASPASIA

N'aş vrea să vĕ luăm calul de călărie...

MIRTESCU

Mai am doi, cuconiţă.

ZOIŢA

Hm... Vom vedè... Vom vedè.

ZULNIA

Vĕ mulţumesc d-nule Mirtescu; primesc bucuros, dar cu condiţie să mĕ intovărăşiţi.

ZOIŢA (răpede).

Hm, hm, Zulnio, nu zici de dulceţi? hm, hm...

MIRTESCU

Voiam chiar să vĕ cer voe, d-şoară.

ZOIȚA

Hm... hm... N'auzi Zulnio, să zici de dulceți?

MIRTESCU (se scoală și ia pălăria).

Vĕ duceți, domnule Mirtescu? Cred că veți venì astăzi la noi la masă!

MIRTESCU (se inchină).

Cucoana Zoița... (incet către Zulnia). Chiar poruncesc să aducă roibul de la țară.

ZOIȚA

Sluga, d-nule... (Mirtescu ese).

SCENA III.

Zoița, Aspasia, Zulnia.

ASPASIA

E un om foarte indatoritor.

ZULNIA

Nu se poate mai amabil. (Se apropie de fereastra din dreapta).

ZOIȚA

Nici de cum nu-mi vine să vĕ vĕd dându-i așa nas. Nu vedeți cât e de fudul? Cui faci din cap pe fereastră, Zulnio?

ZULNIA

D-nul Mirtescu m'a salutat din trăsură.

ZOIȚA

De ce stai la fereastră? Ce deprinderi sunt aceste?

ZULNIA

Aud bunică?

ZOIȚA

Du-te la d-ta in odae, du-te, avem de vorbit ceva.

ZULNIA

Mĕ duc, mĕ duc. (Ese).

SCENA IV.

Aspasia, Zoița.

ZOIȚA

Iți spun drept Aspasio, că nu vĕ mai pricep de loc. Ce era să-i primești calul, ce era să-l poftești la masă chiar pe azi?

ASPASIA

Ce rĕu am făaut?

ZOIȚA

Il faci incă mai fudul sărindu-i astfel in cap. S'ar crede că este cine știe ce partidă!

ASPASIA

Il am de om foarte cum se cade.

ZOIŢA

Fiul lui Vasile Mirtescu, unui arendaş, ce au adunat două, trei parale cu munca lui. Biete trei mii de galbeni venit!

ASPASIA

Se bucură de o bună reputaţie; se zice că-i om drept, inteligent, gospodar.

ZOIŢA

Am inţeles! Aşa şi rĕzăşul Ilie Rogojină e gospodar bun.

ASPASIA

Dar mamă, ce are a face? El e un om din lumea noastră...

ZOIŢA

Minunat! Minunat! Nu-i trimeţi poate rĕspuns, că vrai să-l ai ginere? Eu nu vĕ mai inţeleg! Tu, Aspasio, care eşti in toate minţile, să pui in acelaş rând pe băetul Mirtescului cu fiul vornicului Păltinaş! Democratizaţi-vĕ cu toţii şi va merge bine in ţară!

ASPASIA

Trebue să luăm vremile cum sunt.

ZOIŢA

Se'nţelege! Dacă Iancu şi alţi boeri vor lăsa toate trebile statului pe mâna democraţilor, frumoase vremi or să fie! Noroc că mai văd câţiva boieri in ministerul de astăzi, că mĕ ameţisem de atâţia ciocoi.

ASPASIA

Nici Mirtescu nu se amestecă in politică şi bine face.

ZOIŢA

Nici nu-i treaba unuia ca d-nialui. Vĕ rog încă odată, slăbiţi-mĕ cu omul acesta... Nu cumva a şi luat vorba?

ASPASIA

Oare cineva mi-a dat mai dĕunăzi a înţelege...

ZOIŢA (răpede).

Nu-i da nici un rĕspuns. Toată averea lui Iancu are să rĕmâe Zulniei; pretendenţi au să fie prea mulţi.

ASPASIA

N'aş vrea să se prelungească din cale afară. Teoveanu prea se roteşte împrejurul ei!

ZOIŢA

Leon! Ei, vom vedè, vom vedè!

ASPASIA

Copila e tênĕră... mi-e frică să n'o ameţească cumva cu vorbele lui.

ZOIŢA

Dar de când se mărită fetele după voea lor? Ce vremi! Ce vremi! Vorbă scurtă: nu te hotărî, atâta spun! (In parte). De-o mie de ori mai degrabă Leon, decât un ciocoiu boerit ca acesta. (Tare). Iţi spun nu te grăbì. (Ese in dreapta).

ASPASIA

Nu mĕ grăbesc, dar mĕ gândesc. (Ese in dreapta).

SCENA V.

LEON TEOVEANU

(vîră intâi capul pe uşă, apoi intră incet).

Nici baba, nici Aspasia, nici Zulnia!... treaba nu merge bine!... Mirtescu imi incurcă toate iţele!... Dacă l'aş putè strica cu moşu-meu ca să nu-i mai calce in casă!... Poate prin babă... care tot nu-l poate suferì. De la şoseaoa asta? Dar aici interesul lor e comun. De-ar fi vre-o alegere!... Cine ştie? Atunci poate mi-aş crea şi eu o posiţie. Petraşcu nu vrea cu nici un chip să mĕ

numească subprefect. Of! dacă am avè o alegere!... Despre fată, treaba va fi mai uşoară. Dacă am perdut averea mea, Păltinaş e cel mai bogat proprietar din ţinut. Eaca baba!

SCENA VI.

Zoiţa, Teoveanu.

ZOIŢA

Ear aici, nepoţele?

LEON

Plecând adineaorea am aflat că Ilie Rogojină umbla să deschidă proces moşului pentru zece fălci de pădure care sunt lângă hotarul rĕzăşilor şi am venit să-i spun.

ZOIŢA

Auzi d-ta, mojicul!

LEON

Se laudă peste tot locul că are să-i iee pădurea.

ZOIŢA

Asta nu-i din capul lui, il indeamnă cineva.

LEON

Aşa mi se pare: sau Petraşcu, sau mai degrabă... gâci cine?

ZOIȚA

Cine?... spune iute... nu cumva Dumescu?

LEON

Nu, nici nu-ți trece prin minte. Pe cât miros eu, aici și-a vîrît nasul d-nul Mirtescu, nobilul cavaler.

ZOIȚA

N'am zis eu că nu-i vr'un soiu?

LEON

E un intrigant. Pe deoparte se lingușește aici in casă, pe de alta intartă pe oameni asupra moșului meu.

ZOIȚA

Auzi d-ta ce fel de... dar lasă!...

SCENA VII.

Cei de sus, un fecior, apoi Antița Safinachi.

FECIORUL (anunțând).

Cucoana Antița Safinachi.

ANTIȚA

(făcându-se că voește să sărute mâna cucoanei Zoiței).

Sărut mâna, cucoană Zoiță.

ZOIŢA (făcêndu-se că o opreşte).

Sluga, cucoană Antiţă, dar lasă, lasă, şezi mĕ rog.

ANTIŢA

Sunteţi sănătoşică, bine?

ZOIŢA

Slava Domnului. Dar sora d-tale, cucoana Cristiţa?

ANTIŢA

Din ce frică am scăpat! Inchipuiţi-vĕ că ieri sara, pe neaşteptate... abia am avut vreme să aduc moaşa!...

ZOIŢA

Să-i trăească!

ANTIŢA

(uitându-se imprejur, in jos şi 'n sus).

Dar cucoana Aspasia, nu-i acasă? hm! hm! duducuţa-i bine? hm! hm!

ZOIŢA (in parte).

Are vre-o treabă. Ia vezi nepoţele dacă Aspasia nu-i in grădină. (Leon ese).

SCENA VIII.

Zoiţa, Antiţa.

ZOIŢA

Par'că era să-mi spuneţi ceva, cucoană Antiţă?

ANTIŢA (in parte).

Poate dacă le-oiu face un bine, vor primì să boteze copilul surorei mele. (Tare). Vorbisem mai deunăzi cu cucoana Aspasia... cuconul Andrei Mirtescu e un om pre cum se cade... ce frumoasă moşie are!

ZOIŢA

I-a lăsat-o bĕtrânul.

ANTIŢA

Dar cum a indreptat-o, cum o caută! După cărţi cucoană Zoiţă, nu şagă. Apoi ce faitonuri, ce cai şi ce livadă! Are nişte persici ia aşa de mari! (arată pumnii).

ZOIŢA (cu nepăsare).

O fi avênd!

ANTIŢA

Şi câtă carte ştie... de prin şcoli!...

ZOIŢA

Ia nu-l mai lăuda atâta, cucoană Antiţă.

ANTIŢA

Dar cum să nu-l laud? E un bărbat bogat, frumos, bun de insurat... (pausă) căci i-a venit vremea, şi pe cât aflu, chiar doreşte... (pausă, in care examinează figura Zoiţei) chiar doreşte... (in taină) şi-a pus ochiul pe o duducă foarte frumuşică.

ZOIŢA (cu nepăsare).

Aşa?

ANTIŢA

Pe cea mai frumoasă din toate (pausă). Doamne, nu gâciţi cucoană Zoiţă, când zic: *cea mai frumoasă* (făcêndu-se că vorbeşte cu sine), adică de ce n'aş spune? pe duduca Zulnia.

ZOIŢA (făcêndu-se că n'aude).

Aud?

ANTIŢA

Eu cred că d-nul Mirtescu e cea mai bună partidă din tot ţinutul, e un bărbat care ştie să caute de treabă, nu ca d-nul Teoveanu care s'a ruinat cât ai bate in palme.

ZOIŢA

Ş'apoi dacă s'a ruinat? au avut nenorociri. — Dar să vĕ spun cucoană Antiţă, asta nu-i treaba mea: cum or vrea părinţii.

ANTIŢA

Dacă aţi pune şi d-voastră un cuvênt...

ZOIŢĂ

Ziceaţi că cucoana Cristiţa are un băeţel sau o fetiţă?

ANTIŢA

Un băeţel ia aşa de mare. — Moşia lui aduce acum peste 4,000 de galbeni; ştiu bine.

ZOIŢA

De mulţi ani n'am mai vĕzut pe sora d-tale.

ANTIŢA (in parte).

Oare ce-o apucă? (Tare). Să nu credeţi cucoană Zoiţă, că vin din partea lui. Nu, ia aşa mĕ luasem mai deunăzi de vorbă cu bărbatu-meu şi gândeam, de ce să nu faci un bine când poţi... dĕ, un bine nu-i nici-odată pierdut... azi o stăruinţă, mâni o cumetrie...

ZOIŢA

Aţi făcut dulceţi de zarzări?

ANTIŢA

Am făcut. Dacă-mi daţi voe v'aş trimite un gavanos. Să vedeţi ce bune au eşit.

ZOIȚA

Mulțămesc, mulțămesc, avem destule.

ANTIȚA (in parte).

Baba are pe altul in gând. (Tare). Cucoana Aspasia e in grădină?

ZOIȚA

Are treabă, are astăzi foarte multă treabă.

ANTIȚA

Am să vin mâne! (In parte). Cu dînsa nu mĕ pot înțelege. (Tare). Sărut mâna!

ZOIȚA

Plecăciune.

ANTIȚA
(eșind și intîlnind la ușă pe Păltinaș).

Zioa bună, cucoane Iancule.

SCENA IX.

PĂLTINAȘ (intrând și făcêndu-i loc).

Plecăciune, plecăciune, cucoană Antiță! (Merge și se aruncă intr'un jilț). Raportul inginerului hotărește că șoseaoa să se facă pe sub deal, pe la rĕzăși.

ZOIȚA (se scolă).

Inginerul a fost cumpĕrat.

PĂLTINAŞ

După atâta osteneală... eată isprava!

ZOIŢA

Nu trebue să te dai. La cele din urmă tot voi aveţi să hotărîţi.

PĂLTINAŞ

Mĕ tem că prefectul va ţinè cu inginerul.

ZOIŢA

Spune-i curat că te strici cu dînsul.

PĂLTINAŞ (ingrijit).

Să mĕ stric cu prefectul?

ZOIŢA

Doamne, cum vorbeşti Iancule? *Lui* trebue să-i fie frică de a se strica cu tine. Spune-i că deacum inainte n'ai să mai votezi cu dînsul.

PĂLTINAŞ

Dar nu ştii ce om este? Are să se indărătnicească.

ZOIŢA

Ai o mulţime de prieteni. Să vedem de ce ajutor i-a fi Rogojină? Ştii că Rogojină vrea să-ţi deschidă proces?

PĂLTINAŞ

Ce? Ce spui?

ZOIŢA

Cere zece fălci de pădure.

PĂLTINAŞ (se scoală).

Cum? Cu ce drept? Nu s'a statornicit hotarul odată? Auzi d-ta!

ZOIŢA

Dacă-i lăsa să-şi bată toţi joc de tine, au să-ţi iee cu vremea toate moşiile. Dar ia arată-le colţii şi-i vedè.

PĂLTINAŞ

Cui s'arăt colţii?

ZOIŢA

La toţi, lui Rogojină, lui Mirtescu...

PĂLTINAŞ

Lui Mirtescu? Il am de cel mai bun prieten.

ZOIŢA

Frumos prieten! Am aflat eu cine este d-lui! Sborşeşte-te odată la dînsul, la inginer, la Dumescu, la prefect şi-i vedè!

PÂLTINAŞ

Vai de mine! D-ta vrei pe semne să-mi ridic lumea 'n cap!

ZOIŢA

Dac'aş fi eu bărbat ar vedè ei toţi... dar eşti un fricos precum era şi tată-tĕu, Dumnezeu să-l erte! Fii mai cu inimă, vorbeşte-le verde, spune prefectului că ai să-i faci opoziţie... spune inginerului că ai să stărui să-l dea afară, bagă groaza in ţăranul de Rogojină!

SCENA X.

Intră feciorul, cei de sus.

FECIORUL

D-nul Ilie Rogojină.

ZOIŢA

Eată bădăranul. Primeşte-l cum se cuvine, auzi?

PÂLTINAŞ (către fecior).

Zi-i să vie!

SCENA XI.

Cei de sus afară de fecior, Rogojină.

PĂLTINAŞ

Bine că te văd, moş Ilie.

ROGOJINĂ

Bine am găsit, cucoane Iancule!

ZOIŢA

Frumos te porţi bade... moş... d-nule Rogojină!

ROGOJINĂ

Cum dă Dumnezeu, cuconiţă.

PĂLTINAŞ

Am auzit că vrai să-mi deschizi proces, dar nu-mi vine a crede.

ROGOJINĂ

Apoi dĕ, cucoane, dreptatea e dreptate.

PĂLTINAŞ

Ce dreptate? N'a fost statornicit hotarul de inginer?

ROGOJINĂ

S'a făcut greşală la mĕsurătoare. Tocmai de asta venisem. Dĕ, gândeam, ce să ne mai

judecăm impreună? D-voastră sunteţi drept, eu sunt om cu frica lui Dumnezeu. Am documente cucoane Iancule, şi dacă te-i incredinţa de dreptăţile mele, poate mi-i da de bună voe.

ZOIŢA

Auzi mĕ rog, dreptăţile lui!

ROGOJINĂ

Apoi am documente cuconiţă, ştiţi vorba: ai carte, ai parte!

PĂLTINAŞ

Dacă-i treaba pe documente, apoi voiu scoate şi eu pe ale mele.

ZOIŢA

Vom scoate, vom scoate şi atunci om vedea cât fac tîrfăloagele d-tale!

PĂLTINAŞ

Dacă s'a căuta bine, apoi nu ştiu de nu mi-ai impresurat d-ta moşia.

ZOIŢA

Cu petecul d-tale!

ROGOJINĂ

Crede-mĕ, cucoane Iancule, mai bine o invoială strîmbă, decât o judecată dreaptă.

ZOIȚA

Vra să zică, mărturisești că n'ai dreptate... cauți numai cârciocuri... se vede c'au venit vremile ca țăranii să prade pe boeri!

BOGOJINĂ

Apoi de!... poate că și noi suntem feciori de oameni. Cu hirzobul din cer n'a căzut nimeni.—Cucoane Iancule, vorba lungă, sărăcie. La o invoială, unul mai dă, altul mai lasă. Dacă nu vrei, eu mě duc până la scara murgului.

PĂLTINAȘ (slăbind).

O invoială!...

ZOIȚA

Ce invoială! Auzi vorbă! Doar mai sunt judecători in țara asta, mai sunt advocați.

BOGOJINĂ

Advocați? câtă frunză și earbă, numai parale să ai!...

ZOIȚA

Nici nu vreau să știu de invoială.

SCENA XII.

Cei de sus, Teoveanu (prin uşa din dreapta).

ZOIŢA

Te rog, Leone, să mergi până la advocatul nostru.

ROGOJINĂ

Nu vĕ mai osteniţi cucoane Leonte.

LEON (fudul).

Leon.

ROGOJINĂ

Apoi aşa zic eu, cucoane Leonte. Dacă-i vorba de advocaţi, vĕ trimit eu o duzină acuş. Ei, cum rĕmâne, cucoane Iancule?

PĂLTINAŞ

Cum să rĕmâe?

ZOIŢA

Remâne că avem să te invăţăm noi.

ROGOJINĂ

Apoi unde nu cântă cucoşul...

ZOIŢA

Eşti un obraznic!

ROGOJINĂ

Cucoană! Cucoană!...

LEON

Păzește-ți gura moșule, ori ai a face cu mine!

ROGOJINĂ

Ia nu te amesteca și d-ta, cucoane Leonte, că ne cunoaștem cine suntem.

ZOIȚA

Apoi bine, Iancule, il lași să te batjocorească in casa ta?

PĂLTINAȘ

Moș Ilie, te treci cu vorba!

ROGOJINĂ

Cucoane Iancule, eu mi-am făcut datoria, dacă nu vrei, ne-om judeca!

PĂLTINAȘ

Ne-om judeca!

ROGOJINĂ

Și cu bine! Sărut mâna cucoană Zoiță, să nu fie cu bănat! (Ese).

ZOIŢA (către Leon).

Să te duci chiar acum la Dudulea.

LEON

Il aduc la moment. (Ese).

PĂLTINAŞ

Na şi alta acum! Inginerul imi schimbă drumul şi rĕzăşul imi pradă pădurea. (Aruncându-se pe jilţ). Numai necazuri!...

ZOIŢA

Mi-e şi milă când te vĕd aşa făr' de inimă.

SCENA XIII.

Cei de sus, Aspasia.

ZOIŢA (către Aspasia).

Poftim, vezi-ţi bărbatul in ce stare este... pentru că s'a schimbat planul unui drum şi că i se cer zece fălci de pădure, uite-l!... mi-e nu ştiu cum să-l mai vĕd aşa. (Se scoală şi se indreaptă spre uşă). Aşa era şi bietul reposatul, Dumnezeu să-l erte! (Ese).

ASPASIA

Se poate să te descurajezi, pentru o nimica toată?

PĂLTINAȘ

Mie imi place liniștea dragă, uresc judecățile.

ASPASIA

Vom stărui să se facă un alt drum de la șosea până la poarta noastră, și mai tot la una are să easă. Cât despre rĕzăș, cu dînsul te-i judeca, mai mult este?

PĂLTINAȘ

Să mĕ tăvălesc prin tribunaluri?

ASPASIA

Fie-care trebue să-și caute drepturile sale. Dar să lăsăm aceasta dragă, eram să-ți vorbesc de ceva mai serios. Nu ți se pare c'a venit vremea să gândim la viitorul Zulniei?

PĂLTINAȘ

Să ne mai despărțim și de dînsa? Trăim acum așa de liniștiți!

ASPASIA

Trebue să ne facem datoria.

PĂLTINAȘ

Bine; dar nu pot să o dau așa... trebue să o ceară cineva.

ASPASIA

Cum iţi pare Mirtescu?

PĂLTINAŞ (se scoală).

Mirtescu? Foarte de treabă. Sunt prieten cu dînsul. Am cunoscut şi pe tată-sěu. — Gospodar bun.

ASPASIA

Suntem şi vecini cu moşiile.

PĂLTINAŞ

De la Păltineşti la dînsul: trei sferturi de cias, nu-i mai mult.

ASPASIA

Dacă s'ar infăţişa el? Am fi aşa de a-proape unii de alţii, ne-am vedè in toate zilele, am putè zice că Zulnia a rěmas chiar la noi.

PĂLTINAŞ

Minunat! Foarte de treabă om. Ce zice Zulnia?

ASPASIA

Nu ştiu incă, nu i-am vorbit.

PĂLTINAŞ

Trebue să vedem intăi cum gândeşte Zulnia. Dar mama ce zice?

ASPASIA

Mama ştii... e cam bĕtrână. Are ideile ei. Vede lumea tot ca 'n vremile d-sale.

PĂLTINAŞ

N'aş vrea să se supere.

ASPASIA

Vom impăca-o noi.

PĂLTINAŞ

Mĕ duc să vĕd care-i părerea ei.

ASPASIA

Mai lasă, mai lasă, avem vreme.

PĂLTINAŞ

Ba nu, trebue să ştie. Fără ştirea d-sale nu fac nimic.

SCENA XIV.

Cei de sus, Zulnia.

PĂLTINAŞ

Ce face mama?

ZULNIA

E la d-ei in odae.

PĂLTINAŞ

Mĕ duc să-i vorbesc. (Se indreaptă spre uşă)

ASPASIA (urmându-l, in parte).

Soacră-mea ne-ar putè strica tot planul. Nu-l pot lăsa. (Il urmează și ese).

SCENA XV.

Zulnia, apoi *Teoveanu.*

ZULNIA

Se petrece ce se petrece. Tot vorbesc și se feresc de mine. (Se așează). L'am vĕzut călare pe calul cel roib. El avea botfori și pinteni; eu am să-mi pun costumul cel nou de amazonă. (Pausă). El nici nu știe c'am fost deunăzi in grădina lui, când era dus in oraș. Ce frică imi era că se va intoarce și m'a vedè! (Suspină și stă pe gânduri).

LEON (intrând răpede).

S'a disolvat senatul! Mata ești verișoară?

ZULNIA (in parte).

Ear Leon? (Tare). Eu sunt.

LEON

S'a desolvat Senatul!

ZULNIA

Ei ș'apoi?

LEON

In adevĕr, matale ce-ţi pasă?

ZULNIA

Se vede că d-tale iţi pasă grozav.

LEON

Negreşit, eu mĕ interesez de soarta patriei.

ZULNIA (zimbind).

Bine faci, căci altfel s'ar prăpădì biata ţară de tot.

LEON

Dece imi vorbeşti cu ironie, verişoară? Dacă ai cunoaşte mai bine simţirile mele...

ZULNIA

Pentru patrie?

LEON

Dacă ai cunoaşte mai bine simţirile mele, ai avè mai multă cruţare. Sub o aparenţă rece, eu am un suflet blând şi iubitor.

ZULNIA (in parte).

E sentimental astăzi verişorul.

LEON

Adesa, când sunt singur, mĕ gândesc la cele ce s'au petrecut, reproduc in mintea mea imaginile ce am vĕzut... şi atunci simţirile mele se imbracă in formă poetică.

ZULNIA

Faci poesii sentimentale? Eu ştiam că scrii numai satire asupra miniştrilor şi prefecţilor.

LEON

Acele sunt glume, bune pentru momente perdute. Inspiraţia mea se indreaptă spre un ţel mult mai nobil, spre sentimentul cel mai dulce, cel mai inalt... amorul!...

ZULNIA (se scoală).

Amorul?

LEON

Da, amorul, care te cuprinde, te pĕtrunde...

ZULNIA

Aşa?

LEON

Nu presimţeşti cine mĕ inspiră, cine este

regina gândurilor mele... (mai dulce) dă-mi voe să-ţi spun...

ZULNIA (in parte).

Se trece cu şaga. (Tare). Te rog, verişorule...

LEON

Cu un cuvênt mě poţi face fericit! Zulnio, dacă ai ştì...

ZULNIA

D-nule Teoveanu, te rog să iei sama la ceea ce spui sau nu-ţi mai vorbesc niciodată! (Se indreaptă spre uşă).

LEON (cu foc).

O! nu te duce şi iartă-mě dacă impins de focul ce mě consumă, am cutezat...

ZULNIA

Domnule Teoveanu!...

LEON

Am cutezat să-ţi marturisesc secretul inimei mele!

ZULNIA (cu ironie).

Când ai ştì cât de puţin te prinde să fii sentimental şi pasionat!...

LEON

Domnişoară!...

ZULNIA

Umblă mai bine după o funcţie cu satitirele d-tale.

LEON (furios).

A! ştiu eu cine te face să-mi vorbeşti astfel! Cunosc eu cutezătorul şi-mi voiu resbuna!

ZULNIA

Nu înţeleg ce spui, şi te rog să curmi această vorbă. (Ese).

SCENA XVI.

Leon, apoi *Cucoana Zoiţa.*

LEON

Aşa iţi e povestea, duducă Zulnio? O! deacum inainte cu nici un chip nu vei fi a lui. A mea ai să fii, cu voe, fără voe! De nu-i vrea tu, părinţii tĕi or vrea. Trebui să-i stric cu Mirtescu cât mai de grabă. Să-şi bată joc de mine! A! (Se plimbă furios prin casă, intră cucoana Zoiţa).

ZOIŢA

Ai fost la Dudulea?

LEON

Vine acuş.—Nu ştii ce s'a intîmplat?

ZOIŢA (cu curiositate).

Nu ştiu, ce este?

LEON

S'a disolvat Senatul.

ZOIŢA

Ce spui? Cum se poate?

LEON

Mătuşică, ce gândeşti, moşul n'ar fi bun de senator?

ZOIŢA

Berbantule, de unde mi-ai gâcit gândul? De mult aveam planul să-l aleg senator.

LEON

E ruşine să rĕmâe deoparte. El, cel mai bogat proprietar din ţinut, şi să-i treacă pe dinaintea nasului toţi ceilalţi!

ZOIŢA

Toţi ciocoii! Oare prefectul va ţinè cu dînsul?

LEON

Nu cred, dar il vom alege şi fără prefect.

ZOIȚA

Minunată idee aceasta a Senatului! Mergênd iarna la București, vom merge și noi; acolo vom găsì o altă partidă pentru Zulnia decât Mirtescu.

LEON

Mirtescu? Mirtescu umblă să ceară pe Zulnia? Crezi mata că un intrigant ca dînsul ține la verișoara? Alt scop are el! El caută avere ca să se mai imbogățească, intrând in neamuri.

ZOIȚA

Iți spun că nu-l pot suferì!

LEON

Trebue să mai potolim prietenia moșului pentru dînsul.

ZOIȚA

Asta-i și dorința mea, dar cu incetul, avem nevoe de dînsul la alegere.

LEON

Ce influență are Mirtescu? atâta că-i prieten cu prefectul care-i face toate interesele; noi avem să facem oposiție.

ZOIȚA

In oposiție are să fie greu.

LEON

Ușor! Toată lumea-i nemulțămită. (In parte). Moșul trebue să fie candidatul oposiției, nu ca să easă, căci ducerea familiei la București mi-ar sfărâma toate planurile, dar ca să se strice cu clica lui Mirtescu și a prefectului.

SCENA XVII.

Cei de sus, Dudulea.

DUDULEA (intrând).

Ați auzit? S'a desolvat Senatul!

ZOIȚA

Așa, d-nule Dudulea, am auzit. — Vě rugasem să treceți pe aici pentru un proces.

DUDULEA

Cu Rogojină? (iute). Am să-i dau o trânteală să mě pomenească! Cheltueli de proces, de advocat, taxe de portărei, timbru. Are să simtă!... De pe acum mi-am făcut planul: am două escepții dilatorii și una peremtorie... vai de capul lui!

ZOIȚA

Bine, bine, nu mě indoesc. Vrea să zică,

o să avem alegeri? Cum gândești că are să easă?

DUDULEA

Au să fie inriuriri, violențe și presiuni guvernamentale, dar avem să țipăm!

ZOIȚA

Nu vĕ grăbiți, nu știți incă pe cine va pune prefectul. Poate va urma o ințelegere cu dînsul.

DUDULEA

Nu știu pe cine pune? L'am simțit. El pune pe Dumescu, un bĕtrân, dobitoc, servil, interesat, fără nici o idee de mecanismul constituțional.

ZOIȚA

Pe Dumescu? Ce infamie!

LEON

Nu ți-am spus că trebue să facem opoziție?

DUDULEA

O! avem să facem opoziție! Prefect e acesta? Ține in postul de advocat public pe Somir, un ignorant care compromite interesele statului. Am să scriu articole fulgerătoare contra lui in jurnalul nostru „Sal-

varea Patriei"!—Nu ştiu pe cine am pune candidat la colegiul intăiu, aici e greul.

ZOIŢA

Trebue să alegem un om cu greutate.

DUDULEA

Numai să-l găsim. Eu n'am şansă in colegiul intăi, ş'apoi la senat... dacă am găsì pe cineva...

LEON

Am o idee!... o idee minunată!

DUDULEA

S'auzim.

LEON (luând la o parte pe Dudulea).

Noul senator va stăruì să fii numit advocat public.

DUDULEA (incet).

Şi d-ta subprefect.

ZOIŢA (cu nerăbdare).

Dar spune astăzi, s'aud şi eu.

LEON

Am gândit... la moşul meu Iancu Păltinaş!

DUDULEA

D-nul Păltinaş? D-nialui in oposiţie, d-nialui contra prefectului, d-nialui cu democraţii, d-nialui roş!

ZOIŢA

Roş, neroş, când e ambiţia la mijloc...

DUDULEA

Dacă primeşte, am isbutit!

ZOIŢA

Eată-l că vine, nu-l apucaţi prea răpede!

SCENA XVIII.

Cei de sus, Iancu Păltinaş, Aspasia.

PĂLTINAŞ (către Dudulea).

Vĕ aşteptam cu nerăbdare pentru un interes.

DUDULEA

Procesul cu Rogojină! — Ştiţi că s'a desolvat senatul? Asta-i lucru mare! Mĕ duc la prefect să aflu cum... ce fel... pentru ce... oare pe cine vor să pue?

ZOIŢA

Dacă oare cineva ar fi cum l'aş vrea eu, ştiu pe cine l'ar alege senator proprietarii mari.

DUDULEA

Cucoane Iancule, acum e vremea să votăm şi să lucrăm!

PĂLTINAŞ

Vom vota, vom vota şi noi.—Sunt curios s'aud ce zice prefectul.

LEON

Am şi auzit vorbindu-se astăzi printre alegĕtori... toţi ar dori să se aleagă senator...

PĂLTINAŞ

Cine?

DUDULEA

Un bărbat demn, nobil, neatîrnat, incoruptibil, cu avere, cunoscĕnd mecanismul sistemei constituţionale.

PĂLTINAŞ

Dar cine?

ZOIŢA

Cine s'a alege senator, dacă are vre-un proces il caştigă.

DUDULEA

Adică atîrnă şi de la advocat.

ZOIȚA

Dacă are vre-un interes de la administrație, pe loc i se face. De pildă : o șosea județană...

ASPASIA (in parte).

Soacra ar vrea să pue pe bărbatu-meu. Ce nebunie !

DUDULEA (inaintând).

D-le Păltinaș, pe d-voastră vĕ deseamnă opiniunea publică !

PĂLTINAȘ (cu mirare).

Pe mine ?

DUDULEA

Pe d-voastră. Vorbesc in numele opiniunii publice.

LEON

D-ta moșule, ești intăiul proprietar din județ, și prin urmare de la sine se indreaptă ochii tuturor asupra d-tale.

PĂLTINAȘ (cu grijă).

Vorbit-a cineva cu prefectul ?

DUDULEA

Prefectul va trebuì să plece capul inaintea voinții națiunii.

PĂLTINAȘ

Nu vreu nicidecum să mĕ stric cu prefectul, sunt prieten cu Petrașcu, l'am sprijinit cu bună credință.

ASPASIA

Tu ești prea nervos dragă, nu-i pentru tine. Dece să lăsăm liniștea noastră?

ZOIȚA

Tatul tĕu, bietul reposatul sermanul, bunul tĕu, cu toții erau in fruntea trebilor țării, numai tu să remâi la o parte?

ASPASIA

Erau alte vremi pe atunci.

DUDULEA

Interesele țării chiamă pe orice bărbat patriot la cârma afacerilor, și lumea știe cât sunteți de patriot!

PĂLTINAȘ

Negreșit, imi iubesc țara ca și alții, poate mai mult decât alții...

ZOIȚA

Miniștrii atunci vor ține samă de vointa ta, in toate zilele te vor poftì la masă, la baluri, poate chiar Vodă...

PĂLTINAŞ

Mĕ ştie Măria Sa; a fost la mine in gazdă când a visitat judeţul.

DUDULEA

Sunt sigur că chiar Măria sa Vodă ar dorì să fiţi ales.

PĂLTINAŞ

Măria Sa Vodă?... nu... nu ştiu... dar prefectul?

ASPASIA

Eu n'aş dorì să faci şi tu oposiţie, şi să te strici cu toţi prietenii.

LEON

Toţi miniştrii au să te intrebe de imbunătăţirile ce trebue făcute in judeţ. Judeţenii au să te aibă de cel mai mare binefăcĕtor!

DUDULEA

Cât e de frumos a face bine semenilor sei!

PĂLTINAŞ

Negreşit, negreşit, e bine să faci bine... numai să poţi.

ZOIȚA

Măria Sa Vodă, se va consulta cu tine, asupra trebilor țerii; te va intreba dacă trebue să ție ori să schimbe ministerul.

DUDULEA

Și Tronul și Națiunea vě aclamă!

PĂLTINAȘ

Nu știu ce zice prefectul!

DUDULEA

In alegětori residă suveranitatea națională.

PĂLTINAȘ

Vra să zică ați auzit vorbindu-se printre alegětori că mě vor pe mine?

SCENA XIX.

Cei de sus, Simconovici.

SIMCONOVICI (intrând).

S'a desolvat Senatul!

TOȚI

Știm! Știm!

SIMCOONOVICI

Altă veste: a fost astăzi şedinţă la consiliu şi s'a hotărit ca să se primească propunerea rĕzăşilor pentru şoseaoa judeţană.

PĂLTINAŞ

Nu se poate. Mâni trebuea să se ia in cercetare.

SIMCOONOVICI

S'a hotărit astăzi. (Incet către Iancu). Eu am votat pentru d-voastră.

DUDULEA

V'a trădat prefectul!

ASPASIA

Nu putea să-l tradeze, căci Iancu nu vorbise incă cu dînsul.

LEON

A fost trădare! Petraşcu trebue resturnat!

PĂLTINAŞ

Dar cum se poate să se hotărască aşa de răpede!

ZOIŢA

Aici e lucru vĕdit, pipăit... a fost trădare!

SIMCOONOVICI

Are dreptate cucoana Zoiţica, deşi... n'a stăruit atât prefectul, cât mai ales Dumescu.

DUDULEA

Dumescu este candidatul prefectului pentru Senat.

PĂLTINAŞ

Dumescu!

SIMCOONOVICI

Aşa am prins şi eu de veste. Chiar imi vorbea de votul meu...

ZOIŢA

Noi punem candidat pe Iancu.

SIMCOONOVICI

Elei!

ZOIŢA

Cred că n'aţi făgăduit votul d-voastre, cucoane Gavrilaş?

SIMCOONOVICI

Nu, negreşit. (In parte). Am apucat a făgăduì.

ZOIŢA

Nu mě indoesc că veţi vota pentru Iancu.

SIMCONOVICI

Mai remâne indoială, cucoană Zoiţică? Mai ales dacă şi prefectul...

ZOIŢA

Chiar dacă n'a vrè prefectul!

DUDULEA

Cuconu Iancu chiar are majoritatea.

SIMCONOVICI

Elei!

ASPASIA

Eu mĕ tem de o cădere, şi atunci ar fi şi mai rĕu. Deaceea zic să nu te pui inainte.

ZOIŢA

Să se lese lovit in interesele sale?

PĂLTINAŞ

Sunt lovit!

LEON

Să i se prefere un netrebnic ca Dumescu?

DUDULEA

Când naţiunea il chiamă!

ZOIȚA

De nu primeşti, nu te am de viţă dreaptă a Păltineştilor!

DUDULEA

Nici de patriot!

PĂLTINAŞ (după o scurtă cugetare).

Votezi pentru mine, cucoane Gavrilaş?

SIMCOCOVICI

Mai remâne vorbă?

PĂLTINAŞ

Atunci primesc... M'am hotărit! Să mĕ inşele Petraşcu cu drumul judeţan!

SCENA XX.

Cei de sus, Mirtescu.

PĂLTINAŞ (mergêndu-i inainte).

Imi pare bine c'ai venit, iubite prietene. Ai fost la consiliul judeţan?

MIRTESCU

N'am fost astăzi.

PĂLTINAŞ

Drumul s'a hotărit să meargă pe la rĕzăşi.

MIRTESCU

Aşa? Imi pare foarte rĕu. Socot că trebue să fi fost motive puternice.

ZOIŢA (in parte).

Cât mi-e de nesuferit! (Tare). Ce motive puternice? Intrigi au fost.

ASPASIA

Nu cred. Pentru ce să presupunem totdeauna rĕul?

ZOIŢA

Spuneţi, cucoane Gavrilaş, n'au fost numai intrigi?

SIMCONOVICI

Are dreptate cucoana Zoiţica, par'că au fost... deşi se zicea in raport că pământul pe dincoace este supus vărsăturilor.

ZOIŢA

Pretexte! Nu ştim noi aceste?

DUDULEA

Intrigi şi pretexte! Prefectul aflase de candidatura d-voastre, d-le Păltinaş, şi vĕ prigoneşte.

PĂLTINAŞ

Sunt prigonit, nu mai incape indoială!

MIRTESCU

Nu credeţi, cucoane Iancule. Nimeni nu vra să vĕ prigonească. Sunteţi un om prea drept şi toată lumea vĕ stimează.

DUDULEA

Aşa este. Deaceea toţi vĕ vor senator!

MIRTESCU

Senator?

DUDULEA

Nu ştiţi că senatul a fost desolvat?

MIRTESCU

Nu aflasem nimic. Ce rĕu imi pare! Ear au să fie intrigi... duşmănii..

SCENA XXI.

Cei de sus, Zulnia (care se inchină la toţi).

DUDULEA

Duduca...

SIMCONOVICI

Duduiţa...

MIRTESCU

Domnişoara...

DUDULEA

Am onoare a vě inştiinţa că aveţi să jucaţi in curênd la bal la curte.

ZULNIA

Eu la bal la curte, cum aşa?

DUDULEA

Când cuconu Iancu va fi ales in senat, precum sperăm... ce zic sperăm?... precum suntem siguri.

ZULNIA

La senat?

ASPASIA

Lucru incă nu e hotărît, d-le Dudulea!

ZOIŢA

Te inşeli Aspasică, lucrul e hotărit.

PĂLTINAŞ

Da, lucrul e hotărit!...

SCENA XXII.

FECIORUL (intrând).

Poftiţi la masă!

SIMCONOVICI (dând braţul cucoanei Zoiţei).

Dacă-mi daţi voe, cucoană Zoiţică! (Trec amêndoi).

DUDULEA (dând braţul cucoanei Aspasia).

Doamna viitoare senatrice...

ASPASIA

Vě rog, d-nule Dudulea... (Trec).

MIRTESCU către Zulnia).

Domnişoară... (Incet). Aici este o intrigă ce nu inţeleg.

ZULNIA (asemenea).

Trebue să vě vorbesc. (Trec)..

LEON (urmându-i de aproape, in parte).

Au şoptit ceva incet... (Trece).

PĂLTINAŞ (singur, impreunându-şi mânile).

Eu candidat la senat şi incă in oposiţie! Ce schimbare a lucrurilor!

(Cortina cade).

ACTUL II

Cabinetul prefectului.

SCENA I.

Petraşcu. Mirtescu.

MIRTESCU

Aici nu sunt păreri politice contrare. Sunt numai intrigi.

PETRAŞCU

Resultatul e acelaş, ce pot face? Am fost prieten cu Păltinaş; l'am indatorit de câte ori am putut. Cine putea crede că deodată imi va intoarce spatele şi s'a arunca in o-posiţie?

MIRTESCU

Nu-i el de vină, l'au impins alţii. Ştii cum e Păltinaş: e greu să-l pornească cineva, dar odată ce-l hotăreşti, merge orbiş inainte.

PETRAŞCU

Ce vrei să faci c'un om pe care o babă ambiţioasă, un băet intrigant şi un advocat cârciocar il duc de nas?

MIRTESCU

Nu s'ar putea schimba lucrurile? Stăruind tu pe lângă Dumescu, el s'ar retrage şi Păltinaş s'ar alege, dacă nu sub patronajul guvernului, cel puţin cu invoirea lui.

PETRAŞCU

E cu neputinţă. Ministrul de interne stărue numai decât pentru Dumescu care-i e prieten.

MIRTESCU

Păltinaş nu este omul să facă oposiţie in senat.

PETRAŞCU

Vrênd, nevrênd, va trebuì să facă. Chiar de-ar vrea să fie cuminte, alegĕtorii şi agenţii lui nu l'ar lăsa. Unul a voì să fie subprefect, altul judecător, altul să fie păsuit pentru câştiuri, altul să i se schimbe primarul de la ţară, altul va cere o pensie... nu-i ştii cum sunt? Apoi nu este de demnitatea guvernului! Candidatura lui Dumescu este pusă;

dacă acesta s'ar retrage de hatîrul lui Păltinaş, s'ar crede că guvernul e slab, că se teme de oposiţie, şi tot prestigiul ar dispărè. —Cu neputinţă!

MIRTESCU (se scoală).

Nu-ţi pot spune cât de rĕu imi pare.

PETRAŞCU

Incearcă tu să faci pe Păltinaş să se retragă; punêndu-te pe atât, poate vei isbutì.

MIRTESCU

Nu cred, il cunosc dar voiu cerca!

PETRAŞCU

De nu-i isbutì, tu trebue să votezi cu mine.

MIRTESCU

Să dau votul meu lui Dumescu!

PETRAŞCU

Trebue să-l dai, caci altfel s'ar crede că şi tu eşti supĕrat pentru drumul judeţan care nu mai trece dinaintea grădinei tale.

MIRTESCU

Eu sunt prea cuminte ca să nu inţeleg greutăţile ce s'au ivit.

PETRAȘCU

Da, tu eşti cuminte, insă lumea ar crede că votezi din paraponisală. Ş'apoi ce s'ar zice de tine când ai vota azi cu guvernul şi mâni incontra lui?

MIRTESCU

Negreşit, nu pot să votez cu oposiţia; eu ştiu prè bine ce vor aceia.

PETRAȘCU

Nici să te abţii de la vot nu poţi. Lumea ar zice...

MIRTESCU

Deajuns! Dacă incercarea mea va fi zadarnică, votez pentru Dumescu.

PETRAȘCU

Iţi mulţumesc... Te vĕd cam trist!

MIRTESCU

Nimic, nimic!

PETRAȘCU

O sĕptĕmână după alegeri lucrurile se vor impăca şi totul va fi ca mai 'nainte.

MIRTESCU (după o pausă).

Petrașcule, va venì o zi in care ți-oiu cere să intinzi tu cel intăiu mâna lui Păltinaș, vei face-o?

PETRAȘCU

Purtarea lui m'a indignat.

MIRTESCU

Voiu cere aceasta de la tine ca cea mai mare indatorire de prieten.

PETRAȘCU

Ei bine, iți făgăduesc. Dar nu fii așa de trist, ce dracu!

MIRTESCU

Nu-i nimic, la revedere. (Ese).

SCENA II.

Petrașcu, apoi *Gospodin.*

PETRAȘCU

Imi pare rĕu de Mirtescu, dar e pre târziu, nu mai pot da inapoi! (Sună clopoțelul, un aprod intră). Să poftească d-nul subprefect Gospodin. (Aprodul ese, intră Gospodin).

PETRAȘCU

Cum stau voturile in plasa d-tale?

GOSPODIN

D-nule prefect, trebile nu merg tocmai cum ar trebue. Candidatura lui Păltinaş ne face mult rĕu, şansele stau ia aşa. (Face din mână semnul cumpenei).

PETRAŞCU

Nu putem cădè cu nici un preţ. Adevĕrat e că Teoveanu cutrieră tot judeţul şi stărue pentru Păltinaş? Netrebnicul! Fiindcă nu l'am numit subprefect.

GOSPODIN

D-nul Teoveanu aleargă in adevĕr, de la moşie la moşie, dar lucrează cam ciudat: stărue şi nu prea.

PETRAŞCU

Cine ştie ce intrigi mai ţese!

GOSPODIN (scoţênd un carnet din buzunar).

Samsoniu mi-a vorbit de dreptul ce ar avè să i se mărească pensia.

PETRAŞCU

Bine, m'oiu inţelege cu dînsul.

GOSPODIN

Buhalof se tângue de judecătorul de pace din ocolul sĕu, pentru nişte boi ce au căzut

de pripas. Dacă i s'ar schimba judecătorul, el votează cu noi, cel puţin aşa am inţeles din vorba sa misterioasă. El e chiar aici, aşteaptă...

PETRAŞCU

Să jerfesc unui nătărău ca Buhalof pe judecătorul de pace?

GOSPODIN

Judecătorul s'ar putea permuta in plasa *Doroftiana*, unde locul e vacant. Buhalof are *douĕ* voturi, al lui şi al cumnatului sĕu.

PETRAŞCU

Voiu permuta pe judecător.

GOSPODIN

Dacă in locul remas vacant, s'ar numì băetul preotului lui din sat, unul Minea, Buhalof e sigur.

PETRAŞCU

Cine-i acest Minea, om de treabă?

GOSPODIN

Cam prostuţ, dar insfirşit...

PETRAŞCU

Vom vedè...

GOSPODIN

Cu votul lui Buhalof, majoritatea imi pare câştigată.

PETRAŞCU

Voiu numì pe Minea. (Se scoală). Mai fă câte o vizită pe la proprietarii d-tale şi vezi să le gâceşti gândul. Nu lua nici pe unul cu o perdea mai sus, inţelegi? Unde va fi nevoe, voiu face eu aceasta.

GOSPODIN

Mě pun indată pe lucru... ştiţi că Buhalof aşteaptă... (Gospodin ese).

PETRAŞCU

Mai aştepte puţin, nu voiu să le fac temenele la toţi, mai ales acum; m'ar crede slab!

SCENA III.

Petraşcu, Dudulea intră.

DUDULEA (intrând).

Vě veţi fi mirând de a mě vedè la dumneavoastră, d-le prefect?

PETRAŞCU.

A! D-nul Dudulea! Ce-mi procură mulţumirea...?

DUDULEA

Treceam tocmai pe aici şi am venit să aflu dacă sunteţi sănătos... veţi fi avênd acum treabă multă.

PETRAŞCU

Ca totdeauna, nici mai mult nici mai puţin.

DUDULEA

Poate tot mai mult ceva acum... alegerile sunt la uşă.

PETRAŞCU

Nu mĕ ocup de dînsele. (Zimbind). Respectez suveranitatea naţională, d-le Dudulea... dar d-voastră ce faceţi? Până acum vĕ vĕd alergând puţin. Sunt deprins să vĕ ştiu totdeauna in fruntea oposiţiei; d-voastră un redactor de la „Salvarea Patriei“!...

DUDULEA

Şi oposiţia-i trebuitoare. Fără oposiţie guvernanţii ar putè crede că ţara-i numai a lor.

PETRAŞCU

Negreşit, ţara-i a tuturor.

DUDULEA

Dar oposiţia nu-i bună totdeauna. Când

nu-i la vremea ei, oposiţia e chiar vătămătoare.

PETRAŞCU (in parte cu mirare).

Auzi mě rog? Oare ce vrea ?...

DUDULEA

Să presupunem că guvernul acesta — deşi nu simpatisez cu principiile sale — ar avè numai funcţionari buni — ce mai poate zice cineva, chiar adversarii lui ?

PETRAŞCU

Oposiţia găseşte totdeauna ceva de zis.

DUDULEA

Luaţi sama, eu zic in ipoteză: dacă *toţi* funcţionarii ar fi buni.

PETRAŞCU

Nimic nu poate fi perfect.

DUDULEA

Cu inlăturarea câtorva negligenţi, lucrurile s'ar indrepta.

PETRAŞCU

Ce voiţi să spuneţi?

DUDULEA

Vorbeam aşa... in teorie generală... dar à

propos, fiindcă tocmai imi aduc aminte: luat-aţi sama cum advocatul public de astăzi neglige interesele statului?

PETRAŞCU (in parte).

Aha! eaca buba. (Tare). Cum se poate? Eu il credeam foarte bun.

DUDULEA

Eroare, eroare grozavă! El e cel mai negligent din funcţionarii judeţului. Eu cred că sunt alţii cu mai mult talent, cu mai multe cunoştinţi care l'ar putè inlocuì.

PETRAŞCU (in parte).

Să recomand in locul unui om conştiincios, pe un şiret ca dînsul, atâta ar trebuì! (Tare). Aşa dar credeţi?...

DUDULEA

Toţi rîd de bietul advocat public... Intrebaţi pe oricine...

PETRAŞCU

Să vorbim lămurit, d-nule Dudulea, care este propunerea d-voastră?

DUDULEA

Inţelegeţi prea bine... eu nu sunt in drept a face propuneri... numai fiindcă sunt ale-

geri... şi aveţi nevoe de sprijinul persoanelor influente... şi poate şi de-al jurnalului...

PETRAŞCU

Deaceea imi propuneţi concursul d-voastră, cu oarecare condiţii, nu-i aşa? Mĕ mir foarte mult, eu vĕ ştiam partisanul candidaturei lui Păltinaş.

DUDULEA

Candidatura lui Păltiuaş nu e serioasă; eu nici nu o sprijin, mai cu samă dacă m'aş incredinţa că guvernul se apropie de principiile mele.

PETRAŞCU

Adică, dacă v'ar numì pe d-voastră advocat public in locul lui Somir?

DUDULEA

N'am zis aceasta. Deşi cunoscêndu-mi meritele, negreşit nu aş refuza.

PETRAŞCU

Imi pare rĕu, d-nule Dudulea, dar nu vĕ pot recomanda. Sunteţi foarte bun, dar din nenorocire guvernul ţine la cel de astăzi; băgaţi sama: nu eu, guvernul central.

DUDULEA

Un refus? D-nule prefect, am onoare a

vĕ spune că vĕ incredeţi prea mult in puterile administraţiei.

PETRAŞCU

Mĕ incred in bunul simţ al alegĕtorilor.

DUDULEA

Dacă veţi urma cu sistema presiunilor şi violenţelor, vĕ voiu denunţa opiniunii publice, care-şi va rĕsbuna.

PETRAŞCU

Faceţi ce vreţi, dar nu vĕ pot recomanda pentru postul de advocat public.

DUDULEA (mânios).

Voiţi să călcaţi libertatea poporului in picioare? Prea bine, ne vom vorbì!

PETRAŞCU

Deosebirea principiilor politice nu ne va impiedica să remânem prieteni.

DUDULEA (cu foc).

Poporul va afla cum violaţi prerogativele sale cele mai sacre inscrise in pactul sĕu fundamental... (in parte). Mĕ desfide, deacum la Păltinaş şi pe oposiţie... (Tare). Vĕ salut! (ese)

SCENA IV

Petraşcu apoi *Buhalof* şi *Rogojină.*

Dacă aş ştì că am nevoe de sprijinul lui Dudulea, aş arunca prefectura cât colo. (Sună clopoţelul, intră un aprod). Să poftească domnii care aşteaptă! (Aprodul ese şi intră Buhalof şi Rogojină, care se închină). Ce mai faceţi, cucoane Ioniţă, plecăciune moş Ilie, poftim, poftim (intinde câte o mână la fie-care).

ROGOJINĂ

Ia am venit să vě mai věd, cucoane Costache.

BUHALOF (in taină).

Sunteţi bine, sănătos?

PETRAŞCU

Vě mulţumesc. D-voastre?

BUHALOF

Slavă Domnului.

PETRAŞCU

Cum sunt alegeri, eaca şi moş Ilie la prefectură!

ROGOJINĂ

Apoi dě, vorba ceea: „unde-i bine nu-i de mine, unde-i rěu, hop şi eu!“

PETRAŞCU

Am auzit, cucoane Ioniţă, că judecătorul d-voastră de pace, nu prea mulţumeşte pe impricinaţi.

BUHALOF (tainic, punênd mâna la gură).

Sst! (Tare). Ba nu, dimpotrivă... n'am auzit.

PETRAŞCU

Ştiu ce ştiu; am hotărît să-l mut într'o altă plasă.

BUHALOF (in taină la urechea lui Petraşcu).

Iancu Păltinaş işi pune candidatura la Senat. Ştiu sigur.

PETRAŞCU

Iancu Păltinaş?

BUHALOF (ca sus).

Sst! Să nu afle cumva că v'am spus eu.

ROGOJINĂ

Avem să-i dăm o trânteală de cele bětrâneşti.

PETRAŞCU

Bine moş Ilie, d-ta nici nu eşti alegětor in colegiul intăiu?

ROGOJINĂ

Dacă n'am vot, ca dînsul, poate el alerga ca mine? Ştiţi vorba: unde nu-i cap, vai de picioare!

PETRAŞCU

Eu te ştiam bine cu Păltinaş, moş Ilie!

ROGOJINĂ

Inchipueşte-ţi cucoane Costache, că-mi tăgădueşte dreptul la zece fălci de pădure.

PETRAŞCU

Vra să-ţi iee pădurea?

ROGOJINĂ

Ba, nu vra să-mi dee, tot la una ese.

PETRAŞCU

Aha! Si se vede că ţi-ai mai inmulţit procesele cu unul?

ROGOJINĂ

Ce să fac? Să se zică de mine că's mişel? Nu ştiţi vorba: Mai bine c'un voinic la pagubă, decât c'un mişel la dobândă.

PETRAŞCU (către Buhalof incet).

Sunt sigur că Păltinaş ţi-a trămis rĕspuns?

BUHALOF (în taină).

Sst, a fost nepotul sĕu, Leon, să mĕ vadă, dar m'am făcut bolnav.

PETRAȘCU (încet).

Nu l'ai primit? (Tare). Nu cunoști pe unul Minea din plasa d-tale, aud că-i un om pre cum se cade?

BUHALOF

Nu-l cunosc... adică... puțin... l'am vĕzut... (Incet). Băet de treabă... om cinstit... ficior de popă.

PETRAȘCU (încet).

Voeam să-l pun pe dînsul judecător.—Cred că veți vota pe Dumescu la senat?

BUHALOF

(vrea să-i dea parola cu degetul, dar intîlnind privirea lui Rogojină i-o dă pe la spate).

Sunt al d-voastră, vĕ dau parola mea.

PETRAȘCU

Sigur?

BUHALOF (idem).

Să-mi mănânc copiii fripți, să n'am parte de Sevastița!

PETRAȘCU

Bine, bine. Minea va fi numit.

BUHALOF (idem).

Sunt al d-voastră pentru vecii vecilor.

SCENA V.

Cei de sus, Aprodul care deschide uşa lui *Simconovici* şi la alţi trei alegĕtori.

PETRAŞCU

Poftiţi d-nilor, poftiţi!

TOŢI (se inchină).

PETRAŞCU

Imi pare bine că vĕ vĕd domnilor, voiam tocmai să vin pe la d-voastre ca să ne consultăm despre viitoarele alegeri la senat. Guvernul nu se amestecă; pe cine-or voì d-nii proprietari, pe acela l'or alege.

SIMCONOVICI

De când avem fericire să fiţi d-voastră prefect, totdeauna judeţul nostru s'a bucurat de libertate in alegeri.

TOŢI

Aşa-i, aşa-i!

BUHALOF (in taină către Petraşcu).

Psst! Avem cea mai mare libertate! Am dorì să cunoaştem şi părerea d-voastre, domnule prefect.

I-iul ALEGĔTOR

Am dorì să cunoaştem şi părerea d-voastre, d-nule prefect.

2-lea ALEGĔTOR

Cum iţi spune d-voastră, aşa vom face.

3-lea ALEGĔTOR

Din cuvêntul d-voastre nu eşim.

ROGOJINĂ (in parte).

Ia să vedem mai intăi, să vedem!

PETRAŞCU

Guvernul nu are candidat. Negreşit el se interesează, dar nu influenţează. Din partea d-voastre trebue să vie propunerea candidatului. D-nule Simconovici, pe cine credeţi?

BUHALOP (in taină lui Petraşcu).

L'am vĕzut iarna trecută intrând in casa lui Păltinaş. Psst!...

PETRAŞCU (asemenea).

Psst!... (Tare). Ei bine?

SIMCONOVICI (nedumerit).

Apoi dĕ... ştiu eu...

PETRAŞCU (incet lui Simconovici).

Propune pe Dumescu.

SIMCONOVICI

Eu?... dar... nu pot... vai de mine... eu sunt prieten cu...

PETRAȘCU (asemene cu energie).

Propune dacă vrei să remânem prieteni.

SIMCONOVICI (in parte).

E in stare să mĕ nenorocească: am o casă de copii. (Tare). Ce ziceți d-lor, despre d-nul Dumescu?

I-iul ALEGĔTOR (se uită in ochii prefectului).

D-nul Dumescu?

2-lea ALEGĔTOR (asemenea).

Cuconul Vasile Dumescu?

3-lea ALEGĔTOR (asemenea).

Presidentul consiliului județan?

PETRAȘCU

D. Dumescu? E un om foarte respectabil. Ați avut o fericită idee, d-nule Simconovici.

TOȚI ALEGĔTORII

E bun, e bun!

BUHALOP (in taină către Petrașcu).

Dumescu, bun!

SIMCOONOVICI

M'am inspirat de dorinţa alegĕtorilor. (In parte). Oare ce-oiu spune cucoanei Zoiţei? De aici mĕ duc la Pĕltinaş.

PETRAŞCU

Am aflat că d-nul Iancu Pĕltinaş e candidatul oposiţiei. Imi pare rĕu că un om cu posiţia d-sale şi-a pus in cap să restoarne guvernul şi nu-mi vine a crede că proprietarii cei mari il vor sprijinì.

I-iul ALEGĔTOR

Senatoria nu-i de dînsul!

2-lea ALEGĔTOR

Schimbă pre uşor opiniile sale politice.

3-lea ALEGĔTOR

Nu are destul caracter.

ROGOJINĂ

E un cârciogar care caută pricină la toţi vecinii.

PETRAŞCU

Impărtăşesc şi eu pĕrerile d-voastre d-nilor şi voiu vota pentru Dumescu. Aştept de la toţi acei cari sprijină guvernul să voteze

ca şi mine. Eşind oposiţia biruitoare, guvernul ar trebuì să se retragă, totul s'ar schimba de sus până jos, in ţară ar domnì cea mai mare neorânduealā, ba poate chiar anarchia!

TOŢI

Aşa-i, aşa-i!

BUHALOF (in taină către Petraşcu).

Dacă ese Păltinaş, avem anarchie!

PETRAŞCU

Imi pare bine că avem aceleaşi simţiri. (Ia pe Rogojină la o parte, ceilalţi alegĕtori se grupează şi vorbesc impreună). Moş Ilie, degeaba n'ai venit să mĕ vezi?

ROGOJINĂ

Apoi dĕ, cucoane Costache, ia mĕ gândeam la pricina mea cu cuconul Iancu pentru pădure.

PETRAŞCU

Ce-ţi pot face eu?

ROGOJINĂ

Ia... adică aşa gândeam eu... ca un om prost ce sunt... dacă aţi pune o vorbă la prezedentul tribunalului... tot par'că aş avè

mai multă inimă. Vorba ceea: mai bine să ai a face cu Dumnezeu decât cu Sfinţii.

I-iul ALEGĔTOR (către al doilea).

Eu unul votez pe faţă.

2-lea ALEGĔTOR

Toţi trebue să votăm pe faţă.

PETRAŞOU

Moş Ilie, eu nu mĕ pot amesteca in trebi judecătoreşti.

ROGOJINĂ

Credeţi că n'am dreptate?

PETRAŞOU

Ba sunt sigur, că dacă aş fi judecător ai câştiga d-ta, dar ca prefect nu-i treaba mea.

ROGOJINĂ (in parte).

Eaca! Eaca! (Tare). Adică Vodă vrea şi Hâncu ba!

PETRAŞOU

N'am ce-ţi face. (Se amestecă pintre alegĕtori).

ROGOJINĂ

Bine, intrebarea nu-i greşală. (In parte). Dacă-i vorba pe aceea, mai degrabă mĕ impac cu Păltinaş; dar şi despre alergătură la

alegeri, şterge-te pe guriţă! Drumul pe la noi e votat, ce-mi mai pasă!

PETRAŞCU

Da, d-lor, vom vota pe faţă!

SIMCONOVICI

Noi avem curajul opiniilor noastre. (In parte cu grijă). Oare ce să fac? (Alegĕtorii îşi iau pălăriile).

PETRAŞCU

Vĕ duceţi? Vĕ mulţumesc domnilor, eşim impreună. (La uşă). Poftim d-lor... ba nu... d-voastră intăi, vĕ rog d-nule Buhalof, aice sunt la mine a casă. (Es alegĕtorii, apoi Rogojină). Nu vii, cucoane Gavrilaş? (Ese).

SIMCONOVICI (uitându-se dacă au eşit toţi).

S'au dus? Nu voiam să mĕ vadă cineva din casa lui Păltinaş, că am eşit odată cu dînşii. Tare se mai sborşise la mine; ce era să fac? Bree! (Ese).

SCENA IV.

Decorul se schimbă. Cabinetul lui *Dudulea*.

DUDULEA (intrând prin uşa din fund).

Mi-a trântit refuzul in obraz fără cea mai mică cruţare... Dar lasă, lasă, ne-om vorbì

noi, am să-mi resbun! Dar să-mi regulez mai intăi hărtiile (Se duce la biurou şi cantă hărtiile). Cererea pentru punerea sub interdicţie a lui Antonovici... bun; il vom pune la cale, trebue să mai aibă şi nepoţii ceva venituri. (Pune hărtia la o parte şi ia alta). Vênzarea moşiei minorilor Iordănescu. Pentru aceasta am nevoe de avisul a trei jurisconsulţi. Toate cheltuelile sunt pe sama mea şi nici un coleg n'are să-mi dee un avis favorabil fără plată. Rĕu! Am să iau trei din cei mai calici: câte zece galbeni de cap! Am să propun lui Hînţea, Brazdă şi Postescu. Chiar am să le scriu (ia hărtie şi scrie).

SCENA VII.

Cei de sus, Iţic sin Şloim.

IŢIC SIN ŞLOIM (la uşă).

Chicone Panaite...

DUDULEA (ridicând capul).

Cine-i acolo?

IŢIC

Eu, Iţic sin Şloim, samsar.

DUDULEA

Pus'ai un franc in cutia de la uşă?

IŢIO

Am un perţes...

DUDULEA

Nu ştii că nu intră nimeni la mine fără ca să pue mai intâi un franc in cutie? Pune şi apoi vorbeşte!

IŢIO

Eaca pun! (pune). Am un perţes chirecţional pentru abis de incrediri şi escricherii...

DUDULEA

N'am vreme azi, vino mâni dimineaţă la nouĕ ciasuri. (In parte). Un fleac corecţional: cinci, şase galbeni.

IŢIO

Dar mâne nu trebue să mai pun alt franc?

DUDULEA

Vom vedè. Mâni la nouĕ. (Iţic ese). Cu francul din cutie ce depune ori-cine vine, imi ţin bucătăria.

SCENA VIII.

Rogojină, Dudulea.

ROGOJINĂ

Buna vreme, cucoane Panaite.

DUDULEA

Pune un franc in cutia de la uşă. (In parte). Mare minune, Rogojină la mine. (Se scoală).

ROGOJINĂ

Se vede că aici e treaba pe disc ca la biserică (pune).

DUDULEA

Obiceiul casei. (In parte). Dac'oiu găsì un gologan de cinci bani in cutie, şiretul de moşneag l'a pus! (Tare). Ai vr'un proces, d-nule Rogojină?

ROGOJINĂ

Apoi fiecare ştie unde-l stringe ciubota. Am proces şi aş vrea să n'am.

DUDULEA

Cu cine?

ROGOJINĂ

Apoi nu ştii? D-ta imi eşti duşmanul.

DUDULEA

Nu cumva pricina celor zece fălci de pădure cu Iancu Păltinaş?

ROGOJINĂ

Ai pus mâna pe bubă.

DUDULEA

Am vĕzut documentele şi iţi spun in conştiinţă, moş Ilie că n'ai să iei nici o uscătură din pădure.

ROGOJINĂ

Apoi d-ta cum ai să zici altfel? Dar gândeam că poate ţi se urĕşte şi d-tale de la o vreme cu judecăţile! Tot e bine să impaci pe ici pe colo câte una; doar creştini suntem!

DUDULEA

De astă dată vezi că nu pre ai cum s'o scoţi la capĕt şi doreşti să-ţi vin in ajutor.

ROGOJINĂ

Par'că-mi ceteşti in gând. Apoi dacă ai invăţat carte, aşa-i.

DUDULEA

Nu ţi-ai găsit omul, moş Ilie. (In parte). Mi-am luat mĕsurile de mai 'nainte. De se judecă Păltinaş, ori de se impacă, am stipulat acelaş onorar. Dacă aş putè şterpeli ceva şi de la răzeş, îi impac!

ROGOJINĂ

Adică dacă ai curma gâlceava prin o invoială, pĕcat ar fi?

DUDULEA

O impĕcare aici are să fie grea, foarte grea, doar să mĕ pun pe atâta cu tot dinadinsul.

ROGOJINĂ

Dacă mi-ar da măcar patru fălci, tocmai mi-aş rotunjì moşioara.

DUDULEA

Greu, foarte greŭ, de tot greu. Păltinaş e un indărătnic cum n'am mai vĕzut, şi e bine incredinţat că are dreptate.

ROGOJINĂ

Adică greu ţi-ar venì să-i spui d-ta... că poate perde... că sunt multe cheltueli de judecată... că portăreii pot să-i calce casa... ştiu eu?... dĕ!... d-ta te pricepi... ş'apoi degeaba cine lucrează? Poate că nu-i zice ba când ţi-ar trimite cineva vre-o patru stinjeni de lemne... colea pline, câte de opt palme, lemne uscate... bune...

DUDULEA

Eu ard zece stânjeni pe iarnă... nici o palmă mai puţin.

ROGOJINĂ

Fie şi opt... dă-mi mâna, cucoane Panaite.

DUDULEA

Am ḑis: zece.

ROGOJINĂ

Ş'aşa fie! Intr'un cias bun!

DUDULEA

Noroc să dea Dumnezeu! Acum du-te căci aştept pe Păltinaş şi nu trebue să te vadă la mine; vino sĕptĕmâna viitoare.

ROGOJINĂ

Mĕ duc, mĕ duc. Mâni dimineaţă când te-i scula, ai să vezi opt carĕ de lemne in curte. Să le arzi sănătos! (Ese).

SCENA XI.

Dudulea apoi *Antiţa* şi *Neculai Caşcaloni.*

DUDULEA

Trebuia să-i cer doisprezece stînjeni, prea m'am grăbit. Mai cu samă cu tălharul ist de răzĕş trebuea să mĕ ţin ţeapăn. O para frântă n'am câştigat păn' acum de la dînsul deşi a umplut jumĕtate din archiva tribunalului numai cu dosarele lui. Dar aşa sunt eu, neinteresat! Cine vine? (Intră cucoana Antiţa şi N. Caşcaloni). Puneţi câte un franc... A! D-voastre sunteţi cucoană Antiţă, d-voastre cucoane Neculai? Vre-un proces de sigur?

CAŞCALONI

Ba nu, data asta nu-i proces.

ANTIŢA

O altă treabă ne aduce la d-voastră.

DUDULEA (arătându-le scaune).

Poftiţi, poftiţi. (Antiţa şi Caşcaloni se aşază).

CAŞCALONI

Ce mai e nou, cucoane Panaite? Alegeri la senat, ha?

DUDULEA (in parte).

Pii! Caşcaloni votează in colegiul intăiu, uitasem de tot. Am să-l apuc. (Tare). Aşa, alegeri, cucoane Neculai. Acum să vedem dacă suntem un popor liber!

ANTIŢA

Mě mir cum te mai gândeşti la aceasta cumnate când abia ţi s'a născut al şaptele copil. (Către Dudulea). Dar aşa-i cumnatul, totdeauna gândeşte intăi la alţii şi apoi la sine.

DUDULEA

Cum credeţi, cucoane Neculai? N'a venit oare vremea să ne scuturăm de guvernul actual care risipeşte finanţele, demoralizează conştiinţa publică, ruinează ţara, falsifică expresia naţiunii!...

CAŞCALONI

Apoi dĕ...

ANTIŢA

Am auzit că cuconu Iancu Păltinaş s'a pus la colegiul intăiu. Oare va eşì?

DUDULEA

Ce om, Păltinaş! Plin de virtute, patriot, priceput, făcĕtor de bine. Ar trebuì ca alegĕtorii să-l voteze făr' a mai sta pe gânduri. Nu mĕ indoesc că şi d-voastră îi veţi da votul.

CAŞCALONI

Am auzit că şi Dumescu stărue să fie ales.

ANTIŢA

Aşa, am auzit şi eu de Dumescu.

DUDULEA

Votaţi pentru Păltinaş, cucoane Neculai, votaţi, veţi face un bine patriei!

CAŞCALONI

Apoi... vĕzênd şi făcênd...

ANTIŢA

Oare te-ai putè duce la vot, cumnate, trebue să te gândeşti şi la botezul copilului.

CAŞCALONI

Apoĭ, dacă păn'atunci voiu găsì un cumĕtru!...

ANTIŢA

Doamne, cumnate, la ce mĕ gândesc? Oare cuconu Iancu n'ar primì să fie naş copilului?

CAŞCALONI

Apoi... dacă...

DUDULEA (in parte).

Ce prost sunt! A venit la mine ca să-mi propue o tocmală: unul să boteze altul să voteze. (Tare). Cucoană Antiţă, imi daţi voe să vorbesc eu cu cuconu Iancu? (Incet lui Caşcaloni). Dacă primeşte a fi naş copilului îi dai votul?

CAŞCALONI (incet lui Dudulea).

Apoi... dacă ne-om incumetrì, cum să nu-l votez?

ANTIŢA

Eu totdeauna am fost pentru cuconul Iancu... trebue să-l votezi şi d-ta, cumnate.

SCENA X.

Cei de sus, Zoița.

ZOIȚA (intrând).

N'am mai avut răbdare. — Cum merg trebile, d-nule Dudulea? (Salută din cap pe Antița și Cașcaloni.

DUDULEA

Ce onoare pentru mine, cucoană Zoiță? Nu cunoașteți? Vĕ presentez pe d-nul Cașcaloni (apăsând) alegĕtor in colegiul intâiu de senatori.

ZOIȚA (in parte).

Alegĕtor!... (Tare). Imi pare bine, cucoane Neculai; de mult doream să fac cunoștința d-voastre. Cucoana-i bine... copilașii?... Cucoana Antița imi spunea mai dĕunăzi că vi s'a mai imbogățit casa... e sănătos mititelul? (Incet lui Dudulea). Cum votează Cașcaloni?

DUDULEA (incet către Zoița).

Caută un cumĕtru; dacă cuconu Iancu îi botează, e al nostru.

ZOIȚA (către Dudulea).

Cum să boteze unui om pe care nici nu-l cunoaște?

DUDULEA (asemenea).

Asta-i condiția votului.

ZOIŢA (asemenea).

Va boteza. (Tare). Aşa de rar vii acum pe la noi, cucoană Antiţă.

ANTIŢA

Vě rog să mě ertaţi, cucoană Zoiţă... gospodăria...

ZOIŢA

Doamne! La ce mě gândesc? Cucoane Neculai, am să te rog să-mi dai voe să-ţi botez eu sau mai bine, fiu-meu Iancu. Am să te rog. (Către Antiţa). Las c'am să te fac să vii mai des să mě vezi.

ANTIŢA

Ce cinste pentru sora mea!... (In parte). De n'a prins stărostia, a prins votul.

CAŞCALONI

Sărut mâna, cuconiţă... nu ştiu cum să vě mulţămesc!

ANTIŢA

Am auzit că toţi vor senator pe cuconu Iancu.

CAŞCALONI

De la inceput am gândit la d-nialui. Dacă d-nialui se alege, apoi ştiu că va merge bine in ţară.

ZOIȚA

Iancu nu pre vrea, nu știu dacă va primì.

DUDULEA

Noi îl vom silì să primească, țara îl va silì!

CAȘCALONI

Da, da, trebue să-l silim!

ANIȚA

Ca cuconul Iancu nu-i altul așa de bun.

ZOIȚA

Mâne chiar va venì Iancu să vě vadă.

CAȘCALONI

Dece să se supere? Voiu venì eu dacă-mi dați voe. (Es amêndoi, Dudulea îi duce pănă la ușă).

SCENA XI.

Zoița, Dudulea.

ZOIȚA

Mi s'a spus de cineva, d-nule Dudulea, că te-a vězut la prefectură. Ce-ai căutat acolo?

DUDULEA (in parte).

A și aflat baba. (Tare). Am fost in adevěr, mě rugase Petrașcu să trec pe acolo.

ZOIŢA

Te-a rugat ispravnicul... şi d-ta te-ai dus!

DUDULEA

Cunoscênd influenţa mea, prefectul voia să mě câştige, propuindu-mi postul de advocat public. Inchipuiţi-vě cât am fost de indignat!

ZOIŢA

Asta-i silnicie, demoralizaţie!

DUDULEA

Dar i am dat bani pe miere. I-a trece altă dată gustul să-mi facă propuneri de aceste.

ZOIŢA

Trebui să scrii aceste prin gazetă ca să ştie lumea.

DUDULEA

Lăsaţi pe mine, are să fie mulţămit. Dacă l'aţi fi vězut ce obraz făcea când i-am spus: d-nule prefect, eu nu-mi jertfesc convingerile mele pentru un miserabil interes material. Patria stă la mine mai pre sus de mica mea persoană. Poate că in partidul d-voastre sunt oameni care-şi vênd opiniunile, dar in partidul meu sunt numai de cei ce doresc binele naţiunii. Noi avem aspiraţii mai nobile.

ZOIȚA

Bine i-ai spus. Cum ți s'a părut Petrașcu? Are incredere că va isbutì?

DUDULEA

E prăpădit, pîrlit! Candidatura lui cuconu Iancu i-a căzut in cap ca o ghiulea!

SCENA XII.

Cei de sus, Păltinaș.

PĂLTINAȘ (intrând răpede).

Ei, cum stăm?

DUDULEA

Bine, foarte bine!

ZOIȚA

Zice că Petrașcu e prăpădit!

PĂLTINAȘ

Eu mě ingrijesc grozav.

DUDULEA

Habar să n'aveți; treaba are să meargă strună.

ZOIȚA

Avem și votul lui Cașcaloni.

PĂLTINAŞ

A lui Caşcaloni? Nu-l cunosc, ştiu eu...

ZOIŢA

I-am făgăduit că-i botezi tu un copil şi te votează.

PĂLTINAŞ

Voiu boteza.

DUDULEA

Chiar acum a eşit deaici. Dar avem mai mult inca, avem pe Rogojină.

ZOIŢA

Pe bădăranul de răzeş?

PĂLTINAŞ

Pe duşmanul meu, cu care sunt in proces?

DUDULEA

Dându-i patru fălci de pădure in loc de zece, il împăcăm, şi ţine cu noi până la moarte.

PĂLTINAŞ

Să-i dau de bună voe, când n'are nici o dreptate?

DUDULEA

Hm!... lucrurile nu sunt tocmai aşa de limpezi cum le credeam... mi se pare că mĕ-

surătoarea a fost cam greşită. Cine ştie dacă n'ar eşì mai mult de zece fălci când s'ar face o cercetare la faţa locului... mai sunt cheltueli de proces... taxe... timbru... apoi judecătorii... cine ştie? Azi sunteţi in oposiţie...

PĂLTINAŞ

Rogojină n'are vot in colegiul intăiu.

DUDULEA

Dar are multă influenţă şi aleargă şi stărue... chiar mi-a făgăduit.

ZOIŢA

Aleargă pentru noi? Impacă-te Iancule şi dă-i patru fălci de pădure!

PĂLTINAŞ

Fie. Să faci hârtiile, d-nule Dudulea.

SCENA XIII.

Cei de sus. Teoveanu.

LEON (intrând).

Vine Mirtescu. Te-a căutat pe-a casă moşule şi aflând că eşti aici a apucat in coace.

PĂLTINAŞ

Mirtescu votează in colegiul intăiu.

DUDULEA

E cel mai bun prieten al prefectului. Omul acela nu-mi e drag. De când e, n'au avut nici un proces. Aud o trăsură, trebue să fie el!

ZOIȚA

N'ar trebuì să ne vadă aici.

DUDULEA

Să intrăm alături in salon și să lăsăm pe cuconu Iancu singur.

LEON

Poate că vine să te sfătuească să-ți retragi canditura.

ZOIȚA

Dac' a vorbì așa, intoarce-i spatele! (Zoița, Dudulea și Leon es pe o ușă laterală).

SCENA XXI.

Iancu Păltinaș primblându-se prin casă, *Mirtescu.*

MIRTESCU (intrând).

Imi pare bine că vě găsesc, cucoane Iancule. V'am căutat pe-a casă.

PĂLTINAȘ

Și mie imi pare bine că te věd, iubite prietene, mě găsești plin de grijă!

MIRTESCU

Pentru că aţi căutat-o singur, cucoane Iancule.

PĂLTINAŞ

Eu nu am căutat-o, Petraşcu m'a vîrît intr'insa.

MIRTESCU

Nu-i Petraşcu de vină.

PĂLTINAŞ

D-ta imi vorbeşti? N'ai vĕzut cum s'a purtat cu mine, cu noi amêndoi? Un duşman ar fi avut mai multă consideraţie. A incuviinţat planul răzeşilor, şi a dat cu piciorul in proprietarii mari.

MIRTESCU

Si eu aş avea cuvênt să fiu nemulţămit, dacă nu m'aş fi incredinţat că şoseaoa, aşa precum o propusesem noi, nu este cu putinţă. Dar oricum să fie, trebue pentru aceasta să-l părăsim?

PĂLTINAŞ

El a indemnat pe Rogojină să-mi facă proces pentru pădure, incât am fost silit să mĕ impac cu paguba mea.

MIRTESCU

Să nu credeţi, cucoane Iancule. Petraşcu nu-i in stare să facă asemenea intrigi.

PĂLTINAŞ

A fost destui ani de zile prefect, mai vie şi alţii.

MIRTESCU

Şi d-voastră vorbiţi aşa?

PĂLTINAŞ

Mi-am pus candidatura la Senat in oposiţie.

MIRTESCU

N'aţi făcut bine, cucoane Iancule, daţi-mi voe să vĕ spun.

PĂLTINAŞ

N'am făcut bine?

MIRTESCU

Vĕ dau un sfat de prieten, de prietenul cel mai sincer. Retrageţi-vĕ candidatura.

PĂLTINAŞ

Azi am intîlnit pe Petraşcu pe uliţă şi şi-a intors capul, făcêndu-se că nici mĕ vede.

MIRTESCU

Poate nu v'a vĕzut. Pentru ce atâta ură?

PĂLTINAŞ

Destul l'am sprijinit. Nu vreau să mai sufĕr să-şi mai bată joc de mine.

MIRTESCU

Să zicem că aveţi dreptate; bine este să părăsim convingerile noastre pentru nemulţămiri private?... Aceasta-i nenorocirea ţării noastre... Voiţi să faceţi şi d-voastră ca cei mulţi?

PĂLTINAŞ

N'am zis că vreau să părăsesc ideile mele...

MIRTESCU

Voiţi să rĕsturnaţi astăzi ceea ce aţi sprijinit eri? Nu vedeţi că sub nume de principii generale, se urmează tot aceeaşi cale, cu alţi oameni, poate mai rĕi. Intreaga temelie a statului se sgudue pentru ambiţia câtorva şi fără ca ţara să aibă cel mai mic folos din aceste vecĭnice schimbări.

PĂLTINAŞ

S'avem stabilitate in rĕu?

MIRTESCU

Cucoane Iancule, retrageţi-vĕ... sunt mai mult decât un prieten pentru d-voastră. Cea mai de aproape rudă nu stimează şi iubeşte familia d-voastre ca mine...

PĂLTINAŞ

Te cred, prietene, dar acum e târziu.

MIRTESCU

Am să viu cu Petraşcu la d-voastră. El v'a incredinţa singur că v'aţi inşălat asupra purtării sale.

PĂLTINAŞ

Petraşcu ar veni la mine?...

SCENA XV.

Cei de sus, Zoiţa, Teoveanu, Dudulea.

ZOIŢA (intrând răpede).

D-nule Mirtescu, vĕ mulţămim pentru sfaturi; vĕ rog să credeţi că fiul meu nu-i o morişcă care merge după cum bate vêntul.

MIRTESCU

Cucoană Zoiţă!...

ZOIŢA

Fiul meu nu-şi schimbă părerile pe fiecare cias.

DUDULEA

Ţara e sătulă de abusurile ce se comit astăzi la guvern. Ţara e setoasă de dreptate, de drepturile sale constituţionale.

MIRTESCU

D-nule Dudulea, vĕ rog... cuvinte de aceste...

LEON

Moşul meu e aclamat de tot judeţul. (Incet Zoiţei). Să nu-l slăbeşti!

ZOIŢA

Nu este de demnitatea fiului meu să se retragă. Numele familiei e in joc. Familia noastră nu s'a ridicat de jos de eri de-alaltăieri, ea are tradiţiile sale.

MIRTESCU

Cucoană Zoiţă...

ZOIŢA

Vei ştì d-nule, că Iancu are caracter.

MIRTESCU

Cucoane Iancule, vĕ rog...

ZOIŢA

Pentru ce taci Iancule, respunde cum se cuvine la solia prefectului.

PĂLTINAŞ

A! D-ta vii din partea prefectului!

MIRTESCU

Credeţi că am venit ca un adevĕrat prieten.

ZOIȚA

Mai este vorbă? Dar respunde astăzi Iancule, căci se vede că d-nialui nu te cunoaște bine.

PĂLTINAȘ (către Mirtescu).

Acum e prea tărziu, n'am ce face, cucoane Andrei.

LEON

Bravo, moșule!

DUDULEA

Ați vorbit ca un adevĕrat patriot.

MIRTESCU

Imi pare foarte rĕu.

ZOIȚA

Cred și eu că-ți pare rĕu.

MIRTESCU

Nu stăruesc mai mult, mĕ credeți însă că eu vĕ voiu rĕmânè deapururea devotat.

ZOIȚA

Suntem foarte măguliți.

MIRTESCU (ese).

SCENA XVI.

Cei de sus, afară de Mîrtescu.

ZOIŢA

Auzi intrigantul!

PĂLTINAŞ

Nu-i intrigant, aşa sunt părerile lui. Spun drept că m'a cam cutremurat; dar ai dreptate mamă, a da acum inapoi, ar fi o slăbiciune neertată!

LEON

O ruşine!

DUDULEA

Ce-ar fi zis naţiunea?

ZOIŢA

Acum mai mult decât oricând, trebue să ne ţinem. Dacă nu i-ar fi frică prefectului, ţi-ar fi trimis vorba?

DUDULEA

Prefectul tremură ca frunza.

PĂLTINAŞ

Ia să vedem, cum stăm?

DUDULEA

Să cercetăm incă odată lista. S'o puricăm cum s'ar zice.

(Dudulea şi Leon duc o masă in mijlocul casei, Toţi se grupează imprejur. Dudulea intinde o listă).

DUDULEA

Sunt peste tot patruzeci şi doi de votanţi, din care doi absenţi, trei bolnavi şi unul care nu vine niciodată.

LEON

Rest: treizeci şi şase.

DUDULEA

Majoritatea-i de nouěsprezece. Am impărţit alegětorii in trei categorii: in siguri, probabili şi posibili. Siguri sunt zece.

PĂLTINAŞ

Puţini!

DUDULEA

Probabili doisprezece, posibili opt. Dacă din cei probabili votează opt, avem optsprezece; din posibili să punem jumětate adică patru, fac douězeci şi doi. Avem mai multe decât ne trebue.

PĂLTINAŞ

Ia să vedem, (se uită pe listă) unu, doi, trei, patru. cinci... cum e Buhalof?

LEON

Bun, am fost la dînsul. (In parte). Nu m'a primit, s'a făcut bolnav.

ZOIŢA

Cum e Samsoniu?

PĂLTINAŞ

Rĕu mi se pare, are un nepot la tribunal.

DUDULEA

Se ţine de Rogojină, ni-l aduce el.

ZOIŢA

Bun.

PĂLTINAŞ

Caşcaloni nouĕ.

ZOIŢA

Simconovici zece.

PĂLTINAŞ

Cei insemnaţi cu cruce, sunt toţi buni?

DUDULEA

Sfinţi!

ZOIŢA

Atunci avem majoritatea.

LEON (in parte).

Atâta rĕu!

DUDULEA

Eată programa mea. Mâne ne impărţim şi facem visite prin oraş care incotro, marţi şi mercuri pe la moşii, joi botezul, vineri intrunire electorală.

ZOIŢA

Mai bine sâmbătă.

DUDULEA

Fie sâmbătă. Duminică sara petrecere, musică, joc la Păltineşti; luni alegerea.

ZOIŢA

Prea bine.

LEON

(la urechia lui Păltinaş, luându-l la o parte).

Ţi-am spus că Jubor cere o sută de galbeni pentru vot, dragă Doamne imprumut!

PĂLTINAŞ

Să te duci tu la dînsul cu banii, mie nu-mi dă mâna.

LEON

M'oiu duce. — Mai trebue vre-o zece galbeni pentru trăsuri.

PĂLTINAŞ

Ţi-i dau.

LEON (în parte).

Deocamdată mě aleg cu aceasta, pe urmă vom vedè.

DUDULEA (care tot se uită pe listă).

Eu spun drept că am oarecare indoială de Simconovici.

ZOIŢA

Vai de mine! Respund eu de dînsul. A fost de casa bărbatu-meu, Dumnezeu să-l erte!

PĂLTINAŞ

Dar ce facem la intrunirea electorală?

DUDULEA

Trebue să espunem alegětorilor programa noastră politică.

PĂLTINAŞ

Care programă?

DUDULEA

Cum, care programă? Programa. Se poate fără programă?

PĂLTINAŞ

Adică... ce fel?

DUDULEA

Ca toate programele. Vom vorbì despre imbunătăţirea finanţelor, indreptarea abusurilor in justiţie şi administraţie, descentralisare, inmulţirea şcoalelor... vom condemna sistema inriuririi alegerilor... cea mai mare plagă...

PĂLTINAŞ

Vezi că... ea nu mĕ prea... are să-mi vie greu.

DUDULEA

Cuvêntul oficial am să-l fac eu, când vĕ voiu propune candidatura.

ZOIŢA

Dar astăzi ştie toată lumea că s'a pus Iancu.

DUDULEA

Nu face nimic. Tot trebue să vie ca din partea lor.

ZOIȚA

Ce ai să spui in cuvêntul d-tale?

DUDULEA

Am să le spun... Puneți-vĕ d-voastră in partea ceea: (ridică masa, toți patru șed pe scaune in dreapta. Dudulea in picioare in stînga sprijinindu-se pe spatele unui scaun).

LEON

D-nul orator are cuvêntul.

DUDULEA (gesticulând).

Hm! Hm! D-nilor alegĕtori! Hm, hm! A sosit momentul ca țara in suveranitatea ei să se pronunțe asupra destinelor sale. Momentul este solemn! Să ne gândim cu maturitate inainte de a hotărì. De la votul d-voastre va atêrnà menținerea sau căderea patriei noastre.

ZOIȚA

Minunat! Minunat!

DUDULEA

Finanțele sunt ruinate prin delapidările guvernului actual, școalele zac in ruină, administrația e coruptă căci cei de sus sunt corupți.

LEON

Nu uita nepotismul, favoritismul.

DUDULEA

Nepotismul, favoritismul, au ajuns la culme. Să privim in jurul nostru. Ce vedem? Ruine şi ear ruine; oameni imbĕtrâniţi in rele, deprinşi de la părinţi să trăiască din budgetul statului au năpădit ca locustele peste biata ţară. Naşterea işi insuşeşte drepturi, ear meritul care este adevĕrata şi singura nobleţă, zace uitat, pângărit, tăvălit in noroiu...

ZOIŢA

Lasă boerii la o parte!

DUDULEA

Bine.—Ce să vĕ spun? In politica esterioară umilinţă, inlăuntru jaf şi abuz, ţara este la marginea peirii... noroc insă că avem un bărbat care ne poate scăpa dacă va avè nobilul şi desinteresatul d-voastre concurs... un bărbat care...

LEON

Bine.

ZOIŢA

Prea bine.

DUDULEA (cu emoție prefăcută).

Un bărbat care fără cel mai mic interes este gata să se jertfească pentru țară, care a zis totdeauna, care zice și acum: să pier eu, dar țara să fie salvată!

ZOIȚA și LEON (aplaudând).

Bravo, bravo!

DUDULEA

Il cunoașteți pe acest bărbat, nu am nevoe să vi-l numesc. El va indrepta finanțele, va face ca pensiile să fie plătite la vreme, ce zic? să fie mărite; școalele se vor inmulțì, administrația va fi bună și toți cetățenii vor fi mulțămiți. Chiar natura va ținè cu dînsul, căci ea ține cu cei drepți. Ploile vor inlocuì seceta, mana va fi generală in toată țara!...

ZOIȚA și LEON (aplaudând).

Minunat! (Se scoală).

LEON

Nu se poate mai bine... ce talent oratoric!

PĂLTINAȘ

M'ai emoționat și pe mine.

DUDULEA

Ve mai e frică să cadeți?

PĂLTINAŞ

Am prins la inimă.

LEON

Eu sunt mai mult decât sigur.

DUDULEA

Eu nu m'am indoit niciodată! Dar trebue lucrat... lucrat...

LEON (in parte).

Ce-ţi drege voi, oiu strica eu.

DUDULEA

Eu trimit chiar astăzi un articol fulgerător la jurnalul opoziţiei „Salvarea Patriei".

LEON

Eu mě răped pe la moşii.

ZOIŢA

Eu mě duc prin tîrg să cumpěr pentru botez, şi in vremea aceea fac o visită cucoanei Antiţei.

DUDULEA

La intrunirea electorală ne revedem.

TOŢI

La lucru, la lucru! (Se imprăştie in toate părţile).

(Cortina cade).

ACTUL III

La Păltineşti, salon de vară cu trei uşi deschise in fund, care dau pe o grădină intinsă, bine vĕzută.

SCENA I.

Dudulea, Rogojină, Păltinaş, Leon
(intră câte doi şi se opresc in faţa scenii).

PĂLTINAŞ

Vra să zică ne-am impăcat, moş Ilie? De-acum să trăim in pace ca buni vecini.

ROGOJINĂ

Şi noroc să dea Dumnezeu! Dar n'am făcut incă hărtia intre noi...

DUDULEA

Am avut foarte multă treabă zilele acestea şi nu m'am gândit. Chiar astăzi am s'o aştern.

ROGOJINĂ

Şi noi om şi iscălì-o. (Incet lui Dudulea). N'o face tocmai aşa limpede, mai lasă vr'o portiţă deschisă.

DUDULEA (asemenea).

Bine, bine, ne-om înţelege.

LEON

Musicanţii au şi venit.

PĂLTINAŞ

Nu-i aşa că remâi şi d-ta, moş Ilie?

ROGOJINĂ

Bucuros, cucoane Iancule. Ia m'oiu ţinè şi eu prin colţuri. Voiu bea şi eu un pahar aldămaş.

DUDULEA

Spus-ai lui Samsoniu să vie, cum te-am rugat?

ROGOJINĂ

Ori a venì, ori n'a venì tot una-i; respund eu de dînsul.

PĂLTINAŞ

Bine. Mě duc să privighez dacă sunt toate puse la cale.

ROGOJINĂ

Păn'atunci ai putè face hârtia, cucoane Panaite.

PĂLTINAŞ

In cabinetul meu vei avè linişte.

DUDULEA

Eaca merg. (In parte). Imi scoate sufletul răzeşul!

(Păltinaş ese deoparte, Dudulea şi Rogojină de alta).

SCENA II.

LEON (singur).

Dacă toate voturile ar fi ca cele ce i-am adunat eu, apoi Dumescu nici nu mai are nevoe de stăruinţă, ele ese de la sine. Atât ar mai fi trebuit să lucrez singur incontra interesului meu! (Se primblă prin casă). Căzênd moşu-meu, el nu mai merge la Bucureşti, şi pretendenţii ce s'ar fi putut ivì in capitală, dispar din gândurile tuturor; baba, dispusă de pe acum, mĕ sprijine pe mine cu toate puterile. Avênd pe bĕtrâna am şi pe moşu. — Păn' aici e bine, dar incolo? Fata nu mĕ vrea, ea doreşte pe Mirtescu. Chiar acum se plimbă impreună călări şi baba cu gândul la alegeri, habar n'are!

Hm... prin fată nu-mi ajung scopul!... am apucat-o şi din cale-afară răpede... m'am purtat ca un incepĕtor!... Din toţi Aspasia singură o poate intoarce, ea are o influenţă hotăritoare asupra ei... De am pe Aspasia am şi pe fată. Dar aici e greul. Ce e de făcut? (Stă pe gânduri şi apoi se scoală). Oare să nu cerc... Aspasia nu poate fi fericită cu bărbatul ei. Iancu slab precum este, ascultă mai mult de mamă decât de femee: baba domneşte in casă! Aspasia trebue să fie amărîtă de nemulţumire şi necaz. Poate că vrea să-şi rĕsbune de bărbatul ei... mai ştii?... nu va fi doar o sfântă!... Dacă isbutesc... să pun mâna pe dînsa, ea trebue să asculte de poruncile mele... Hm!... să incerc mijlocul acesta?... riscată treabă!... dar nu-mi rĕmâne alt chip. Acum să te vĕd, Leone! Pe când aveam avere şi svîrleam aurul cu pumnul, cu multe am scos-o in capĕt. Dece n'ar merge şi acum?

SCENA III.

Zoiţa, Leon.

ZOIŢA

Te căutam. Azi incă nu mi-ai făcut raportul.

LEON

Nimica nou, lucrurile merg bine. La care uşă am bătut, mi s'a deschis.

ZOIŢA

Jubor a luat suma de bani?

LEON

Numĕrat şi primit.

ZOIŢA

O! dac'aş vedè alegerea eşită după gândul meu!

LEON

Alegere, alegere, numai de asta vorbeşti, par'că intr'insa s'a concentrat acum totul.

ZOIŢA

Aşa sunt eu când imi pun ceva in gând, trebue să isbutesc!

LEON

Ştiu că eşti aşa... dar pe de altă parte nu trebue să perdem din vedere şi alte lucruri insemnate ce se petrec in jurul nostru.

ZOIŢA (răpede).

Ai aflat vr'o nouă ispravă de-a prefectului?

LEON

Nu, nu. Doamne, mătuşică, dar nu vezi ce se petrece? Din toţi mi-a rĕmas ochi numai mie?

ZOIŢA

Ce vrei să spui?

LEON

Nu ştii că verişoara Zulnia aleargă călare pe câmpuri cu calul lui Mirtescu.

ZOIŢA

Hm... nici nu ştiam.

LEON

Intîmplarea va aduce ca şi Mirtescu să se primble pe aceeaşi vreme... şi tot din intîmplare... se vor intîlnì... par'că-i vĕd cum urmează primblarea impreună... jocheul remâne cine ştie unde... i se perde chiar urma prin pădure... inţelegi...

ZOIŢA

Dapoi bine, omul acela e un rĕu cum n'are nume!

LEON

Când gândesc că Aspasia dă voe verişoarei să facă toate aceste, nu ştiu ce să mai zic. Aspasia a mai poftit pe Mirtescu pe astăzi, de sigur fără ştirea d-tale?

ZOIŢA

Eu am stăruit anume să nu-l poftească. Aspasia nu se poartă cum trebue.

LEON

Mirtescu are să-şi inchipuiască că familia aleargă după dînsul.

ZOIŢA

Hm... trebue să plecăm mai degrabă cu toţii la Bucureşti, să despărţim copila de dînsul.

LEON (suspinând).

Ah!

ZOIŢA

Ce ai, de ce eşti trist?

LEON

(aruncându-se pe un scaun şi ascunzêndu-şi faţa in mâni).

Să plecaţi cu toţii... şi eu... să remân!

ZOIŢA

Ce este, ce ai?

LEON (cu capul ascuns).

Despărţind pe Zulnia de Mirtescu, o despărţiţi şi de mine!

ZOIŢA

Ce văd? Dar eu nu ştieam că tu...

LEON

Cine se uită la mine? Eu! un risipitor... un desfrânat care mi-am perdut averea!...

ZOIŢA

Ei bine, aceasta s'a mai intîmplat şi altora care au căzut in mâni rele in tinereţe, nu trebue să desperezi, tu eşti din viţă nobilă... aceasta nu ţi se poate lua.

LEON

Nimene nu ştie că eu aici (se scoală) am o inimă care bate, care simte.

ZOIŢA (in parte).

E amorezat sermanul băet! Doamne, Doamne! (Tare). Linişteşte-te, nepoţele.

LEON

Cum să mě liniştesc? Toţi se leapădă de mine ca de un om perdut. (Mai incet). Numai ea nu păn'acum!

ZOIŢA

Ea nu?

LEON

Dar vězênd că părinţii mě resping, şi ea cu vremea n'a mai ţinè la mine... o aruncă toţi in braţele acelui... o biată copilă nevinovată!...

ZOIŢA

Nimeni nu face aceasta, lasă nepoţele...

LEON (sărutându-i mânile).

Numai d-ta, mătuşică, mĕ mai poţi scăpa. D-ta ştii cât te iubesc, cât te venerez! (Ii sărută mânile). Dacă o luaţi la Bucureşti, se va infăţişa altul—ea mĕ va uita!

ZOIŢA

Ei lasă, doar nu vom sta cu anii in capitală; se vor indrepta lucrurile, aşa nădĕjduesc.

LEON

Făgădueşte-mi că mĕ vei sprijinì, şi voiu fi fiul d-tale cel mai iubitor!

ZOIŢA (in parte).

Bietul băet! (Tare). Linişteşte-te şi aibi incredere in mine! Am să fac eu să fie bine. (In parte). Bietul băet! (Ese).

LEON (uitându-se după dînsa zimbind).

S'a spăriet baba. Cu dînsa treaba era mai uşoară. Cealaltă e grea. Eată vine Aspasica. Cu cine? Cu nesuferita cea de Antiţa. (Se ascunde in partea grădinei). Ce-or mai fi plănuind amêndouĕ?

SCENA IV.

Aspasia, Antiţa, Leon (ascuns).

ANTIŢA

Nu ştiu cum să vě mulţămesc indestul cucoană Aspasică, aţi fost aşa de bună pentru noi... dar şi cumnatu-meu s'a pus in patru ca să scoată pe cuconu Iancu la senat.

ASPASIA

Cu aceasta nu-mi face un mare bine. Eu sunt nemulţămită de toată politica aceasta.

ANTIŢA

Eu credeam dimpotrivă. Cucoana Zoiţa aşa mi s'a părut de aprinsă!

ASPASIA

Soacră-mea-i ambiţioasă, visează lucruri mari... mese la curte... baluri... o partidă strălucită.

ANTIŢA

Să nu vě supăraţi, cucoană Aspasică, dar eu am inţeles că cucoana Zoiţa are pe cineva deaici in gând.

ASPASIA

Pe cineva de la noi?

ANTIȚA

Da... n'ați simțit?... pe d-nul Teoveanu.

ASPASIA (indignată).

Nu e cu putință!

ANTIȚA

Așa mi s'a părut mie.

ASPASIA

Nu voiu da incuviințarea mea!

LEON (in parte).

Vom vedea.

ANTIȚA

Eu gândeam, precum v'am mai spus, că d-nul Andrei Mirtescu este o partidă mult mai bună.

LEON (ascuns).

Vrea să zică femeea asta stărostește!

ANTIȚA

Dac'aș ștì că-l primiți, i-aș da eu ideea să facă cererea.

ASPASIA

Ba nu, ba nu, mai cu samă acum când politica l'a depărtat de bărbatu-meu... abia am isbutit să-l pot invita pe astăzi

fără știrea soacrei mele! Să mai lăsăm să treacă vremea.

ANTIȚA

Voiu fi totdeauna gata a vě slujì.

LEON (ascuns).

Și eu!

ASPASIA (intorcênd capul).

Mi se pare că au să inceapă a venì invitații. (Es amêndouě).

LEON

Primejdia se apropie. Nu-i vreme de perdut. (Ese).

SCENA V.

Zulnia in costum de amazonă, *Mirtescu* in costum de călărie (intră amêndoi in partea opusă).

ZULNIA

Roibul merge prea bine la călărie.

MIRTESCU

A fost anume invățat pentru dame.

ZULNIA

Aţi gândit la mine? anume la mine?

MIRTESCU

Am aşteptat o ocazie să vi-l ofer şi norocul m'a ajutat. Aş dorì să facem mai des primblări aşa de frumoase ca cele de astăzi.

ZULNIA

Şi eu aş dorì, dar are să fie greu.

MIRTESCU

Pentru ce are să fie greu?

ZULNIA

Sunt oameni cari nu ne vor binele.

MIRTESCU

Avem duşmani? Noi doi avem duşmani? Cine pot fi aceia şi ce rĕu le-am făcut?

ZULNIA

Bunica nu vĕ iubeşte.

MIRTESCU

Aşa mi se pare şi mie, deşi eu o respectez ca pe o cucoană bĕtrână.

ZULNIA

Ea de loc nu vĕ iubeşte! Este apoi vĕrul meu Leon care face intrigi.

MIRTESOU

Ce om viclean!

ZULNIA

Nu-l pot suferì! A indrăznit...

MIRTESOU

Ce-a indrăznit?

ZULNIA

A indrăznit să-mi facă o declarație...

MIRTESOU (increțind sprincenele).

Teoveanu... d-voastre!...

ZULNIA

Dar l'am pus la locul lui.

MIRTESOU (rĕsuflând).

A!

ZULNIA

Altă dată n'are să mai cerce... dar el se linguşeşte pe lângă bunică-mea, pe lângă tată-meu, i-a pus in cap să se facă senator...

MIRTESOU

Ce nenorocită idee!

ZULNIA

Vrea să vĕ duşmănească; dar dacă votați pentru dînsul îi stricați tot planul.

MIRTESCU (trist).

Imi pare rĕu... dar asta n'o pot face.

ZULNIA

Nici dacă v'aş ruga eu?

MIRTESCU

Nici atunci!

ZULNIA

Speram să am mai multă trecere!...

MIRTESCU

Nu fiţi supĕrată. Ce aţi zice de mine dacă aş fi un om fără caracter care aş urma numai povăţuirile folosului meu? (Zulnia tace). Aţi voì să fiu dintr'acei care se tupilează şi se pleacă pentru interes, sau dintr'acei care stau drepţi şi neclintiţi in principiile lor in orice imprejurare?

ZULNIA (uitându-se in ochii lui).

Aşa trebue să fie un bărbat.

MIRTESCU

Aşa sunt şi voiu fi. Daţi-mi ajutor şi nu mĕ tem de duşmani.

ZULNIA

Eată!... (Ii dă mâna).

MIRTESCU (ţiindu-i mâna).

Aşa ne-om primbla impreună sub sălciile pletoase de pe malul lacului.

ZULNIA

(trăgêndu-şi mâna incet, cu glas tainic).

Eu m'am mai primblat pe-acolo când eraţi dus odată de la ţară!

MIRTESCU

Şi eu n'am ştiut nimic?

ZULNIA

Dar nici nu trebuea să ştiţi: era o taină.

MIRTESCU

O taină! Nu vom mai avè deacum taine unul pentru altul. Nu-mi mai e frică de nimeni, nici de părinţi, nici de bunica, nici de veri. Sunt fericit!

ZULNIA (dându-i amêndouĕ mânile).

Şi eu sunt fericită! (Pausă in care se uită unul in ochii altuia. Musica dă semnalul unui contradans). Musica! Şi eu sunt incă cu imbrăcămintea aceasta! Alerg!

MIRTESCU (rugând-o).

Mai staţi!

ZULNIA

Nu, nu, abia voiu avè vreme! La revedere! (Ii face un semn din cap zimbind și ese).

MIRTESCU (uitându-se după dînsa).

Ființă incântătoare!—Intr'o goană ajung acasă, intr'o clipă schimb aceste haine și sbor inapoi in fuga cailor! (Ese prin altă parte).

SCENA VI

(Scena rĕmâne goală un moment, in grădină se aprind fĕnare venețiane, invitați, domni și doamne vin din toate părțile, intre dînșii *Păltinaș, Aspasia, Antița, Dudulea, Simconovici, Cașcaloni.* Musica incepe contradansul).

PĂLTINAȘ

Invitați damele! (Cavalerii iau dame de braț și incep contradansul in fundul grădinei).

DUDULEA

Sunt azi de o veselie!...

CAȘCALONI (oferind brațul Aspasici).

Cucoană Aspasie, imi dați voe? de hatîrul cumetriei... (Aspasia îi dă brațul).

PĂLTINAȘ (către Antița asemenea).

Cucoană Antiță... voiu să-mi mai aduc aminte de anii cei trecuți...

ANTIȚA (dându-i brațul).

Nu vorbiți așa cucoane Iancule, ar zice cineva că sunteți bětrân.

PĂLTINAȘ

Să facem vis-à-vis cucoane Neculai.

CAȘCALONI

Bucuros! Bucuros! (Merg in grădină. Invitații se imprăștie).

DUDULEA (cătră Simconovici).

Ei, cum ți a plăcut cuvêntul ce am făcut mai dĕunăzi alegĕtorilor?

SIMCONOVICI

Nu se poate mai frumos, mĕ mir de unde scoteai toate vorbele. Curgeau gârlă, dă-i, dă-i, dă-i...

DUDULEA (zimbind cu mulțămire).

Eu cred că treaba-i sigură, ce zici?

SIMCONOVICI

Mai incape indoială?

DUDULEA

Când am inceput teoriile constituționale... ce tablou ți-am făcut!

SIMCOENOVICI

Tare frumos!

DUDULEA

D'apoi libertatea, egalitatea... d'apoi abusurile guvernului de astăzi, cum ţi le-am inşirat... ha?

SIMCOENOVICI

Eu am rĕmas cu gura căscată.

DUDULEA

Prefectul trebue să crăpe de necaz, nu alta...

SIMCOENOVICI

Aşa cred, eu nu l'am mai vĕzut cine ştie de când. (In parte). Am fost chiar astăzi la dînsul.

DUDULEA

Iţi spun drept că mai mult de ciuda lui m'am pus s'o scot la capĕt.

SIMCOENOVICI

Ai s'o scoţi, ai s'o scoţi!

DUDULEA (uitându-se imprejur).

Nu vĕd nici pe doamna, nici pe d-şoara de gazdă. Trebue să-mi fac datoria, să joc intăi cu dînsele.

SIMCOCOVICI

Or fi in grădină!

DUDULEA

Mě duc să le caut. (Ese).

SIMCOCOVICI (singur).

A dracului mi-a venit peste mână şi alegerea asta! Nu ştiu ce să fac? De votez pentru Păltinaş mě stric cu prefectul—unde se poate una ca asta—să-mi perd locul din comitet?— Ferească Dumnezeu!— Dacă votez pentru Dumescu mě stric cu Păltinaş, care-mi dă casă, masă, — nici asta nu se poate! Rěu ş'aşa, rěu ş'aşa! Breeee!...

SCENA VII.

ROGOJINĂ (intrând cu o hârtie in mână).

Ce-i in mână nu-i minciună! Am pus mâna pe inscris, de-acum easă senator cine-a vra, mie ce-mi pasă? Ce stai pe gânduri singur, cucoane Gavrilaş?

SIMCOCOVICI

Mě gândeam şi eu moş Ilie, la ale lumii.

ROGOJINĂ

Ia lasă gândurile cucoane, şi haidem colo... unde-i masă intinsă... zi-i pe nume!

SIMCONOVICI

La bufet?

ROGOJINĂ

Fie ş'aşa. Este un puiu de vin!...

SIMCONOVICI

Cotnar vechiu... Il are incă de la tată-seu.

ROGOJINĂ (punênd degetele la gură).

Minunat! Te mai scutură puţin de cele bětrâneţe! Hai, hai. (Se indreaptă amêndoi spre fund).

SCENA VII.

Cei de sus, Zoiţa.

ZOIŢA

D-nule Simconovici!

SIMCONOVICI
(lăsând pe Rogojină şi intorcêndu-se).

Poronciţi, cucoană Zoiţă!

ZOIŢA

Cine-i cel din fund, de colo?

SIMCONOVICI

Cel cu barba mare?

ZOIŢA

Ba nu, pe acela il ştiu... cel cam pleşuv.

SIMOONOVICI

Unul Andronilă!

(Rogojină face un gest de necaz şi ese).

ZOIŢA

Mi s'a spus că votează in colegiul intăiu.

SIMOONOVICI

Da, are moşia Urlata.

ZOIŢA

Vorbit-a cineva cu dînsul?

SIMOONOVICI

Apoi... ştiu eu?

ZOIŢA

Cum nu ştii, dar d-ta ce treabă ai avut? De ce nu i-ai vorbit?

SIMOONOVICI

Apoi...

ZOIŢA

Dă-mi braţul şi mĕ du lângă dînsul, să mi-l presentezi ca de la intîmplare. Auzi? Am să-l ieu pe departe... cu binele. Are femee, copii... caută de moşie... e pensionar...

e mulţămit de guvern sau nemulţămit? Spune ca să ştiu cum să-l apuc.

SIMCONOVICI

E văduvoiu. Are şase copii. Caută singur de moşie. Dar nu-i merge bine, an au avut boală de vite, şi data asta l'a bătut peatra.

ZOIŢA

Boala de vite, peatra? Trebue să fie nemulţămit de guvern.

SCENA IX.

Cei de sus, Păltinaş, apoi *Rogojină, Caşcaloni* şi *Dudulea.*

PĂLTINAŞ

Am invêrtit-o de la roate, ca la douĕzeci de ani.

ZOIŢA (către Păltinaş).

Eu mĕ duc să dăscălesc pe un alegĕtor. Să mĕ aştepţi in grădină că am să-ţi spun ceva.

PĂLTINAŞ

Bine!

ZOIŢA (in parte).

Trebue să-i vorbesc de Leon şi să-l depărtez de Mirtescu. (Tare către Simconovici). Haidem! (Es prin uşa din mijloc).

ROGOJINĂ

(intrând pe altă parte cu o inghețată in mână, in parte).

Zaifetul era inchis, și in loc de vin m'am ales cu mâncarea asta. Bree! Că rěce-i! (mănâncă).

CAȘCALONI

(intrând și el cu o inghețată in mână).

Mě inferbêntase jocul... mě rog de atâți ani de când nu invêrtisem picioarele... bună inghețată!

PĂLTINAȘ

Sunteți veseli, prietenilor?

CAȘCALONI

Veseli, cucoane Iancule.

ROGOJINĂ

Ca peștele in apă. De când sunt n'am mâncat bazaconie ca asta. Eu mě duceam la caifet să trag un pahar de cel vechiu, și mi-au dat tălgerașul ista... dar e bun.

PĂLTINAȘ (uitându-se in fund).

Eaca pun să deschidă bufetul. (In parte). Mama e singură. Să vedem ce are să-mi spue. (Tare). Să-mi faci cinste moș Ilie, cum știi d-ta, bětrânește. (Ese).

ROGOJINĂ

Las pe mine cucoane Iancule. (Către Caşcaloni) Indemnam adinioarea pe cuconul Gavrilaş să vie cu mine colo... cum ii zice?... la bunfet şi mi l'a furat cucoana Zoiţa din palmă. Hai d-ta, cucoane Neculai.

CAŞCALONI

Bucuros, bucuros, moş Ilie!

DUDULEA (intrând).

Sunt azi de o veselie. Am jucat cu cucoana de gazdă, acum trebue să trag un ştaer şi cu duduca, aşa cere rândueala.

ROGOJINĂ

Decât un ştaer, hai mai bine să tragem un pahar!

DUDULEA

Unde?

CAŞCALONI

La bufet. Aud cum se destupă gărăfile cu şampanie. (Rogojină şi Caşcaloni es).

DUDULEA

Mergeţi inainte că vin şi eu. Să-mi dau intăi foc gâtlejului cu jocul, şi apoi să sting para in vin, aşa-i hazul. Nu văd nicăiri pe domnişoara de gazdă.

SCENA X.

Dudulea, Mirtescu.

MIRTESCU (intrând).

N'am gonit, am sburat.

DUDULEA (in parte).

Eaca şi Mirtescu; n'a fost la intrunirea electorală. (Tare). D-nule Mirtescu, se vede că balurile iţi plac mai mult decât adunările politice unde se discută interesele ţării.

MIRTESCU

Şi mai mult decât procesele. (In parte). N'o vĕd nicăiri!

DUDULEA (in parte).

Mi-o trase pe la nas. (Tare). Vrei să facem un vis-à-vis?

MIRTESCU

Nu am damă.

DUDULEA

Şi eu aştept pe domnişoara de gazdă, să-mi fac datoria. Par'că o vĕd viind in fund.

MIRTESCU

Aşa mi se pare şi mie. (Mirtescu şi Dudulea se răped spre culise, Dudulea se intoarce).

DUDULEA

Mi-a şters-o. Pa! Atâta pagubă! Hai şi eu la bufet! (Ese).

SCENA XI.

Păltinaş, Aspasia.

PĂLTINAŞ

Tare bine zice mama. Am făcut rĕu că te-am ascultat şi am invitat pe Mirtescu.

ASPASIA

Se putea altfel? Să călcăm in picioare toate datoriile sociale?

PĂLTINAŞ

El le-a călcat in picioare. L'am invitat la intrunirea electorală şi n'a venit. Putea să rĕmână a casă şi astăzi.

ASPASIA

Ce are a face una cu alta?

PĂLTINAŞ

Are a face; mama are dreptate. El e prieten când se atinge de petreceri, şi nici mĕ cunoaşte când e vorba să mĕ indatorească. Am să-l apuc să-mi făgăduiască votul; dacă nu vra, nici eu nu voesc să-l mai ştiu.

ASPASIA

De când cu alegerea asta, judeci lucrurile foarte ciudat!

PĂLTINAŞ

Ba le judec foarte bine. Minunat ginere mi-ai ales. Dacă peţirea lui se intemeiază pe dragostea ce are pentru Zulnia, s'ar mai gândì el la interes, ar mai ţinè cu guvernul ca un mişel ce se teme să fie prigonit?

ASPASIA

Mirtescu e un om cu caracter.

PĂLTINAŞ

Da, cu caracter. Avere caută! Eată caracterul lui!

ASPASIA

Eu nu te mai pricep, Iancule. De eri il cunoaştem? Nu ştii cine este? Nu l'ai vĕzut crescênd sub ochii tĕi?

PĂLTINAŞ

La nevoe se cunoaşte inima omului: abia acum vĕd ce soiu este. Cu totul altfel e Leon. Un băet care e in stare să se jertfească pentru mine!

ASPASIA

Un desfrênat, ale cărui patimi rele l'au ruinat.

PĂLTINAŞ

Zi mai bine că l'a ruinat inima lui cea bună. Mama mi-a deschis ochii. Eu nici nu vedeam că el iubeşte pe Zulnia.

ASPASIA

Ce spui? El iubeşte pe Zulnia?

PĂLTINAŞ

Şi Zulnia pe dînsul. Eu nici nu ştiam.

ASPASIA

Zulnia nu-l poate suferì şi eu nici atât. Un om viclean, prefăcut!

PĂLTINAŞ

Care din doi e mai viclean: cel ce mĕ părăseşte la nevoe, or cel ce aleargă neobosit pentru sprijinul onoarii mele? Spune!

ASPASIA

Eu susţin că Mirtescu are o inimă nobilă şi că Teoveanu e un linguşitor injosit.

PĂLTINAŞ

Ce orbire! Ei bine, astăzi vom vedè. Am să mĕ tălmăcesc cu Mirtescu.

ASPASIA

Orice va fi, eu nu voiu ingădui să nenorocesc viitorul fiicei mele.

PĂLTINAȘ

Bine, bine, incurênd te vei incredința singură dacă am dreptate și dacă mama a vĕzut bine. (Ese).

SCENA VII.

Aspasia singură, apoi *Teoveanu.*

Niciodată! Tirania aceasta incepe a-mi fi nesuferită. Să vedem cine este stĕpână in casă: *ea* sau *eu* (pausă). Toate le-am lăsat să treacă, nebunia senatului ca celelalte, dar aceasta nu se va trece: aici drepturile mele de mamă sunt mai mari! Insă răbdare, nu trebue să-l iau răpede! Aici și-a intins Leon mrejele sale și trebue să găsesc chipuri de a-l da pe față! (Intoarce capul). Cine-i? Tocmai el! Ce desgust când il vĕd! Dar trebue să mĕ stĕpânesc, să mĕ prefac...

LEON

Te căutam in tot balul, verișoară. Stai aici singurică, ce ai? Păr'că nu ești veselă.

ASPASIA (silindu-se să zimbească).

Ba sunt veselă.

LEON

Ba nu eşti. In zadar te prefaci. Ştiu ce trebue să fie. Ear vre-o nebunie de-a mamei soacre.

ASPASIA (in parte).

Vicleanul! (Tare). De unde ştii?

LEON

E greu de gâcit? (In parte). Trebui să o ating unde o doare. (Tare). Iţi spun drept că de multe ori te admir, Aspasio când văd cu ce răbdare suferi ca alta să fie stăpână şi să calce drepturile d-tale.

ASPASIA

Să nu crezi că le voiu suferì toate.

LEON

Dar şi moşul ce om slab! La virsta lui să fie sub papucul mamei sale ca un copil, pricep cât de dureros trebue să-ţi fie aceasta. Să asculte de mamă, când are aşa o soţie! Dar nu-i e dat fiecăruia să priceapă norocul său.

ASPASIA

Mă linguşeşti, verişorule.

LEON

Spun adevărul. Alţi oameni in posiţia lui

ar fi cei mai multămiţi pe lume. Cu numele, cu averea lui şi mai ales cu aşa soţie, el umblă după ambiţii politice şi lasă fericirea din mână pentru visuri goale şi deşertăciuni!

ASPASIA

Poate că ai dreptate!

LEON

De te-ar putè inţelege, precum te inţeleg eu! Dar el nu-i in stare şi nu va fi niciodată!... Eu cred că nu poţi stima pe un asemenea bărbat. Ce deosebire, ce depărtare intre amêndoi soţii!

ASPASIA (in parte).

O! Căci nu-i Iancu aici să-l audă! (Tare). D-ta mĕ inţelegi, verişorule. De mult am vĕzut că eşti un bărbat cu minte.

LEON

Cu minte? Te inşăli, cu minte nu sunt. Mintea mea judecă bine, dar inima imi e prea pasionată.

ASPASIA

Aşa-mi plac bărbaţii!

LEON

Da, am o inimă pasionată, care nu judecă.

Când iubesc, inima mea nu mai cunoaşte nici o stavilă, ci ca flacăra impinsă de vênt, mě arde pe mine şi arde tot imprejur!

ASPASIA

Cum se potriveşte acest caracter cu al meu!

LEON

De mult compătimesc cu suferinţele tale. De mult un foc ascuns imi consumă sufletul. De mult voiam să-ţi spun ceea ce simţesc şi nu indrăzniam...

ASPASIA (in parte).

Neruşinatul! (Tare, prefăcêndu-se speriată). Nu-mi spune nimic, nu vreau s'aud un cuvênt mai mult!

LEON

O! Vei auzì! Nimic nu mai e in stare să opreasca pornirea sufletului meu.

ASPASIA

O! Nu, nu spune, căci te inţelesesem!

LEON

Aşa dar ai pětruns secretul meu, ştii că de ani de zile eu suspin după o privire a ta mai blândă, după un zimbet mai dulce!

ASPASIA (făcêndu-se că tremură).

Mě infiorezi... Taci!...

LEON

Nu tac! Cine poate oprì șivoiul pornit? Aspasio, ângerul meu!

ASPASIA

Taci! O! taci!...

LEON

Spune-mi un cuvênt, un singur cuvênt!

ASPASIA

Niciodată!

LEON

Am să-ți scriu și tu-mi vei rěspunde.

ASPASIA

Nu!

LEON

Spune-mi că-mi vei rěspunde și fă-mě omul cel mai fericit!

ASPASIA

Nu!

LEON

O! Imi vei rěspunde, căci pětrund până in inima ta; tu mě iubeștl!

ASPASIA (ascunzêndu-şi faţa).

O! (In parte). Ticălosul! (Fuge afară).

SCENA XIII.

Teoveanu (singur).

Am gâcit-o, am simţit-o! De mult se uita ea la mine ca la singurul liman de scăpare! Norocul ajută pe cei sumeţi! Acum să scriu degrabă cât sunt inferbêntat! (Se aşează la o masă şi scrie). Aduceri aminte din alte vremi... pornire... foc! Aici nu-i o copilă cu mintea in nouri... ci o femee care ştie ce-i amorul! (Inchizênd scrisoarea şi sculându-se). Incă un pas! Şi va asculta de poruncile mele! Ce-oiu vra să fac in această casă, voiu face! (Ese).

SCENA XIV.

Rogojină, Caşcaloni, Dudulea (cu paharele de şampanie in mână, alţii cu şervetul la gât, alţii cu şervetul in mână), *Simconovici.*

ROGOJINĂ

Vinul acesta e mai bun decât cotnarul.

DUDULEA (cam ameţit).

Sunt azi de o veselie. (Bea).

CAŞCALONI (asemenea).

D'apoi eu, d'apoi eu? Ce zici moş Ilie' acum ar trebuì s'o invêrtim de brâu.

ROGOJINĂ

Eaca cuconu Panaite e gata! (In parte). S'au chefăluit amêndoi! Avem să ridem. Hei! Cu Ilie Rogojină nu ţine la bĕut te miri cine!

CAŞCALONI

Ce zici, d-nule Dudulea, nu-i vremea s'o dăm pe o corăbiască? Ce zici cucoane Gavrilaş?

SIMCONOVICI

Mĕ ertaţi, eu nu pot!

CAŞCALONI

V'aţi hărbuit cu toţii, numai eu sunt zdravĕn!

DUDULEA

Acum ar trebuì să fiu inaintea alegĕtorilor, sau la curtea cu juraţi. De-ar vedè juraţii omorul cu ochii, eu i-aş face să creadă că nu-i vinovăţie: „Domnilor juraţi! Acest om nevinovat.. această victimă... acest... (Il inăduşă tusea).

CAŞCALONI (bea).

Pe amorul şi cunoştinţa mea: Nu, vinovatul nu-i vinovat! Na...

ROGOJINĂ

Ba-i vinovat! Ha, ha, ha.

DUDULEA

Te recus. Te-ai pronunţat maĭ 'nainte.

CAŞCALONI

Ce-l recuşi? Las' că l'oiu invăţa eu! (Ameninţă pe Rogojină).

SIMCOCOVICI

Cucoane Neculai, cucoane Neculai!... (Se pune intre dînşii, in parte). Să nu facă vre-o necuviinţă.

SCENA XV.

Cei de sus, Păltinaş, apoi *Zoiţa, Aspasia, Teoveanu, Antiţa,* mai mulţi invitaţi.

CAŞCALONI

Eaca cuconu Iancu; să spue d-nialui cine are dreptate. E vinovat vinovatul, ori nu?

PĂLTINAŞ

De ce e vorba?

CAŞCALONI

Rĕzăşul zice că-i vinovat.

SIMCOCOVICI (incet lui Păltinaş).

S'a cam... ameţit... (Arată la cap). Trebue să-l depărtăm.

ASPASIA, ANTIŢA, ZOIŢA (intră).

CAŞCALONI (ameţit).

Nu-i vinovat!

DUDULEA

Beu in sănătatea viitorului senator!

CAŞCALONI

Să trăiască senatorul nostru, peară protivnicii lui: Dumescu, Petraşcu, Ministerul... Vo.....

SIMCONOVICI (in parte, spăriat).

Trebile se ingroaşă. Aici nu-i bine să mai stee cineva! Pe ici mi-e drumul! (Ese).

ANTIŢA (in parte).

Vai de mine! Ce a păţit! (Apropiindu-se de Caşcaloni incet). Cumnate vino, e vreme să mergem, Cristiţa aşteaptă singură.

CAŞCALONI (tare).

Ce-mi pasă de Cristiţa! Eu... nu... vreu... sunt in casa cumĕtrului care-i senator!

PĂLTINAŞ (lui Rogojină).

Cum l'am scoate?

ROGOJINĂ (incet)

Las pe mine. (Către Caşcaloni). Nu-i vinovat..

CAŞCALONI

Aha! Te-ai incredinţat, rĕzăşule!

ROGOJINĂ

Hai să bem in sănătatea lui!

CAŞCALONI

Hai! (Să iau de braţ şi es).

ANTIŢA

Trebue să l urmăresc. Ce ruşine! (Ese).

ASPASIA (către Păltinaş).

Fă semn să 'nceapă musica!

PĂLTINAŞ

Musica! (Musica incepe). Veseli domnilor, invitaţi damele!

DUDULEA

Imi furnică picioarele. Cu cine să mai joc?

LEON (intrând către Aspasia).

Ia aceste rânduri.

ASPASIA (incet).

Nu, nu.

LEON (asemenea).

Te rog! Te jur!

ASPASIA (lăsând să cadă batista).

Verişorule, ridică-mi batista!

LEON

(ridică şi i-o dă cu scrisoarea inăuntru, in parte).

A luat!

ASPASIA (in parte).

L'am prins vicleanul!

DUDULEA (in parte).

Tot cu Aspasia... e uşurică ca o pană!
(Tare). Doamnă... (îi dă braţul).

ASPASIA

D-nule Dudulea. (Es amêndoi).

(Invitaţii se împrăştie, musica care cântase mai incet nu se mai aude).

SCENA XVI.

Păltinaş, Zoiţa, Leon.

ZOIŢA

Mĕ spăriesem... aşa-i când cineva se amestecă cu proştii.

PĂLTINAŞ

Nu-i nimic. A trecut nebăgat in samă.

ZOIŢA

Vorbit-ai cu Mirtescu?

PĂLTINAŞ

Incă nu.

LEON

Toată sara a jucat cu Zulnia: n'a putut scăpa verişoara de dînsul nici un moment.

ZOIŢA

Ce ţi-am spus eu? Asta-i batjocură

LEON

Il vĕd viind incoace.

ZOIŢA

O! Am să-i vorbesc eu.

PĂLTINAŞ

Şi eu...

SCENA XVII.

Cei de sus, Mirtescu.

MIRTESCU

Serbarea e veselă, aţi avut o fericită idee cucoane Iancule!

ZOIŢA

Petreceţi bine, d-nule Mirtescu?

MIRTESCU

De minune, cuconiţă!

PĂLTINAŞ

Sunt numai rude şi prieteni... n'am voit să poftesc şi pe cei de tot străini.

ZOIŢA

Numai prieteni? Nu ştiu...

LEON

Poate că sunt şi de acei ce-şi zic prieteni ai casei, şi sunt tocmai contrariul.

MIRTESOU

Aveţi dreptate, d-nule! Mi se pare că s'a strecurat şi unul de aceştia.

LEON (in parte).

E şi obraznic!

ZOIŢA

Cine-i adevĕrat prieten, trebue să o dovedească prin fapte.

PĂLTINAŞ

Cucoane Andrei, deşi eraţi de părere că ar fi fost mai bine sa nu mĕ pun la senat...

MIRTESOU

Daţi-mi voe, cucoane Iancule, părerea mea a fost că era mai bine să nu vĕ puneţi in condiţiile aceste.

PĂLTINAŞ

Nu era de demnitatea mea să dau inapoi, trebuė să es cu onoare din pasul acesta. Alegerea incepe mâni şi m'am adresat pe faţă la toţi prietenii mei să mě sprijine. Mě adresez dar şi la d-ta. Iţi cer votul in puterea legăturii ce avem impreună. Cred că nu mi-l vei refuza.

LEON

Aici se poate vedė cine ţine la onoarea familiei şi cine nu.

MIRTESCU

Dă-mi voe d-nule Teoveanu, să am altă idee despre onoare decât d-ta... Cucoane Iancule, v'am rugat să vě retrageţi candidatura din causă că in aceste condiţii nu-mi părea nimerită şi nu o puteam spriiinì şi eu. Eu vě sunt prieten, şi poate cel mai bun, dar tocmai fiindcă sunt, nu vě pot făgăduì votul meu.

LEON (cu ironie).

Refusaţi de sigur in interesul moşului, nu-i aşa?

MIRTESCU

Da, in interesul sěu şi viitorul va dovedì că eu am avut dreptate. Aceasta insă nu are a face nimic cu legaturile noastre. Ce-

reţi de la mine ce vreţi alta şi sunt gata a face orice muncă, orice jertfă!

LEON

Ştiut! Ştiut! Se făgădueşte sarea cu marea, numai lucru de care ai nevoe acum se refuză. (Către ceilalţi). Ce v'am spus eu? Judecat-am bine? (Ese).

MIRTESCU (după dînsul).

M'ai judecat bine precum te judec şi eu. —Cucoane Iancule, sunteţi preocupat de interesul momentului. Nu mĕsuraţi simpatia mea după acest fapt neinsemnat.

ZOIŢA

Neinsemnat! Oamenii cu ambiţie şi cu inimă nu vorbesc aşa.

MIRTESCU

Lăsaţi să treacă câtva timp şi mĕsuraţi-mi devotamentul după intreaga mea purtare.

ZOIŢA

Ei bine! Nu vota nici pe Dumescu! Abţine-te de la vot. Aceasta nu va fi impotriva onoarei d-tale.

MIRTESCU

Mĕ ertaţi. Eu nu sunt de cei ce inlătură

greutăţile prin meşteşuguri şi mijloace mici. A mĕ abţinè, ar fi fapta unui mişel, pe care n'o puteţi cere de la mine.

ZOIŢA

Minunat! Minunat! Urmaţi dar faptele d-voastre de viteaz. (Către Păltinaş). Lucru-i pe faţă, n'ai ce mai zice. Am spus-o dinainte şi nu m'ai crezut! (Ese).

PĂLTINAŞ (cu receală).

Mĕ ertaţi, trebue să mĕ ocup de invitaţii mei... (In parte). E un trădător! (Ese).

SCENA XVIII.

Mirtescu apoi *Zulnia.*

MIRTESCU

Ce insemnează purtarea aceasta? Aici e un complot a acestui ticălos, care vrea să lovească in simţirile mele şi să-mi induşmănească intreaga familie! A isbutit! Mi-a ridicat simpatia tuturor şi am rĕmas singur!

ZULNIA

(care intrase pe virful picioarelor, inaintează şi intinde mânile).

Nu aţi rĕmas singur, aveţi incă un prieten!

(Cortina cade).

ACTUL IV

La Păltinaş. Decorul actului intăiu.

SCENA I.

Zulnia apoi *Păltinaş.*

ZULNIA

S'a dus! Ce scenă grozavă, nu pot s'o mai uit!

PĂLTINAŞ (intrând palid şi turburat).

Azi e zioa hotăritoare! M'am svircolit toată noaptea fără să pot dormì... presimţiri rele mĕ tulburau... Zulnio, unde-i Leon?

ZULNIA

Nu l'am vĕzut.

PĂLTINAŞ

Nu şiu ce se face omul acela. Nu se mai arată de loc... Unde-i mama?

ZULNIA

Trebue să fie la d-ei in odae.

PĂLTINAŞ

Par'că se ascund toţi. Dudulea n'a mai venit pe aici, n'a trimis nici un rĕspuns?

ZULNIA

Nu ştiu nimic.

PĂLTINAŞ

Ce incet trece vremea! Pofteşte pe mama, spune-i c'o rog să vie aici.

ZULNIA

Eat'o, chiar vine.

PĂLTINAŞ

Bine. Lasă-ne singuri. (Zulnia ese).

SCENA II.

Zoiţa, Păltinaş.

ZOIŢA

Ei, ce ştii?

PĂLTINAŞ

Nu ştiu nimic. Nimeni nu s'arată. Dudulea nu mai vine şi Leon par'că s'ascunde.

ZOIȚA

Fii fără grijă. Când se vor arăta, te vei mira singur de isprava ce au făcut. N'ar fi bine, ca să te mai repezi singur până la Primărie?

PĂLTINAȘ

Nu-i de demnitatea mea să stau insumi pe capul alegĕtorilor toată vremea. Să mĕ ia prefectul in rîs?

ZOIȚA

Odată in luptă, trebue să te bați păn la sfirșit.

SCENA III.

Cei de sus, Dudulea.

PĂLTINAȘ, ZOIȚA

Ei?

DUDULEA

Optsprezece și optsprezece!

ZOIȚA

Paritate! De unde știi așa de bine?

DUDULEA

Doar am eu ceva practică in trebi de aceste. Helbet! Deatâtea ori... iți pot spune

pe degete cum a votat fiecare. Dar ce stați acasă? Totul are să atîrne de la un vot sau două.

PĂLTINAȘ

Tocmai eram să es.

ZOIȚA

Simconovici a votat?

DUDULEA

Nu a venit incă la vot.

ZOIȚA

Trebue să trimitem numai decât după dînsul. Dar Samsoniu?

DUDULEA

Nici el n'a venit.

ZOIȚA

Nu l'a dus incă Rogojină? El il luase asupra sa.

SCENA IV.

Cei de sus. Rogojină.

PĂLTINAȘ

A! Eaca moș Ilie!

ROGOJINĂ

Bine-am găsit. Venisem, cucoane Iancule pentru ca să ne înţelegem asupra inginerului care trebue să mĕsoare cele patru fălci de pădure.

PĂLTINAŞ (cu necaz).

Dau tătarii? Ce grabă mare? Astăzi ţi-ai găsit? N'avem vreme destulă?

ROGOJINĂ

Nu de alta dar ştiţi vorba ceea: mai bine azi un ou decât mâni...

ZOIŢA

Ei bine, bine... mâne... poimâne! Ce face Samsoniu?

ROGOJINĂ

Care Samsoniu?

ZOIŢA

Cum, care Samsoniu? Samsoniu, prietenul d-tale...

ROGOJINĂ

A! Grigore Samsoniu?

ZOIŢA

Grigore sau cum l'a fi chemând...

BOGOJINĂ

Bine, sănătos, slavă Domnului!

ZOIŢA

Dar nu intreb de sănătate. Intreb de vot. Fost'a să voteze?

BOGOJINĂ

Apoi dĕ? Ştiu eu? El mi-a zis că se duce.

DUDULEA

N'a fost incă. Trebue să-l aduci d-ta... poate va fi uitat.

BOGOJINĂ

Dar cum Doamne iartă-mĕ să-l aduc? par'că-i copil să-l iau pe sus?

DUDULEA

La o nevoe trebue să-l iei pe sus!...

PĂLTINAŞ

Adă-i aminte cel puţin.

BOGOJINĂ

Apoi bine... vra să zică vorba noastră pentru inginer...

PĂLTINAŞ

Dar lasă pe inginer, pentru Dumnezeu!

Vom lua pe care-i vra d-ta, acum aleargă după Samsoniu!

ROGOJINĂ

Vra să zică tot una-ţi este care a fi in ginerul...

ZOIŢA

Tot una... numai du-te astăzi şi adă pe Samsoniu!

ROGOJINĂ

Eaca mĕ duc, (In parte). Mĕ duc la inginer. Pe Samsoniu il aduce subprefectul Gospodin. Ce-mi pasă mie? Bine c'am isprăvit cu inginerul. (Tare). Şi cu bine! (Ese).

SCENA V.

Păltinaş, Dudulea, Zoiţa.

ZOIŢA

Mare poznă, până faci de se mişcă rĕzăşul ista. Sufletul ţi-l scoate! (Cătră Dudulea). Caşcaloni a votat?

DUDULEA

Pe faţă pentru cuconu Iancu. Chiar lucra grozav pentru noi.

ZOIŢA

Ce om de treabă!

DUDULEA

Când il apuca unul din ceilalţi, el rĕspundea: am un cumĕtru de care ascult! L'am vĕzut vorbind prin colţuri şi cu Buhalof.

PĂLTINAŞ

Cum a votat Buhalof?

DUDULEA

Numai de acesta nu ştiu. E omul cel mai fricos din ţară. A luat biletul, s'a dus la fereastră şi a scris invĕlit in perdele. N'am putut vedea nici măcar mişcarea mânei.

ZOIŢA

Leon il avea sigur, vorbise cu dînsul.

DUDULEA

Hm... d. Teoveanu... e cam şugubĕţ.

PĂLTINAŞ

Ce vorbă-i asta?

DUDULEA

Hm... nu ştiu ce să cred... Jubor nu votase incă. D. Teoveanu tare nu se mai arată.

ZOIŢA (către Păltinaş).

Jubor nu-i cel care ceruse...?

PĂLTINAŞ

Psss!

DUDULEA (in parte).

A păpat Teoveanu paralele. Dacă mě insărcina pe mine, eu cel puţiu ii dam pe jumĕtate. Eu nu sunt interesat!

SCENA VI.

Cei de sus, Leon Teoveanu.

PĂLTINAŞ

Ce te-ai făcut? Unde-ai fost? Nu te mai vede nimeni.

LEON

Am alergat ca un cal de poştă.

ZOIŢA

N'am spus eu că el lucra?

DUDULEA

După toată probabilitatea, păn'acum este paritate de voturi. Un vot trage in cumpănă cât zece, Jubor nu votase incă.

LEON

Nu se poate.

DUDULEA

E chiar aşa.

LEON

Trebue să fi venit in lipsa d-voastre.

PĂLTINAŞ

Nici Simconovici n'a venit incă.

ZOIŢA

Aleargă la dînsul şi adă-l iute.

PĂLTINAŞ

Sunt trăsuri gata la dispoziţia ta.

LEON

Alerg! (In parte). Paritate de voturi! Este primejdie! Trebue să opresc pe Simconovici să voteze cu orice preţ. (Ese).

DUDULEA

E vremea să veniţi şi d-voastră, d-le Păltinaş. Eu am in buzunar lista tuturor care n'au venit incă. Am să mai dau o raită.

ZOIŢA

Du-te Iancule răpede. Eu am să stau la fereastra din colţ, de unde se vede toată uliţa. Dacă aduci :. este bună să faci de departe semn cu batista.

PĂLTINAŞ

Bine, haidem la treabă! (Ese cu Dudulea).

SCENA VII.

Zoiţa apoi *Aspasia.*

ZOIŢA

De când eram tênĕră şi părinţii punea la cale căsătoria mea cu rĕposatul—Dumnezeu să-l erte—n'am mai avut aşa emoţii. Numai nora mea pare că n'are sânge intr'însa, Vezi-o cum vine de liniştită.

ASPASIA

(intră, caută ceva pe masa de lucru şi vra să iasă).

ZOIŢA

Unde te duci?

ASPASIA

Am treabă.

ZOIŢA

Se vede că nu te interesezi de ceea ce se petrece?

ASPASIA

Pentru ce?

ZOIŢA

Noi toţi ferbem şi ciocotim şi ţie pare că nici nu-ţi pasă.

ASPASIA

Trebui să mai fie cineva in casă care-şi păstrează şi sângele rece.

ZOIŢA

In adevĕr! Spune mai bine că nu impărtăşeşti ambiţia bărbatului tĕu.

ASPASIA

Sunt destui care i-au aprins-o, trebue să fie şi cineva care să i-o potolească.

ZOIŢA

Frumoase principii, n'am ce zice! Noroc că am mai fost eu pe aici. Noroc că am mai avut un nepot care are o inimă mai puţin rece, mai puţin nepăsătoare.

ASPASJA

Vorbeşti de Leon?

ZOIŢA

Da, de dînsul vorbesc; eată un bărbat care ţine la onoarea familiei!

ASPASIA

Teoveanu ţine la onoarea familiei?

ZOIŢA

Da, căci a moştenit sânge nobil de la părinţi, nu se trage din negustori sau breslaşi.

E un om plin de simţire, care poate ridica o familie.

ASPASIA

Aşa crezi?

ZOIŢA

Aşa cred. Şi tu dacă ai avè mai multă mândrie, nu te-ai fi gândit nici un moment la un ginere ca trădătorul cela, ci de la inceput ai fi cugetat ca mine la un adevĕrat fecior de boer.

ASPASIA

Avem fiecare părerile noastre.

ZOIŢA

Noroc că fiul meu ştie ce insemnează a sprijinì un nume moştenit. Mai vorbeşte-i acum de un Mirtescu şi-i vedea ce-ţi va rĕspunde. Dar dacă te ai uita mai aproape şi ai vedea cine este Leon... dacă ai ştì cât cumpĕneşte un bărbat ca dînsul, atunci n'ai vra să-ţi nenoroceşti copila. Intreab'o chiar pe dînsa.

ASPASIA

Fericirea fiicei mele este datoria mea cea sfântă; eu nu voiu hotări nimic impotriva voinţei sale. Vrai s'o intrebăm impreună?

ZOIȚA (se scoală).

Negreşit... dar mai intâi trebui să se povăţuiască precum se cuvine şi de dorinţele tatălui ei.

ASPASIA

Cum vrei aşa voiu face. Dar imi e teamă că nici el nu va impărtăşì părerile d-tale.

ZOIȚA

Foarte bine, foarte bine. Vom vedè. Acum i s'au deschis ochii, şi vede lucrurile precum sunt.

ASPASIA

Dacă vrei voiu face mai mult. Te voiu lăsa să hotăreşti chiar d-ta.

ZOIȚA

Mi-ar părea bine să ştiu că vorbeşti serios. Dacă crezi că eu imi alcătuesc părerile după impresiile momentului, te inşăli, draga mea. Sunt prea bĕtrână, am vĕzut prea multe, ca să nu cunosc vrednicia şi nevrednicia oamenilor. Vei judeca şi tu mai bine. Chiar azi, nu mai departe, ne-om vorbì, când vei vedea ce au făcut Leon pentru bărbatul tĕu. (Ese).

SCENA VIII.

Aspasia apoi *Leon Teoveanu.*

ASPASIA

Vĕ voiu deschide ochii, şi vĕ veţi ruşina cu toţii de amăgirea voastră!

LEON (intră, incet)

Aspasica! (Tare). Nu te-am mai găsit, te-aĭ ferit de mine. Aspasio, aşa rĕsplăteşti amorul meu?

ASPASIA (coboară ochii şi stă nemişcată).

LEON

Când ştii că singurul meu gând, singurul meu vis pe lume eşti tu, mĕ laşi in această grozavă indoială? Dece nu mi-ai respuns două rânduri, spune! Stii ce am făcut ca să nu mĕ despart de tine; eu am lucrat impotriva bărbatului tĕu; i-am inşălat, trădat pe toţi, numai să nu te pierd de lângă mine un cias măcar şi tu nu-mi spui nimic? Vorbeşte-mi!... Către bĕtrâna m'am făcut că iubesc pe Zulnia, ca să nu prepue adevĕrata mea simţire. Faţă cu bărbatul tĕu, m'am prefăcut că sprijin planurile sale ambiţioase pentru ca să pot intra in casa lui oricând imi place, numai să te vĕd... dar dece taci?... Spune!... Spune un cuvênt!..

ASPASIA (făr' a ridica ochii).

Nu acum...

LEON

Acum... acum...

ASPASIA

Astăzi incă iţi voiu deschide tot ce se ascunde in inima mea. (Ese).

SCENA IX.

Leon, apoi *Dudulea*, mai târziu *Caşcaloni*.

LEON

Astăzi incă! A fost luptă intre datorie şi amor! A fost luptă, insă datoria a fost invinsă. (Incântat). Astăzi incă!

DUDULEA (intrând răpede).

Cucoană Zoiţă, cucoană Aspasie, Simconovici nu-i nicăiri. (Vĕzênd pe Leon). Ce ai făcut cu Simconovici? Avem numai câteva minute până la despuerea scrutinului. Totul atîrnă de la un vot.

LEON (in parte).

Pe acela l'am pus la cale!

DUDULEA

Dar ce faci, ce stai aici? Aleargă şi d-ta, avem numai câteva minute! (Aleargă pe altă uşă).

CAŞCALONI (intrând răpede).

Unde-i Simconovici? Nu-l găsesc nicăiri. Nu-i nici aici? Mai alerg la dînsul a casă! Aleargă şi d-ta, avem abia câteva minute până la deschiderea urnei, totul atîrnă de la un vot! (Ese repede).

LEON (uitându-se după dînsul).

Sermanii amăgiţi! Acel un vot nu-l veţi avè! E vreme să mě retrag până va trece furtuna, şi apoi m'oiu intoarce pentru a liniştì pe toţi şi a primì dulcea resplată a muncilor mele! (Ese).

SCENA X.

Scena remâne goală un moment, apoi intră *Antiţa* mai pe urmă *Aspasia*, *Zulnia* şi *Zoiţa*.

ANTIŢA

Prin oraş vezi numai trăsuri care aleargă in fuga mare. La casa lui Simconovici am vězut oprindu-se când oameni de-ai prefectului când prieteni de-ai lui Păltinaş. După un moment trăsurile plecau earăş in goană..

ASPASIA (intrând).

Ai vre-o veste, cucoană Antiţă?

ANTIŢA

Nu ştiu nimic. Cumnatu-meu aleargă pe

uliţi in trăsură: când merge la primărie, când porneşte de la primărie. N'am mai avut răbdare.

ASPASIA

Vom afla resultatul in curênd.

ANTIŢA

Vě věd liniştită, cucoană Aspasică. Se vede că sunteţi sigură că cuconu Iancu va isbutì.

ASPASIA

Alte griji mai mari mě cuprind pe mine.

ANTIŢA (cu curiositate).

Ceva mai mare? Ce, ce este, cucoană Aspasie?

ASPASIA

Iţi voiu spune. Te rog numai să nu te duci aşa iute şi dacă va trebuì să mě sprijini.

ANTIŢA (incet).

Vai de mine! Ce poate să fie! (Tare). Stau cucoană Aspasie, stau câtă vreme vei poruncì mata.

ZULNA (intrând răpede).

Eram in grădină şi am vězut de departe trăsura noastră viind in fuga mare. Tată-meu era cu capul gol.

ANTIŢA (spăriată).

Cu capul gol pe uliţă!

ZOIŢA (intrând răpede).

Iancu vine in goana cailor; n'am vĕzut mişcând batista!

ANTIŢA

Trăsura trage la scară.

ZOIŢA

Cum mi se bate inima! Zulnio, deschide uşa răpede. Ei? Cum a eşit?

SCENA XI.

Cei de sus, Păltinaş (intră cu capul plecat, posomorit, trece prin mijlocul tuturor fără a ridica ochii, se aruncă pe un jilţ in faţa scenei, şi lasă să-i cadă mânile in jos).

PĂLTINAŞ

Sunt bătut!

ZOIŢA

Bătut! Ai căzut! A! A! (Se aruncă pe un jilţ de altă parte).

ANTIŢA

Bătut! Dumnezeule!

ZULNIA (alergând la Zoiţa).

Bunică, nu e nimic! Linişteşte-te! Nu-i nimic!

ASPASIA (lângă Păltinaş).

Nu te turbura aşa, fii bărbat!

PĂLTINAŞ (clătinând din cap).

Bătut! Căzut!

ASPASIA

Ei bine, ce face? Negreşit că unul din doi trebuia să cadă.

PĂLTINAŞ (ca sus).

Ce ruşine! Ce ruşine!

ZOIŢA (sărind in picioare şi strigând).

Ţară ticăloasă! Alegětori fără ispravă! Cârmuire mişelească! Prefectul i-a silit, i-a jurat, i-a ameninţat. Asta-i mişelie, blăstěmăţie!

ASPASIA

Nu te aprinde mamă, fii mai liniştită, are să-ţi vie rěu!

ZOIŢA

Are să-mi vie rěu? Da! Aşa să ştii, eu nu sunt ca tine nepăsătoare. Tu eşti de vină că a căzut Iancu!

ASPASIA

Eu?

ZOIȚA

Da, tu. Ce-ai făcut ca să isbutească? Te ai mișcat măcar din casă? Făcut-ai un pas? Ia ți-ai căutat de gospodărie ca o jupâneasă.

ASPASIA

Ești infuriată și nu vreau să bag in samă cuvintele ce spui.

ZOIȚA

Altfel am fost noi, cu altă inimă a lucrat bietul Leon! Și el trebue să fie desperat, sĕrmanul; îi datorim și lui o mângâere! Trebue să-l unim mai de aproape cu familia noastră.

ZULNIA (sperietă către Aspasia).

Ce spune?

ASPASIA (incet).

Fii liniștită!

PĂLTINAȘ (ca sus).

N'am să mĕ pot arăta printre oameni!

SCENA XII.

Cei de sus, Caşcaloni.

CAŞCALONI (mergênd spre Păltinaş).

Fiţi incredinţat cucoane Iancule, că-mi pare foarte rĕu...

PĂLTINAŞ

(stringêndu-i mâna fără a ridica capul).

Iţi mulţămesc, prietene!

CAŞCALONI

Aşa cădere neaşteptată, şi cu un singur vot!...

ZOIŢA şi **ANTIŢA**

Cu un singur vot!

CAŞCALONI

Am căutat pe Simconovici in toate părţile, dar nu l'am găsit nicăiri. Poliţia il mistuise!

ZOIŢA

Ce ticăloşie!

CAŞCALONI

Şi Samsoniu a votat contra. Acum se ştie. A vĕzut cineva pe subprefectul Gospodin ducêndu-l cu trăsura lui până in colţul

uliţei. (Incet către Antiţa). Hai cumnată, ce să mai stăm aici?

ANTIŢA (incet).

Era să-mi spue ceva Páltinăşoaea şi sunt grozav de curioasă.

CAŞCALONI (ca sus).

In casa unui om ce a căzut nu-i bine de stat mult. Tot nu-l putem ajuta. E vreme să ne ţinem noi la o parte...

ANTIŢA (tare).

Soră-mea nu-i e bine şi mĕ chiamă? Atunci trebue să mĕ duc, cumnate. Ertaţi, cucoană Zoiţă...

CAŞCALONI

Ertaţi, cucoane Iancule... când veţi mai avea nevoe de mine... voin fi totdeauna gata... (Către Antiţa). Hai răpede!... Să nu ne vadă cineva eşind de-aici! Destul mi s'a bănuit că sunt contra guvernului! (Ese cu Antiţa).

SCENA XIII.

Cei de sus afară de *Caşcaloni* şi *Antiţa*, pe urmă *Dudulca*.

ASPASIA

Cum se grăbesc să se ducă!

PĂLTINAŞ

Cine va mai sta in casa unui compromis?

ASPASIA

Pentru ce această descurajare? Dacă ai căzut la alegere, nu mai eşti tu acelaş om? Ce s'a schimbat? Nu mai ai posiţia ce o aveai, nu mai ai numele şi reputaţia ta?

PĂLTINAŞ (clătinând din cap).

Ce are să se zică de mine?

ZOIŢA

Gândurile oamenilor se pot schimba.

PĂLTINAŞ

Nu mai pot face nimica deacum inainte.

ZOIŢA

De pildă prin o nuntă ce am avè in casă...

ASPASIA

Ce fel?

ZOIŢA (către Iancu).

Tu ştii că Leon iubeşte pe Zulnia. Nime n'ar zice că eşti supěrat; lumea ar crede că nici nu-ţi pasă, dacă s'ar hotărì chiar astăzi cununia lor, in loc să mai lăsăm să treacă vremea...

ZULNIA (in parte).

Ce aud? (Către Aspasia). Mamă!

ASPASIA (cu energie).

Mě impotrivesc!

ZOIȚA

Te impotrivești fiindcă ai destulă micșurime de inimă, ca să te gândești încă la dușmanii noștri.

ASPASIA

Mě impotrivesc fiindcă Teoveanu e un desfrěnat!

PĂLTINAȘ

El singur mi-a fost prieten până la urmă.

DUDULEA (intrând).

A fost presiune, violență, ingerență administrativă! Ni s'au furat voturi. Ni s'a sequestrat un alegětor, am să-i dau pe față in gazetă, am să le fac proces la tribunal, am să protestez alegerea, am să-i denunț vindictei opiniei publice!

PĂLTINAȘ

Deacum ori vei denunța, ori nu vei denunța, tot una este!

DUDULEA

Când veneam aici am vĕzut musica la uşa lui Dumescu. Erau la dînsul o mulţime de trăsuri cu alegĕtorii care il felicitau.

ZOIŢA

Musica!

DUDULEA

Se bea şampanie, se striga: trăească senatorul!

ZOIŢA

Şampanie! Senatorul! Mor nu alta!

DUDULEA

Am mai fost şi trădaţi, şi chiar de oameni la care nici nu ne gândeam!

ZOIŢA

Cine sunt trădătorii?

DUDULEA

Rogojină nu a vorbit cu Samsoniu, care a votat pentru Dumescu.

PĂLTINAŞ

Ticălosul de rĕzăş!

ZOIŢA

Ţopîrlanul!

DUDULEA

Simconovici a intrat in pămênt! D. Leon Teoveanu ne-a trădat!

PĂLTINAŞ

Aceasta nu se poate!

ZOIŢA

Ia sama la vorbele d-tale d-le Dudulea, nepotul nostru e de viţă nobilă.

ASPASIA

A! Incepe a-mi eşì dreptatea!

ZOIŢA

Dă dovadă, dă dovadă!

DUDULEA

A lucrat pe din dos impotriva d-voastre. Lui Jubor nu i-a dat...

PĂLTINAŞ

Pssst... pentru Dumnezeu!

DUDULEA

Teoveanu ne-a prădat!

ZOIŢA (cu mândrie).

Aflà d-le advocat, că in familia lui neam de neam au fost boieri, nu hoţi de codru.

DUDULEA

Nu ştiu ce-a fost odată, ştiu ce este astăzi. Jubor a votat pe faţă pentru Dumescu in momentul din urmă şi i-a făcut majoritatea cu votul lui. Judecaţi singur...

ZOIŢA

Jubor a fi tălharul.

PĂLTINAŞ

Tăceţi pentru Dumnezeu!

SCENA XIV.

Cei de sus, Leon Teoveanu.

LEON (in parte).

Emoţii mari!

ZOIŢA

Vino incoace Leone, spune d-sale (arătând pe Dudulea) că noi suntem boeri nu ciocoi...

LEON

Ce insemnează aceasta?

ZOIŢA

D-nialui te invinovăţeşte cà ai lucrat pe din dos contra lui Iancu.

LEON (rîzênd).

Ha, ha, ha, se vede că pe bietul d-nul

Dudulea aşa l'a ameţit acest nenorocit resultat, incât nu mai ştie ce spune.

DUDULEA

D-nule, să ştii că eu nu mĕ ameţesc!

ZOIŢA

D-nialui te mai invinovăţeşte că oarecare... present nu a mers la destinaţia lui...

LEON

Nu inţeleg...

ZOIŢA (către Dudulea).

Spune-i d-ta mai lămurit. Eu nu găsesc cuvinte.

DUDULEA

E treaba d-voastră, ce-mi pasă mie? Eu n'am căzut. Eu nu am dat presenturi...

LEON

Care presenturi?...

PĂLTINAŞ (in parte).

Ce prepus grozav! (Tare). Lăsaţi acum, lăsaţi!...

LEON (cu dîrzie).

Ba nu, vreu să ştiu ce este, ca să pot respunde cum se cuvine celui ce indrăzneşte să mĕ calomnieze!

DUDULEA

Eu n'am zis nimic positiv.

LEON

O! A zis cineva ceva care atinge onoarea mea? Cine-i acela, ca să-i spun două vorbe, nu aici, ci pe câmpul de onoare!

SCENA XV.

Cei de sus, Feciorul apoi *Petrașcu* și *Mirtescu.*

FECIORUL (anunțând).

D-nul prefect și cu d-nul Mirtescu.

ZOIȚA

Cine, cine?

PĂLTINAȘ

Prefectul la mine? Vrea să mě iee in ris?

ZULNIA (in parte).

El aici!

DUDULEA

Prefectul! Curios lucru!

LEON

Nu-l primì. Ce caută ei aici?

DUDULEA

Ba primește-i; de ce nu? (In parte). Poate c'a fi chip să mě impac cu prefectul.

LEON

Ei au venit să te infrunte!

ASPASIA

Nu se poate să le inchizi uşa. Te vei purta cu dînşii după cum s'or purta şi ei.

PĂLTINAŞ

Nu-i pot da afară de spate din casa mea. (către fecior). Pofteşte!

LEON (in parte).

Hm... nu-mi place de loc această visită neaşteptată.

PETRAŞCU şi MIRTESCU

(intră, se 'nchină adânc, toţi ceilalţi deasemenea deşi rece)

PETRAŞCU

D-nule Păltinaş, visita mea in această zi vĕ va părea poate neobicînuită, dar am crezut că o esplicaţie intre noi era neapărat şi am venit să v'o dau!

ZOIŢA

Cam târziu!

PETRAŞCU

Sperez că nu va fi prea târziu. Este de prisos a ne intreba dacă aţi făcut bine sau rĕu să combateţi, fără a mĕ preveni, un guvern pe care l'aţi sprijinit atâta vreme...

ASPASIA

Momentul nu-mi pare potrivit pentru...

ZOIŢA

Foarte nepotrivit. (In parte). A vorbit şi ea odată bine.

PETRAŞCU

Departe de mine gândul de a face mustrări. Dincontra, am venit să mărturisesc greşelile ce am putut face. Am greşit de a nu mĕ consulta şi cu d-voastră, ca unul ce-mi eraţi prieten intim, asupra candidaturei ce trebuia să sprijinim.

ZOIŢA

A! A!

LEON

Vra să zică marturiseşti că aţi influenţat alegerile?

PETRAŞCU

Mărturisesc că am sprijinit pe d-nul Dumescu şi că, cu tot sprijinul meu, d. Păltinaş nu a căzut decât din lipsa unui singur vot.

ZOIŢA

Pe care l'aţi sequestrat.

PETRAŞCU

Vĕ veţi incredinţa in curênd.

LEON (in parte).

Ce vra să spue?... Nu cumva...

PETRAŞCU

Am mai greşit de a lăsa să se hotărască şoseaoa in lipsa d-voastre.

PĂLTINAŞ

D-nule prefect...

PETRAŞCU

Am hotărit insă să se lege cu şoseaoa principală un alt drum care va trece pe la casa d-voastre.

PĂLTINAŞ

Eu nu am stăruit pentru aceasta.

PETRAŞCU

Am stăruit eu. Am venit să vĕ mai rog să primîţi a fi president consiliului judeţan in lipsa d-lui Dumescu care merge la senat.

ZOIŢA (cu mirare).

A! A!

PĂLTINAŞ

Vĕ rog să mĕ ertaţi... nu pot...

DUDULEA (in parte).

Prefectul vra să se impace cu noi. Aşa poate voiu dobândì mai lesne advocatura publică, decât prin oposiţie. (Către Păltinaş). Primeşte, nu vezi cum se teme de d-ta? (Către Petraşcu). Aveam să vĕ spun ceva, când pot venì să vĕ vĕd?

PETRAŞCU (incet lui Dudulea).

Când iţi voì...

DUDULEA (in parte).

Mĕ duc să-l pândesc acasă la dînsul. Pe ici mi-e drumul *à la française*. (Se furişează afară).

PETRAŞCU

Vĕ rog să primiţi, d-le Păltinaş, veţi face un bine judeţului prin aceasta.

MIRTESCU (către Aspasia).

Vĕ rog mijlociţi cu autoritatea d-voastre.

ASPASIA

Este aceasta dorinţa consiliului?

PETRAŞCU

Este dorinţa intregului consiliu, al cărui interpret sunt eu.

LEON (către Zoiţa).

Fă-l să nu primească.

ZOIŢA (către Leon).

Dece n'ar primì, nu vezi cum se injoseşte prefectul?

LEON (ca sus).

Zi mai bine că vrea să se arate ca protector.

MIRTESCU (inaintând).

Vĕ rog şi eu, cucoane Iancule din partea colegilor noştri, să primiţi această sarcină in interesul judeţului.

PĂLTINAŞ

D-le prefect, vĕ rog să-mi daţi timp de cugetare. Sunt astăzi cam turburat!

PETRAŞCU

Nu aveţi nici un cuvênt. V'am spus adinioarea că aţi fost mai tare decât mine in judeţ. Acum când d-nul Dudulea s'a dus, vĕ pot spune, că nu influenţa mea, ci trădarea amicilor d voastre v'a pricinuit căderea.

LEON

Această ironie şade foarte rĕu biruitorului.

PETRAŞCU

Este adevĕrat. D. Simconovici nu a venit la vot, fiind oprit de d-nul Teoveanu.

LEON

Nu-i adevĕrat.

PETRAŞCU

Vom vedè indată. (Merge spre uşa din fund şi o deschide). D-nule Simconovici!

SCENA XVI.

Ceide sus, Simconovici (intră cu ochii plecaţi).

PETRAŞCU

Spuneţi-ne, d-nule Simconovici, cum s'a intîmplat să nu veniţi la vot. Am stăruit eu ca să votaţi pentru Dumescu?

SIMCONOVICI

Aţi stăruit, cucoane Costachi, in multe rînduri, dar mai stăruise şi întreaga familie a lui cuconu Iancu. Eram nehotărît ce să fac. N'aş fi vrut să mĕ stric cu d-nul prefect, căci imi făcuse mult bine; dar nu voiam să mĕ stric nici cu cuconu Iancu, căci am fost de casa tatălui d-sale, vornicului. Cu ajutorul lui am făcut puţina avere ce am. Cuconu Iancu şi toţi ai lui mĕ privea ca făcênd parte din familie. Casa, masa, şi chiar punga mi se deschidea. când aveam nevoe. Eu sunt un om slab, ertaţi boeri, şi aş fi vrut să mĕ abţin; dar când am aflat că de

la un vot poate atîrnă isbînda,. mi-a fost ruşine să fiu nemulţumitor, şi mi-am zis: mai bine să-mi perd postul din comitet dar voiu vota pentru cuconu Iancu.

PĂLTINAŞ

Ş'atunci?

SIMCONOVICI

Atunci vine d-nul Teoveanu şi-mi spune, că cuconu Iancu işi retrage candidatura şi că mĕ roagă, să fug din oraş şi să nu votez de loc.

PĂLTINAŞ

A!

SIMCONOVICI

Nu-i aşa cucoane Leone, spuneţi singur! (Teoveanu tace, toţi il privesc).

PETRAŞCU

Prin tăcerea d-voastre faptul se adevereşte. (Către Păltinaş). Familia d-voastre va ştì să judece ce scop l'a indemnat să se poarte aşa. Cucoană Zoiţă, vĕ rog să aveţi o mai bună opinie de mine in viitor şi să credeţi in respectul ce am pentru d-voastre. (Ii sărută mâna). Cucoane Iancule, vĕ intind mâna, să urmăm a fi prieteni ca in trecut.

ASPASIA

Poţi da mâna d-lui Petraşcu, demnitatea ta ingădue aceasta.

PĂLTINAŞ (dându-i mâna).

Credeţi că sunt mişcat.

PETRAŞCU

Nu mai puţin şi eu. D-nule Simconovici, noi ne putem retrage, fericiţi că ne-am intărit prietenia mai mult decât inainte! (Petraşcu şi Simconovici es).

SCENA XVII.

Cei de sus, afară de *Petraşcu* şi *Simconovici.*

PĂLTINAŞ

(se uită la Leon, incrucişând braţele).

E timp să vorbeşti. Tâlmăceşte-ţi purtarea!

ZOIŢA

Vorbeşte, ori vom crede că ne-ai inşălat.

PĂLTINAŞ (cu energie).

Ne-ai inşelat, ori nu?

LEON (in parte).

Aici trebue sumeţie! (Tare). Da, v'am in-

şălat. Insă ascultaţi-mĕ şi mĕ judecaţi. Eu iubesc pe Zulnia cu pasiunea cea mai adâncă şi o puteam perde, dacă o despărţeaţi de mine. Această idee imi era atât de grozavă incât mi-am călcat datoria pentru dînsa. Nu eu, amorul meu cel fără margini v'a inşălat.

ASPASIA (inaintând).

El minte!

LEON (spăriet).

Ce!

ASPASIA (cu energie).

Minte, zic. E un viclean şi un trădător! Nu s'a sfiit să voească a desonora familia noastră. (Către Păltinaş). Nu fiicei, soţiei tale el a făcut propuneri de amor!

LEON (furios).

Ha! Calomnie!

ASPASIA (arătând o scrisoare).

Eată dovada! A cutezat să-mi scrie această scrisoare. Cetiţi şi vĕ incredinţaţi!

PĂLTINAŞ

(îi smulge scrisoarea din mână şi aruncă răpede ochii asupra ei).

Ce vĕd! (apoi o lasă să cadă). Vênzĕtorule!... (Vrea să se răpeadă asupra lui).

MIRTESCU (oprindu-l).

Cucoane Iancule, stĕpâniţi-vĕ, pentru Dumnezeu!

ZOIŢA (care ridicase scrisoarea).

Vai de mine! Dacă ar trăì părinţii lui, ar intra in pământ de ruşine!

PĂLTINAŞ

Eşi din ochii mei, ori...

LEON (cu dîrzie).

Imi bat joc de voi. Aţi perdut minţile cu toţii!

ZOIŢA (impreunând mânile).

Dumnezeule! Ce deşteptare!

PĂLTINAŞ (ca sus strigând).

Desfrĕnatule!... eşi... îţi zic!...

LEON (puindu-şi pălăria in cap cu despreţ).

Atât imi pasă de voi! Vĕ desfid pe toţi! Aşa mi se cade dacă m'am vîrît intr'o casă de nebuni! (Ese).

SCENA XVIII.

Cei de sus afară de *Teoveanu.*

PĂLTINAȘ (către Zoița).

L'ai auzit! D-ta mamă, imi lăudai pe blăstĕmatul acesta!

ZOIȚA

(aruncându-se pe un jilț și ștergêndu-și lacrimele).

Nu mai zic nimic. Mĕ amăgise vicleanul cu măgulirile lui. Nu avea sfială de pĕrul meu cel alb!

ZULNIA

Mângăe-te bunică; s'a dus pentru totdeauna!

ZOIȚA (desmerdând o).

Și eu voiam să perd viitorul bietei copile, dând o după un asemenea rĕu!... Vai de mine!... Din ce am scăpat! Aspasie, tu ne-ai luminat! Iartă-ne dacă ți-am greșit!

ASPASIA

Să-l uităm cu toții cu alte gânduri mai vesele. D-nule Mirtescu, puteți vorbì.

MIRTESCU

Cucoane Iancule, vĕ cer mâna fiicei d-voastre. Nu mi-o refusați, căci o iubesc și voiu face-o fericită!

ZOIŢA (cătră Zulnia).

Nu tremura, draga mea, nu tremure.

PĂLTINAŞ

Fiica mea va rĕspunde pentru mine. Zulnio!

ASPASIA (o ia de mână şi o duce la Păltinaş).

Respunde. (Znlnia tace).

PĂLTINAŞ

L'am avut totdeauna de prietenul meu cel mai bun şi primesc cererea lui. Il vrai şi tu? (Zulnia tace).

PĂLTINAŞ

Il iubeşti? (Zulnia face un semn din cap).

MIRTESCU (luându-i mâna).

Cât sunt de fericit!

PĂLTINAŞ

După zile urîte să ne intoarcem la altele mai senine!

(Cortina cade).

O POVESTE

COMEDIE INTR'UN ACT

1866.

PERSOANELE

ELENA. — JULIETA. — FLAVIAN.

Teatrul înfăţoşează un salon elegant cu trei uşi: in fund, in dreapta şi in stînga; Piano, gheridon, canapea etc.

In iarna 1866—67, mai multe persoane din societate, voind a veni in ajutorul celor săraci, au dat in folosul lor un şir de representaţii teatrale pe scena teatrului naţional din Iaşi. Cu această ocasiune s'a jucat pentru intăia oară in luna Decembre 1866 comedioara „O Poveste". Doamna Eugenia Ceaur Aslan juca roiul Elenei, Domnişoara Natalia Mavrocordat rolul Julietei ear rolul lui Flavian a fost jucat de D. Mihail D. Cornea.

SCENA I.

Elena, Julieta.

(La ridicarea cortinei Julieta şede pe canapea şi lucrează la o pungă, pe jilţ şede Elena şi ceteşte o scrisoare).

ELENA

Iorgu imi scrie că trebile il silesc să intârzie intoarcerea sa cu trei sau patru sĕptĕmâni... doreşte foarte mult să fie acasă... se plânge că scrisorile mele sunt prea scurte. — Prea scurte! Lasă, onorabilul meu soţ, am să-ţi scriu un tom intreg, impărţit in douĕzeci de capitule! Să vedem dacă te-i mai plânge! (Urmează a cetì). A! Eată şi despre tine!

JULIETA

Ce spune?

ELENA

Pe tine te tratează şi mai crud, fără indurare. Să-ţi cetesc pasagiul: „Sperez că

„Julieta nu mai este atât de indărătnică,
„nici atât de mândră, precum era inainte.
„Pentru cine n'o cunoaşte mai bine, blân-
„deţa sa naturală se perde cu totul in rĕ-
„ceala şi indiferenţa ce simulează. Când rosa
„cea mai frumoasă se incunjură de spini,
„nime nu se poate apropiè de dînsa şi gusta
„parfumul ei. Mirosul cel mai imbătător
„se perde fără folos in imensitatea aerului
„şi lumea a vĕzut numai spinii".

JULIETA

Ce comparaţie minunată! O rosă mirositoare incunjurată de spini! Nici o rosă fără spini! (Cu ironie). Ideea e nouă şi originală.

ELENA

Idee vechie dar adevĕrată! Iorgu are dreptate. Spune către oricine că eşti din natură aşa precum voeşti să arăţi, insă nu mie care, ca o soră mai mare, ţi-am ţinut loc de mamă, după ce părinţii noştri ne-au părăsit, şi te cunosc cum mĕ cunosc pe mine insumi.

JULIETA

Şi ai cuvênt a te plânge de mine? Nu-ţi

sunt recunoscĕtoare? Nu te-am iubit şi te iubesc? Nu ţi-am fost totdeauna...

ELENA

Dragă Julietă, pentru ce mĕ inţelegi rĕu? M'am plâns vreodată de tine? Cine ştie să te apreţuiască mai bine decât mine? Dar tocmai pentru asta aş dorì, şi Iorgu ca şi mine, să te arăţi precum eşti; prin aceasta numai *tu* ai câştiga. Lumea nu poate să te cunoască ca mine; lumea judecă după ce vede şi aude...

JULIETA

Lumea! Ce are lumea cu mine? Nu doresc laudele ei. Ocupe-se lumea cu cei cari se ocupă de dînsa.

ELENA

Dacă nu te ocupi *tu* de lume, ea se ocupă de *tine*. Teoria ta e foarte frumósă—ca *teorie*, dar pentru viaţa comună şi pentru o domnişoară, ea cuprinde prea multă filosofie. Crede-mĕ că am dreptate. Sau vrei să-ţi dau o dovadă că faci toate chipurile pentru a te arăta rece şi nesimţitoare chiar in momentul când simţiri cu totul opuse se mişcă in inima ta? Mai dĕunăzi Flavian... pentru ce te inroşeşti?

JULIETA (sculându-se).

Eu mĕ inroşesc? Pentru ce să mĕ 'nroşesc? Ce am eu cu d. Flavian? Ce-mi este mie d. Flavian? Vezi cum eşti? Iţi place să mĕ chinueşti. Cum să nu caut a mĕ arăta nesimţitoare, când necontenit mĕ schinjueşti; când... (plânge).

ELENA

Nu te supĕrà, dragă Julietă. Am greşit! Iţi cer ertare. (Vine lângă dînsa şi o sărută). Să nu mai vorbim de asta (pausă). — Cui ai hotărît punga la care lucrezi? (Tăcere, apoi mai apăsat). Cui ai să dai punga la care lucrezi?

JULIETA (cu nedumerire).

Ştii... că... Duminica trecută... am pus un rĕmăşag... şi l'am perdut.

ELENA

Nu ştiu. Am uitat. Cu cine ai pus rĕmăşagul?

JULIETA

Nu poţi să fi uitat. Eu spuneam că duetul cel mare din „Hughenoţi" e in actul al treilea când e in actul al patrulea.

ELENA

Dar bine cu *cine* ai pus rĕmăşagul?

JULIETA

(cu un glas tremurător pe care se silește a-l arăta hotărît).

Cu d. Flavian. (Se uită țintit la soră-sa).

ELENA (zimbind).

A! cu d. Flavian!

JULIETA

Ei da, cu d. Flavian. Ce este de zimbit? Ce este de mirat? Nu pot perde un rĕmășag? Este asta ceva estraordinar?

ELENA (tot zimbind).

Nu, nicidecum; dar imi părea curios că tu imi tot vorbiai de rĕmășag, când eu te intrebam cui ai să dai punga. Cât ai fost de sirguitoare! A gătì o pungă in două zile! Trebue să fie cineva inspirat ca să lucreze cu așa abnegație. Fericit Flavian!

JULIETA

Eleno, nesfirșit mĕ necăjești cu d. Flavian al tĕu. Iți declar că nu-l pot suferì pe acel Flavian; că mi-e omul cel mai antipatic... și dacă mi-i mai vorbì de dînsul, fug la mine in casă și nu mĕ mai arăt. Drept dovadă cât mi-e de indiferent d. Flavian am să rup... (vra să desfacă punga).

ELENA (oprind-o).

Julietă, eşti o copilă! Ce-i de vină biata pungă? Tocmai animositatea aceasta dovedeşte...

JULIETA (cu obstinaţie).

Ce dovedeşte?

ELENA

Dovedeşte... (zimbind) că'n adevĕr ureşti pe d. Flavian peste mĕsură. Mie imi pare foarte rĕu de aceasta. Bărbatul meu nu are prieten mai bun şi mai intim decât pe Flavian. Şi in adevĕr e un tênĕr vrednic de toată stima. Lumea zice că e un sĕlbatic, dar se inşală. Eu il cunosc mai bine...

JULIETA

Şi eu il cunosc mai bine. E un ingâmfat şi un fanfaron; mândru de averea şi de spiritul lui e un... intr'un cuvênt e nesuferit.

SCENA II.

Cei dinainte, Flavian.

FLAVIAN

(intră şi se 'nchină; Elena se ridică, îi merge inainte şi-i dă mâna; Julieta ascunde punga cu grabă in paneraşul de lucru).

ELENA

Nu speram că veţi venì astăzi; vĕ credeam dus la ţară pentru mai multe zile.

FLAVIAN

Voiam in adevĕr să mĕ duc, dar in astă sară este operă şi fiindcă m'aţi condemnat să vĕ opresc o lojă pentru cea intăi representaţie, am mai rĕmas până mâne. Acesta era cel de pe urmă bilet.

ELENA

Amabil ca totdeauna! Vĕ mulţămesc, eu una voiu merge cu plăcere.

FLAVIAN

Şi domnişoara Julieta, sper, vĕ va intovărăşì. D-voastră domnişoară care sunteţi aşa amatoare de musică...

JULIETA

Eu rĕmân a casă.

FLAVIAN

Sunteţi indispusă?

JULIETA

Nu sunt bine dispusă...

FLAVIAN

Şi care este causa... dacă nu-i indiscret?...

JULIETA (scurt).

Nu sunt bine dispusă.

(Flavian increţeşte fruntea şi se 'ntoarce iute).

ELENA

Dar ce operă se dă? Nu ne-aţi spus incă.

FLAVIAN

Se dă Romeo şi... (se uită iute la Julieta care nu ridică ochii)... se dă I Montecchi ed I Capuletti.

ELENA

Montecchi şi Capuletti? Una din operele tale favorite, Julietă, şi poţi rĕmânè acasă? Cred că cu ceva bunăvoinţă ai putè stĕpânì indisposiţia ta!

JULIETA

Cât de mult aş dorì, mi-e cu neputinţă. Dacă vrei insă să mergi, in locul tĕu m'aş grăbì să-mi fac toaleta, timpul e scurt.

ELENA

Ai dreptate, mĕ duc. (Ese, Flavian se inchină).

SCENA III.

Julieta, Flavian.

(Julieta şede in dreapta, Flavian pe o canapea in stinga. Tăcere).

JULIETA

Aveţi să petreceţi foarte bine la operă.

FLAVIAN (rece).

Aşa sperez.

JULIETA

Spuneaţi că lojele sunt toate ocupate. Aceasta contribue mult la petrecere. Sunt persoane care se duc la operă numài pentru acest al doilea spectacul.

FLAVIAN

Sunt in adevĕr şi asemenea persoane.

JULIETA

Eu le plâng şi nu le inţeleg. Melodia cea mai duioasă, scena cea mai tragică le face mai puţin efect decât toaleta unei dame. Pot Romeo şi Julieta să fie victimele unui amor nenorocit, pot să moară cât le place, numai cutare damă să primească cu un zimbet graţios cornetul lor de bomboane, sau cutare cavaler să le facă o visită in intractul următor. Eu plâng aceste persoane.

FLAVIAN

Impărtăşesc in totul părerea d-voastre. (Tăcere).

JULIETA

A! Imi aduc aminte. Punga ce am perdut mai dĕunăzi in rĕmăşag, gândesc s'o incep zilele aceste. De nu mĕ 'nşel *verde* este coloarea d-voastră favorită?

FLAVIAN

Ba nu, *galben*!

JULIETA

Ce fel galben? O pungă galbenă? Nu se poate, glumiţi. N'aş face niciodată o pungă galbenă!

FLAVIAN

Ce pungă? A! Rĕmăşagul ce am câştigat! Uitasem. Fie de orice coloare, n'am preferinţă.

JULIETA (atinsă).

Uitaseţi? N'aveţi preferinţă? Vĕ este indiferent? (Tăcere).

FLAVIAN

(se scoală şi se apropie de dînsa după o tăcere).

Aţi cântat notele ce am luat indrăzneala

de a vĕ aduce in sĕptămâna trecută. Nu ştiu de v'au plăcut?

JULIETA (rece).

Mi-au plăcut peste mĕsură.

FLAVIAN

Sunt de Chopin. Chopin este compositorul meu favorit. Nu pot asculta o piesă de-ale sale, fără adâncă mişcare. Toate compunerile sale au o culoare melancolică care te umplu de durere. Chopin a fost un om foarte nenorocit; nenorocit din amor.

JULIETA (cu ironie).

Bietul Chopin!

FLAVIAN

Şi cu toate acestea, aceşti nefericiţi din amor au aflat in artă o dulce mângâere!

JULIETA

Fericiţi oameni!

FLAVIAN

Se vede că nu se poate să esprim vre-o idee, să pronunţ vre-un cuvênt fără ca să-mi rĕspundeţi cu ironie?

JULIETA

Cu ironie? D-tale iţi place a interpreta astfel cuvintele mele.

FLAVIAN

Imi place? Dar aş dorì să le pot interpreta altmintrelea de-ar fi numai cu putinţă. (După o tăcere). Vĕd că intre noi o conversaţie nu poate avè loc. Cum ar fi de am ucide timpul in alt chip?

JULIETA

Tăcênd amêndoi! Pentru ce nu? Am petrece foarte bine!

FLAVIAN

Da, tăcênd amêndoi. D-voastră aţi esecuta pe piano vr'o bucată de musică şi eu aş asculta. D-voastră sunteţi atât de perfectă in această artă pe cât sunt eu mare amator.

JULIETA

Ar fi foarte bine. Dar mĕ doare un deget; nu-mi pot astăzi arăta perfecţia in aceasta artă şi nu vĕ pot satisface dorinţa de mare amator.

FLAVIAN (cu ironie).

Inţeleg. Indispositiea ce vĕ opreşte de a merge la spectacul este durerea degetului.

O! Durerea de deget e grozavă! Ea poate preface pe omul cel mai amabil in ființa...

JULIETA (sculându-se iute).

In ființa cea mai nesuferită. Aveți dreptate. Durerea de deget e in adevĕr atât de grozavă, incât mĕ silește să mĕ retrag in camera mea. (Ii face un compliment și ese).

SCENA IV.

Flavian (singur).

(Se uită câteva momente după dînsa, mușcându-și buzele; apoi se plimbă prin casă turburat).

Nu e cu putință! Orice amabilitate, orice cuvênt mai din inimă, cade in fața acestei ființi de ghiață! Și de când o știu, de când am simțit că toate sunt zadarnice; de câte ori mi-am propus să-mi inăduș astă nenorocită pasiune! Și earăș m'am intors ca un miserabil pentru a-mi reinoì decepțiile. (Mai iute). Trebue să sfirșesc odată cu o slăbiciune nedemnă de un bărbat! (Hotărît). Astăzi am călcat pentru ultima dată in această casă fatală! Deacum hotăritor nu m'a mai vedè. Și... o hotărire energică trebue indeplinită indată. (Iși ia pălăria). Adio, domnișoară Julietă! Nu-i mai avè pe cine lua in rîs nici schin-

juì după plăcerea matale! Adio pentru totdeauna! (Ese).

SCENA V.

JULIETA (intră cu ochii la pămênt, incet).

M'am incercat dincolo la piano şi am vĕzut că tot ar merge. Dacă stăruiţi, domnule Flavian... (ridicând ochii). S'a dus? Ce fel, s'a dus? Nu merge cu Elena la operă? Trebue să fi fost foarte atins pentru a uita că este in astă sară cavalerul Elenei. A mea este vina. L'am chinuit din cale afară. Are dreptate Elena, sunt rĕutăcioasă, sunt nesuferită! Dar şi el, ce nevoe avea să zică că-i plac pungile galbene. A spus-o numai ca să-mi facă neplăcere. Nu poate unui om cu puţin gust să-i placă a avè o pungă galbenă. Nu mi-a spus el singur mai dĕunăzi că din toate preferă coloarea *verde?* Apoi pentru ce spune astăzi *galben?* Dar ori şi cum, n'ar fi trebuit să m'arăt precum am fost. Şi totdeauna fac aşa! Totdeauna! Când ar şti el cât de mult sufer când m'arăt aşa! Şi de câte ori mi-am propus să fiu mai blândă: Cum intră in casă, toate propunerile mele sboară şi ear sunt rece şi indiferentă. (Işi şterge o lacrimă). Dar deacum voiu să fiu altfel, voiu să vadă... dar el a plecat, poate că nu

va mai venì! N'are să mai vie! Se 'nţelege, nici eu in locul lui n'aş mai venì! N'are să mai vie şi eu l'am alungat! (Işi şterge ear echii).

SCENA VI

JULIETA, ELENA (in toaletă de teatru).

ELENA

Eată-mĕ gata! Cum, Julietă? Serios vrei să rĕmâi singură a casă? Credeam că ţi-a trece şi că te-oiu găsì altfel dispusă. Dar ce ai? Eşti cu ochii roşi, ai plâns!

JULIETA (tot plângênd).

N'am nimica! N'am plâns. M'am uitat la lampă şi mi-au dat lacrimele.

ELENA

Dar Flavian unde-i?

JULIETA

Nu ştiu.

ELENA

Nu ştii? Cum nu ştii? V'am lăsat impreună.

JULIETA

Aşa. Insă eu am trecut in camera mea şi când m'am intors nu l'am mai vĕzut.

ELENA

Se vede că s'a dus. Da, s'a dus, nu-i vĕd pălăria. Ei bine, cum e asta? Era să mĕ intovărăşască la operă. Aşa crede d-lui că trebue să se poarte un cavaler? Frumos, foarte frumos! Incep a crede că tu l'ai judecat mai bine decât mine.

JULIETA

Il osindeşti prea iute, poate c'a avut cuvênt a se duce; poate vre-o imprejurare neaşteptată...

ELENA

Se poate. Dar s'ar fi căzut să-mi dea de ştire. Insfirşit, imi pare bine că am scăpat de operă. Fără tine nu-mi făcea plăcere să mĕ duc. Nu-mi place a petrece când te ştiu singură acasă, indispusă, poate chiar bolnavă.

JULIETA (o imbrăţoşază).

Scumpă Elenă! Cât mĕ iubeşti de mult şi cât m'arăt eu de nemulţămitoare. Sunt rea, sunt capriţioasă!

ELENA

Julietă!

JULIETA

Dar aşa e. Eu am fost de vină că s'a

dus Flavian. Am fost ear aşa de rea cu dînsul, aşa de urîtă...

ELENA (in parte).

Am prepus că trebuea să se fi petrecut aşa ceva.

JULIETA

Nu ştii cât am fost de rea; şi eu in locul lui m'aş fi dus. (Mai incet). Poate n'a mai venì.

ELENA

Să nu mai vie? Fie ş'aşa! Dacă ţi-e atât de antipatic, pentru ce ar venì aşa de des in casa noastră? El nu aduce cu dînsul decât supĕrări.

JULIETA (plecând ochii).

Nu mi-e aşa tare... antipatic.

ELENA

Cât de puţin! E un om ce nu-ţi place să vezi şi asta-i destul.

JULIETA (ca sus).

Vezi că... nu-mi e nicidecum antipatic.

ELENA (făcându-se că se miră).

Cum? Nu mi-ai spus adinioarea, când eram singure...

JULIETA

Aşa este, am spus, dar n'am spus adevĕrul. (se aruncă plângênd in braţele Elenei). O! de n'ar mai venì...

SCENA VII.

Cei dinainte, Flavian.

ELENA, JULIETA

A!

FLAVIAN (către Elena).

Vĕ rog nu vĕ supĕraţi pe mine. Am fost silit... dar m'am grăbit...

ELENA

Nu sunt supĕrată nicidecum. Vom rĕmânè a casă.

FLAVIAN

Avem timp destul. Vom perde cel mult actul intăiu.

ELENA

Mĕ simt obosită şi prefer să remân a casă. Vĕ invit a petrece cu noi sara, dacă nu voiţi numai decât a merge la operă.

FLAVIAN

Nu, nu.

ELENA

Mĕ 'ntorc in câteva momente, voiu numai să-mi scot astă *coafură* care mĕ supĕră, dar... (amenințând pe' Flavian cu degetul) să te găsesc aici! (Ese).

SCENA VIII

Julieta, Flavian.

JULIETA

Au să moară Romeo și Julieta in absența d-voastrĕ.

FLAVIAN

Nu-mi pare rĕu de aceasta. Când cineva asistă la suferințe străine ce-i representă insăși starea sufletului sĕu, plăcerea spectacului se preface in durere.

JULIETA

Eu cred dincontra că o asemenea vedere produce alinare unui suflet ce pătimește. Când vedem suferinți străine, ințelegem că pot fi persoane tot atât de nenorocite ca și noi, compătimim cu dînsele și astă compătimire micșorează insași durerea noastră. Dar d-voastră nu cred să fiți in acest cas, (zimbind) sau iubiți poate fiica unui dușman

neimpĕcat a familiei d-voastre cu care v'aţi cununat in secret?

FLAVIAN

Familia mea nu are duşmani neimpăcaţi. Dar vĕ 'nchipuiţi, domnişoară, că aceleaşi suferinţe trebue să fie numai decât produse de imprejurări asemĕnătoare? Ura intre familiile Montecchi şi Capuletti e numai *una* din milioanele de piedice ce ar fi putut nenorocì amorul tinerilor. In orice imprejurare Romeo ar fi fost tot atât de nenorocit şi sfirşitul sĕu ar fi fost tot atât de tragic. Impedicările ce se pot ivì unui amor nemărginit sunt fără numĕr.

JULIETA

O da! Piedicele sunt fără numĕr, dar amorul de astăzi nu mai este nemărginit. Astăzi nu mai sunt sfirşituri atât de tragice, fiindcă nu mai sunt Romei.

FLAVIAN

Vĕ inşălati! Un *Romeo* tot s'ar mai găsì, dar nu mai sunt *Juliete*. Julieta—vorbesc de cea din tragedie — avea o inimă de ànger, amorul ei era viaţa ei. Ea poate iubì numai odată, dar acea dată până la moarte. Când

iubeşte, ea nu vede, ea nu simte alta, decât numai amorul ei.

JULIETA (cu ochii la pământ).

Şi credeţi că Julietele au dispărut de pe pământ?

FLAVIAN

Au dispărut! Astăzi Julietele—voiam să zic femeile in general—sunt sau reci şi nesimţitoare sau prefăcute. O! Ele sunt meştere in arta desimulaţiei!

JULIETA (ca sus).

Şi credeţi ca toate să fie aşa?

FLAVIAN

Toate, fără escepţie!

JULIETA

Mĕ mir cum puteţi trăì intr'o societate aşa de rea! De-aş avè convingerea d-tale, eu una m'aş retrage departe de lume, in vre un loc ascuns, depărtat. E grozav a trăì intr'o lume sau rece şi nesimţitoare, sau perfidă şi disimulată.

FLAVIAN

Aceasta este şi intenţia mea. Voiu să mĕ retrag cât de curênd.

JULIETA

Şi nimic nu ar mai fi in stare a vĕ oprì?

FLAVIAN

Nimic!

JULIETA

Ori şi cum, avem multe relaţii, multe legăminte cu lumea pe care nu le putem sdrobì fără durere. Poate că şi d-voastră aveţi pe cineva, vre... un prieten, de care v'aţi despărţì cu neplăcere.

FLAVIAN

Dacă am adevĕraţi prieteni, ei mi-or dovedì-o, visitându-mĕ in singurătatea mea.

JULIETA

Şi unde aţi găsì acea singurătate?

FLAVIAN

Foarte uşor, la ţară. Am o moşie aşăzată in Carpaţi care e foarte departe de lume.

JULIETA

In adevĕr! Am auzit că zidiţi pe acea moşie un castel gotic. Aveţi să fiţi ca un cavaler din vechime, ascuns in ziduri urieşe, şi când veţi eşì, aveţi să respândiţi groază prin incunjurime.

FLAVIAN

Cam aşa. Cu deosebire că n'am să m'apuc de prădat pe locuitori cum făceau cavalerii ce trăiau in acele timpuri.

JULIETA

Acei cavaleri aveau insă alte obiceiuri frumoase; ei aveau câte o damă pentru care bătea inima lor, la care se inchinau, pe care o indumnezeeau. D-voastră n'aveţi să vě puteţi ţine de acest obiceiu. Cum aveţi să găsiţi o asemene damă intre fiinţele nesimţitoare şi disimulate ce trăesc astăzi?

FLAVIAN

Acele dame erau tocmai nesimţitoare. Ele lăsau pe cavalerii lor să se arunce in primejdii nesfirşite şi le plăcea a-i vedè cum cad in desperare din amor. (Se scoală). Aşa damă aş găsì, fără osteneală. Poate c'am... şi... găsit.

JULIETA (zimbind).

Aţi şi găsit? Minunat! Aş dorì să vě věd ca Orlando furioso singur şi desperat, rătăcind prin munţi, inscriind numele *ei* pe stânci, sărind in jos de pe culmile cele mai ascuţite şi cântând cu duioşie laudele ei către ecoul munţilor.

FLAVIAN

Nu rîdeţi! Viaţa câmpinească presentă frumuseţi cum nu le găsim nicăiri. De-aţi cunoaşte-o, şi d-voastră v'aţi simţì atrasă de dînsa.

JULIETA

O! Eu ador viaţa câmpenească, şi gândesc cu plăcere la momentul in care voiu petrece la ţară o vreme indelungată.

FLAVIAN (inspirat).

Inchipuiţi-vĕ munţii sĕlbatici prin care te duc numai nişte cărări ânguste. In mijlocul lor e aşăzat un castel care infăţoşază toată mărirea trecutului. De pe turnul castelului vezi un rîu impetuos care se aruncă in vale cu răpejune, făcêndu-şi loc cu putere printre stâncele cele mai mari. In dreapta şi in stânga se desfăşură lanţuri de munţi ce se perd in albastrul orizontului. Aceste locuri incântătoare sunt acoperite de un firmament totdeauna zimbitor, incât pămêntul se 'ntrece in frumuseţă cu cerul şi omul admiră pe unul şi pe altul in tăcere şi uimit de grandiositatea naturei!

JULIETA (cu emoţiune).

Şi a trăì singur in această natură, a nu

impărtăşì bucuria, admiraţia cu nime, cu nime in lume, trebue să fie grozav!

FLAVIAN

Nu singur; dar cu acea fiinţă pe care o iubeşti şi care iţi este mai mult decât tot restul universului.

JULIETA

A! Pentru doi inamoraţi viaţa acolo trebue să fie ca 'n paradis.

FLAVIAN

Ca'n paradis. Ce le pasă de lume şi de oameni, nu le este deajuns amorul lor? Plăcerile lumii, cât de variate, te lasă la urmă rece şi te desgustă. Amorul singur e nesfirşit.

JULIETA

O da, căci numai el poate mulţămì toate cererile sufletului; şi când vin oarele de neplăcere...

FLAVIAN

Atunci se plimbă inamoraţii la braţ prin grădină (o ia de braţ şi se plimbă amêndoi prin casă) admiră impreună frumuseţa cerului, sufletele lor tind spre ţĕrmuri necunoscute şi ei uită miseriile lumii.

JULIETA

Când datoria il silește s'o părăsească câteva oare, ea il așteaptă cu nerăbdare, îi culege flori din grădină...

FLAVIAN

El le ia cu recunoștință, căci florile sunt frumoase ca și dînsa. Când vr'o imprejurare a lumii îi umbrește fruntea, el îi cetește in ochi causa ce o intristează și câteva cuvinte de amor îi redau veselia perdută.

JULIETA

Și după o despărțire, cum le bate inima pentru momentul revederii ce are să vie. Ea il așteaptă... momentele i se par secule...

FLAVIAN

Atunci el sosește, o cuprinde in brațele sale, o lungă sărutare... (o cuprinde in brațe, dar deodată se deșteaptă amêndoi și se despart cu ingrijire; lungă pausă).

JULIETA

Oare Elena n'a mai făcut *toaleta?* nu mai vine.

FLAVIAN

In adevĕr, se 'ntârzie.

JULIETA

Nu inţeleg astă intârziere, să mĕ lase aice singură...

FLAVIAN

Credeaţi a fi singură? Imi pare că eram *doi*, dar se vede că un *tête à tête* cu mine este pentru d-voastră ca şi singurătatea.

JULIETA

Aveţi ear de gând a interpreta cuvintele mele pe dos. Ce să fac? este ca o manie...

FLAVIAN

Vĕ supĕraţi pentru o nimică. N'am avut de gând...

JULIETA

Mĕ supĕr? Vĕ rog să credeţi că asemenea nimicuri nu mĕ supĕră. Imi este foarte indiferent...

FLAVIAN

O da, sunteţi de o nepăsare esemplară. Nimic nu e in stare să vĕ intereseze.

JULIETA

Precum sunt unele lucruri care mĕ interesează, astfel sunt lucruri şi persoane care imi sunt cu totul indiferente.

FLAVIAN

Lucruri şi *persoane.* Intre aceste figurez şi eu.

JULIETA

N'am numit pe nime.

FLAVIAN

Mi-aţi dat destul a inţelege. Nu voiu ca presenţa mea indiferentă să vĕ supere mai mult. (Işi ia pălăria).

JULIETA

Poate că oareşi care imprejurări delicate reclamă presenţa d-voastre aiurea; nu vĕ opresc.

FLAVIAN

Imprejurări delicate reclamă absenţa mea de-aice. Domnişoară Julietă, puteţi fi sigură că in viitor nu vĕ voiu mai da ocasiune a vĕ plânge de presenţa mea.

JULIETA

D-le Flavian, dacă aţi căutat numai un pretest pentru a indeplinì o intenţie ce aveţi de mult; pretesturi sunt uşor de găsit.

FLAVIAN

Greu sau uşor, am onoare a lua congediu de la d-voastră pentru multă vreme.

JULIETA

Dacă-mi daţi dreptul de a vĕ acorda congediu, vi-l acord pentru multă vreme.

SCENA IX.

Cei dinainte, Elena.

(Elena intîlneşte pe Flavian care tocmai eşa).

ELENA

Ei bine, ear aveai de gând să fugi? Ţi-ai şi uitat făgăduinţa de dinioarea?

FLAVIAN

Vĕ rog să mĕ scusaţi...

ELENA

Nu te scusez şi nu te las să pleci. Nu mi-ai dat cuvêntul că'n astă sară ai să rĕmâi cu noi? Un cavaler işi ţine cuvêntul. Daţi-mi pălăria. (Îi ia pălăria şi o pune la o parte). Acuma să şedem cu toţii şi să vorbim. (S'aşează cu toţii). Ce este nou in politică?

FLAVIAN

Vĕ 'ncredinţez că n'am auzit nimic. Nu mĕ ocup de politică.

ELENA

Aşa este. D-voastră şi cu politica, trăiţi

rĕu. Nu sunteţi ca Iorgu, pentru care politica e o pasiune. — Dar din societate ce mai ştiţi?

FLAVIAN

Cu societatea mĕ ocup şi mai puţin; lumea mĕ numeşte sĕlbatic...

ELENA

Şi cam are cuvênt. D-voastră o nesocotiţi prea mult. Ea nu vĕ interesează intru nimica. Sunteţi cam egoist. Castelul ce zidiţi la ţară, vĕ ocupă mai mult decât intreaga lume. Apropos, ce mai face acel castel, de care toată lumea vorbeşte şi pe care nimeni nu l'a vĕzut? Trebue să fie ceva grandios. Aud că l'aţi şi gătit. Sunt curioasă s'aud mai multe despre dînsul.

FLAVIAN

E mai de tot gata.

ELENA

Nu sunteţi bine dispus. N'aveţi gust de vorbă. Şi tu Julietă nu-mi pari a fi veselă.

JULIETA

Dincontra.

ELENA

Conversaţia noastră şchiopăteaza. Tre-

bue să găsim un mijloc pentru a petrece timpul. A! O idee! Cum vě pare dac'am spune poveşti? Mie-mi place astă petrecere foarte mult. Am o pasiune pentru poveşti.

JULIETA

Să spunem poveşti!

FLAVIAN

Ideea e minunată.

ELENA

Ei bine să 'ncepem. Domnule Flavian incepeţi. Numai să nu fie prea mulţi smei şi uriaşi. Aceşti monştri mě fac să am visuri urîte.

FLAVIAN

Vě 'ncredinţez că prefer să ascult. Eu povestesc aşa de rěu...

ELENA

Julietă, incepe tu.

JULIETA

Nu-mi aduc aminte de nici o poveste.

ELENA

Věd că trebue să fac eu inceputul. Tocmai imi aduc aminte de o poveste ce-mi

spunea dădaca de multe ori. Imi făgăduiţi că mĕ veţi asculta cu luare aminte?

FLAVIAN

Da.

JULIETA

Ascult.

ELENA

E povestea cu Trufăşel şi Mândrulica.

FLAVIAN

Trufăşel şi Mândrulica? Mumele sunt originale.

ELENA

Era odată...

JULIETA

O babă ş'un moşneag.

ELENA

Ba nu, un impĕrat ş'o impĕrătească şi impĕratul acela avea un fiu; un fĕt-frumos voinic cum nu mai era altul. (Uuitându-se la Flavian) Dar ce folos! Pe cât feciorul de impĕrat era voinic pe atâta era de mândru; el işi inchipuea că altul ca dînsul nu maĭ este şi trufia sa era fără margini. Deaceea lumea il numise „Trufăşel“.

JULIETA

Mare greşală pentru un fecior de impĕrat.

ELENA

Impĕratul insă, care se chema impĕratul Roşu, era in resboiu cu impĕratul Negru. De la o vreme amêndoi impĕraţii au hotărît să inchee pace intre dînşii şi s'au inţeles ca Trufăşel să se căsătorească cu fiica impĕratului Negru.

FLAVIAN

Presimţesc nefericiri; vĕd că politica face victime şi 'n poveste.

ELENA

Vĕ 'nşălaţi. Fiica impĕratului Negru era bună, compătimitoare şi frumoasă. Era aşa de frumoasă, incât la soare te puteai uita, dar la dînsa ba. (Uitându-se la Julieta). Ce folos! Şi ea, pe cât era de bună, pe atâta era de mândră; ea nu credea ca vre-un om ar merita să se apropie de dînsa şi lumea pentru asta o numise Mândrulica.

FLAVIAN

Mare greşală pentru o fiică de impĕrat.

ELENA

Atunci impĕraţii au trimis portretul lui

Trufăşel Măndrulicăi şi pe al Măndrulicăi lui Trufăşel. Cand aceştia au vĕzut portretele, un amor grozav s'a aprins in inimele lor; ei au simţit că erau născuţi unul pentru altul şi că dacà nu s'or lua, au să moară de durere.

FLAVIAN

Mĕ prind că ş'acest amor are să se sfîrşească rĕu ca toate amorurile.

JULIETA

Sunteţi prea pesimist, eu cred din contra că amorul lor va sfirşì bine.

FLAVIAN

Nu puneţi rămăşag Domnişoară, in rămăşaguri n'aveţi noroc.

JULIETA

O! data asta!...

ELENA

Puţină răbdare! Trufăşel purcese la curtea impĕratului Negru ca să ceară mâna fiicei lui. Ajungênd insă, trufia sa l'a oprit de a spune un cuvênt despre amorul lui. Mândrulica earăş, s'a făcut rece şi nesimţitoare când l'a vĕzut. Şi aşa de câte ori se vedeau se despărţiau cu rĕceală şi indiferenţă.

JULIETA

Aşa oameni nu pot să fie.

FLAVIAN

E incontra naturei lucrurilor.

ELENA

Uitaţi că vĕ spun o poveste. (Zimbind). Trebile, cum vedeţi, se complicau. Impĕratul Roşu da vina pe vecinul sĕu şi vice-versa. Inverşunarea cea veche se inflăcără din nou şi un nou resboiu fu declarat.

FLAVIAN

Toate aceste din causa Mândrulicăi. Ea a fost de vină. Trufăşel vine s'o vadă, dar intîlneşte o inimă mândră ce-l inghiaţă şi cuvintele de amor se veştejesc pe buzele sale.

JULIETA

Vina a fost a lui Trufăşel. Ea il aşteaptă cu nerăbdare; eată-l soseşte, dar in loc de a arăta ce simţeşte, ochirea lui e mândră şi rece; ea inspăimântă pe Mândrulica care ar fi greşit incontra sexului, dacă ar fi făcut cel intăiu pas.

ELENA

Sunteţi părtinitori amĕndoi. Vina era şi

a unuia şi a altuia. Mândrulica care gândea zi şi noapte la iubitul ei, îi lucra in taină un brâu de voinic, un brâu frumos, foarte frumos.

JULIETA (c'un aer de mustrare).

O!...

ELENA

Nimic mai natural. Şi când lucra la dînsul, îi plăcea să se retragă in grădină, unde se acufunda in visuri plăcute. Intr'o zi, când era gânditoare, trecù, fără a lua sama, din grădină in parc, din parc in pădure şi când se deşteptâ, era singură intr'un loc selbatic; ea se uită imprejur dar inghiaţă de spaimă căci un balaur ingrozitor...

JULIETA

Sermana Măndrulică!

FLAVIAN

Şi Trufăşel nu era acolo s'o scape, nici o presimţire nu-i vestise...

ELENA

Dar Trufăşel apare cu paloşul in mână; lupta se 'ncinge intre dînsul şi intre balaur şi sfîrşitul este că balaurul zace mort la picioarele feciorului de impĕrat. Pu-

teţi să vĕ inchipuiţi ce se petrecuse in inima Măndrulicăi in momentele de luptă. Acum când vitejia iubitului ii scăpase viaţa, toate furĕ uitate. O pornire de amor o făcù sà se arunce in braţele sale şi să verse lacrimi de amor şi de fericire. Momentele de fericire trec insă răpede şi, deşteptaţi amêndoi, erau să se despartă din nou simulând indiferenţă, când pentru a sfirşì odată suferinţele acestor doi inamoraţi, o zină bună şi blândă care de mult le voia binele, apărù inaintea ochilor lor.

JULIETA (suspinând).

Zinele apar numai in poveste.

ELENA

Zina le vorbì multe, şi farmecul vorbelor ei, făcù ca inamoraţii să cadă pocăiţi şi indreptaţi in genunchi inaintea ei care le dădù binecuvêntarea sa. Ce să vĕ mai spun? Se făcù o nuntă impĕrătească cum nu s'a mai vĕzut, şi la masa cea mare am fost şi eu, şi la nuntă am jucat şi eu şi fericirea lor ţinù cât le ţinù şi viaţa, care ţine şi astăzi dacă n'au murit. (După o tăcere). Cum vĕ place povestea mea? (Flavian şi Julieta se uită la pămênt dar nu rĕspund). Povestea mea v'a pus pe gânduri. A! Dar am uitat ceva. Când le vorbea zina in pădure, ea scoase brâul la care lucra

Mândrulica (ia panerașul de lucru de pe masă și scoate o pnngă) și i-l intinse (îi intinde punga) – brâul era verde, coloarea primăverei și a fericirii. (Trece de ceea parte, așa incât Julieta se află in mijloc),

JULIETA

Da, verde insă nu galben, nimĕrui nu i poate plăcè o pungă galbenă.

FLAVIAN

Verde este coloarea speranței. Dacă cu toate defectele mele, mi-ar fi iertat să sperez... Dacă imi puteți ierta greșalele trecute.

ELENA

Greșala este a mea...

FLAVIAN (tulburat).

Domnișoară Julietă, am fost... ce simțesc... (cu pasiune și curagiu) voiți să realisăm impreună visul de fericire ce ne-a părut dinioarea atât de incântător?

ELENA

Cine tace consimte. (Le impreunează mânile). In momente de uitare, aduceți-vĕ aminte de Trufășel și Mândrulica.

FLAVIAN

Ca și dînșii avem o zină blândă care ne va ocrotì!

(Cortina cade).

BEIZADEA EPAMINONDA

OPERA COMICA IN TREI ACTE ŞI PATRU TABLOURI*)

---

*) Representată pentru intăia oară pe Teatrul Naţional din Bucureşti in luna Aprilie 1885. — Musica e de D. Eduard Caudella.

PERSOANELE

BEIZADEA EPAMINONDA
TĂNASE, meşter blănar.
ZAMFIR, calfă la Tănasă.
MUCALIDI } oameni de casă ai
PLICTICHIDI } lui Epaminonda.
MAMA AXINIA.
ZINCA, fiica lui Tănase.
UN PAŞĂ TURC.
Calfe şi ucenici de blănar. Popor.

Scena se petrece in Bucureşti in timpul Domniei Fanarioţilor.

ACTUL I.

Prăvălia lui Tănasă blănarul.

SCENA I.

Zamfir, calfe și *ucenici*, apoi *Tănasă.*

No. 1.

Chor și ensemble.

CHORUL

Haidem toți voios la treabă,
Mușterii se 'nmulțesc:
Trebue să sfirșim in grabă
Lucrul ce ne poruncesc!

TĂNASE

(vine din fund ținînd in mână un pergament mare).

Copii, o bună veste!

CHORUL

Ce este? Ce este?

TĂNASE

Un Arnăut de la Domnie
  In mână mi-a dat mie
Această carte ce vedeţi
Cu slove mari şi cinci peceţi.

CHORUL

Da 'n carte ce se scrie?

TĂNASE

Am fost la dascălul Ilie,
  Şi dînsul mi-a cetit
Că eu de Vod'am fost numit
Mai mare starost' pe blănari.

CHORUL

Mai mare starost!..

TĂNASE

Pe blănari!
Şi mai stă scris cu slove mari,
Că din blănarii câţi trăesc
Eu singur sunt blănar domnesc!

CHORUL

Să trăieşti, blănar domnesc!

TĂNASE

Vě mulţumesc, vě mulţumesc!

CHORUL

Ce noroc, ce inălţare!
Intru mulţi ani să trăeşti,
Şi ca staroste mai mare
Pe blănari să-i ocroteşti!

TĂNASE

Vĕ mulţumeşte Moş Tanasă,
Dar este vreme să lucraţi,
Căci muşterii ne indeasă;
Haideţi, de treabă v'apucaţi!

CHORUL

Haidem toţi voios la treabă
Muşterei se 'nmulţesc:
Trebui să sfîrşim in grabă
Lucrul ce ne poruncesc!

(Calfele se indreaptă spre dreapta şi es. Zamfir merge in urma tuturor cu capul plecat. Tănasă il vede şi-l chiamă).

TĂNASE

Zamfire!

ZAMFIR

Jupâne!

TĂNASE

Ce ai de arăţi aşa plouat? Nu te bucuri că am ajuns deodată, pe neaşteptate, cojgoge mai mare staroste şi blănar domnesc?

ZAMFIR (măhnit).

Ba mĕ bucur, jupâne.

TĂNASE

Ce cinste, bree! Staroste de blănari! Ba incă să mai vezi! Am aflat că bizdadeaoa

cea tênĕră — un bujor de bizdadea — are să poruncească la mine o blană scumpă de samur... Ştii bizdadeaoa, care trece adesea pe uliţă dinaintea casei noastre, călare pe un armăsar roib...

ZAMFIR

Ştiu!

TĂNASE

Cu un işlic mare... mare...

ZAMFIR

Ştiu, ştiu!

TĂNASE

Daca îi nimerim blana după cheful feţei sale luminate, apoi halal!... Tu, Zamfire, care eşti intâia mea calfă, mai ales ai să lucrezi la blana bizdadelei.

ZAMFIR

Voiu lucra, jupâne.

TĂNASE

Daca va fi mulţumită bizdadeaoa, toţi boerii cei mari au să-mi fie muşterii, şi banii au să curgă gârlă. Ş'apoi, daca m'oiu imbogăţì bine şi tu vei urma a fi băiat harnic, cu vremea am de gând să te iau tovarăş la parte, şi berechet!

ZAMFIR

Bunătatea dumitale, jupâne!

TĂNASE

Dar inainte am altă treabă neapărată de făcut. Trebuie să-mi mărit fata!

ZAMFIR (suspinând).

Hăi, hăi!

TĂNASE

Ce zici?

ZAMFIR

Nimic.

TĂNASE

Trebue să ştii că eu nu dau pe Zinca după te miri cine. M'am hotărit s'o dau după un boer... nici se cuvine altfel pentru un mai mare staroste... după un boer, cât de mic, dar căftănit să fie!

ZAMFIR (cu iuţeală).

Să nu faci aşa păcat, jupân Tănasă, că zĕu!...

TĂNASE

Ce? Tu crezi, prostule, că o fată aşa de frumoasă cum e Zinca mea şi care are să aibă zestre mare, va merge după vreun negu-

storaş... Atâta rĕu... Alte gânduri am! Sunt blănar domnesc şi voiu să-mi inalţ neamul... Un boer... cât de mic, dar căftănit.

ZAMFIR

Iţi spun că una ca asta n'ai să faci!

TĂNASE

Cum? Nu cumva ţi-au intrat gărgăuni in cap?

ZAMFIR

Dar eu ce mĕ fac, jupâne?

TĂNASE

Tu eşti un prost. Iţi spun inc'odată ca s'o ştii: pe Zinca am s'o dau după un boer. Acum mĕ duc s'adun breasla. (Vrea să iasă şi se'ntoarce). Dacă vine cumva vre un slujitor să mĕ cheme la bizdadeaoa, să-mi dai de ştire indată. Ce cinste pentru mine! Bree! Bree! (Ese prin fund).

SCENA II.

Zamfir singur, apoi *Zinca*.

ZAMFIR

După un boer! Vrea să-şi inalţe neamul! Să dea pe Ziniţa mea după un boer... căftănit! N'am să rabd una ca aceasta in rup-

tul capului. Eu o iubesc de un an de zile şi ea mĕ iubeşte de şase luni, care vrea să zică ne iubim amêndoi de un an şi jumĕtate. Decât să las ca altul să-mi-o răpească, mai de grabă o fur şi mĕ ascund cu dînsa in fundul pămêntului.

Nr. 2.

Romanţă şi duet.

Plin sunt in suflet de intristare,
Dragostea-mi arde inima 'n piept;
Zioa şi noaptea fără 'ncetare
Spre-a mea iubită gândul indrept!

De dînsa soarta-mi este legată,
Cu ea ferice să fiu voesc;
De nu se poate, viaţa toată
Numai durerii am s'o jertfesc!

(In vreme ce cântă strofa a doua, Zinca apare eşind din stânga, apoi inaintează şi cân ă).

ZINCA

Nu intristare, ci fericire
Soarta ne-aşterne in viitor,
Cine in suflet simte iubire
E pe necazuri biruitor.

Nimeni nu poate să ne despartă;
Peste simţire cine-i stĕpân?
A noastre inimi cu drag de soartă
Au fost unite, şi-n veci rĕmân.

ZAMFIR

Zinița mea frumoasa
Ce vorbe dulci grăești!

ZINCA

Zamfire, sunt voioasă
Știind că mĕ iubești.

ZAMFIR

Zinițǎ, imi ești dragă.

ZINCA

Imi ești pe plac, Zamfire.

ZAMFIR

Iți dau viața 'ntreagă.

ZINCA

Tu vei fi al meu mire!

Ensemble

ZAMFIR	ZINCA
Te voiu iubì, Zinițǎ,	Imi vei fi drag Zamfire,
Cât timp eu voĭu trăì.	Cât traiu eu voiu avea,
Tu-i fi a mea domnițǎ,	Cu dor și cu iubire
Eu robul tĕu voiu fi.	Eu vreau să fiu a ta.

ZAMFIR

Ah! Zinițo, pe cât imi ești de dragă, pe atât sunt de nenorocit!

ZINCA

Dar ce ai, Zamfiraș?

ZAMFIR

Jupân Tănasă a fost numit mai mare staroste şi blănar domnesc...

ZINOA

Ei, ş'apoi? Ce are aface?

ZAMFIR

Chiar astăzi i-a venit o carte mare cu pecete domnească. De indată i s'au şi suit fumurile la nas. Mi-a zis că vrea să te dea după un boer.

ZINOA

Pe mine după un boer?

ZAMFIR

Dà, după un boer, cât de mic, numai căftănit să fie. Vrea să-şi inalţe neamul!

ZINOA

Dar eu vreau să merg după tine.

ZAMFIR

Ziniţo dragă!

ZINOA

Pe mine, după un boer! Nu cumva o fi conaşul cel têněr care trece in toate zilele călare pe dinaintea ferestrei mele?

ZAMFIR

Care cuconaş? Unul cu ciubuc in mână şi işlic mare in cap?

ZINCA

Da, da.

ZAMFIR

Acela nu-i cuconaş, e bizdadea.

ZINCA

Bizdadea? Ce vrea să zică bizdadea?

ZAMFIR

Nu ştiu, dar e ceva mare, mare.

ZINCA

Ce spui?

ZAMFIR

Mare, mare. Are arnăuţi, are greci de-ai lui... oameni de casă.

ZINCA

Elei! Şi el imi făcea cu ochiul, imi trimetea rĕspunsuri.

ZAMFIR (iute).

Iţi trimetea rĕsp... şi tu...?

ZINCA

Eu mĕ făceam că nici il bag in seamă.

ZAMFIR

Zinco, să nu cumva să-l bagi in seamă, că-i foc!

ZINCA

Vĕzĕnd aşa, m'am dus la naşă-mea, la mama Axinia, care-i cărturăreasă vestită...

ZAMFIR

Cine n'o ştie? Ei, şi...?

ZINCA

Ca să-mi dea cu cărţile şi să-mi spuie ursita.

ZAMFIR (cu curiositate).

Ei, şi... şi?

ZINCA

Nu era acasă, dar i-am lăsat rĕspuns să treacă pe aici. Chiar trebue să vie.

ZAMFIR

Of! Ce-i pe capul meu! Acum ş'o bizdadea!

ZINCA

Eaca mama Axinia!

SCENA III.

Cei de sus, Axinia.

Nr. 3.

Cuplete şi trio.

AXINIA

I

Eu sunt mama Axinia,
Care dau in bobi şi 'n cărţi,
Mi-e vestită dibăcia
In a ţării patru părţi.

II

Când o fată vrea să ştie
Care-a fi al ei ursit,
La mătuşa grabnic vie
Şi eu i-l arăt leit.

III

Pe-un gelos ce se 'ngrijeşte
Că nevastă-sa prin flori
Bate lături... meştereşte
Il fac ear increzĕtor.

IV

La boeri, ce de domnie
Gărgăuni le trec prin cap...
Ptiu!... Ducă-se pe pustie
Chiar de astă boală-i scap.

Fac pe ursită
Luând o sită

Şi dau in bobi.
Sau c'o frigare
Plec pe oricare
Şi îi fac robi.

Pot fuduliei
Şi gelosiei
Să aflu leac,
La orice pacoste,
Chiar şi la dragoste...
Eu vin de hac.

Trio.

ZAMFIR, ZINCA

Axinia e vestită,
Află 'n cărţi orice ursită,
Cată zodia uşor.

AXINIA

Cu ulcica fac de dor.

ZAMFIR, ZINCA

Cată bine in gheoc.

AXINIA

Ori şi cui spun la noroc.

ZAMFIR, ZINCA

De deochi stinge cărbune.

AXINIA

Lecuesc inimi nebune

ZAMFIR, ZINCA

Stinge plumb la Bobotează
Şi descântă şi lucrează
C'o vărguţă de alun.

AXINIA

Viitoru 'n palmă-ţi pun!

Ensemble.

AXINIA	ZAMFIR, ZINCA
Eu sunt mama Axinia	Axinia e vestită
Care dau in bobi şi'n cărţi,	In a ţării patru părţi,
Mi-e vestită dibăcia	A oricăruia ursită
In a ţării patru părţi.	Poate s'o citească 'n cărţi.

AXINIA

Ei, finişoară dragă, eaca am venit. Ce treabă ai cu mine?

ZINCA

Imi era dor să te vĕd, mamă naşă, ş'apoi...

AXINIA

Apoi ce?

ZINCA

Apoi dĕ...

AXINIA

Să-ţi spun eu de ce ai venit la mine? Ei, lasă, nu mai pleca ochii in jos, nu mai fii

așa rușinoasă... că dĕ... acum ți-e vremea. Când îi fi ca mine... (Către Zamfir). Dar tu, ce stai acolo așa prăpădit par'că ești un puiu de bogdaprosti?...

ZAMFIR

Apoi cum să fiu, mamă Axinie, dacă jupânul spune că vrea să o dea după un boer...

AXINIA

Cum după un boer? Ce după un boer? Cine după un boer? Ai nebunit tu, ori a nebunit cumĕtrul Tănasă?

ZAMFIR

Zĕu, nu știu daca el e cu minte, dar știu că eu sunt par'că trăsnit cu leuca (suspină) mai ales de când a venit și bizdadeaoa ceea!

AXINIA

Ce bizdadea? Cum bizdadea? Care bizdadea? Ce halimale spuneți voi acolo?

ZINCA

Toate zilele trece pe la ferestrele mele călare pe un cal roib, cu șeă frumoasă numai cu aur, apoi imi trimite vorbă, imi trimite găteli...

AXINIA

Ce zici?

ZINCA

Dar eu nu le-am priimit.

AXINIA

Dar de unde scoateţi voi că-i o bizdadea?

ZAMFIR

Are Arnăuţi, Greci...

AXINIA

Auleo! Ia asta-i mai rea din toate!

ZAMFIR

Nu mĕ speria, mamă Axinio!

AXINIA

Dar cum a discoperit-o bizdadeaoa? Ai dracului mai sunt Grecii ăia, de sub pămênt scormonesc fetele frumoase! (Către Zinca). Dar ia vino incoace, fetiţo, uite la mine: Zamfir ţi-e pe plac?

ZINCA (ruşinoasă).

Apoi... ştiu eu?

AXINIA

Uite la mine, drept in ochi, aşa! Acum cată bine, poate că ştii... ha?

ZINCA (ca sus).

Mĕ intrebi şi d-ta aşa, mamă naşă!...

AXINIA

Bine, bine, pricep, mâncaţi-aş ochişorii! (Către Zamfir). Dar tu, măi băete, ia apropie-te! Aşa! Acum, spune şi tu, maică, ţi s'au aprins călcâele bine?

ZAMFIR (suspinând).

Mĕ topesc, na!

AXINIA

Dragii mamei!... Ei lasă că găseşte mama Axinia doftorie! Veniţi incoace, ascultaţi (Misterios). Mâni intr'amurg să vĕ furişaţi de a casă şi să veniţi la mine. Am să intind cărţile şi să vĕd ce mi-or zice ele.

ZINCA

Venim! Venim!

ZAMFIR

Venim negreşit.

SCENA IV.

Cei dinainte, Tănase apoi *Calfele* şi *Ucenicii.*

TĂNASE (intră răpede şi gâfâind).

Vine! Vine, să s'adune toată casa, să-i eşim toţi inainte...

TOŢI

Cine vine? Cine vine?

TĂNASE

Grozavă cinste pentru casa mea! Bre! bre! bre! Unde sunt lăzile, să deschid blănile, cu chei scumpe? Ba nu, unde sunt blănile, să deschid lăzile? Ba nu, unde sunt cheile?... Am ameţit de tot!

TOŢI

Dar cine vine, cine?

TĂNASE

Cine? Bizdadeaoa!

TOŢI

Bizdadeaoa!

TĂNASE

Da, bizdadeaoa vrea să-şi aleagă singur o blană frumoasă in prăvălia mea. Inchipuiţi-vă ce cinste pentru mine. Bre! bre! bre!

AXINIA (in parte).

Bizdadeaoa aici! Apoi trebile se 'ncurcă de tot! Ce dracu-i de făcut? Deocamdată să ascund pe Zinca ş'apoi vom vedea. Hai, finişoară, hai!

ZINCA

Unde, mamă naşă?

ZAMFIR

Dar du-te unde-o fi, du-te!

AXINIA

Haidem răpede! (ese cu Zinca).

TĂNASE (urmându-le).

Unde mergi, cumĕtră? unde mergi, Zinco? Staţi!... S'au dus! (Se 'ntoarce). Toate calfele, toţi ucenicii să iasă! Să primim cu cinste luminata faţă a bizadelei. (Către Zamfir). Zamfire, aleargă de-i chiamă. Du-te. Dar mişcă odată! Piei azi!

ZAMFIR (eşind incet).

Iacă mĕ duc, mĕ duc.

TĂNASE (singur).

Bree! Mare zi asta! Blănar domnesc, mai mare staroste, bizdadeaoa la mine in casă! Ce cinste! ce cinste! ce cinste! Bre! bre! bre!...

CALFELE şi UCENICII (intrând).

Ce este? Ce este?

TĂNASE

Să staţi toţi aici! Ţine-ţi-ve bine! Vine bizdadeaoa. Auziţi? Vine bizdadeaoa!

TOŢI (cu mirare).

Bizdadeaoa!

TĂNASE

Da, bizdadeaoa! Ştiţi voi ce vrea să zică bizdadea! Nu ştiţi! Ei, aveţi să vedeţi indată pe bizdadeaoa. Când va intra bizdadeaoa să strigaţi cu toţii intr'un rost: să trăiţi Luminăţia Voastră! Aţi priceput?

O CALFĂ

Am priceput: să trăiţi Minunăţia Voastră!

TĂNASE

Nu Minunăţie, prostule, Luminăţie! Hai, odată cu toţii! Când voiu zice „trei" să strigaţi. Băgaţi samă: una, două, trei!

TOŢI (cu neorânduială).

Să trăiţi, Luminăţia Voastră!

TĂNASE

Nu aşa. Voi strigaţi halandala! Luaţi-o toţi impreună. Hai inc'odată. Băgaţi bine samă: una, două, trei!

TOŢI

Să trăiţi, Luminăţia Voastră!

TĂNASE

Aşa-i bine! Eaca aud viind. Să fiţi cu luare

aminte. Cum imi bate inima! Ce cinste! Bre! bre! bre!

SCENA V.

Cei dinainte, Arnăuţi apoi *Mucalidi* şi *Plictichidi,* apoi *Beizadea Epaminonda* şi la urmă *Axinia* şi *Zinca* (musica cântă un marş in sunetul căruia intră Arnăuţii.)

Nr. 4.

Chor şi ensemble.

ARNĂUŢII

Suntem Arnăuţi.
Oameni tari şi iuţi.

TOŢI

Arnăuţi
Iuţi, iuţi, iuţi.

ARNĂUŢII

Purtăm fustanea,
Facem dandana.

TOŢI

Dandana,
Na, na, na.

ARNĂUŢII

Avem iatagan
Cu simcea de taban!

TOŢI

De taban,
Ban, ban. ban.

ARNĂUŢII

Şi in cap, drept chiulaf,
Avem fes cu canaf.

TOŢI

Cu canaf,
Naf, naf, naf.

Ensemble.

ARNĂUŢII ŞI CALFELE

Arnăuţi,
Oameni iuţi,
Cu chiulaf
Şi canaf,
Iatagan
De taban.

Imbrăcaţi cu fustanea,
Noi slujim } pe beizadea!
Ei slujesc }

Arnăuţii se despart şi se pun in două rânduri in dreapta şi in stînga. Intră Mucalidi şi Plictichidi, unul purtând un ciubuc frumos cu imanea bogată, altul un işlic mare.

MUCALIDI

Eu sunt Mucalidi.

PLICTICHIDI

Eu sunt Plictichidi.

MUCALIDI

Sunt din Chios.

PLICTICHIDI

Sunt din Pafos.

MUCALIDI

Ş'am plecat din ţara mea

PLICTICHIDI

Să slujesc pe Beizadea.

MUCALIDI

Eu am slujbă foarte grea,
Căci intind lui Beizadea
Cu talîm dup'al sĕu plac
Un ciubuc plin de caimac.

PLICTICHIDI

Eu port şlicul—slujbă grea—
Mergĕnd după Beizadea,
Şi pe fruntea-i, după plac,
Pun şi scot acest capac.

MUCALIDI

Cine nu trage ciubuc
Pentru mine-i un năuc!

PLICTICHIDI

Cine nu poartă işlic
Pentru mine-i un mojic.

Ensemble.

MUCALIDI, PLICTICHIDI	CHORUL
Noi din Chios	Ei din Chios
Şi din Pafos	Şi din Pafos
Am venit in ţar' aice	Au venit in ţar' aice
Cu ciubuce şi işlice.	Cu ciubuce şi işlice.

(Intră Beizadea Epaminonda in haine orientale de mătasă, de brâŭ li atîrnă o sabie turcească bogată, in cap cu fes roş, incălţat cu papuci galbeni).

EPAMINONDA (inaintând).

Eu sunt Beizadea
Epaminonda.

MUCALIDI, PLICTICHIDI

El e Beizadea
Epaminonda!
E pa pa
E pa pa
Pa pa mi mi non da.

EPAMINONDA, MUCALIDI, PLICTICHIDI, ARNĂUŢII

Eu sunt } Beizadea
El e }
Epaminonda!
E pa pa
E pa pa
Pa pa mi mi non da.

TĂNASE şi CHOR DE CALFE

Să trăeşti Luminăţie
Rĕsărită in Fanar,
Să te sui păn' la Domnie
Lucind ca un felinar.

EPAMINONDA

(către Mucal. şi Plict.)

Mult imi place vorba lor.
(Către chor).
Mulţumesc, mojicilor!

(Către Muc. și Plict.)

Daţi işlicul şi ciubucul.

MUCALIDI și PLICTICHIDI

Sărutăm papucul!

(Mucalidi sărută mâna dreaptă, apoi dă ciubucul; Plictichidi pe cea stîngă, apoi îi pune pe dinapoi ișlicul)

CHOR

Să trăeşti Luminăţie
Resărită in Fanar,
Să te sui păn' la Domnie
Lucind ca un felinar!

(Doi Arnăuţi intind lui Epaminonda un jeţ, alţi doi il ţin de subţioare și il așează pe scaun, in mijlocul scenei).

EPAMINONDA

Cine-i stĕpânul casei?

TĂNASE (inaintând).

Eu, Luminăţia Voastră.

EPAMINONDA

Cum te chiamă?

TĂNASE (ingăimând).

Tănase, mĕ chiamă, jupân Tănase... mai mare staroste...

EPAMINONDA

Ai fost numit blănar al Curţii?

TĂNASE

Da, Luminăţia Voastră şi mai mare staroste de blănari, mare cinste pentru mine...

EPAMINONDA

Am auzit că eşti om de treabă...

TĂNASE

Bunătatea Luminăţiei Voastre.

EPAMINONDA

Voiu să-ţi dau de lucru şi am venit insumi să-ţi văd marfa.

TĂNASE

Să trăiţi! (Către calfe). Hai, băeţi, scoateţi şi arătaţi blăni frumoase!

EPAMINONDA

Mucalidi, Plictichidi, alegeţi voi!

(Calfele aduc blăni. Mucalidi şi Plictichidi le examinează, in vreme ce Epaminonda se uită distras in toate părţile, fumând).

PLICTICHIDI (uitându-se la blăni).

Asta-i lucru prost!

TĂNASE

Cum prost?—Marfa cea mai bună, de la Lipsca.

MUCALIDI

Prost lucru!

TĂNASE

Cum? Ce fel?

MUCALIDI (incet lui Tănase).

Imi dai zece la sută să zic că-i bună?

TĂNASE (incet).

Dau. (In parte). Asta-ţi era!

EPAMINONDA (in parte).

Unde să fie fata cea frumoasă?

PLICTICHIDI (incet).

Să-mi dai doăzeci la sută, sau rĕmâi cu marfa.

TĂNASE (incet).

Dau zece!

PLICTICHIDI

Douĕzeci, bre!

TĂNASE (in parte).

Ce chilipirgiu! (Tare). Bine, bine!

EPAMINONDA

Opriţi trei blăni.

TĂNASE (in parte).

Trei! Bree!

PLICTICHIDI

Am ales trei minunate, Luminăţie. Nici am mai vĕzut aşa blăni frumoase.

EPAMINONDA

Bine! Daţi-i două pungi.

TĂNASE (in parte).

Două pungi! (Tare). Sărutăm dreapta Luminăţiei Voastre.

(Plictichidi şi Mucalidi se apropie de Tănase, il iau la o parte şi îi dau banii, impărţind cu el).

EPAMINONDA

Tănasă!

TĂNASE

Luminăţie!

EPAMINONDA

Vino mai aproape! (Tănasă se apropie). Te-am făcut om domnesc. Deacum ai să te ţii de casa mea.

TĂNASE

Am să mĕ ţiu, Beizadea, am să mĕ ţiu grozav.

EPAMINONDA

Fiind de casa mea trebue să-ţi cunosc familia, nevasta, copiii.

ZAMFIR (iu parte).

Al dracului!

TĂNASE

Am numai o fată!

EPAMINONDA

Vroiu s'o văd.

TĂNASE

Nu vreau să mă laud, Luminăţie, dar bună fată am, curăţică... harnică...

ZAMFIR

Da-i ruşinoasă, n'are să s'arăte!...

EPAMINONDA

Cine-i mojicul care vorbeşte acolo?

TĂNASE

Ia o calfă, un prost... (Către Zamfir). Mă, o să te ucid, auzi?

EPAMINONDA

Adă-mi copila, voiu s'o văd!

TĂNASE

Eacă, mă duc, Luminăţie (ese).

ZAMFIR

Minunăţie... Luminăţie, fata-i ruşinoasă, nu-i cum sunt altele...

EPAMINONDA (către Plictichidi şi Mucalidi)

Ziceţi mojicului să tacă.

PLICTICHIDI (apucând câte de o mână pe Zamfir).

Taci, mojice, ori...

MUCALIDI

Te facem bucăţi.

ZAMFIR

Eaca tac. (In parte). Imi vine să crăp de necaz, nu alta.

SCENA VI.

Cei dinainte, Zinca.

Nr. 5.

Ensemble şi quintet.

(Intră Tănase ţiind pe Zinca de mână. Acsinia îi urmează).

TĂNASE

Luminate Beizadea,
Asta este fata mea.

EPAMINONDA

Vin mai aproape, vin, fetică,
Sărută mâna mea.

ZINCA (in parte).

Ce tare-mi bate inima,
Grozav imi e de frică!
(S'apropie şi-i sărută mâna).

EPAMINONDA (in parte).

Ce figură ângerească
N'am mai văzut aşa ceva!

(Tare).

Fiindcă eşti acum domnească,
De grijă Noi iţi vom purta.

AXINIA (in parte).

Al dracului de Arnăut
Viclean şi prefăcut!

ZAMFIR (in parte).

De ciudă crăp in mine,
Şi să-l omor imi vine!

TĂNASE

Ce cinste, ce 'nălţare,
Ce zi de serbătoare!
Ce Bizdadea de treabă!

EPAMINONDA (arătând pe Axinia).

Cine-i această babă?

TĂNASE

Este cumĕtra mea!

AXINIA (inaintând).

Sunt, Luminate Bizdadea,
Vestita Mamă Axinie,
Care cu multă dibăcie
Ştiu să farmec, să descânt,
Inimi mândre să incânt;
Fac de dragoste, de dor,
Spun ascunsul viitor!

EPAMINONDA

Că te cunosc prea bine-mi pare,
Pe mână-mi pune-o sărutare;

(Axinia se pleacă şi-i sărută mâna. Epaminonda ĭi şopteşte incet).

Spune-mi, unde locueşti
Căci tu, babă-mi trebueşti.

AXINIA

Luminate Bizdadea,
Eu sunt la porunca ta!

(Trece in dreapta. Epaminonda se scoală şi înaintează).

Quintet.

EPAMINONDA

Ce drăgălaşă fată,
Ce chip incântător!
Mi-e inima 'mbătată
De dragoste şi dor!

TĂNASE

Ce cinste, ce 'nălţare!
Ce bună Bizdadea!
O zi de sărbătoare
E azi in casa mea!

AXINIA

Ce neagră viclenie,
Ce drac de Arnăut!
Dar mama Axinie
Pe loc te-a priceput!

ZINCA

Mĕ infior ca frunza
Ce tremură de vênt,
Şi-mi vine ca să intru
De frică in pământ!

ZAMFIR

Ard de necaz in mine
La dînsul când privesc,
Pe el să sar imi vine
Şi gâtul să-i sucesc!

EPAMINONDA

Arnăuţi, oameni de casă,
Gătiţi-vĕ, deacum mĕ duc.

MUCALIDI, PLICTICHIDI

Sărutăm al tĕu papuc!

ARNĂUŢII

Noi te urmăm, stĕpâne.

EPAMINONDA

Blănar domnesc, rĕmâi cu bine!

TĂNASE

Să trăeşti, Luminăţie,
Calea trandafiri să-ţi fie!

EPAMINONDA

(către Zinca desmerdându-i bărbia).

Iţi dau voe, dulce fată,
Să-mi săruţi mâna inc'odată!

ZINCA (in parte, sărutându-i mâna).

De groază tremur toată!

ZAMFIR (in parte).

Fiară turbată, câne!

EPAMINONDA (cătră toți).

Să vě găsesc cu bine!

TĂNASE și CHORUL

Să trăești, Luminăție,
Calea trandafiri să-ți fie!
Pe norod să-l ocrotești
Intru mulți ani să trăești!
Să trăești!

(Epaminonda, Grecii, Arnăuții pornesc spre fund.
Perdeaoa cade).

ACTUL II

TABLOUL I.

O grădiniţă la mama Axinia. Uluci cu portiţă in fund. Intrări la dreapta şi stinga.

SCENA I.

MAMA AXINIA (singură).

Astăzi incă nu mi-au venit muşterii până acum, dar au să vie. Mĕ mănâncă mâna stingă, de mĕ prăpădeşte, semn bun!... Bani! După vorba ce mi-a şoptit eri la ureche bizdadeaoa grecească, m'aştept pe mică pe cias să mĕ cheme la curtea lui. Ba poate să vie şi el la mine. Mai ştii? Se prea poate! Au mai fost eĭ boeri mari in casa mea. Dapoi cuconiţe! Hei! Câte şi câte! Şi mai tinerele, şi mai stătuţele. Ia colo in colţul podului se opreşte careta, şi numai vezi câte o cuconiţă dându-se jos, şi treapa trapa cu picioruşele prin praf sau prin noroiu până la

bordeiaşul meu, de mai le cad condurii din picioare: „Mamă, ia intinde cărţile... vezi, mě iubeşte, mě doreşte... spune drept, mě rog... mamă dragă... că te-oiu mulţumì... că ţi-oiu fi recunoscětoare...“ Şi eu... las' pe mine... că meşter e dracul, şi una-i mama Axinia!

SCENA II.

Axinia, Plictichidi.

PLICTICHIDI (intrând).

Dumneata eşti baba Acsinia?

AXINIA

Eu, voinicule. Care-i dorinţa d-tale?

PLICTICHIDI

Spune-mi „boerule“, babo, nu voinicule!

AXINIA (in parte).

Mě! Că mândru te-a mai făcut măta! (Tare). Boerule, boerule, mě iartă!

PLICTICHIDI

Ştii de ce am venit, babo?

AXINIA

Oiu ştì, daca mi-i spune, palicare.

PLIOTIOHIDI

Spune-mi „boerule“.—N'auzi, băbătie?

AXINIA

Boerule. (In parte). Ei apoi?

PLIOTIOHIDI

Ai să 'ngheţi când îi auzì cine a să vie la tine.

AXINIA

Eu să 'ngheţ?

PLIOTIOHIDI

Da, să 'ngheţi. Are să vie... insuş Bizadeaoa.

AXINIA

Eaca n'am ingheţat. Au mai venit ei boeri mari la mine...

PLIOTIOHIDI (in parte).

Mĕ! n'a ingheţat! —Babă, eşti pricepută sau proastă?

AXINIA

După vremi, căpitane... boerule!

PLIOTIOHIDI

Ai să dai Bizadelei cu cărţile. Daca nu eşti proastă, spune-i cum i-ar plăcè mai bine să fie.

AXINIA

Cum or cădea cărţile...

PLICTICHIDI

Ba să nu spui cum or cădea, ci să cadă cum doreşte el. Ear daca va trebuì să-i mai faci şi alte slujbuşoare, să invêrteşti treaba cu meşteşug.

AXINIA

Cam ce fel de slujbuşoare?

PLICTICHIDI

Este o fată de blănar la mahala. Beizadeaoa şi-a pus ochiul pe dînsa.

AXINIA (in parte).

Eaca beleaoa!

PLICTICHIDI

Tu ai să... (îi vorbeşte la ureche). Ai priceput?

AXINIA (făcêndu-se proastă).

Ăă! Ăă!

PLICTICHIDI

Beizadeaoa are bani, bani mulţi. El nu mai numĕră. Din haznaua lui ia cu pumnul, cu merticul.

AXINIA

Ce zici?

PLIOTIOHIDI

Chiar aşa. Hazneaoa e plină cu virf. Din banii ce are să-ţi dea Beizadeaoa, ai să-mi faci parte şi mie.

AXINIA

Care bani?

PLIOTIOHIDI

Douĕzeci la sută sunt ai mei.

AXINIA

Să-ţi dau douĕzeci de bani?

PLIOTIOHIDI

Nu te face proastă, babo! Eu vĕd după ochi că ai inţeles. Douĕzeci la sută...

AXINIA

Douĕzeci de sute...

PLIOTIOHIDI

Să nu te impingă pĕcatul să vrei să mĕ tragi pe sfoară, babă, că... piut!... te-am stins.

ACSINIA (in parte).

Inicerul dracului! (Tare). Bine, bine. Dar eşti singur, nu mai ai tovarăş?

PLIOTICHIDI

Ba mai este unul care poartă ciubucul. Dar acela e un gogoman. Când oiu venì cu dînsul să te faci că nu mĕ ştii, pricepi? Am să-ţi vorbesc par'că nu te-aş cunoaşte. Pricepi, babă? rĕspunde.

AXINIA

Pricep, boerule, pricep.

PLIOTICHIDI

Dar fii cinstită, sau... piut! (Face semn că-i retează capul).

AXINIA

Cum piut?

PLIOTICHIDI

Atâta-ţi spun... piut!

Duet.

PLIOTICHIDI

Dacă nu eşti cinstită,
De cerci să m'amăgeşti,
Atunci, babă pocită,
Cu mine o păţeşti!
Piut! Piut!

AXINIA

Grozav sunt de cinstită,
Ce-am zis odată-i sfânt,

Nu vreau să fiu stîlcită,
Mĕ tem de-acest cuvênt!
Piut! Piut!

PLIOTICHIDI

Să ştii că nu-i bîrfeală,
Eu prăpădesc pe loc
Pe cel ce mĕ inşală,
Cu sabie şi foc!
Piut! Piut!

AXINIA

Voinic eşti, palicare,
Eşti mândru ca un leu,
Tu vîri in boală mare
Pe-o babă cum sunt eu!
Piut! Piut!

Ensemble.

PLIOTICHIDI	AXINIA
Piut! Piut! Eu sunt in stare	Piut! Piut! Ce voinicie!
Să fac amarnic jaf,	Ce palicar isteţ,
Pe tine vrăjitoare	Pe-o biată băbătie
Eu pot să te fac praf!	S'o vîre 'n sperieţi.
Piut! Piut! Da! Da!	Piut! Piut! Da! Da!

PLIOTICHIDI

Vrea să zică ne-am inţeles?

AXINIA

Inţeles (In parte). Ba că chiar.

PLICTICHIDI

Tocmeala-i ruptă?

AXINIA

Ruptă! (In parte). Să mě vezi ruptă când ţi-oiu da vr'un ban.

PLICTICHIDI

Acum scoate-mě pe undeva pe din dos, să nu intîlnesc pe tovarăşul meu.

AXINIA

Vino cu mine pe ici. (Es amêndoi prin stînga).

SCENA III.

ZINCA

(singură, intră prin portiţa din fund pe vîrful picioarelor şi inaintează incet).

Mamă naşă! Mamă naşă! Eu sunt... Zinca. Dar unde-i mama Axinia?—Am pus la cale cu Zamfir să ne intîlnim aici ca să ne dea mama naşa cu cărţile... să-mi aflu şi eu ursita... Of! Grozav sunt de ingrijată... cu Bizadeaoa aia!... Mai ales de când a făcut pe tăiculiţa blănar al Curţii! I-a pus in cap tot felul de gânduri... Vrea să mě vadă bogată... să mě facă cucoană!... Dar eu nu vreau, vreau să merg după Zamfir!

Romanţă.

I

Nu vreau mărire şi bogăţie,
Nici o schimbare nu pot dorì;
Căci fericirea n'are să vie
Dacă amoru-mi il voiu jertfi.
Numai un bine eu il rîvnêsc:
Cu Zamfir dulce ca să trăesc.

II

Daca o floare de pe câmpie
Muţi in palatul cel mai frumos,
Curênd, sêrmana, nu mai e vie,
Ci trist işi pleacă capul in jos.
Aşa copila cea din popor
Când spre mărire se 'nalţă 'n sbor.

III

Eu insă nu vreau averi, mărire;
Ele inghiaţă inima mea,
Căci incântare şi fericire
M'aşteaptă astăzi, şi voiu avea
Viaţa 'mpletită numai cu fir
Iubind cu dulce pe-al meu Zamfir.

SCENA IV.

Zinca, *Zamfir* (intră prin fund).

ZAMFIR

Ziniţo, eu sunt!

ZINCA

Dar ce-ai intârziat, Zamfiraş?

ZAMFIR

Abia acum m'am furişat din mânile jupânului. De când lucrez la blana Bizdadelei, nu mai pot scăpa. Dar unde-i mama Axinia?

ZINCA

N'am găsit-o aici. Dar trebue să vie indată.

ZAMFIR

Eaca chiar vine cu sita in mână.

SCENA V.

Axinia (intră), *Zamfir*, *Zinca*.

AXINIA

Cine-i acolo?

ZAMFIR

Noi suntem, mamă Axinio...

AXINIA

Voi?

ZINCA

Da, noi, mamă naşă, am venit după cum a fost vorba...

ZAMFIR

Ca să ne dai cu cărţile, să ne spui viitorul...

AXINIA

Rĕu v'aţi ales vremea, puii mamei. Mai bine staţi a casă.

ZAMFIR

Dar ce-i ?

AXINIA

Este că o să vie la mine boerul de ieri. Mi-a trimes vorbă cu un arnăut.

ZINCA

Bizdadeaoa !

AXINIA

Da, chiar Bizdadeaoa !

ZAMFIR

Nu mĕ nebunì !

AXINIA

Deaceea duceţi-vĕ cât de răpede !

ZINCA

Dar era vorba de cărţi...

AXINIA

Ce cărţi ? Acu nu-i vreme ! Căraţi-vĕ, hait !

ZAMFIR, ZINCA

Ne ducem ! (Se indreaptă spre portiţa din fund).

AXINIA

Staţi! Staţi! Nu pe acolo. Aţi putea intîlnì pe cel cu pricina! Eaca, par'că aud viind. Ascundeţi-vĕ colo. (Arată culisa din dreapta). Bate la uşă! Hait, răpede, răpede! (Zamfir şi Zinca es in dreapta, se bate ear la uşă). Eaca vin, deschid.

SCENA VI.

Axinia, Mucalidi (intră) apoi *Zinca* şi *Zamfir.*

MUCALIDI

Babo! Babo!

AXINIA (in parte).

Na! Alt arnăut! Tovarăşul celuilalt! (Tare). Cine-i?

MUCALIDI

Eu sunt, Mucalidi.

AXINIA

Aşa!

MUCALIDI

Sunt Ciubucci-başa!

AXINIA

Să fii sănătos!

MUCALIDI

· Mulţumim dumitale. (Misterios). Vine Bizdadeaoa!

AXINIA

Ştiu.

MUCALIDI (cu mirare).

De unde ştii?

AXINIA

Dela... adică ştiu din cărţi. Eu ştiu toate. (in parte). Aha! ei se ascund unul de altul!

MUCALIDI

Babo!

AXINIA

Ce-i, voinice?

MUCALIDI

Dacă le ştii toate, ştii tu câţi bani are Beizadeaoa?

AXINIA

Asta n'o ştiu. Câţi are?

MUCALIDI

Daca nu ştii tu, apoi nici eu şi nici el.— Nimeni n'are vreme să-i numere.

AXINIA

Ce-mi pasă? Tot n'are să mi-i dea mie.

MUCALIDI

Ba da, are să-ţi dea .. mulţi şi dumneata ai să-mi dai şi mie.

AXINIA

Dumitale? Pentru ce?

MUCALIDI

Pentrucă... fiindcă... se 'nţelege... nu se poate fără asta... Nu ştii? Asta este, adică... cum se zice... filotim.

AXINIA

Nu pricep ce-i asta.

MUCALIDI

Filotim este când se dă... fiindcă... pricepi... nu se poate altfel... aici în ţară totdeauna trebuie să se dea... altfel nu faci treabă.

AXINIA

Aşa!

MUCALIDI

Am drept la zece la sută.

AXINIA

Aşa!

MUCALIDI

Va să zică am pus la cale?

AXINIA

Bine! Bine! (In parte). Da de pus la cale!

MUCALIDI

Acum mĕ duc să nu mĕ vadă Plictichidi, că acela e aprig... grozav. Mĕ intorc cu dînsul. Fă-te că nu ştii nimic. (Ese prin fund).

AXINIA

Chiar nu ştiu nimic! (Se apropie de uşa din dreapta). Ia ascultaţi, mĕi copii!

ZAMFIR, ZINCA (apărênd in scenă).

Ce-i?

AXINIA

Este că să vĕ ţineţi acolo până vĕ voiu chiama eu. Auziţi?

ZINCA

Dar dacă tăiculiţa mĕ caută?

ZAMFIR

Daca jupânul o prinde de veste că lipsim amêndoi?

AXINIA

Nu vě 'ngrijiţi de cumětrul Tănasă. Il impac eu. Voi ţineţi-vě liniştiţi că toată casa mi-i inconjurată de greci ai Bizadelei.

ZAMFIR

Aoleu ! (Zamfir şi Zinca dispar in dreapta).

SCENA VI.

Axinia, Mucalidi, Plictichidi, apoi *Epaminonda.*

Recitativ, Arie, Ensemble, Sextet şi Final.

MUCALIDI

Bună zioa, babă Axinie.

AXINIA

Boeri, bine-aţi sosit.

MUCALIDI

Beizadea indată o să vie.

PLICTICHIDI

Beizadea e darnic la plătit.

MUCALIDI

De-i dai in cărţi, să-i spui tot lucruri bune.

PLICTICHIDI

Să nu cumva să-i proroceşti vr'un rĕu!

MUCALIDI

O pungă'ntreagă'n palmă iţi va pune.

PLICTICHIDI

Dacă-l va mulţumì cuvêntul tĕu.

MUCALIDI (incet).

Din ce-i lua să-mi dai zece la sută.

PLICTICHIDI (asemenea).

Mi se cuvin la sută douĕzeci!

MUCALIDI

Tu inţelegi... eşti babă pricepută!

PLICTICHIDI (arătând capul).

Socot c'aici nu-ţi sunt creeri seci!

AXINIA

Să pună 'ntâi o pungă 'n palma mea,
Ş'apoi, boeri, uşor ne-om impăca.
(In parte).
Las' Grecilor, că'ţi aştepta voi bine
Păn' veţi vedea lescae dela mine.
(Se bate la uşă).
Dar la portiţă bate cineva.

MUCALIDI

Mergi de deschide.

PLICTICHIDI

Este Beizadea!

(Epaminonda intră).

AXINIA

Bine-ai venit cu bucurie
In casa mea, Luminăţie!

EPAMINONDA

Babă, bine te-am găsit
Hai, pune-te pe vrăjit!

(Către Mucalidi şi Plictichidi)

Eşiţi voi!

AXINIA (ducêndu-i in culisa stîngă).

Pe-aice... (se'ntoarce) Bizdadea,
Şezi acum in faţa mea!

(Epaminonda se pune pe un scăunaş. Axinia ia cărţile, le apropie de gură şi le meneşte; orchestra acompaniază misterios).

Douĕzeci şi patru cărţi,—bine ştiţi, bine gâciţi! Cum a ştiut zugravul să vĕ zugrăvească, aşa graiul vostru să prorocească, daca crăeasa de verde se gândeşte la craiul de ghindă, cu dragoste, gând la gând, casă in casă, dar in dar, aşternut la aşternut!

(Intinde cărţile).

Una, două, trei... o pagub' o să ai,
Un craiu de roşu... vezi un craiu
Iţi ese inainte.

EPAMINONDA (rizênd).

Ha, ha, ha, o să-l invăţ eu minte!

AXINIA

Patru, cinci, şasă
La tine acasă
O bucurie
Pe drum de sară o să-ţi vie!

EPAMINONDA

O bucurie! Spune mai departe!

AXINIA

Şapte, opt, nouĕ... Nu ai parte!
Eată ear craiul de roş...

EPAMINONDA (tot rizênd).

Am să-i rup gâtul ca la un cocoş!

AXINIA

Douĕsprezece... pe-o crăeasă de verde
Eat-un craiu de ghindă o perde!...

EPAMINONDA

Eu sunt de ghindă... Aferim!
Aferim, babă, Aferim!

AXINIA

Dar ea nu-l vrea... Ce fudulie!

EPAMINONDA

Asta-i obrăznicie! (se scoală).

AXINIA

Ea vrea pe craiul roş.

EPAMINONDA

Minciună!
Babă Axinie, eşti nebună!
(rĕstórnă masa cu piciorul).

AXINIA

Stĕpâne!

EPAMINONDA

Ce! Iţi inchipueşti
C'am venit s'ascult asemenea poveşti?
Eu merg pe sigur, babă, eu vroesc
Cu ajutorul tĕu pe Zinca să-mi robesc.

AXINIA (in parte).

Ce-aud?

ZAMFIR, ZINCA (apărênd in dreapta).

Ce grozăvie!

MUCALIDI, PLIOTIOHIDI (apărênd in stinga)

Ce cabazlic are să fie!

Arie.

EPAMINONDA

Dar, azi dela Tănasă,
Blănarul meu domnesc,
Pe Zinca cea frumoasă
Eu vreau să o răpesc!

Voiu să silesc norocul
Cu ajutorul têu,
Şi să astêmper focul
Ce arde 'n pieptul meu!

AXINIA (in parte).

Auzi blăstemăţie
E bun de spânzurat!

ZAMFIR, ZINCA

Ce-am auzit, vai mie!
De groaz'am ingheţat!

MUCALIDI, PLICTICHIDI

Halal, halal să-i fie,
Halal! voinic bărbat!

Ensemble şi Sextet.

MUCALIDI, PLICTICHIDI

Apilpisit, al naibei
Şi nostim Beizadea,
Cu ajutorul babei
El s'o răpească vrea!

EPAMINONDA

Sunt hotărit norocul
In cale să-l indrept
Şi să astêmpĕr focul
Ce arde 'n al meu pept.

AXINIA

Auzi blăstemăţie
El să răpească vrea
Prin mine, Axinie,
Pe Zinca, fina mea.

ZAMFIR, ZINCA

Din casa părintească,
Cu-al mamei ajutor,
El vrea să {mĕ / o} răpească:
De groază mĕ 'nfior!

EPAMINONDA (către Axinia).

La Zinca azi să te găseşti
Isprava mea s'o inlesneşti!
Fii chibzuită, fii cu minte!
Şi ia-ţi simbria de 'nainte!

(Ii aruncă o pungă şi ese).

AXINIA (singură, ridică punga şi o pune in sên).

Las' c'am să fiu cu chibzuire
Mi-a trecut un gând prin cap...

(Merge spre culisa dreaptă şi se 'ntoarce ţiind pe Zamfir şi pe Zinca).

Hai acasă cu grăbire
N'aveţi grijă, eu vĕ scap!

(Zamfir şi Zinca es prin fund).

SCENA VII.

Axinia, Mucalidi, Plictichidi.

(Axinia după ce-a dus la portiţă pe Zamfir şi Zinca, se 'ntoarce; din stînga vin atunci Mucalidi şi Plictichidi).

MUCALIDI (intinzênd mâna).

Babă, dă-mi zece la sută
După vorba cea ştiută.

PLICTICHIDI (asemenea).

Dă-mi la sută douĕzeci!

AXINIA (in parte).

Ce ai dracului de greci!

MUCALIDI

Dar dă astăzi...

PLICTICHIDI

Dă mai tare!

AXINIA

N'am nimic!

MUCALIDI

Dă vrăjitoare!

AXINIA

N'am, vĕ spun!

MUCALIDI (trăgĕnd-o de mână).

Dă părăluţe.

PLIOTIOHIDI (trăgĕnd-o de cealaltă mână).

Scoate banii din punguţă!

AXINIA

Auleu, mĕ ristigniţi!

(Se sbate până scapă din mâna lor).

Lasă, greci afurisiţi!

(Se răpede la ciaun, ia făcăleţul şi îi loveşte)

Hait, eşiţi din casa mea!

MUCALIDI, PLIOTIOHIDI

Nu da, babă, au! nu da!

AXINIA

Hai din casa mea eşiţi
Parpaleci afurisiţi!

(Îi goneşte prin fund şi ese dupe ei).

TABLOUL II

Decorul se schimbă. Teatrul representă o piaţă, in stînga un cerdac mare, dar puţin ridicat dela pământ cu balustradă imprejur. Din cerdac se scoboară o mică scară de câteva trepte lângă culisa din stînga. In fund o uliţă. La ridicarea cortinei Tănase şi cu Zamfir inaintează din fund.

SCENA I.

Tănase, Zamfir, apoi *Zinca,* la urmă *Axinia.*

TĂNASE

N'ai vĕzut şi tu, Zamfire?

ZAMFIR

Ce să vĕd, jupâne?

TĂNASE

Nu miroase a bine. Tot felul de oameni se furişează primprejurul casei mele. Trebue să mĕ păzesc. De când sunt mai mare staroste, am mulţi duşmani cari mĕ pismuesc. Zinca unde e?

ZAMFIR

Unde să fie? Trebue să fie in casă,

TĂNASE (spre balcon).

Zinco, n'auzi, Zinco?

ZINCA (eşind din cerdac).

Eacă-mĕ, taică. Ce este?

TĂNASE

Ia coboară jos.

ZINCA (coborindu-se in scenă).

Dar ce e?

TĂNASE

Nu m'a căutat nime?

ZINCA

Nime.

TĂNASE

Ce-i bine nu-i rĕu. Mĕ duc să mai strâng din breasla noastră. Prea multe umbre vĕd primprejurul casei mele.

ZINCA (cu frică).

Nu te duce, tăiculiţă!

TĂNASE

Nu-ţi fie frică, Zinco. Te las cu Zamfir, care-i băiat voinic.

ZAMFIR

Lasă, jupâne, că am s'o păzesc ca ochii din cap.

TĂNASE (cătră Zamfir).

Să fii neadormit. Cu un ochiu să păzeşti pe Zinca şi cu altul să privighezi blana Bizadelei.

ZAMFIR (puind succesiv degetul la ochi).

Cu un ochiu la Zinca... cu alt ochiu la blană.

TĂNASE

Da, la blana Bizadelei. Dela mulţumirea feţei sale luminate atîrnă viitorul meu şi prin urmare ş'al tĕu.

ZAMFIR

Ba că chiar!

TĂNASE

Cum?

ZAMFIR

Nimic.

TĂNASE

Vine cineva, cine-i?

AXINIA (intră îmbrăcată la fel cu Zinca).

Eu sunt, Axinia.

TĂNASE

Bine-ai venit, cumĕtră. Mĕ găseşti cam ingrijat, nu ştiu pentru ce?

AXINIA

Se 'ntimplă câteodată. Ţi-o fi eşit cineva cu gol inainte.

TĂNASE

Dar cum te-ai imbrăcat astăzi? Par'că eşti mai galantă decât alte ori. Ce te-ai gătit aşa?

AXINIA (fasolindu-se).

Apoi dĕ! Eu n'am inimă? Câtă vreme eşti tênĕră...

TĂNASE

Ha! ha! Tot mucalită, cumĕtra! Ei, eu mĕ duc. Cu sară bună! (Ese).

AXINIA

Mergi sănătos, cumĕtre! (Cătră Zamfir şi Zinca) Voi ştiţi cine are să vie. Să nu vĕ sparieţi. Am un gând... da un gând... să mĕ pomeniţi cât veţi trăì. Ori es toate bine, ori... ce-o da Dumnezeu! Haideţi in cerdac şi deacolo in odaea dealături. Ţineţi-vĕ după mine şi faceţi cum vĕ voiu povăţuì.

(Se urcă cu Zinca in cerdac şi deacolo in casă. Zamfir remâne jos).

Arie.

ZAMFIR

Ce ingrijire mĕ apasă
Şi stringe vai! inima mea,
Mĕ prigoneşte moş Tănase
Şi mi-e duşman şi Bizadea.

Pe fetişoara scumpă mie
Tănase nu vrea să-mi o dea,
Ear Bizadea cu viclenie
Făr' a ei voie vrea s'o ia.

Oh! din această grea urgie
O Doamne! daca m'ar scăpa
Dibacea mamă Axinie,
Să dobândesc pe Zinca mea!

(Se sue pe scară in cerdac, şi deacolo se indreaptă spre casă. In momentul in care Zamfir o să dispară, Mucalidi şi Plictichidi se arată in fund).

SCENA II.

Mucalidi, Plictichidi

(urmaţi de câţiva Arnăuţi).

MUCALIDI

Pus-ai să păzească pe la rĕspântii?

PLICTICHIDI (frecându-şi mânile).

Pus. Are să fie un cabazlîc nostim de tot. Dar lăutarii?

MUCALIDI

Vin in urmă. Beizadea imi părea cam ingrijat... ofta...

PLIOTICHIDI

Ofta? Se 'neca de nerăbdare. Se gândea poate la crăeasa de verde... drum de sară... casă in casă... dar in dar...

MUCALIDI (clătinând din cap).

Nu, nu. Era ingrijat, iţi spun eu.

PLIOTICHIDI

Ei aş, fleacuri! Câte mahalale am mai cutreerat cu dînsul! Are să fie nostim! Cu dragoste... gând la gând... aşternut la aşternut...

MUCALIDI

Ce gând? Ce aşternut? Astădată e altfel...

PLIOTICHIDI

Cum altfel? Asta nu-i tot mahala? Beizadea nu-i tot Beizadea şi noi nu suntem tot noi?

MUCALIDI

Da, insă mahalagioaica nu-i mahalagioaică cum sunt alte mahalagioaice. Aici au să fie mofturi. Aşa miros eu!

PLICTICHIDI

Aş! Când vine cojcogea fiu de beiu! Eu nu miros nimic!

MUCALIDI

Vezi că eu am nas mai subţire, eu miros. Ai să vezi, fata-i cu plicsis: nu şi nu!

PLICTICHIDI

Nu? — Atunci (face un gest) pe sus!

MUCALIDI

Pe sus, pe sus; dar vezi că aici pedica are să fie Beizadea. E lovit ici (arată inima).

PLICTICHIDI

Atâta rĕu! Tocmai el are să ne zică: Hai, băeţi, răpede, prindeţi vênatul, şi la palat. Ai să vezi.

MUCALIDI

Par'că vine!

(Se aud acorduri de scripcă şi cobză. Lăutarii intră cântând un fel de marş pe instrumente. După dînşii patru arnăuţi duc pe Epaminonda intr'un scaun (chaise à porteurs) şi-l aşază in faţa scenei in dreapta. Mucalidi şi Plictichidi se ţin lângă dînsul. Arnăuţii remân in fund. Lăutarii stau la mijlocul scenei. Odată ce Epaminonda s'a aşăzat, ei incetează marşul lor).

SCENA III.

Cei de sus, Epaminonda, Arnăuţii, apoi *Zinca, Zamfir* şi *Axinia.*

EPAMINONDA

Nu ştiu pentru ce par'că mi se bate inima. (Către Mucalidi). Dă-mi un ciubuc!

MUCALIDI (dându-i-l cu talîm).

Sărut talpa, Luminăţie.

PLIOTIOHIDI (către Epaminonda).

Nu se vede nimeni, stĕpâne. Dar o să vie. Cum va simţì că faţa dumitale luminată e pe-aci, numai hup!

EPAMINONDA

Să-i dăm de ştire că Noi suntem.

PLIOTIOHIDI

Vra să zică să inceapă lăutarii?

EPAMINONDA

Da, zi-le să inceapă.

PLIOTIOHIDI (către lăutari).

Hai, ciorilor, cântaţi de dragoste. Dar colea, de la meşteşug. Să meargă peticele!

INTÂIUL LĂUTAR

Las pe noi, boerule. (Cântă acompaniându-se singur și acompaniat și de ceilalți.)

Of! of!
Of! suflete of!
Cuconiță dumneata
Răcorește-mi inima!
Dacă ești cucoană blândă,
Nu-mă lăsa la osîndă!
Of! of!

PLICTICHIDI

Oftează maĭ cu inimă, Faraoane!

LĂUTARUL

Of! of!
Of! suflete, of!
Arde-ar rochița pe tine
Cum arde inima 'n mine!
Aulică ce păcat!
Dragostea m'a ofticat!
Of! of!

EPAMINONDA

Bine-au cântat! (Către Plictichidi). Uite-te, nu se vede nimic?

PLICTICHIDI

Păn' acum, nimic, Luminăție.

EPAMINONDA (către Mucalidi).

Mai dă-mi un ciubuc.

MUCALIDI

Gata Luminăţie. (Ii dă).

EPAMINONDA (fumând).

Cântecul lăutarilor m'a lovit drept la inimă. Simt cum mi se bate tot mai tare. (Se uită in sus). M'am muiat de tot şi ea nu vine şi pace! Aşa-i că nu vine, Plictichidi?

PLICTICHIDI

Păn' acum nu, ce-i drept. Dar daca mi-ai da voie Beizadea, aş cânta eu ceva cu Mucalidi... ceva „alla franca"... şi atunci să vezi...

EPAMINONDA

Hai, să vě aud. Dar daca cântaţi „alla franca", alegeţi ceva galant.

PLICTICHIDI (către lăutari).

Ţineţi hangul, măi ţigani!

EPAMINONDA (trăgênd ciubucul).

Să ştiţi că daca nu se arată Afrodita, pun să vě aştearnă la fiecare câte zece ciubuce.

MUCALIDI, PLICTICHIDI

Sărutăm papucul Luminăţiei Tale.

Arie.

I

MUCALIDI

Kera Zinca, fii miloasă
Nu aibi inimă de drac,
Eşi mai răpede din casă
Şi te-arată in cerdac.
Psihi-mù! Matia-mù!
Vin! Ah! Vin amù!

MUCALIDI, PLICTICHIDI şi CHORUL

Psihi-mù! Matia-mù!
Vin! Ah! Vin amù!

II

PLICTICHIDI

Kera Zinca, vin incoace
Din bordeiul tĕu cel trist,
Lasă blăni, lasă cojoace,
Căci te-aşteapt' un evghenist.
Psihi-mù! Matia-mù!
Vin! Ah! Vin amù!

MUCALIDI, PLICTICHIDI şi CHORUL

Psihi-mù! Matia-mù!
Vin! Ah! Vin amù!

III

MUCALIDI

Kera Zinca, vino dragă
Zeu, nu are niciun haz,

Când o Beizadea te roagă
Numai face-atâta naz!
Psihi-mù! Matia-mù!
Vin! Ah! Vin amù!

MUCALIDI, PLICTICHIDI (jucând) și CHORUL

Psihi-mù! Matia-mù,
Vin! Ah! Vin amù!

EPAMINONDA

Aferim! Aferim! Ați cântat cu ifos. Dar nu se vede nimic?

MUCALIDI (făcêndu-se că vede ceva).

Par'că zăresc ceva...

PLICTICHIDI

Da... da... o umbră! Ba nu! par'că nu...

EPAMINONDA (sărind din scaun).

Țineți-mi ciubucul și işlicul! Dați-mi o ghitară.

Arie.

Îngeraș cu vii lumine,
Dulce fată de blănar,
Jalnic arde după tine
Un luceafĕr din Fanar!

MUCALIDI, PLICTICHIDI și CHORUL

Jalnic arde după tine
Un luceafĕr din Fanar!

EPAMINONDA

Zinco, fii indurătoare,
Pleacă ochii tĕi incoa,
Căci de dor, de aşteptare,
Se usuc'o Beizadea.

MUCALIDI, PLICTICHIDI şi CHORUL

Căci de dor, de aşteptare
Se usuc'o Beizadea!

(Zinca preludă şi se găteşte de cântat)

EPAMINONDA

Ah! Se aude! Aşa-i că se aude?...

MUCALIDI, PLICTICHIDI

Se aude! Se aude! Este ea!

EPAMINONDA

Tăceţi! ce zice?

Arie.

ZINCA (apărênd in cerdac).

Când dormeam acufundată
Intr'un vis frumos,
Mĕ deşteaptă de odată
Un cântec de jos.

Cine 'n noaptea 'ntunecoasă
S'aude cântând,
Cu pornire-aşa duioasă
Cu glas aşa blând?

Duet

EPAMINONDA

Eu sunt! Ah! Mor după tine,
Fată de blănăr!

ZINCA

Cine eşti? Nu te vĕd bine,
Mândre lăutar?

EPAMINONDA

Sunt bogat, puternic, mare,
Tênĕr şi frumos.

ZINCA

Eu sunt ah! din proastă stare
Din popor, de jos.

EPAMINONDA

Vino, cel care te chiamă
E chiar beizadea!

ZINCA

Nu, nu pot, imi este teamă
De puterea ta!

EPAMINONDA (vorbit).

Vino!

ZINCA (asemenea).

Nu pot!

Ensemble.

EPAMINONDA	ZINCA
Te aştept cu nerăbdare,	Eu nu pot, nu sunt in stare,
Dulce fată-mi eşti pe plac.	Boer mândru şi frumos.
Sunt bogat, puternic, mare,	Eşti bogat, puternic, mare,
Fericită-am să te fac.	Eu sunt din popor de jos.

(In vreme ce se cântă duetul Axinia şi Zamfir es din casă in balcon).

AXINIA (incet).

Este vreme-acum, Zamfire,
Să fugi răpede cu ea.

ZAMFIR (incet).

Ce noroc! Ce mulţumire
Acum Zinca e a mea;
Hai, Ziniţo!

ZINCA

Hai, Zamfire!

ZAMFIR

Ce noroc!

ZINCA

Ce fericire!

(Zamfir şi Zinca se coboară pe scară, ţiindu-se de mână, şi dispar in culisa din stinga. Axinia inaintează spre marginea cerdacului).

EPAMINONDA (urmând).

Iţi dau salbe de mărgele,
Rochii mândre şi gătele,
Vino!

AXINIA

Nu pot!

EPAMINONDA

Orice vrei eu iţi dau tot!
Vino!

AXINIA

Nu!

EPAMINONDA

Crudo, tu!

PLIOTIOHIDI (inaintând).

Stĕpâne, e vreme
Altminteri s'o iai,
N'ai de ce te teme!
De vrei ca s'o ai,
O vorbă-i de spus
Ş'o umflu pe sus!

MUOALIDI

Un cuvênt numai ne spune
Şi in palmă ţi-o vom pune!

PLIOTIOHIDI

Un cuvênt, Luminăţie!

EPAMINONDA

Bine, fie! (bis).

Solo, Chor şi Final.

PLICTICHIDI (cătră Arnăuţi).

Să nu fiţi moi,
Hai după noi
Tiptil, tiptil!
Să ne urcăm.
S'o ridicăm
Ca pe-un copil,
Tiptil, tiptil! (bis).

ARNĂUŢII

Nu suntem moi
Mergem cu voi
Tiptil, tiptil!
Noi ne urcăm,
Ş'o ridicăm
Ca pe-un copil,
Tiptil, tiptil! (bis).

(Mucalidi, Plictichidi şi mai mulţi Arnăuţi se sue pe scară)

AXINIA (văzêndu-i, se face că se sperie).

Cine sunteţi?
Ce vreţi? Ce vreţi?

(Ea işi inbroboade faţa, Arnăuţii o inconjoară).

Tâlharii! Ah!

(Se face că leşină in braţele Arnăuţilor, care o coboară şi o depun in scaunul in care a adus pe Epaminonda.)

EPAMINONDA

E leşinată
Sărmana fată!

(Către Arnăuţi).

Duceţi-o 'n legănare,
Drept la palatul meu,
Vĕ dau pedeapsă mare
De-i faceţi vre un rĕu.

MUCALIDI PLICTICHIDI

Hai la palat
La Beizadea! (bis).

ARNĂUŢII

Cu acest vênat
Hai la palat!
La Beizadea
Hura! Hura!

CHORUL

La palat,
La palat!
Hai acum la Beizadea;
S'o luăm,
Să plecăm
Impreună toţi cu ea!

Plin de foc
Şi noroc,
O să fie al lor traiu,
Cu amor,
Şi cu dor,
Viaţa dulce ca in raiu.

S'o luăm,
Să plecăm,
Impreună toți cu ea;
La palat,
La palat,
Hai acum la Beizadea!

(Marș. Arnăuții duc scaunul. Toți se indreaptă spre fund. Perdeaoa cade).

ACTUL III.

Un salon mare la Curtea lui Epaminonda. Intrări la fund şi la părţi.

SCENA I.

Plictichidi, Chor de femei.

CHOR DE FEMEI

Stĕpâna noastră e ciudată!
De când la Curte a venit,
Ea stă deoparte supĕrată
Şi nici o vorbă n'a vorbit.

PLICTICHIDI

Aşa ceva-i nepomenit,
Eu rĕmân incremenit!

CHOR DE FEMEI

De loc nu se disbrobodeşte,
N'arată faţa nimĕrui,
Ea stă deoparte şi mocneşte
Oricât o rogi, oricât îi spui!

PLICTICHIDI

Aşa ceva-i nepomenit,
Eu rĕmân incremenit!

FEMEEA I-a.

Ce-avem acum să 'nchipuim,
Căci noi nimica nu mai ştim?

PLIOTICHIDI

Duceţi-vĕ din nou la ea
Păn' oiu vorbì cu Beizadea.

CHOR DE FEMEI (repriză).

Stĕpâna nostră e ciudată!
De când la curte a venit,
Ea stă deoparte supĕrată
Şi nici o vorbă n'a vorbit.

(Femeile es).

SCENA II.

PLIOTICHIDI (singur).

Rĕmân incremenit! O fată de blănar!... proasta!... să fie atât de fudulă cu un fiu de beiu! Asta n'am mai vĕzut, câte ţări şi câte mahalale am umblat, căci am umblat multe cu Beizadea! Asta nu-i lucru curat —trebue să fie la mijloc vreo diavolie, o vrajă a babei Axinia. Hei! Rĕu m'a tăiat la inimă baba cea pocită! M'a prădat ca 'n codru; mi-a furat filotimul ce mi se cuvenea cu toată cinstea! Lasă, hîrco, ne-om intîlnì noi vreodată la un capĕt de pod... imi vei

cădea vreodată in palmă!... Atunci vei vedea tu cine-i Plictichidi cel din Pafos!

Arie.

Când tu, babă Axinie,
Vre odată 'n palma mea
Vei cădea,
Atunci am să-ţi fac eu ţie
Ceea-ce n'ai pomenit
Nici gândit.

Am s'aştern pe-a ta spinare
Loviri iuţi c'un şfichiu de biciu
Ca un briciu,
Păn' ce in dureri amare
Ai să strigi aman, aman,
Vai! aman!

Eu, vězênd a ta jălire
Chipul těu urit şi hîd
Am să rîd,
Şi atunci cu mulţumire
Te-oiu lăsa să gemi amar
Vai! ş'amar!

SCENA III.

Plictichidi, Mucalidi (intră).

MUCALIDI (intrând).

Ei, ce faci? Cum o duci cu Ileana Cosinzana cea cu pricina?

PLIOTIOHIDI

Rĕu de tot.

MUOALIDI

N'am spus eu! Asta nu-i o mahalagioaică ca toate mahalagioaicele, asta e o mahalagioaică cum nu sunt alte mahalagioaice.

PLIOTIOHIDI

Nu mai pricep... M'am prostit! El un fiu de beiu şi ea o...

MUOALIDI

Ea o cojocăreasă.

PLIOTIOHIDI

Cum zici: o cojocăreasă... O iei de pe vatră, din cenuşă, o speli, o lai, o imbraci, o ţii ca in palmă... şi ea... ţîfnă şi ţîfnă.

MUOALIDI

Ce să fie asta, ce să fie?

PLIOTIOHIDI

Am ajuns a crede că nu-i lucru curat, că e vrajă de-a babei Axinia.

MUOALIDI

Că bine zici, aşa trebue să fie. Bat'o s'o bată, hîdă! Hei, dac'aş putea pune mâna pe dînsa!

PLICTICHIDI

D'apoi eu? ptii!... Căci pe mine,—trebue s'o spun, că-mi stă ici (arată gâtlejul)—pe mine m'a inşălat, mi-a jucat un renchiu...

MUCALIDI

Te-a inşălat şi pe tine? Ei aferim! bine că n'am fost singur tras pe sfoară!

PLICTICHIDI

Vrea să zică ţi-a mâncat şi ţie paralele câştigate cu toată cinstea?

MUCALIDI

Mâncat! Dar când m'oiu rĕsbuna...

PLICTICHIDI

Să ne resbunăm!

MUCALIDI

Bine; dar cum, dar când?

PLICTICHIDI

Dacă nu ne cade in palmă de la sine, să mergem noi la mahalaoa ei... cu câţiva tovarăşi... pe vreme de noapte... şi să... (face semn că suceşte gâtul).

MUCALIDI

Nu-i bine, te pomeneşti că se află la Curte

sau face vre-o vrăjitorie baba, şi trezeşte vr'un duh necurat... ptiu! ducă-se pe pustii! (Scuipă in sên).

PLIOTIOHIDI

Aş! N'are să prindă nimeni de veste, nici chiar diavolii ei, hîrca dracului! — Trebue, trebue rěsbunare, n'o să ne mai crează prin mahalale, ne perdem tot ipolipsul!

MUOALIDI

Aşa-i trebue păstrat ipolipsul! dar eacă vine Beizadea. Uite ce mâhnit e!

PLIOTIOHIDI

Prăpădit, topit!

SCENA IV.

Cei de sus. Epaminonda.

EPAMINONDA (după ce suspină).

Ei, cum merge treaba? Ce face Afrodita?

PLIOTIOHIDI

Tot aşa.

EPAMINONDA

Nu s'a mai imblânzit?

MUOALIDI

Nu.

EPAMINONDA

Tot nu vorbeşte?

PLICTICHIDI

Nici o vorbă, tace pitic.

EPAMINONDA

Nu mănâncă, nu bea?

PLICTICHIDI

Ba de mâncat mănâncă... şi mai ales bea... ţeapăn.

EPAMINONDA

Bea, mănâncă, şi tot mâhnită? Asta-i foarte ciudat.

MUCALIDI

In adevĕr ciudat.

PLICTICHIDI

Se vede că numai mâncarea şi mai ales bĕutura o mai mângâie de necazuri, căci bea... bea...

EPAMINONDA

Ai zărit-o la faţă? Cum arată?

PLICTICHIDI

N'am putut s'o vĕd, nu-şi ridică marama de loc. Când i-a adus bucatele, ne-a făcut

semn să eşim şi a mâncat singură, dar a mâncat până s'a ghiftuit şi mai ales a băut...

EPAMINONDA

Grozav de ciudat! Aici trebue să facem ceva. Să ne gândim! (Se pune turceşte pe divan).

MUCALIDI

Da, trebue făcut ceva.

PLICTICHIDI

Negreşit!... Să ne gândim!

(Toţi trei pun mâna la frunte şi se gândesc).

EPAMINONDA (după o pausă).

Eu nu pot gândì fără ciubuc! Mucalidi!

MUCALIDI

Gata, Luminăţie! (Ii dă un ciubuc cu talim).

EPAMINONDA (după o pausă).

Ce-mi bat eu capul! Datoria voastră este să găsiţi ceva pentru stăpânul vostru. Hai, răpede.

PLICTICHIDI

Am găsit!

EPAMINONDA

Ce?

PLIOTICHIDI

Trebue să facem ce-om face ca Afrodita să se îmblânzească.

MUCALIDI

Da, trebue să facem ce-om face și să dregem ce-om drege.

EPAMINONDA

Dar cum?

PLIOTICHIDI

Afrodita trebue să indrăgească fața voastră luminată.

EPAMINONDA

Bine, dar cum, cum?

PLIOTICHIDI

Foarte ușor, phiii...

MUCALIDI

Nu-i greu, phiiii...

EPAMINONDA

Nu-i greu, foarte ușor... Ce prostii sunt astea? Ori spuneți-mi ritos un mijloc, ori pun să vě dea bătaie.

PLIOTICHIDI

Sărut talpa.

MUCALIDI

Sărut papucul.

EPAMINONDA

Hai, găsiţi răpede că n'am vreme.

PLICTICHIDI

A!

EPAMINONDA

Ei!

PLICTICHIDI

Ba nu, nu-i bine.

MUCALIDI

A!

EPAMINONDA

Ce ai găsit?

MUCALIDI

Nici aşa nu-i bine.

PLICTICHIDI

Evrica! Am găsit! — Trebue s'o inglindisim!

MUCALIDI

Da, s'o inglindisim ca să uite.

EPAMINONDA

S'o inglindisim, bine. Dar cum?

PLICTICHIDI

De pildă, de pildă... să punem să-i joace jocuri frumoase.

MUCALIDI

Da, să-i joaçe jocuri, ca să riză.

EPAMINONDA

Fie ş'aşa. (Se scoală).

Trio.

PLICTICHIDI

Cum? O cojocăreasă
Nu este bucuroasă
Când vine-un fiu de beiu
Să ceară' amorul ei?
(Indignat). Oh!

EPAMINONDA (duios).

Ah!

PLICTICHIDI, MUCALIDI

Oh!

MUCALIDI

Cum? O mahalagioaică
Să fie o drăcoaică
Cu suflet inegrit,
Duşmană la iubit?
(Indignat). Oh!

EPAMINONDA (duios).

Ah!

PLICTICHIDI, MUCALIDI

Oh!

EPAMINONDA

Pe cât e de frumoasă
Pe-atât e nemiloasă,
Şi eu, un fiu de beiu,
Mě pierd de-amorul ei!

(Duios). Ah!

MUCALIDI, PLICTICHIDI (indignaţi).

Oh!

Ensemble.

Da! Trebue făcut ceva.
Căci numai poate merge-aşa —
Nu! Nu! Da! Da!
Trebue făcut ceva!
Om drege-om face, om face-om drege
Aşa nu poate merge
Nu, nu! Da, da!
Trebui făcut ceva!

EPAMINONDA

Trebui să fie mai voioasă

MUCALIDI

Eu voiu să fie drăgostoasă!

PLICTICHIDI

Să nu mai fie-aşa ţifnoasă!

EPAMINONDA

Ah! faceţi ce veţi face,
Să capĕt earăş pace!

Ensemble.

Da! Da!
Trebue făcut ceva!

PLIOTICHIDI

Cum o cojocăreasă

etc. pănă la Ensemble.

Dar trebue făcut ceva,
Căci numai poate merge-aşa
Nu! Nu! Da! Da!
Trebue făcut ceva.
Om drege-om face, om face-om drege
Aşa nu poate merge
Nu! Nu! Da! Da!
Trebui făcut ceva!

EPAMINONDA

Păn' veţi face ca să se inglindisească, eu aş vrea s'o mai vĕd, şi chiar am să mĕ duc..

PLIOTICHIDI (oprindu-l).

Sărut talpa, Luminăţie... nu e bine, are să se fudulească şi mai mult...

MOCALIDI

Da, o să capete nas.

EPAMINONDA

Of! Ce să mĕ fac de dragoste?

MUCALIDI

Să vĕ dau un ciubuc! (li dă).

EPAMINONDA

Cu ciubucul puţină mângăere. Dar insfirşit dă incoace! (Se aşază pe divan şi fumează). Of!

MUCALIDI (incet lui Plictichidi).

Ce-ţi am spus eu? E pîrlit tare.

PLICTICHIDI (asemenea).

Rĕu! Rĕu!

EPAMINONDA

Mucalidi, du-te după dănţuitori. Dar vino răpede.

MUCALIDI

Sbor ca vêntul. (ese).

EPAMINONDA

S'a isprăvit! Nu mai pot! Plictichidi, dacă zici că nu e bine să mĕ duc eu la dinsa, ad'o pe ea incoace. Să vie Afrodita, voiu s'o vĕd chiar cu faţa acoperită. Numai s'o ştiu mai aproape.

PLIOTIOHIDI

Insă, Luminăţie... are să se mândrească blănăreasa...

EPAMINONDA

Nu se 'ncape...

PLIOTIOHIDI

N'avem s'o putem atinge cu prăjina.

EPAMINONDA

Ce prăjină! Ţie am să pun să-ţi dea o sută cu prăjina, dacă n'o aduci indată. Hai, mergi, nu 'nţelegi că mě afanisesc, bre! (Plictichidi ese). Offf! Mare lucru e dragostea la casa omului!

SCENA IV.

Axinia (cu faţa acoperită se aşează pe un scaun in dreapta) *Epaminonda*.

EPAMINONDA

Ah! Eat'o! Ce frumoasă este, adică trebue să fie! (Epaminonda se apropie, Axinia îi intoarce spatele). Zinco, Afrodito, nu mě cunoşti, nu respunzi? (Axinia face semn că nu). Eşti supěrată? (Axinia face semn că da). Cum să te indulcesc? (Axinia dă din umeri). Ai vre-o dorinţă? Poate vrei juvaeruri, mătăsuri, blăni frumoase... ba nu, că tată-těu e blănar, ai blăni destule...

Tu ştii că te iubesc şi rĕmâi nepăsătoare? (Axinia face semn că da). Nu vrei să ridici marama de pe faţă, numai niţel... niţeluş... numai un colţişor. (Axinia face semn că nu). Eu te vĕd chiar prin ştergarul ce te acopere. Eaca vĕd ochii tĕi cei frumoşi care mi-au străpuns inima ca douĕ sfredele.

Arie.

I

Zincuţo, ah! o vorba imi şopteşte,
Tăcerea ta mĕ desnădĕjdueşte;
La vorba mea rĕspuns nu dai?

(Axinia face semn că nu).

Ce negru suflet ai! (bis).

II

Zincuţo, ah! obrazu-ţi desveleşte,
Marama ta mĕ desnădĕjdueşte;
Tu nu rĕspunzi la vorba mea?

(Axinia face semn că nu).

Ce aspră eşti şi rea! (bis).

III

De chinul meu daca nu-ţi este milă,
Am să te fac să mĕ iubeşti din silă;
Acest cuvĕnt nu-l cântăreşti?

(Axinia face semn că nu).

Ce indrăcită eşti! (bis).

Nu şi nu! Ce-i asta? Visez eu sau este ea in adevĕr aşa de crudă? Ce să fac că nu mĕ mai ajunge capul! (bate in palme). Plictichidi! Să mĕ mai sfătuesc cu cineva, că sunt ameţit de tot! Plictichidi! Plictichidi!

SCENA V.

Cei dinainte, Plictichidi.

PLICTICHIDI (intrând răpede).

Stĕpâne, stĕpâne, ce este?

EPAMINONDA

Nu vrea să-mi rĕspundă. Tot face din cap că nu şi nu!

PLICTICHIDI

Cum se poate?

EPAMINONDA

Chiar aşa, ce-i de făcut?

PLICTICHIDI

Daca m'oiu apropia şi-i voiu ridica marama...

AXINIA (vĕzêndu-l că se apropie dă un ţipăt).

Ah!

EPAMINONDA

Fugi, Plictichidi, fugi, că mi se rupe inima!

PLICTICHIDI

Eacă vine jocul!

SCENA VI.

Cei dinainte. Intrare de Arnăuţi şi Greci care au să cânte şi să joace.

CHORUL

Poruncă aspră ne-a fost dată
Aici să venim,
Şi pe-o duducă supĕrată
Să o inglindisim.

PLICTICHIDI

Vedeţi cum şade şi mocneşte,
Rĕspuns nu vrea să dea,
Deşi stĕpânul o iubeşte
Ca pe-o zarnacadea!

CHORUL

Vroim cu jocuri şugubeţe
A o inveselì
Poate c'o fi mai cu blândeţe
Când s'o inglindisì.

(Aci urmează jocuri greceşti).

EPAMINONDA (după ce s'a sfirşit jocul).

Ei, Afrodito, acum când te-ai inglindisit,

ţi s'a mai muiat sufletul? (Axinia face semn că nu). Nu? Tot incă nu? (Axinia face semn că nu. Epaminonda către chor). Mě rog, mai vĕzut-aţi vreodată aşa ceva, boeri d-voastră?

PLIOTIOHIDI

Nu, niciodată.

CHORUL

Niciodată!

EPAMINONDA

Imi vine să-mi turtesc işlicul, să-mi sfărâm ciubucul. (Către Axinia). Afrodito, poate că nu vrei să te tălmăceşti faţă cu dumnealor! (Axinia face semn să rămâie toţi). Ce! Să rămâie? (Hotărît). Ei bine nu! Avem să stăm singuri. Să vedem dacă vei stăruì in purtarea ta, când îţi voiu poruncì cu asprime. (S'aude sgomot). Dar ce este, ce vuet s'aude?

PLIOTIOHIDI

(care a fost prin fundul scenei şi a cercetat, incet).

Beizadea, este o mişcare neobicînuită prin oraş.

EPAMINONDA

Ce mişcare? Cine se mişcă? Eu vĕd că-i vorbesc dumisale de un cias, şi nu-i pot mişca sufletul cel impietrit.

PLICTICHIDI

Este o mişcare. S'aude sgomot.

EPAMINONDA

Cine indrăzneşte să facă sgomot şi să mě supere când sunt măhnit?

PLICTICHIDI

Este norod adunat...

EPAMINONDA

Mojici? Vezi ce este şi adă-mi rěspuns.

(Intră Mucalidi).

PLICTICHIDI

Eacă Mucalidi. Il věd speriat. Abia suflă.

SCENA VII.

Cei de sus, Mucalidi

Mare ensemble final.

MUCALIDI (abia rěsuflând)

Beizadea, Beizadea
Treabă rea!
Norodul tot se resvrăteşte
Şi spre palat se imbulzeşte;
Ei vin ţipând, răcnind, strigând,
Şi cu ciomege-ameninţand.

EPAMINONDA

Ce spui?

CHORUL

Ce spui?

AXINIA (in parte).

Ia asta bine nu-i.

EPAMINONDA

De unde vine resvrătirea
Ii prigoneşte-ocârmuirea?

MUCALIDI

Beizadea, Beizadea,
Treabă rea!
Ei n'au nici o nemulţumire
De curte sau ocârmuire,
Ci toţi cu glas ingrozitor
Pe Zinca cer, pe Zinca vór.

EPAMINONDA

Ce spui?

CHORUL

Ce spui?

AXINIA (in parte).

Ia asta bine nu-i.

MUCALIDI

Tănase cu blănarii,
Tabacii, cojocarii,
Brânzarii, curelarii,

Cismarii, măcelarii,
Cu calfe, ucenici,
Năvală dă aici!

(Se aude sgomot).

PLIOTIOHIDI

Stĕpâne, gloata vine.
Hai să fugim mai bine!

EPAMINONDA

Nu vreau, nu pot!

AXINIA (in parte).

Acum e rĕu de tot!

(sgomot).

PLIOTIOHIDI

Fuga-i cam ruşinoasă,
Dar este sănătoasă.

EPAMINONDA

Să fug eu de-aici
De nişte mojici!
Nu! Voi Arnăuţi,
Bărbaţi tari şi iuţi,
Mĕ incunjuraţi
Şi mĕ apăraţi!

ARNĂUŢII

Noi te 'ncunjurăm
Şi te apărăm!

(Arnăuţii inconjoară pe Epaminonda in stinga).

SCENA VIII.

***Cei dinainte, Tănase* urmat de *Calfe, Ucenici* şi *Popor* inarmaţi cu ciomege in mână.**

TĂNASE

Eu am venit, Luminăţie,
Să cer pe Zinca inapoi.

CALFE, UCENICI

Dă-ne pe Zinca inapoi.

EPAMINONDA

Ce e această·obrăznicie
Ce vrei, mojice, de la noi?

MUCALIDI, PLIOTICHIDI, ARNĂUŢII

Ce vrei, mojice, de la noi?

MUCALIDI (către Epaminonda).

Dă-i pe Zinca, Baizadea,
Şi te scapă de belea!

EPAMINONDA

Nişte proşti!

PLIOTICHIDI

Sunt proşti dar mulţi.
Mai cuminte-i să-i asculţi!

TĂNASE (vĕzênd pe Axinia).

Eat'aice mândra fată,
Ce cărarea şi-a perdut,

Şi pe mine, al ei tată,
De ruşine m'a făcut.
Hai arată-ţi acum faţa
Ca să vĕd de te 'nroşeşti.

AXINIA (in parte).

Ai intins prea tare aţa,
Acum, bab' ai s'o păţeşti.

EPAMINONDA

Afrodito, vin aice,
De mojici eu te păzesc,
Am să-i dau cincizeci de bice,
Zorul sĕu să-l potolesc.

TĂNASE

Luminate Bizdadea,
Fata asta e a mea!

CHOR de CALFE

Fata asta e a lui!

EPAMINONDA

Nu ştii ce spui! (bis)

MUCALIDI, PLIOTICHIDI, ARNĂUŢII

Nu ştii ce spui! (bis)

TĂNASE şi CALFELE

Bizdadea, dă-ne copila,
Sau noi o luăm cu sila!

EPAMINONDA şi ARNĂUŢII

N'o dăm, nu!

AXINIA

Ce grozăvie!
Ce-o să fie! Ce-o să fie!

SCENA IX.

Cei de sus, Zamfir, Zinca (ţiindu-se de mână) apoi un *Paşă* cu suita sa.

(Chorul se imparte in două şi îi lasă să inainteze până la planul intăiu).

ZAMFIR, ZINCA (către Epaminonda).

Bizadea, noi la picioare
Iţi cădem, cerênd iertare,
Cu foc mare ne-am iubit
Şi 'mpreună am fugit.

EPAMINONDA

Ce vĕd, Zinca?

TĂNASE

Cu Zamfir?

EPAMINONDA

Stau uimit.

TĂNASE

Grozav mĕ mir!

ZINCA, ZAMFIR (către Tănase).

Tăiculiţă, } la picioare
Moş Tănase, }

Iţi cădem cerênd iertare,
Noi cu dulce ne-am iubit
Şi 'mpreună am fugit.

TĂNASE

Mi-a fost spaima in zadar!...

EPAMINONDA

Dar atunce cine este
Asta ce-a vrut să mě joace?

(Mucalidi şi Plictichidi se apropie de Axinia pe la spate şi ĭi ridică marama).

EPAMINONDA (scuipând in sên; vorbit).

Fevghe Satana!

TĂNASE (idem).

Piei drace!

TOŢI

O bětrână! O bětrână!

AXINIA (făcênd o reverenţă).

Eu sunt mama Axinia,
Care dau in bobi şi 'n cărţi,
Mi-e vestită dibăcia
In a ţării patru părţi.

TOŢI

Axinia! Axinia!

PLICTICHIDI (in parte).

Acum trebui să-mi rĕsbun
(Tare). Beizadea, să nu fii bun
O pedeapsă dă-i cumplită,
Să nu scape nestîlcită!

EPAMINONDA

Am s'o dau la judecată!

PLICTICHIDI (cu rĕutate).

Ca s'o bată! Ca s'o bată!

EPAMINONDA

(către Mucalidi şi Plictichidi).

Mergeţi iute la Agie,
Spuneţi slujitori să-mi vie.

(Mucalidi şi Plictichidi es).

AXINIA

Stĕpâne, ai de mine milă,
Eu n'am gândit că fac vr'un rĕu,
Am vrut pe-o tinĕră copilă
Să o mărit cu dragul sĕu.

EPAMINONDA

M'ai inşălat, n'am indurare
Tu ai să mergi la inchisoare!

TOŢI

La inchisoare!

AXINIA

Stĕpâne, ai milă de mine!

EPAMINONDA

Nu vreau, nu vreau!—Dar cine vine?

(Uşile din fund se deschid mari. Orchestra incepe un marş. Intră un paşă turc cu un baston poleit în vîrful căruia e legat un pergament mare cu mai multe peceţi, care atîrnă. Pe Paşa, Mucalidi şi Plictichidi il ţin sub umeri. Mai mulţi Turci urmează).

MUCALIDI, PLICTICHIDI

Un firman
Dela Sultan.

EPAMINONDA (cu mirare).

Un firman
Dela Sultan!

TOŢI

Un firman
Dela Sultan!

(Epaminonda, Mucalidi, Plictichidi şi Arnăuţii se inchină adânc. Paşa loveşte pe Epaminonda cu plicul pe cap, apoi i-l dă in mână. Epaminonda il primeşte in genuchi apoi se ridică, scoate pumnalul dela brâu, tae aţa care lega plicul, il deschide şi citeşte).

EPAMINONDA (cetind).

„Câine de ghiaur!“ Ce cinste mare pentru mine!

PLIOTICHIDI, MUCALIDI

Grozavă cinste!

EPAMINONDA (cetind).

„...Pentru că ne indurăm a fi mulţămiţi de tine, te numim stĕpânitor la Candia, unde vei pleca indată şi vei domnì in numele nostru!"

In Candia stĕpânitor,
Ce cinste, slavă mare!

TOŢI

In Candia stĕpânitor,
Ce mândră inălţare!

EPAMINONDA

(către Tănase şi Axinia).

Axinia şi Tănase
Eu vĕ iert, voiu să fiu bun!

(către Zamfir şi Zinca).

Vĕ iubiţi? Trăiţi cu bine,
Chiar eu insumi vĕ cunun!

TĂNASE, AXINIA, ZAMFIR, ZINCA

Să trăiţi intru mulţi ani!

EPAMINONDA (către public).

Şi tu, ţară priimitoare,
Pentru orişi ce străin,
S'ajungi falnică şi mare

Şi să-ţi meargă tót in plin,
Zioa bună de la tine
Ia azi Epaminonda.

MUCALIDI, PLICTICHIDI, ARNĂUŢII

E pa pa
E pa pa
E pa pa mi mi
Non da.

TOŢI

Pleacă vesel de aice
Să domneşti in Candia:
Fii puternic şi ferice,
Luminate Beizadea!

SFIRŞIT

BUCUREȘCI
Stabilimentul grafic I. V. Socecŭ
59, Strada Berziĭ, 59

